

UNIVERSAL
LIBRARY

OU_200456

UNIVERSAL
LIBRARY

ಭಾಮಿನಿ.

[ಸುವನಾಜಿಕ ಕಾದಂಬರಿ]

ಕೇಶ

ಶಂಕರ ಅಣ್ಣಾಜಿ ಕುಲಕರ್ಣಿ.

ಬೆಲೆ ೮ ಅಣೆ.

భామిని

[సామాజిక శాబ్దంబరి]

ఇదన్ని

భయంకర కేటలి,

వేదజన మరణ, దేవ-

దానపరు, జయ-పరాజయ, తులసిదాస,

గురుగోవిందసింహ

వేదలలాప పుస్తక కర్తృగణాద

శంకర అణ్ణాజి కులకర్ణి, నూలవి

ఇవలం బరేపరు.

ప్రకాశక:—

య. గు. కులకర్ణి.

సంపాదక, స. జ. ఆనందవణి.

౧౯౩౧

బీలే క ఆఫీ.

ಇದೇ ಲೇಖಕರ ಬೇರೆ ಪುಸ್ತಕಗಳು.

(ಐತಿಹಾಸಿಕ ಕಾದಂಬರಿಗಳು)

೧ ಜಕಣಾಚಾರ್ಯ	CHECKED. 1951	೦-೧೪-೦
೨ ಕರ್ನಾಟಕ ಸಿಂಹಾಸನ ಸ್ಥಾಪನೆ		೧ ೦-೦
೩ ವಿಚಿತ್ರ ವಿವಾಹ		೧-೦-೦
೪ ವಿಕಾರ ವಿನಾಶ		೦-೧೦-೦
೫ ಸಾಧ್ಯೇ ಹೃದಯ		೧-೪-೦
೬ ಪನ್ನಾಮತಿ		೧-೬-೦
೭ ತುಳಸೀದಾಸ		೧-೮-೦

(ಚರಿತ್ರೆಗಳು.)

೮ ಮಹಾರಾಣಾ ಪ್ರತಾಪಸಿಂಹ		೧-೪-೦
೯ ಗುರುಗೋವಿಂದಸಿಂಹ		೦-೧೨-೦
೧೦ ಹರ್ಷ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯ		೦-೮-೦
೧೧ ಬೇಗಮ ಸಮರು		೦-೬-೦
೧೨ ಸ್ವಾಮೀ ಶ್ರದ್ಧಾನಂದ		೦-೧೨-೦

(ಇತರ ಪುಸ್ತಕಗಳು.)

೧೩ ಭಯಂಕರ ಕೋಲೆ (ಪತ್ತಿದಾರಿ ಕಾದಂಬರಿ)		೦-೧೨-೦
೧೪ ಜಯ ಪರಾಜಯ (ಸಾಮಾಜಿಕ ಕಾದಂಬರಿ)	೨ನೇ ಆವೃತ್ತಿ)	೦-೧೨-೦
೧೫ ಗಂಗಾಲಹರಿ (ಅನ್ವಯ ಅರ್ಥ ಸಹಿತ)		೦-೫-೦
೧೬ ವೋಜಿನ ಮರಣ (ಪ್ರಹಸನ)		೦-೧೨-೦
೧೭ ರಾಷ್ಟ್ರಸಭೆಯ ಇತಿಹಾಸ		೨-೦-೦
೧೮ ದೇವ-ದಾನವರು (ಪೌರಾಣಿಕ ಗದ್ಯನಾಟಕ)		೦-೧೨-೦
೧೯ ಅರುಂಧತಿ (ಪೌರಾಣಿಕ ಕಥೆ ಅಚ್ಚಾಗುತ್ತಲಿದೆ)		
೨೦ ಸತೀಶಿರೋಮುಣಿ (ಪೌರಾಣಿಕ ಗದ್ಯನಾಟಕ ಅಚ್ಚಾಗುತ್ತಲಿದೆ)		

ಸಿಗುವ ವಿಳಾಸ:—ಭಿ. ಪ. ಕಾಳೆ, ಶ್ರೀ ಶೇಷಾಚಲ ಗ್ರಂಥಮಾಲೆ,
ಪೋ. ಅನಂದವನ, ಜಿ. ಧಾರವಾಡ.

ಭಾಮಿನಿ.

೦
 ೪ಗಾಲ. ಶುಕ್ಲಪಕ್ಷದ ಸಾಯಂಕಾಲದ ಸಮಯ,
 ಸುಮಾರು ಐವತ್ತನೇ ಗಂಟೆಯಾಗಿರಬಹುದು. ದಿನ
 ಪತಿಯು ಅಸ್ತಾಚಲವನ್ನೇರಿದ್ದನು. ಹೂಬಿಸಿಲು ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ
 ಬಿದ್ದಿತ್ತು. ನಗರದ ರಾಜಮಾರ್ಗಗಳು ಸಂಚರಿಸುವ ಜನ
 ರಿಂದ ಮುಖರಿತದಾಗಿದ್ದವು. ಈ ಸಮಯದಲ್ಲಿ
 ಶ್ರೀಯುತ ರವರ ಶಂಕರಾಯರ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಚಹಾಪಾ

ರ್ಟಿಯು ನಡೆದಿತ್ತು. ಚಹಾಪಾನಕ್ಕಾಗಿ ಕೂಡಿದವರೆಲ್ಲರು ಶಂಕರಾಯನ ಸ್ನೇಹಿ
 ತರು. ಈ ಗೆಳೆಯರ ಗುಂಪು ಬಿಸ್ಕೀಟ್-ಚಹಗಳ ಸೇವನೆಯೊಡನೆ ಹರಟೆಯನ್ನು
 ನಡೆಸಿತ್ತು.

ಶಂಕರಾಯನು ಕರ್ನಾಟಕ ಕಾಲೇಜದ ಪ್ರೊಫೆಸರನು—ತತ್ವಜ್ಞಾನದ
 ಅಧ್ಯಾಪಕನು. ಎಲಾಯತಿಗೆ ಹೋಗಿ ಅಭ್ಯಾಸಮಾಡಿ ಪರೀಕ್ಷೆಯಿಟ್ಟು ಉತ್ತೀ
 ರ್ಣನಾಗಿ ಪದವಿಯನ್ನು ಪಡೆದು ಬಂದವನು. ಹೆರರಾದ ತಿಕ್ಕ ಕನು. ವಯಸ್ಸು
 ಸುಮಾರು ಮೂವತ್ತರಡು. ಜಗಾರ ತಿಂಗಳೊಂದಕ್ಕೆ ಎಂಟುನೂರು
 ರೂಪಾಯಿ. ಶಂಕರಾಯನು ವಂಶವರಂಜನಾಗತ ಧಾರವಾಡದ ನಿವಾಸಿಯು.
 ಮಾಳಮುಡ್ಡಿಯಲ್ಲಿ ಇವನ ಸ್ವಾಮಿತ್ವದ ಬಂಗಲೆಯಿತ್ತು. ಶಂಕರಾಯನು ಈ
 ಬಂಗಲೆಯಲ್ಲಿಯೇ ವಾಸವಾಗಿದ್ದನು. ಇವನ ಎರಡನೆಯ ಹೆಂಡತಿಯಾದ
 ರಮೆಯು ಐದು ತಿಂಗಳ ಹಿಂದೆ ಬಂದಿತ್ತು. ವರುಷ ವಯಸ್ಸಿನ ಒಬ್ಬ ಹುಡುಗ
 ನನ್ನಿರಿಸಿ ನಿಧನಹೊಂದಿದ್ದಾಳೆ. ಶಂಕರಾಯನ ಬಂಗಲೆಯಲ್ಲಿ ದೇರೆ ದೇರೆ ಕೆಲಸ
 ಗಳಿಗಾಗಿ ಹಲವರು ದಾಸ-ದಾಸಿಯರಿದ್ದಾರೆ. ಒಂದು ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಈ
 ದಾಸ-ದಾಸಿಯರಿಂದಲೇ ಶಂಕರಾಯನ ಸಂಸಾರವು ಸಾಗಿದೆಯೆಂದು ಹೇಳ
 ಬಹುದು.

ಶಂಕರಾಯನು ಎರಡನೆಯ ಹೆಂಡತಿಯ ಮರಣದ ಏರುಪಾಯ ಕೆಲವು
 ದಿನಗಳ ವರೆಗೆ ಮತ್ತೆ ಮದುವೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲಕ್ಕೆ ಮನಸ್ಸು ಮಾಡಲಿಲ್ಲ.

ಇದು ಸ್ವಾಭಾವಿಕ ಸಂಗತಿಯಾಗಿದೆ; ಆದರೆ ರಂಗರಾಯನು ಕೆಲವು ದಿನಗಳಿಂದ ಮೂರನೆಯ ವಿವಾಹಕ್ಕೆ ಒಪ್ಪಿದ್ದಾನೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯವೇನೂ ಇಲ್ಲ. ಮದಿಹಾಳದ ಮಧ್ಯರಾಯರ ಮಗಳು ನೋಡುವದಕ್ಕೆ ಸುಂದರಿಯು, ಹಾಗೂ ಈ ವರುಷ ಮ್ಯಾಟ್ರಿಕ್ಯುಲೇಶನ್ ಪರೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ವಾಸಾಗಿದ್ದಾಳೆ. ಮಧ್ಯರಾಯನು ತನ್ನ ಈ ಮಗಳನ್ನು ರಂಗರಾಯನಿಗೆ ಧಾರೆಯೆರೆಯಬೇಕೆಂದು ಹವಣಿಸುತ್ತಿದ್ದಾನೆ ರಂಗರಾಯನ ಈ ಮೂರನೆಯ ಮದುವೆಯು ಮಾತು ಕೌತುಕದ್ದಲ್ಲ, ವಿಶೇಷತೆಯನ್ನೊಡಗೊಂಡದ್ದಲ್ಲ ಅಲ್ಲ, ಆದರೆ ಇಂದಿನ ಚಹಾಪಾನದ ದೈರಕಿಯಲ್ಲಿ ಇದೇ ವಿಷಯದ ಚರ್ಚೆಗೆ ಆರಂಭವಾಗಿತ್ತು.

ಈ ಚಹಾಪಾನದ ಸಭೆಯ ಮೆಂಬರರಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ಶಾಲೆಯ ಶಿಕ್ಷಕನೊಬ್ಬನಿದ್ದನು. ಇವನು ಮಯಸ್ಸಿನಿಂದ ಎಲ್ಲರಿಗಿಂತ ಹಿರಿಯನು. ಬಡವಾಸ್ತರನಾಗಿದ್ದರೂ ಚಹಾಪಾನದ ಮೇಲಾಟದಲ್ಲಿ ಪ್ರೌಢಪರರನ್ನೂ ಹಿಂದೆ ದೂಡುತ್ತಾನು. ರಂಗರಾಯನ ಅಂತರಂಗದ ಸ್ನೇಹಿತನಾಗಿರದಿದ್ದರೂ ಪುರೋಹಿತನು. ಆದುದರಿಂದ ಇವನು ಆವಂತ್ರಣ ಹೊಂದಿದ್ದರೂ ಚಹಾಪಾನದ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ತಪ್ಪದೆ ಹಾಜರಾಗುತ್ತಿದ್ದನು. ಇದರಿಂದ ಈ ಶಿಕ್ಷಕನು ರಂಗರಾಯನ ಗೆಳೆಯರಿಗೆ ಗುರುತಿನವನಾಗಿದ್ದನು. ರಂಗರಾಯನ ಎಲ್ಲ ಸ್ನೇಹಿತರಿಗೆ ಈ ಮುದುಕ ವಾಸ್ತರನು ಚೆನ್ನೆಯ ವಿಷಯವಾಗಿದ್ದನು. ಎಲ್ಲರು ಇವನನ್ನು ದಿಗ್ಗಜನೆಂದು ಸಂಬೋಧಿಸುತ್ತಿದ್ದರು; ಯಾಕೆಂದು ಈ ದಿಗ್ಗಜಪಂಡಿತನು ವಿಚಾರ ಮಾಡಿ ಮಾತಾಡುತ್ತಿದ್ದಿಲ್ಲ ತಾನಾಡಿದ ಮಾತನ ಜವಾಬದಾಯನ್ನು ಹೊರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ.

ದಿಗ್ಗಜನು ಇಂಗ್ಲಿಷಭಾಷೆಯನ್ನು ಕಲಿತನಲ್ಲ. ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳು ಇಂಗ್ಲಿಷಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ವಾಸಾಗಿರುವರೆಂಬ ಸುದ್ದಿಯನ್ನು ಕೇಳುತ್ತಲೆ ಇವನಿಗೆ ಕಡು ಕೋಪವುಂಟಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಇಂದಿನ ಚಹ ಕೂಡಿಯುವ ಏಕಟಿಂಗಿನಲ್ಲಿ ಮಧ್ಯರಾಯನ ಮಗಳ ಸುದ್ದಿಯು ಹೊರಡುತ್ತಲೆ, ದಿಗ್ಗಜನು ಕುಪಿತನಾಗಿ ರಂಗರಾಯನನ್ನು ಕುರಿತು ಮಾತಾಡಹತ್ತಿದನು. “ಒಬ್ಬ ಹೆಂಡತಿಯನ್ನು ಮನೆಬಿಡಿಸಿ ಹೊರದೂಡಿರುವೆ! ಮತ್ತೊಬ್ಬ ಮಡದಿಯನ್ನು ಮರಣಕ್ಕೆ ಗುರಿಮಾಡಿದೆ! ಇಷ್ಟರಿಂದ ನಿನಗೆ ಸಂತುಷ್ಟತೆಯಾಗಲಿಲ್ಲವೆ? ಮತ್ತೆ ಮದುವೆಯನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವೆಯಾ? ರಾಮಪುರವ ವೇಣುಗೋಪಾಳಾಚಾರ್ಯರ ಮಗಳ ದೀಕ್ಷಾ ವೇಸು? ಇನ್ನೂ ಸಾಂಸಾರಿಕನಾಗಿರುವ ಇಷ್ಟೆಯು ನಿನಗಿದ್ದರೆ, ಅವಳನ್ನು ಕರೆಕಳುಹು, ಅವಳೊಡನೆ ಬಾಳುವೆ ಮಾಡು!”

ಮಿತ್ರಮಂಡಳಿಯಲ್ಲಿ ಯಾವನೂ ರಂಗರಾಯನ ಪ್ರಥಮ ವಿವಾಹದ ಸಂಗತಿಯನ್ನರಿತಿರಲಿಲ್ಲ. ಕಾರಣ ಗೆಳೆಯರೆಲ್ಲರು ದಿಗ್ಗಜನ ಮಾತ ಕೇಳಿ ಆಶ್ಚರ್ಯನಿರತರಾದರು. ದಿಗ್ಗಜನು ಮತ್ತೆ ಹೇಳಹತ್ತಿದನು. —“ವೇಣುಗೋಪಾ ಲಾಚಾರ್ಯರ ಮಗಳ ಹೆಣೆಯ ಒರಹವು ಚನ್ನಾಗಿದೆ. ಅಂತೆಯೇ ಭಗವಂತನು ಆಕಾಲದಲ್ಲಿ ರಮಾಬಾಯಿಯು ಸಾಯುವಂತೆ ಮಾಡಿದ್ದಾನೆ. ಇನ್ನು ನೀನು ದೇರೆ ವಿವಾಹದ ವಿಚಾರ ಮಾಡಬೇಡ. ಅವಳನ್ನೇ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬಾ. ಮ್ಯಾಟ್ರಿಕ್ಯುಲೇಶನ್ ಪರೀಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿ ಉತ್ತೀರ್ಣಳಾದ ಹೆಂಡತಿಯು ದೊರೆಯು ವಳೆಂದು ಮದ್ದಿಗೆ ದೀಳಬೇಡ! ಪರೀಕ್ಷೆ ಪಾಸಾದರೇನಾಯಿತು? ಇಂಥ ಹೆಂಡತಿಯಿಂದ ನಿನ್ನ ಬಾಳುವೆಗೆ ಉಪಯೋಗವೇನು? ಈಗಿನ ಕಾಲಕ್ಕೆ ವಿದ್ಯೆಯು ಅಗ್ಗವಾಗಿ ಹೋಗಿದೆ! ಎಲ್ಲರೂ ಕಲಿಯುವವರೆ! ಎಲ್ಲರೂ ಪಾಸಾಗಿ ಓದುವಿ ಗಳನ್ನು ಪಡೆಯುವವರೆ!” ಮುಂದೆ ಮಾತು ಹೊರಡಲಿಲ್ಲ. ಕ್ರೋಧಾತಿಶಯದಿಂದ ದಿಗ್ಗಜನ ಕಣ್ಣುಗಳಿಗೆ ಕೆಂಪುಬಣ್ಣು ರಂಗರಾಯನಿಗೂ ಬಹಳ ಸಿಟ್ಟು ಬಂದಿತು. ಆದರೂ ಇವನು ತನ್ನ ಕೋಪವನ್ನು ತೋರಗೊಡದೆ, ಪ್ರಸ್ತುತ ಪ್ರಸಂಗವನ್ನು ನೆಗೆಚಾಟಿಕೆಸುಲ್ಲಿ ದೂಡುವದಕ್ಕಾಗಿ, “ಓಹೊ ದಿಗ್ಗಜ, ಅರಣ್ಯ ಪಂಡಿತರು ತಾವು! ಹುಚ್ಚನಂತೆ ಏನಾದರೊಂದು ಮಾತಾಡಿ ಬಿಟ್ಟರಾಯಿತೇನು?” ಎಂದು ರಂಗರಾಯನು ಅಂದನು.

ದಿಗ್ಗಜನು ಅನ್ಯರು ಹುಚ್ಚನೆಂದು ಅಂದುದನ್ನು ಕೇಳಿದರೆ ಸಹಿಸುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ ಇವನ ಸಿಟ್ಟು ಮತ್ತಿಷ್ಟು ಹೆಚ್ಚಿತು ಈ ಕ್ರೋಧದ ಭರದಲ್ಲಿ ಮೈಮೆರದ ಇವನು “ಎಲ್ಲರೂ ಹುಚ್ಚರೆ! ಜನರು ನನ್ನನ್ನು ಹುಚ್ಚನೆಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ-- ಅಂದಬಳಿಕ ನಾನು ಹುಚ್ಚನೇ ಸರಿ!” ಎಂದು ನುಡಿದನು.

ದಿಗ್ಗಜನ ಈ ಅಸಂಬಂಧ ವಚನಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ಎಲ್ಲರೂ ದೊಡ್ಡದನಿಯಿಂದ ನಗಹತ್ತಿದರು; ಆದರೆ ಸಹಜವಾಗಿ ಒಮ್ಮೆ ಎದ್ದ ಅಪ್ರಿಯ ಸಂಗತಿಯು ಅಡಗಿ ಹೋಗಲಿಲ್ಲ. ನಗುವು ನಿಂತಬಳಿಕ ರಂಗರಾಯನು ನಾಚುಗೆಹೊಂದಿ ಗೆಳೆಯರ ಸಮಾಧಾನಕ್ಕಾಗಿ ಹೇಳಹತ್ತಿದನು: “ನನ್ನ ಬೇವಮಾನದಲ್ಲಿ ಅದೊಂದು ಅತಿಶಯ ವಿಪಾಹದ ವಿಷಯವು. ನಾನು ವಿಲಾಯತಿಗೆ ಹೊರಡುವ ವೇಳೆದಲೇ ನನ್ನ ವೇದಲಿಪಿ ಲಗ್ನವಾಗಿತ್ತು, ಆದರೆ ಮುಂದೆ ತುಸು ದಿವಸಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವನೂ ಒಂದು ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿ ನನ್ನ ಶ್ವಶುರನಿಗೂ ತಂದೆಗೂ ಭಯಾನಕ ಕಲಹವುಂಟಾಯಿತು ನೋಲಾಗಿ ಅವನು ಅವಳ ಕಾಲುಗಳನ್ನು ಕೆಟ್ಟದ್ದೆಂದು ಗೊತ್ತು ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದನು. ಈ ಕಾರಣಗಳಿಂದ ಅವಳು ನಮ್ಮ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಬಹಳ

ದಿವಸ ನಿಲ್ಲಲಿಲ್ಲ. ಅಪ್ಪನು ಅಲ್ಪದಿನಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಅವಳನ್ನು ತಾರಲರಿಗೆ ಕಳುಹಿ ಕೊಟ್ಟನು; ತಿರುಗಿ ಕರೆತರಲಿಲ್ಲ. ನಾನು ಇಂಗ್ಲೆಂಡದಿಂದ ಬಂದ ಬಳಿಕ ಅವಳನ್ನು ನೋಡಲಿಲ್ಲ." ರಂಗರಾಯನು ಕೃತ್ರಿಮಹಾಸ್ಯವನ್ನು ತಂದುಕೊಂಡು ಸಗುವ ಪ್ರಯತ್ನವಾದಿ ಹೇಳತೊಡಗಿದನು: "ದಿಗ್ಗ ಜಪಂದಿತರೇ, ತಾವು ಒಳ್ಳೆ ಬುದ್ಧಿವಂತರು! ಮಾತಾಡುವುದು ಒಳು ಸುಲಭ, ಆದರೆ ಕರ್ಮ-ಧರ್ಮಸಂಯೋಗದಿಂದ ಆ ಮಾತಿನಂತೆ ಕೃತಿಯು ನಡೆಯಿತೆಂದರೆ, ಆಗ ಅದನ್ನು ನಿಶ್ಚರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಬಹಳ ಜಡ ಹರಿಯುವದೆಂಬದನ್ನು ಮರೆಯದಿರಿ! ಮುಂದಿನ ಮಾತು ಏನೇ ಇರಲಿ, ಈಗ ನಾನೊಂದು ಮಾತು ನಿಮಗೆ ಕೇಳುತ್ತೇನೆ. ನನ್ನ ತ್ವಶುರನು ಈ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಅವಳನ್ನು ನನ್ನ ಮನೆಗೆ ಏಕೆ ಕಳುಹಿಕೊಡಬಾರದು. ಈ ವರೆಗೆ ಉಪೋಕ್ಷೆಯಿಂದ ತ್ಯಜಿಸಿದ ಅವಳನ್ನು ಈಗ ನಾನು ಆಗ್ರಹದಿಂದ ಕರೆಯಹೋಗುವುದು ಉಚಿತವಾದೀತೇ? ಮತ್ತೊಂದು ಮಾತೆಂದರೆ, ಈಗ ನೀವು ದಿನಾಲು ನನ್ನ ಈ ಮನೆಗೆ ಚಹಕುಡಿಯುವದಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತೀರಷ್ಟೇ? ಆದರೆ ಅವಳು ಬಂದಳೆಂದರೆ, ನಿಮ್ಮ ಮಾತು ಹಾಗಿರಲಿ, ನಾನು ಸಹ ಚಹಾಕ್ಕೆ ಎರವಾಗುವ ಪ್ರಸಂಗ ಬರದಿರದು! ನಾವು ಹೀಗೆ ನಾವ್ಯಾರು ಕೂಡಿ ಚಹಾವಾನ ಮಾಡುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಿ ಅವಳಿಂಪಿಗೂ ಸಹಿಸಲು! ಗೋಮಯವನ್ನೂ, ಕಸಬರಿಗೆಯನ್ನೂ ತಕ್ಕೊಂಡು ಒಂದು ಈ ಸ್ಥಳವನ್ನು ಸ್ವಚ್ಛಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ತೊಡಗುವ ವೆಂಡಲು ಅವಳು ನಮ್ಮ ಶದ್ಧತೆಗೆ ಪ್ರಯತ್ನಿಸದೆ ಬಿಡಲು! ಅವಳು ಈ ಮನೆಗೆ ಒಂದಳೆಂದರೆ, ಮುಂದೆ ಏನಾದೀತೆಂಬದರ ಕೊಂಚ ದಿಗ್ಗ ತರ್ನವನ್ನು ನಾನು ಮಾಡಿದ್ದೇನೆ. ನೀವು ಇದಿಲ್ಲವನ್ನೂ ಏಚಾರಿಸಿ ಸರಿಯಾಗಿ ಮಾತನಾಡಿ!"

"ಹಾಗೆಂದಿಗೂ ಆಗದು! ನೀನು ಅವಳನ್ನು ಕರೆತರುವುದೇ ವಿಹಿತವಾದದ್ದು!" ದಿಗ್ಗ ಜನು ನಿರ್ಧಾರದಿಂದ ನುಡಿದನು.

ಉಳಿದವರಲ್ಲಾರೂ ಈ ವಾದವಾದದಲ್ಲಿ ಸೇರಲಿಲ್ಲ. ಇಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ಒಬ್ಬ ಗೆಳೆಯನು ಈ ಆಶ್ರಯ ವಾದವನ್ನು ಮರೆಮಾಚುವ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಬೇರೆ ಮಾತೆತ್ತಿದನು. ಮುಂದೆ ತುಸು ಹೊತ್ತಿನ ವರೆಗೆ ಬೇರೆ ವಿಷಯದ ಹರಟೆಯು ನಡೆಯಿತು. ಒಳಿಕೆ ಹೊತ್ತು ಒಳವಾಯಿತೆಂದು ಹೇಳಿ, ಮಿತ್ರಮಂಡಳಿಯು ತಮ್ಮ ಮನೆಗಳಿಗೆ ಹೊರಟಿತು. ದಿನಾಲು ಹೀಗೆಯೇ ನಡೆಯುತ್ತಿತ್ತು. ನಿಯಮಿತ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ಚಹಾವಾನಕ್ಕೋಸು1 ಕಲೆಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಸರಿಯಾದ ವೇಳೆಗೆ

ಚಹಾಪಾನವನ್ನೂ, ಹರಟೆಸುನ್ನೂ ಮುಗಿಸಿ ತಮ್ಮ ಮನೆಗಳಿಗೆ ಹೊರಡು ತ್ತಿದ್ದರು. ಇಂದಿನ ದಿನವೂ ಈ ಕ್ರಮವು ಸಪ್ತಲಿಲ್ಲ; ಆದರೆ ಈ ಎನೋದದ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಆಗಂತುಕವಾಗಿ ಎದ್ದ ಅಪ್ರಿಯ ಮಾತುಗಳು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ವಿಪಾದ ವನ್ನುಂಟು ಮಾಡಿದ್ದವು ಉಂಟಾದ ಈ ಅಸಮಾಧಾನವು ಎಷ್ಟೋ ವೇಳೆಯ ವರೆಗೆ ಕಡಿಮೆಯಾಗದೆ ಹಾಗೆಯೇ ಉಳಿಯಿತು.

೨

ಮಿತ್ರಮಂಡಳಿಯಲ್ಲಿಯ ಒಬ್ಬನು ಸಹ ತನ್ನ ಮೂರನೆಯ ಮದುವೆಗೆ ಸಮ್ಮ ತಿಯನ್ನು ಕೊಡಲಿಲ್ಲವಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ಎಲ್ಲರೂ ಸುಮ್ಮನಿದ್ದು ತಿರಸ್ಕಾರವನ್ನೇ ವ್ಯಕ್ತ ಪಡಿಸಿದರೆಂಬದು ರಂಗರಾಯನಿಗೆ ಹೊಳೆಯಿತು. ಇದರಿಂದ ರಂಗರಾಯನಿಗೆ ಕೋಪವುಂಟಾಯಿತು. ನಾಚುಗೆಯೂ ಹುಟ್ಟಿತು. ತಾನನ್ನು ತನ್ನ ಆ ಸ್ನೇಹ ತರಿಗೆ ವೋರೆಯನ್ನು ತೋರುವದು ಲಜ್ಜಾಹೀನತೆಯ ಲಕ್ಷಣವೆಂದು ಅವನಿಗೆ ಅನಿಸಿತು. ಇವನ ನೊಂದಲನೆಯ ಮದುವೆಯಾದಾಗ ಇವನು ಹದಿನೆಂಟುವರ್ಷ ದವನಿದ್ದನು ಆಗ ಇವನ ಹೆಂಡತಿಯಾದ ಭಾಮಿನಿಯ ವಯಸ್ಸು ಕೇವಲ ಹನ್ನೊಂದುವರುಷ. ಈ ಕನ್ಯೆಯು ಒಳು ಚಲುವೆಯಾಗಿದ್ದುದರಿಂದಲೇ ರಂಗ ರಾಯನ ತಂದೆಯು ಅಲ್ಪವರದಕ್ಕೆ ನೆಯಿಂದ ಮಗನ ಮದುವೆಗೆ ಸಮ್ಮತಿಸಿದ್ದನು; ಆದರೆ ಮುಂದೆ ರಂಗರಾಯನು ವಿಲಾಯತಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತಲೆ ಕೊಡಕೊಳ್ಳುವ ವ್ಯವಹಾರದ ವಿಷಯವಾಗಿ ಬೀಗರಲ್ಲಿ ಭಯಂಕರ ಕಲಹವೆದ್ದಿತು. ರಂಗರಾ ಯನ ತಂದೆಯು ನೊಂದಲನೆಯ ಜುಲುವೆಯಿಂದ ತಾರುವನೆಗೆ ಕಳುಹಿ ಕೊಟ್ಟನು. ಮುಂದೆ ರಂಗರಾಯನು ವಿಲಾಯತಿಯಿಂದ ಬಂದಬಳಿಕ ನೊಂದ ಯನ್ನು ಕರೆಸಿಕೊಳ್ಳಲಿಲ್ಲವಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ಈ ತರದ ಇಚ್ಛೆಯೂ ಅವನಿಗುಂಟಾಗ ಲಿಲ್ಲ. ಅತ್ತ ಭಾಮಿನಿಯ ತಂದೆಯೂ ಒಳು ಲಭಿಸಾಸಿಯಾಗಿದ್ದನು. ಅವನು ಬೀಗನ ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ಕೊಂಡವೂ ತಲೆಬಿಟ್ಟಿರಲು ಮನಸ್ಸು ಮಾಡಕ್ಕಿಲ್ಲ. ಬೀಗನಿಗೆ ಹೇಳಿಕೊಂಡು ಮಗಳನ್ನು ಬಾವನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಬಿಟ್ಟು ಬರಲಿಕ್ಕೆ ಇಚ್ಛಿಸಲಿಲ್ಲ.

ರಂಗರಾಯನು ವಿಲಾಯತಿಯಲ್ಲಿರುವಾಗಲೆ ತಂದೆ-ಮಾವಂದಿರ ನಡುವೆ ನಡೆದಿದ್ದ ಕಲಹದ ಸುದ್ದಿಯನ್ನು ಕೇಳಿದ್ದನು. ಈ ಕಲಹವು ಮುಂದೆ ತಾನೇ

ತಾನಾಗಿ ನೊಂದುವೆಂದು ಭಾವಿಸಿದ ಇವನು ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಮನಸ್ಸು ಹಾಕಿ ರಲಿಲ್ಲ. ರಂಗರಾಯನು ಮುಂದೆ ನಾಲ್ಕು ವರುಷಗಳ ತರುವಾಯ ಪದವಿಯನ್ನು ಪಡೆದು ಸ್ವಗೃಹಕ್ಕೆ ಮರಳಿ ಒಂದನು. ಈ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಇವನ ಸ್ವಭಾವವು ಪರಿವರ್ತನೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿ ಹೋಗಿತ್ತು. ಬೇಡಿಕೆಯೂ ಬಿನ್ನವಾಗಿತ್ತು. ಕಾರಣ ನವನಾಗರಿಕತೆಯ ಸುಂದರ ತರನೆಯು ಹೇರಳ ಹಣದೊಡನೆ ಕೈಪಿಡಿಯ ಬಂದುದನ್ನು ಕಂಡ ಇವನು ನೊಂದಲನೆಯ ಮದುವೆಯ ಮಾತನ್ನು ಮರೆದುಬಿಟ್ಟನು. ಎರಡನೆಯ ವಿವಾಹಕ್ಕೆ ಸಂತೋಷದಿಂದ ಸಮ್ಮತಿಸಿದನು. ತರುವಾಯ ಒಂದು ದಿನಗಳು ಗತಿಸಿ ಹೋಗಿ ಈ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ರಂಗರಾಯನ ತಂದೆಯು ತೀರಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ ಭಾಮಿನಿಯ ತಂಗಿಯೂ ನಿಧನಹೊಂದಿದ್ದಾನೆ. ರಂಗರಾಯನು ಭಾಮಿನಿಯನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣ ರೀತಿಯಿಂದ ಮರೆದು ಬಿಟ್ಟಿದ್ದನೆಂದಲ್ಲ. ಜನಮುಖದಿಂದ ಅವಳ ವಿಷಯದ ಕೆಲಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ತಿಳಿದಿದ್ದಾನೆ; ಅವಳು ಆಗ್ಲಂದಿರ ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ಸೇರ್ಪಡೆಯಾಗಿದ್ದಾಳೆ. ಈ ಮೈಲಿಗೆಗಳ ಚರ್ಚೆಯಲ್ಲೂ ದೇವಪುಜೆ-ನಾಮಸ್ಮರಣೆಗಳಲ್ಲೂ ಕಾಲಕಳೆಯುತ್ತಿದ್ದಾಳೆ. ಅವಳ ಅತಿ ಧಾರ್ಮಿಕಾಚರಣೆಯಿಂದ ಆಗ್ಲ ತಮ್ಮಂದಿರೂ ಬೆಂಕಿ ಹೋಗಿದ್ದಾರೆ. ಭಾಮಿನಿಯ ಈ ಆಚರಣೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಯಾವುದೂ ರಂಗರಾಯನಿಗೆ ಸಂತೋಷಪ್ರದವಾಗಲಿಲ್ಲ. ರಂಗರಾಯನು ಭಾಮಿನಿಯ ಸೆವೆಳೆಯು ಬೆನ್ನಿ ಬಹು ಜನರನ್ನು ವಿಚಾರಿಸಿದ್ದನು ಇವರಲ್ಲಿಯೂ ಒಬ್ಬನೂ ಸಹ ಭಾಮಿನಿಯ ಚರಿತ್ರದೊಳವ ಮಾತೆತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಎಲ್ಲರೂ ಭಾಮಿನಿಯು ಭಾರತ ಸ್ತ್ರೀಯೆಂದು ಸ್ತುತಿಸುತ್ತ ಒಂದಿದ್ದರಲ್ಲದೆ, ಕಲಂಕಿತಳೆಂದು ಸ್ವಸ್ತುಪತೆ ಹೇಳಿ ರಲಿಲ್ಲ. ಹೀಗೆ ಹೇಳದಿದ್ದರೆ ಆದು ರಂಗರಾಯನಿಗೆ ಎಷ್ಟರಮಟ್ಟಿಗೆ ತಾಗುತ್ತಿತ್ತೆಂಬುದನ್ನು ಹೇಳುವುದು ದುಸ್ತರವಾಗಿದ್ದರೂ, ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ರಂಗರಾಯನು ನಿಶ್ಚಿಂತನಾಗಿದ್ದನೆಂದು ನಾವು ಹೇಳಬಲ್ಲೆವು.

ರಾತ್ರಿಯ ವಿಶ್ರಾಂತಿಯ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ರಂಗರಾಯನು ಇಂತು ಯೋಚಿಸ ಹತ್ತಿದನು:—ಇನ್ನು ಕೆಲವುದಿನಗಳ ಮಟ್ಟಿಗಾದರೂ ಮೂರನೆಯ ಮದುವೆಯ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಮರೆದಿರಲಿಕ್ಕೆ ಬೇಕು. ಇದು ಅಷ್ಟು ಕಠಿಣಕಾರ್ಯವಲ್ಲ, ಆದರೆ ಇಪ್ಪತ್ತುಮೂರು-ಇಪ್ಪತ್ತುನಾಲ್ಕು ವರುಷಗಳ ಮನುಷ್ಯನು ಹೆಂಗಸನ್ನು ಕರೆತಂದು, ಅವಳ ಮೇಲೆ ಈ ಸಂಸಾರದ ಗೃಹಿಣಿಯ ಧಾರ್ಮಿಕ ಹೇರಿದರೆ, ದಕ್ಷಯಜ್ಞದಂತಹ ಭಯಂಕರ ಗೊಂದಲವಾಗದೆ ಬಿಡದು! ದುಷ್ಟ

ವಾಗಿ ನಾನೀಗ ರಾಮನ ಬಗ್ಗೆ ಯೋಚಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ. ರಾಮನ ಜನನಿಯೇ ತನ್ನ ಇದುವರೆಗಿನ ಮರ್ದೆಯ ಮೂಲಕಾರಣವೆಂದು ಭಾವಿಸಿದ್ದೆ ಅವಳು ರಾಮನನ್ನು ವಿಷದ್ರವ್ಯಿಯಿಂದ ನೋಡುವದು ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾದದ್ದು! ಹೀಗಾಗಿ ಇದೆಲ್ಲಾ ಮಗನು ವಿಪತ್ತಿಗೆ ಗುರಿಯಾಗುವಂತೆ ನೋಡುವದು ಸರಿಯಲ್ಲ. ತಂಗಿಯ ಮನೆಯು ಊರಲ್ಲಿಯೇ ಇದೆ. ಇವಳು ರಾಮನನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ಸಂರಕ್ಷಿಸಬಲ್ಲಳು, ಆದರೆ ರಾಮನ ಸಂರಕ್ಷಣೆಯ ಭಾರವನ್ನು ಚಿರಕಾಲ ತಂಗಿಯ ಮೇಲೆ ಚಲ್ಲಿಕೊಡುವದು ಹೇಗೆ? ರಂಗರಾಯನಿಗೆ ಮುಂದಿನ ಯೋಚನೆಯು ಹೊಳೆಯದಾಯಿತು. ಇವನ ಯಾವತ್ತು ಕೋಪವು ದಿಗ್ಗಜನ ಮೇಲೆ ಹೊರಳಿತು. ರಂಗರಾಯನು ಇದುವರೆಗೆ ಹಲವುಸಾರೆ ಹಹ ಕುಡಿಸಿದ್ದನು. ಬಿಸ್ಕೀಟು ತಿನ್ನಿಸಿದ್ದನು. ಆ ಅರಣ್ಯಪಂಡಿತನು ಹೀಗೆ ಪ್ರತ್ಯುಪಕಾರವನ್ನು ತೀರಿಸಬೇಕೆ? ರಂಗರಾಯನು ಇನ್ನು ದಿಗ್ಗಜನಿಗೆ ಚನ್ನಾಗಿ ಕೈತೋರಿಸಬೇಕೆಂದು ಸಂಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಂಡನು. ದಿಗ್ಗಜನು ಈ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ರಂಗರಾಯನ ಹತ್ತರದ್ದರೆ ಏನಾಗುತ್ತಿತ್ತೋ ಎನೋ! ಆದರೆ ಆ ನಿಶ್ಚಿಂತಪುರುಷನು ಈ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ಮನೆಯಲ್ಲಿಯೆ ಮೆತ್ತಗಿನ ಹಾಸುಗೆಯಮೇಲೆ ನಿದ್ರಿಯಲ್ಲಿದ್ದುದರಿಂದ ರಂಗರಾಯನ ಕೋಪದ ಪ್ರಯೋಗವು ಅವನ ಮೇಲೆ ಆಗುವಂತಿರಲಿಲ್ಲ.

ರಂಗರಾಯನು ಸ್ವಭಾವವಿಂದ ಕೆಟ್ಟವನಲ್ಲ; ಆದರೆ ಅತಿಶಯ ಮೂರ್ಛ ಪ್ರಕೃತಿಯ ಮನುಷ್ಯನಾಗಿದ್ದನು. ಕಾರಣ ಮನಲಜ್ಜೆಗಿಂತಲೂ ಜನಲಜ್ಜೆಯು ಇವನನ್ನು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಪೀಡಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ವಿಧಿಯ ಅಭಿಮಾನದೊಡನೆ ಇದಕ್ಕೂ ಪ್ರಬಲವಾದ ಮತ್ತೊಂದು ಅಭಿಮಾನವು ಇವನಲ್ಲಿ ಮನೆಮಾಡಿಕೊಂಡಿತ್ತು. ಅದು ಯಾವುದೆಂದರೆ, ನಾನು ಜ್ಞಾನಕೀ ಅನ್ಯರ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಕಿಂಚಿನ್ನಾತ್ರವೂ ಅನ್ಯಾಯವನ್ನಾಚರಿಸತಕ್ಕವನಲ್ಲವೆಂಬದು. ಚಹಾಪಾಟಿಯ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಕೊಡಿದ್ದ ಮಿತ್ರರು ಬಾಯಿಯಿಂದ ಒಡನುಡಿಯದಿದ್ದರೂ ಮನಸಾ ತಿರಸ್ಕರಿಸಿದರೆಂಬುದನ್ನು ರಂಗರಾಯನು ಗೊತ್ತುಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದನು. ಗೆಳೆಯರ ಈ ಅನ್ಯಕ್ತ ತಿರಸ್ಕಾರವನ್ನು ಸಹಿಸಿಕೊಳ್ಳುವದು ರಂಗರಾಯನಿಗೆ ತೀರ ಆಸಕ್ತವಾಗಿತ್ತು.

ರಂಗರಾಯನಿಗೆ ಅಂದು ಬೆಳಗಿನ ವರೆಗೆ ನಿದ್ರೆಹತ್ತಿಲ್ಲ. ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಕಟಿಯುತ್ತಿದ್ದ ಒಂದೇ ಒಂದು ವಿಷಯದ ಬಗ್ಗೆ ದೀರ್ಘಾಲೋಚನೆ ಮಾಡಿ ಬೇಸತ್ತು ಹೋದನು; ಆದರೆ ಬೆಳಗಿನ ಜಾವದಲ್ಲಿ ಇವನಿಗೆ ಸುಲಭವಾದ ಒಂದು

ಹಂಚಿಕೆಯು ಹೊಳೆಯಿತು ಈ ಹಂಚಿಕೆಯ ಮೇರೆಗೆ ಮುಂದಿನ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮವನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದನು. “ಅವಳನ್ನು ಕರೆಯಕಳುಹದೇಕು. ಬಹು ತರ ಅವಳು ಬರುವುದಿಲ್ಲ ಬಂದರೂ ಇಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕುಂಟು ದಿನಗಳಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಕಾಲ ಇರತಕ್ಕವಳಲ್ಲ. ಯಾಕೆಂದರೆ, ಇಲ್ಲಿಯ ಆಚಾರ-ವಿಚಾರಗಳು ಅವಳ ವ್ಯವಹಾರಕ್ಕೆ ತೀರ ವಿಪರೀತವಾದವುಗಳು. ಅವಳು ಈ ಆಚಾರ-ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಸಹಿಸದವಳಾಗಿ ಅಲ್ಪ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೇ ಮತ್ತೆ ತೊರೆಯುವನೆಗೆ ಹೋಗಿಬಿಡುವಳು. ಆ ಬಳಿಕ ಜನರು ನನಗೆ ದೋಷಕೊಡುವಂತಿಲ್ಲ. ಅವಳು ಇಲ್ಲಿರುವವರೆಗೆ ರಾಮನನ್ನು ತಂಗಿಯಮನೆಗೆ ಕಳುಹಿಕೊಡಬೇಕು. ನಾನು ಅತ್ತಿತ್ತ ಅಡ್ಡಾಡಿ ಬರಬೇಕು. ಅವಳು ಮನೆ ಬಿಟ್ಟು ಹೋದುದಿಳಿಕ ಮತ್ತೆ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಹೊಂದಿಕೊಂಡರಾಯಿತು.” ಈ ಸಹಜವಾದ ಉಪಾಯವು ಇಷ್ಟು ಹೊತ್ತಿನವರೆಗೆ ಏಕೆ ಲಕ್ಷ್ಯದಲ್ಲಿ ಬಂದಿರಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲೆಂದನ್ನು ಭಾವಿಸಿದ ರಂಗರಾಯನಿಗೆ ಆಶ್ಚರ್ಯವಾಗದಿರಲಿಲ್ಲ.

ರಂಗರಾಯನು ಮತ್ತಷ್ಟು ಆಲೋಚಿಸಿ ಒಮ್ಮೆ ನಿರ್ಧರಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದ ಹಂಚಿಕೆಯನ್ನು ಸ್ಥಿರಪಡಿಸಿಕೊಂಡು ಹಾಸುಗೆಯೊಂದಿದ್ದನು. ಪ್ರಾತಃಕೃತ್ಯಗಳನ್ನು ತೀರಿಸಿಕೊಂಡು, ಮುಂದಿನ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ತೊಡಗಿದನು.

ರಂಗರಾಯನು ಪ್ರಿನ್ಸಿಪಾಲನಿಗೆ ಹೇಳಿಕೊಂಡು ಏಳು ದಿನಗಳ ರಜೆ ತಕ್ಕೊಂಡನು. ಮುಂಬಯಿಯಲ್ಲಿ ರಂಗರಾಯನ ಲಂಗೆಕೀಟಿ ಗೆಳೆಯನೊಬ್ಬನಿದ್ದನು. ರಂಗರಾಯನು ಇವನಿಗೆ ನಾನು ಬರುವೆನೆಂದು ತಾರ ಕಳುಹಿದನು; ಹಾಗೂ ತಂಗಿಯಾದ ಸುಭದ್ರೆಗೆ ಒಂದು ಪತ್ರವನ್ನು ಬರೆದು ಕಳುಹಿದನು. ಇದರಲ್ಲಿ ನಾನು ಇಂದೇ ಮುಂಬಯಿಗೆ ಹೊರಡುವೆನೆಂದೂ, ಹೊರಡುವ ಮೊದಲು ಭಾಮಿನಿಯನ್ನು ಕರೆದು ತರಲಕ್ಕೆ ಜನರನ್ನು ಕಳುಹುವೆನೆಂದೂ, ಅವಳು ಬಂದಳೆಂದರೆ ನೀನು ರಾಮನನ್ನು ಕರೆಕೊಂಡು ಹೋಗಿಂವೆಂದೂ, ನಾನು ಇನ್ನು ಎಂಟು ದಿನಗಳಿಗೆ ತಿರುಗಿ ಬರುವೆನೆಂದೂ ಬರೆದಿದ್ದನು.

ರಂಗರಾಯನ ದೂರದ ಸಂಬಂಧಿಕನಾದ ತಮ್ಮನೊಬ್ಬನಿದ್ದನು. ಇವನು ವಕೀಲರ ಕಾರಕನನಾಗಿದ್ದನು. ಇವನು ರಂಗರಾಯನ ಮನೆಯಲ್ಲಿರದೆ, ಸ್ವಂತದ ಮನೆಯಲ್ಲಿದ್ದನು. ಪ್ರಸಂಗ ವಿಶಿಷ್ಟದಲ್ಲಿ ರಂಗರಾಯನ ಹತ್ತಿರ ಬರುತ್ತಿದ್ದನು. ರಂಗರಾಯನು ಇವನನ್ನು ಕರೆಕಳುಹಿಕೊಂಡು, “ತಮ್ಮಾ, ನಾಳೆ ನೀನು ರಾಮಪುರಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ನಿನ್ನ ಅತ್ತಿಗಿಯನ್ನು ಕರೆತರಬೇಕು” ಎಂದು ಹೇಳಿದನು.

“ಅತ್ತಿಗಿಯೆ? ಅವಳಾರು?” ತಮ್ಮನು ವಿಸ್ಮಯದಿಂದ ಕೇಳಿದನು.

“ನಿನಗೆ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲವೆ? ರಾಮಪುರಕ್ಕೆ ನನ್ನೊಡನೆ ನೀನೂ ಲಗ್ನಕ್ಕೆ ಬಂದಿದ್ದೆಯಲ್ಲ. ವೇಣುಗೋಪಾಲಾಚಾರ್ಯರನ್ನು ಪೂರಾ ಮರೆದು ಬಿಟ್ಟಿರುವೆಯೇನು?” ರಂಗರಾಯನು ಕೇಳಿದನು.

“ಓಹೊ, ಪೂರಾ ನೆನಪಿದೆ; ಆದರೆ ಅವರಲ್ಲಿಯೂ ಯಾರೂ ನನ್ನನ್ನು ಗುರು ತಿಳಿಸಲಾರರು. ಅವರು ಅತ್ತಿಗೆಯನ್ನು ನನ್ನ ಸಂಗಡ ಕಳುವುದೆಂತು?” ತಮ್ಮನು ಕೇಳಿದನು.

“ಕಳುಹದಿದ್ದರಲ್ಲ! ನೀನೇನೂ ಆಗ್ರಹಮಾಡುವ ಕಾರಣವಿಲ್ಲ! ನೀನು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿ ನನ್ನ ಆದೇಶವನ್ನು ತಿಳುಕು. ಬಂದರೆ ಒರಲಿ, ಒಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ದಿಡಲಿ! ಮೋಟಾರ ತಕ್ಕೊಂಡು ಹೋಗು. ಸೇವಕರನ್ನೂ ಪರಿಚಾರಕಿಯನ್ನೂ ಸಂಗಡ ಕರೆಕೊಂಡು ಹೋರಡು. ಅವಳು ಬರುವುದಿಲ್ಲೆಂದು ಹೇಳಿದ ಕೂಡಲೆ ದೇರಿ ಮಾತಾಡದೆ ಹೊರಟು ಬಾ” ರಂಗರಾಯನು ಹೇಳಿದನು.

ತಮ್ಮನು ಆಶ್ಚರ್ಯಾನ್ವಿತನಾಗಿ ಅಣ್ಣನ ಮೊರೆಯನ್ನು ನೋಡುತ್ತ ನಿಂತನು ಕೆಲಕಾಲದ ಮೇಲೆ: “ಆಗಲಿ, ನೀನು ಹೇಳಿದಂತೆ ಮಾಡುವೆನು” ಎಂದು ನುಡಿದು ಸುಮ್ಮನಾದನು.

ರಂಗರಾಯನು ಅವನ ಕೈಯಲ್ಲಿ ರೂಪಾಯಿಗಳನ್ನೂ, ಕೀಲಿಯುಕೈಯನ್ನೂ ಕೊಟ್ಟು ಇಂತು ಹೇಳಿದನು: “ನಾನು ಇಂದಿನ ರಾತ್ರಿಯ ಗಾಡಿಯಿಂದ ಮುಂಬಯಿಗೆ ಹೋಗುವೆನು. ಎಂಟುದಿನಗಳ ತರುವಾಯ ಮರಳಿ ಬರುವೆನು. ಅವಳು ಬಂದರೆ, ಅವಳ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಈ ಬೀಗದ ಕೈಯನ್ನು ಕೊಡು. ನನ್ನ ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಸಂದುಕವನ್ನು ತೋರಿಸು. ಅದರಲ್ಲಿ ರೂಪಾಯಿಗಳಿವೆ. ಅವಳಿಗೆ ಆ ರೂಪಾಯಿಗಳನ್ನು ತಕ್ಕೊಂಡು ಸಂಸಾರವನ್ನು ಸಾಗಿಸಬೇಕೆಂದು ಸೂಚಿಸು. ನಿನ್ನ ಪಗಾರ ತಕ್ಕೊಂಡಿದ್ದೇನೆ. ಅವು ಒಂದು ತಿಂಗಳ ಸಾಲಬೇಕು”

“ಅಣ್ಣಾ, ಒಮ್ಮೆಲೆ ನಿನಗೆ ಹೀಗೆ ಲಹರಿಯದ್ದಿದ್ದೇಕೆ? ಸ್ವೇಚ್ಛೆಯಿಂದ ನೀರಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸುತ್ತಿರುವ ಎಲನವನ್ನು ಜಾಲಿನಲ್ಲಿ ತಂದು ಬಿಡುವುದರಲ್ಲಿ ಪ್ರಯೋಜನವೇನು?” ತಮ್ಮನು ಕೇಳಿದನು.

ರಂಗರಾಯನು ಕ್ಷಣಕಾಲ ನೀರವವಾಗಿದ್ದು ಆಲೋಚಿಸಿದನು. ಒಳಕ ನಿಟ್ಟುಸಿರನಿಟ್ಟು ಹೇಳಹತ್ತಿದನು: “ತಮ್ಮಾ, ಅವಳು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬರುವುದಿಲ್ಲೆಂಬುದು ನಿಶ್ಚಿತವಾದದ್ದು. ಅದರೂ ನಾವು ಲೋಕತಃ ಧರ್ಮತಃ ನಮ್ಮ ಕರ್ತವ್ಯವನ್ನು ಮಾಡಲೇ ಬೇಕಷ್ಟೆ? ಅವಳು ಬರದಿದ್ದರೆ, ಜನಾಪವಾದವನ್ನು ನಾವು ಸಹಜ

ವಾಗಿ ಹೋಗಲಾಡಿಸಿಕೊಂಡಂತಾಗುವದಿಲ್ಲವೆ? ಇರಲಿ. ನಾನು ಹೇಳಿದಂತೆ ಮಾಡು. ಅವಳು ಬಂದರೆ, ಸುಭದ್ರೆಗೆ ಸುದ್ದಿಯನ್ನು ತಿಳುಹು. ಸುಭದ್ರೆಯು ರಾಮನನ್ನು ತನ್ನ ಮನೆಗೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಲಿ.”

ರಂಗರಾಯನು ರಾತ್ರಿಯ ಪ್ಯಾನೊಜರ ಒಂದಿಯನ್ನೇರಿ ಮುಂಬಯಿಯ ಕಡೆಗೆ ನಡೆದನು.

೩

ಶ್ರೀಹೊತ್ತಿನ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ನೋಟರ ಒಂದಿಯೊಂದು ಒಂದು ರಂಗ ರಾಯನ ಮನೆಯಮುಂದೆ ನಿಂತಿತು, ಹಾಗೂ ಒಂದೆರಡು ನಿರೀಟುಗಳಲ್ಲಿ ಇಪ್ಪತ್ತೆರಡು ವರುಷಗಳ ವಯಸ್ಸಿನ ರಮಣಿಯೊಬ್ಬಳು ಹೊರಬಿದ್ದು, ರಂಗರಾಯನ ಮನೆಯನ್ನು ಹೊಕ್ಕಳು. ಭಾವಿನಿಯು ದಿವಾಣಿಯಾನೆಯೊಬ್ಬಳು ಕುರ್ಚಿಯ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತಿದ್ದಳು. ರಾಮನು ಭಾವಿನಿಯು ತೊಡೆಯಮೇಲೆ ಕುಳಿತು ಪುಸ್ತಕ ದೊಳಗಿನ ಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದನು, ಹಾಗೂ ತನಗೆ ಬಂದ ಕಂಡ ಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ಭಾವಿನಿಗೆ ತೋರಿಸುತ್ತಿದ್ದನು.

ಅಗಲಿತುಕ ರಮಣಿಯು ಕಾಲಪವ್ವಳದಿಂದ ನೋಡಲು ರಾಮನು ಮುಖ ವೆತ್ತಿ ನೋಡಿದನು ಅತ್ತಿಯೆಂದು ಕಂಠುಕೊಂದು ಆನಂದಿಸಿದ. “ಅವಳು, ಅಲ್ಲಿ ನೋಡು ಅತ್ತಿಯು ಬಂದಿದ್ದಳಿ,” ಎಂದು ಹೇಳಿದನು. ಭಾವಿನಿಯು ಎದ್ದು ನಿಂತು ಆ ಕಡೆಗೆ ನೋಡಿದಳು ಭಾವಿನಿಯು ಉಟ್ಟಿದ್ದುದು ಸಾದಾ ಸೀರೆ ಕುಪ್ಪುನವೂ ಹೊಕ್ಕು ಬಿಡಿಸಿದಳು ವೈಕೀಲಿ ಸಾವಾನ್ಯ ಶರಣತಿಯ ಅಲಂಕಾರಗಳು ಮಾತ್ರ ಇದ್ದವು ಹಾಗೆ ಸಾವಾನ್ಯ ವನಭೂಷಣಗಳಲ್ಲೂ ಒಡೆದು ಕಾಣುತ್ತಿರುವ ಭಾವಿನಿಯ ಚಲುವಿಕೆಯನ್ನು ನೋಡಿ, ಸುಭದ್ರೆಯು ಬೆರಗಾದಳು.

ಭಾವಿನಿಯೇ ಮಾತಾಡಲಾರಂಭಿಸಿದಳು. ಮಗಳುಳು ನಗೆಯಿಂದ ‘ರಾಮನು, ಅತ್ತಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡಲಿಲ್ಲವಲ್ಲವಾ?’ ಎಂದು ಕೇಳಿದಳು.

ರಾಮನಿಗೆ ಈ ಶಿಕ್ಷಣವು ಹೊಸದು ಇವನು ಮಲತಾಯಿಯ ಮಾತನ್ನು ಹೊರಲಾರದೆ ಅತ್ತಿಯು ಹತ್ತರ ಒಂದನು. ಒಂದುಗಲಿಂಚಿಟ್ಟು ದಿತವಾದ ಅತ್ತಿಯು ಎದಪದ್ಧಗಳಮೇಲೆ ಹಣೆಯಿಸಿ ಮತ್ತೆ ಎದ್ದುನಿಂತನು. ತಾಯಿಯ ಹತ್ತರ ಹೋದನು “ತಂಗೀ, ಹಿಗ್ಗೆ ಬಾ; ಇಲ್ಲಿ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳು” ಭಾವಿನಿಯು ನಡೆದಳು.

“ನೀನು ಯಾವಾಗ್ಗೆ ಒಂದೆ?” ಸುಭದ್ರೆಯು ಕೇಳಿದಳು.

“ನೋವುಮಾಡ ಒಂದೆನು. ಇಂದು ಬುಧವಾರ. ಮೂರು ದಿನಗಳಾದವು. ಶಂಕಿ, ಹೀಗೆ ನಿಂತೇ ಎಷ್ಟು ಹೊತ್ತು ಮಾತಾಡುನೆ? ಇಲ್ಲಿ ಕುಳಿತುಬಾ.” ಭಾಮಿನಿಯು ನುಡಿದಳು.

ಸುಭದ್ರೆಯು ಸ್ನೇಹಪುನಃನುಡುತಕ್ಕೆ ಒಂದವಳು ಕೋಪದಿಂದ ಮನೆ ಬಿಟ್ಟು ಹೊರಬಿದ್ದಳು. ಕಾರಣ ಅವಳು: “ಒಳ್ಳೆ ನಾನು ಕುಳಿತುಬಂತಿಲ್ಲ. ನನಗೆ ಇನ್ನೂ ಒಹಳ ಕೆಲಸಗಳಿವೆ. ಈಗ ನಾನು ರಾಮನನ್ನು ಕರೆದೊಯ್ಯಲಿಕ್ಕೆ ಒಂದಿದ್ದೇನೆ,” ಎಂದು ಹೇಳಿದಳು.

ಭಾಮಿನಿಯು ಕೋಪಗೊಳ್ಳಲಿಲ್ಲ ಸುಭದ್ರೆಯು ರುಕ್ಮಮಾತುಗಳ ಉತ್ತರವನ್ನು ನಗೆಮೆಚ್ಚಿದುದಿಂತಲೆ ನುಡಿದಳು:—“ಶಂಕಿ, ರಾಮನು ಹೋದರೆ, ನಾನೊಬ್ಬಳೆ ಇಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ಇರಲಿ? ನನ್ನ ಅಣ್ಣಂದಿರ ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ಒಹಳ ಹುಡುಗರಿದ್ದರು. ಇದುವರೆಗೆ ನಾನು ಆ ಹುಡುಗರ ಸಾನ್ನಿಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಕಾಲಕಳೆದದಳು. ಹತ್ತರ ಹುಡುಗರಿದ್ದರೆ, ನನಗೆ ಹೊತ್ತಿಂ ಹೋಗದ ಹಾಗಾಗುತ್ತದೆ.”

ಸುಭದ್ರೆಯು ಅತ್ತಿಗೆಯ ಮಾತಿಗೆ ಉತ್ತರಕೊಡಬಯಸಲಿಲ್ಲ. ರಾಮನ ಕಡೆಗೆ ಹೊರಳಿ:—“ಮಗು ನಿಮ್ಮಪ್ಪನು ನಿನ್ನನ್ನು ನನ್ನ ಮನೆಗೆ ಕರೆದೊಯ್ಯೆಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ. ನಾನು ಈಗ ನಿನ್ನನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುವೆನು. ಏಳು, ಅಂಗಿಟಿಪ್ಪಿಗೆಗಳನ್ನು ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಸಿದ್ಧನಾಗು. ನನಗೆ ಬಹಳ ಅವಸರವಿದೆ.

ನಾನಿನ್ನುಮೇಲೆ ಮಾರ್ಕಟೆಗೆ ಹೋಗಿ, ಸಾಮಾನುಗಳನ್ನು ಖರೀದಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಮನೆಗೆ ಹೋಗಬೇಕಾಗಿದೆ” ಎಂದು ನುಡಿದಳು.

ರಾಮನು ಗೊಂದಲಕ್ಕೊಳಗಾದನು. ಇವನು ಭಯಗೊಂಡವನಾಗಿ ಸ್ಥೂವೋರೆಮಾಡಿ:— “ಅತ್ತಿ, ಅವನು ಹೋಗಬೇಡೆಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾಳೆ,” ಎಂದು ನುಡಿದು ಸುಮ್ಮನಾದನು. ರಾಮನ ಮನಸ್ಕಿತಿಯನ್ನು ತಿಳಿದು ಭಾಮಿನಿಯು ಮಾತಾಡಲಾರಂಭಿಸಿದಳು:—“ಮಗು, ನಾನು ನಿನಗೆ ಹೋಗಬೇಡೆಂದು ಯಾವಾಗ್ಗೆ ಹೇಳಿದೆನಪ್ಪಾ? ಹೋಗೆಂದು ಹೇಳಿದವಳಲ್ಲ, ಬೇಡೆಂದೂ ಅಂದವಳಲ್ಲ. ನೀನು ಇಲ್ಲಿಂದ ನಿನ್ನ ಅತ್ತೆಯಮನೆಗೆ ಹೋದರೆ, ನನಗೆ ಇಲ್ಲಿರುವುದು ಬೇಜಾರವಾಗುವದೆಂದು ನುಡಿದದ್ದು ಮಾತ್ರ ನಜವು.”

ರಾಮನು ಯಾವ ಮಾತನ್ನೂ ಆಡಲಿಲ್ಲ. ಮಲತಾಯಿಯು ತೀರ ಸನಿಯಕ್ಕೆ ಒಂದು, ಅವಳ ನೆರಗನ್ನು ನಿಡಕೊಂಡು ನಿಂತುಬಿಟ್ಟನು. ಭಾಮಿನಿ

ನಿಯಮ ಅವನ ಶರೀರವೇಲೆ ಕೈಯಾಡಿಸುತ್ತ ನಗೆವೊಗದಿಂದ:-“ತಂಗಿ, ಇವನು ನಿನನ್ನಿಡನೆ ಬರಲಿಕ್ಕೆ ಮನಸ್ಸಿಲ್ಲದವನಾಗಿದ್ದಾನೆ,” ಎಂದು ಹೇಳಿದಳು.

ಲಜ್ಜೆಯಿಂದಲೂ, ಕೋಪದಿಂದಲೂ ಸುಭದ್ರೆಯ ಮುಖವು ಕಪ್ಪಿಟ್ಟಿತು. ಈ ನಾಗರಿಕ ರಮಣಿಯು ಎಷ್ಟೇ ಓದು ಬರಹ ಕಲಿತಿದ್ದರೂ ತನ್ನ ಈ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಹತ್ತಿಕ್ಕಿಕೊಳ್ಳಲಸಮರ್ಥಳಾಗಿ ಇಂತು ನುಡಿದಳು:- “ರಾಮನು ನನ್ನಿಡನೆ ಹೊರಡುವದು ಉಚಿತವಾದದ್ದು. ನೀನು ಅವನಿಗೆ ಅನ್ಯಾಯ ರೀತಿಯಿಂದ ಸಲುಗೆಯನ್ನು ಕೊಡದಿದ್ದರೆ, ಅವನು ತನ್ನ ತಂದೆಯ ಮಾತನ್ನು ಮೀರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲವೆಂದೇ ನಾನು ಭಾವಿಸಿರುವೆನು.”

ಭಾಮಿನಿಗೆ ಕೋಪವುಂಟಾಯಿತು. ಇವಳ ಶುಟಿಗಳು ಕೊಂಚ ನಡುಗಿದವು. ಮತ್ತಿ ಯಾವ ಪರಿವರ್ತನೆಯೂ ಕಂಡು ಬರಲಿಲ್ಲ. ಇವಳು ಸಾಮ್ಯ ರೀತಿಯಿಂದಲೆ ಹೀಗೆ ಹೇಳಹತ್ತಿದಳು:- “ತಂಗಿ, ಮುಂದುಕರಾಗಬಂದಿದ್ದ ನಮ್ಮಂಥವರೂ ಉಚಿತವನ್ನು ಆಚರಿಸಲಾರದವರಾಗಿರುವೆವು. ರಾಮನಿನ್ನೂ ಹೆಸುಗೂಸು. ಇವನಿಗೆ ಉತ್ತಮನುಜಿತಗಳ ತಿಳುವಳಿಕೆಯೆಲ್ಲಿಯದು? ತಂಗಿ, ನಾನು ಇವನಿಗೆ ಅಜ್ಜೆಗಳಿಸಿರುವೆನೆಂದು ಅಂದೆಯಲ್ಲವೆ? ಆದರೆ ಇದಕ್ಕಾಗಿ ನೀನು ಜಿಂತಿಸುವ ಕಾರಣವಿಲ್ಲ. ಅಣ್ಣಂದಿರ ಹಲವು ಎಳೆನುಕ್ಕಳನ್ನು ನಾನು ದೊಡ್ಡವರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದ್ದೇನೆ. ಹುಡುಗರಿಗೆ ಯಾವದು ಹಿತಕರವು? ಯಾವದು ಅಹಿತಕರವು? ಎಂಬುದು ನಿನಗಿಂತಲೂ ನನಗೆ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಹೊಳೆಯುತ್ತಿದೆ.”

“ನಾನು ಅಣ್ಣನಿಗೆ ಪತ್ರಬರೆಯುವೆನು” ಸುಭದ್ರೆಯು ಕೋಪ ಸ್ವರದಿಂದಲೆ ನುಡಿದಳು.

“ಒರೆ, ನಾನು ದೀಡೆನ್ನುವದಿಲ್ಲ. ಇವರು ಅಲಹಾಬಾದದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಕೊಡುವ ಅಪ್ಪಣೆಗಳನ್ನು ಪಾಲಿಸುವದಕ್ಕಿಂತ ಇಲ್ಲಿಯ ನನ್ನ ಕರ್ತವ್ಯವನ್ನು ಪಾಲಿಸುವುದು ಶ್ರೇಯಸ್ಕರವೆಂದು ನಾನು ಭಾವಿಸುತ್ತೇನೆ. ಏನೇ ಇರಲಿ, ತಂಗಿ, ಈ ಪ್ರಸಂಗದಲ್ಲಿ ನಾನೊಂದು ಮಾತು ನಿನಗೆ ಹೇಳಿಡುತ್ತೇನೆ. ಇದನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ನೆನಪಿನಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊ. ನಾನು ವಯಸ್ಸಿನಿಂದ ನಿನಗಿಂತ ಹಿರಿಯಳು; ಸಂಬಂಧದಿಂದಲೂ ಹಿರಿಯಳು. ಕಾರಣ ನೀನು ನನ್ನ ಮೇಲೆ ನಿನ್ನ ಅಭಿಮಾನವನ್ನು ತೋರಲಾರೆ.” ಭಾಮಿನಿಯು ತುಸು ನಕ್ಕು ಮತ್ತೆ ಹೇಳಹತ್ತಿದಳು:- “ತಂಗಿ, ಇಂದು ನಾನು ನಿನ್ನನ್ನು ಬಹಳವಾಗಿ ಕರೆದೆನು. ಆದರೆ ಸಿಟ್ಟಿನ ಧರದ ಲ್ಲಿರುವ ನೀನು ನನ್ನ ಸವಿವಿಪಕ್ಕೆ ಬರಲಿಲ್ಲ; ಕುಳಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಮುಂದೆ

ಒಂದು ದಿನ ನೀನೇ ನಿನ್ನ ಅಂಕಪ್ರೇರಣೆಯಿಂದ ಈ ಅತ್ತಿಗೆಯನ್ನು ಹುಡುಕಿ ಕೊಂಡು ಈ ಮನೆಗೆ ಬರುವೆ, ಈ ಅತ್ತಿಗೆಯ ಹತ್ತಿರ ಕುಳಿತು ಸ್ನೇಹ ಸಂಭಾಷಣೆ ಮಾಡುವೆ.”

ಸುಭದ್ರೆಯು ಈ ಮಾತಿನ ಉತ್ತರ ಕೊಡಲಿಚ್ಛಿಸಲಿಲ್ಲ. ಇವಳು “ಇಂದು ನನಗೆ ಅವಕಾಶವಿಲ್ಲದಾಗಿದೆ. ಹೋಗಿ ಬರುವೆನು. ನಮಸ್ಕಾರ” ಎಂದೆಂದು ಭರದಿಂದ ಹೊರಬಿದ್ದಳು. ವೋಟಿಂಗಿನಲ್ಲಿ ಕುಳಿತ ಬಳಿಕ ವೋಟಿಂಗಿನಲ್ಲಿ ಮತ್ತೆ ಅಲ್ಲಾಸ ಮನೆಯ ಕಡೆಗೆ ನೋಡಿದಳು. ಭಾಮಿನಿಯೂ ರಾಮನೂ ಚಂದ್ರ ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿಯ ಗಣಕಗಳನ್ನು ಹಿಡಕೊಂಡು ನಿಂತು, ತನ್ನನ್ನೇ ನೋಡುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ಕಂಡಳು.

೪

ರಂಗರಾಯನು ಏಳು ದಿನಗಳ ರಜೆಯನ್ನು ತಕ್ಕೊಂಡಿದ್ದನು; ಆದರೆ ಹದಿನೈದು ದಿನಗಳನ್ನು ಮುಂಬಯಿಯಲ್ಲಿ ಕಳೆದನು. ಬಳಿಕ ಒಂದುದಿನ ಸಾಯಂಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮತ್ತೆ ತನ್ನ ಮನೆಗೆ ಬಂದನು ರಾಮನು ಬಾಗಿಲ ಹತ್ತಿರ ಕುಳಿತಿದ್ದನು. ಅವನ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿ ಅತ್ತಿತ್ತ ಕಾಗದ, ಅಂಟು, ದಾರ ಮುಂತಾದವು ಬಿದ್ದಿದ್ದವು. ರಾಮನು ಈ ಒದವೆಗಳನ್ನು ಪಯೋಗಿಸಿ ಯಾವುದೋ ಒಂದು ಕೆಲಸಮಾಡುವುದರಲ್ಲಿ ತಲ್ಲೀನನಾಗಿದ್ದನು ಕಾರಣ ಇವನು ಕೆಲಕಾಲ ತಂದೆ ಬಂದುದನ್ನು ನೋಡಲಿಲ್ಲ. ರಂಗರಾಯನಾದರೂ ಮಗನ ಅಟವನ್ನು ನೋಡುತ್ತ ನಿಂತುಬಿಟ್ಟನು. ಮುಂದೆ ತುಸು ಹೊತ್ತಿನಮೇಲೆ ರಾಮನು ಮುಖವೆತ್ತಿ ನೋಡಿದನು. ತಂದೆಯನ್ನು ಕಂಡನು. ಎದ್ದು ಎಂದನು. ಸಾಷ್ಟಾಂಗ ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡಿದನು. ಹಿರಿಯರನ್ನು ಕಂಡೊಡನೆಯೇ ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡಬೇಕೆಂಬ ಶಿಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ರಾಮನು ಇನ್ನೂ ಪೂರಾ ಸುರಿತರಲಿಲ್ಲವೆಂಬುದು ಇವನ ಮುಖಮುದ್ರೆಯಿಂದ ಕಂಡುಬರುವಂತಿತ್ತು. ರಂಗರಾಯನಿಗೆ ಈ ನಮಸ್ಕಾರದ ಪದ್ಧತಿಯ ಪ್ರೀತಿಯನ್ನುಂಟುಮಾಡದಿದ್ದರೂ, ವಿಸ್ಮಯಕರವಾಗಿ ಕಂಡಿತು ಇವನು ಅತ್ತಿತ್ತ ಅವ್ಯವಸ್ಥೆಯಿಂದ ಬಿದ್ದುಕೊಂಡಿದ್ದ ಕಾಗದ, ಸಿಬಿಕೆ-ದಾರಗಳ ಕಡೆಗೆ ನೋಡಿ:—“ರಾಮೂ, ಇನೇನು? ಇಲ್ಲಿ ಹೀಗೇಕೆ ಬಿದ್ದಿವೆ?” ಎಂದು ಕೇಳಿದನು.

ರಾಮನು ಒಮ್ಮೆಲೆ ರಹಸ್ಯಭೇದವನ್ನು ಮಾಡಬಯಸಲಿಲ್ಲ. “ಅಪ್ಪಾ, ನಾನೇನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದೆನೆಂಬದನ್ನು ನೀನೇ ಹೇಳಿಕೊಡು, ನೋಡೋಣ” ಎಂದು ಅಂದನು.

“ನನಗೆ ಹೇಗೆ ಗೊತ್ತಾಗಬೇಕಪ್ಪಾ? ನೀನೇ ಹೇಳಿ ಬಿಡು” ರಂಗರಾಯ ನೆಂದನು.

ರಾಮನು ಚಪ್ಪಾಳೆ ಬಾರಿಸಿ ಮಹಾನಂದದಿಂದ “ಅಪ್ಪಾ, ನೀನಿಗೆ ಗೊತ್ತಾಗಲಿಲ್ಲವೆ? ನಾನು ಆಕಾಶದೀಪವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದೆನು,” ಎಂದು ನುಡಿದನು.

“ಆಕಾಶದೀಪ? ಅಂದರೇನು? ಅದನ್ನೇಕೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದೆ?” ರಂಗರಾಯನು ಕೇಳಿದನು.

ರಾಮನು ಆಕಾಶದೀಪದ ಅದ್ಭುತ ವಿವರಣೆಯನ್ನು ಇಂದು ಮುಂಜಾವಿನಲ್ಲಿ ತಾಯಿಯಿಂದ ಕೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದನು. ಹೇಳಹತ್ತಿದನು:- “ಇನ್ನು ಒರುವುದು ಕಾರ್ತಿಕಮಾಸ. ಆ ಮಾಸದಲ್ಲಿ ದೀಪಕ್ಕೆ ಬಹಳ ಮಹತ್ವವಿರುವದಂತೆ. ಮನೆಯಮುಂದೆ ಉದ್ದನ್ನೆ ಬಿದಿರನ್ನಿಟ್ಟು, ಅದಕ್ಕೆ ಆಕಾಶದೀಪವನ್ನು ಕಟ್ಟಬೇಕು; ಸ್ವರ್ಗದಲ್ಲಿರುವ ನಮ್ಮ ಅಜ್ಜ-ಮುತ್ತಜ್ಜರು ಈ ದೀಪವನ್ನು ನೋಡಿ ಸಂತೋಷ ಬಟ್ಟು ನಮ್ಮನ್ನು ಆಶೀರ್ವದಿಸುವರು.”

ರಂಗರಾಯನ ಮನಸ್ಸು ಶಾಂತವಿರಲಿಲ್ಲ. ಮಗನ ಭಾವಿಕತನದ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ಇವನಿಗೆ ತುಂಬ ಕೋಪವುಂಟಾಯಿತು. “ಪಿತೃಪುರುಷರು ಸ್ವರ್ಗದಲ್ಲಿರುವರೇ? ಅವರು ನಿನ್ನ ಈ ದೀಪವನ್ನು ನೋಡುವರೆ? ನೀನಿಗೆ ಆಶೀರ್ವಾದ ಮಾಡುವರೆ? ಮೂರ್ಖನೇ, ನಡೆಯುತ್ತ!” ಎಂದೆಂದು ತಯಾರವಾಗುತ್ತಿದ್ದ ಆಕಾಶದೀಪವನ್ನು ಒದ್ದುಬಿಟ್ಟನು. ಆಕಾಶದೀಪವು ಮೂಡು ಹೋಗಿ ಅತ್ತಿತ್ತ ಹರಡಿಹೋಯಿತು.

ತನ್ನ ಪ್ರೀತಿಯ ಆಕಾಶದೀಪವು ಮುರಿದುಹೋಗಿ ಅತ್ತಿತ್ತ ಹೊರಳಾಡುತ್ತಿರುವದನ್ನು ಕಂಡ ರಾಮನಿಗೆ ಒಹಳ ದುಃಖವಾಯಿತು. ಕಣ್ಣುಗಳಿಂದ ಅತ್ತುಗಳುದಿರಹತ್ತಿದವು. ಇನ್ನು ಇವನು ದೊಡ್ಡದನಿಯಿಂದ ಅಳುವುದರಲ್ಲಿದ್ದನು. ಅಂತಸ್ತಿನ ಮೇಲಿದ್ದು ಇದನ್ನೆಲ್ಲ ನೋಡಿದ ಭಾವಿನಿಯು ಕೋಪಮಲಸ್ವರದಿಂದ: “ಅಪ್ಪಾ ರಾಮನು, ಆಳಬೇಡ ಸುಮ್ಮನಾಗು. ಇಲ್ಲಿ ಬಾ. ನಾನು ನಾಳಿನ ದಿನ ಅದಕ್ಕೂ ಚಂದವಾದ ಆಕಾಶದೀಪವನ್ನು ವೇಟಿಯಿಂದ ತರಿಸಿ ನೀನಿಗೆ ಕೊಡು

ವೆನು.” ಎಂದು ಉಚ್ಚರಿಸಿದಳು. ರಾಮನು ಕಣ್ಣು ಒರಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ ತಾಯಿಯ ಬಳಿಗೆ ನಡೆದನು. ರಂಗರಾಯನು ಅತ್ತಿತ್ತನೆಂದದ್ದೆ, ರಭಸದಿಂದ ಹೊರಟು, ತನ್ನ ಕೋಣೆಯನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿದನು. ಕೊಂಚಕೊತ್ತಿನ ಮೇಲೆ ಆ ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ಟುನ್ ಟುನ್ ಟುನ್ ಎಂದು ಗಂಟೆಯ ಸಪ್ಪಳವಾಯಿತು; ಆದರೆ ಗಂಟೆಯ ಸಪ್ಪಳದ ಇಂಗಿತದಂತೆ ನೇವಕರಾರೂ ಕೋಣೆಯನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಲಿಲ್ಲ.

“ಖಾದೀರ” ಎಂದು ರಂಗರಾಯನು ಕೂಗಿದನು; ಆದರೆ ಖಾದೀರನು ಬರಲಿಲ್ಲ. ಕೆಲಕೊತ್ತಿನಮೇಲೆ ರಂಗರಾಯನು ಮತ್ತೆ “ಲಜೀಮ” ಎಂದು ಕೂಗಿದನು. ಲಜೀಮನೂ ಬರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ತುಸಹೊತ್ತಿನ ತರುವಾಯ ಅಡಗಿಯ ಛಚಾರಿಯಾಗಿದ್ದ ಶೇಷನು ಕೋಣೆಯನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿ, ರಂಗರಾಯನ ಹತ್ತರ ಹೋಗಿ, ಎನಯದಿಂದ ನಿಂತುಕೊಂಡನು.

“ಮೂರ್ಖರೆ, ಒದರಿ-ಒದರಿ ನಾಕಾಗಿ ಹೋಯಿತು! ಎಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿದ್ದಿರಿ? ಜೀವದಿಂದಾದರೂ ಇದ್ದೀರೋ ಇಲ್ಲವೋ?” ರಂಗರಾಯನು ಹೆಚ್ಚುತ್ತಲಿರುವ ಕೋಪದಿಂದ ನುಡಿದನು.

“ಮನೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದೆನು. ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದ್ದೆನು. ಕಾರಣ ಬರಲಿಕ್ಕೆ ತುಸ ತಡವಾಯಿತು.” ಶೇಷನು ನಮ್ರತೆಯಿಂದ ನುಡಿದನು.

“ಖಾದೀರನೆಲ್ಲಿ?” ರಂಗರಾಯನು ಕೇಳಿದನು.

“ಖಾದೀರನು ತನ್ನ ಊರಿಗೆ ಹೋಗಿದ್ದಾನೆ.” ಶೇಷನು ಹೇಳಿದನು.

“ಅವನನ್ನು ಕಳುಹಿಕೊಟ್ಟವರಾರು? ಅವನು ನನ್ನನ್ನು ಎಚಾರಸದೆ ಊರಿಗೆ ಹೋದದ್ದೇಕೆ?”

“ಬಾಯಿಸಾಹೇಬರು ಅವನಿಗೆ ಅಪ್ಪಣೆಕೊಟ್ಟು ಕಳುಹಿಸಿದ್ದಾರೆ.” ಶೇಷನು ಹೇಳಿದನು.

“ಲಜೀಮನೆಲ್ಲಿ?” ಮತ್ತೆ ರಂಗರಾಯನು ಕೇಳಿದನು.

“ಅವನೂ ತನ್ನ ಊರಿಗೆ ಹೋದನು. ಬಾಯಿಸಾಹೇಬರು ಅಪ್ಪಣೆ ಕೊಟ್ಟು ಕಳಿಸಿದರು.”

ರಂಗರಾಯನು ಸ್ತಂಭಿತನಾಗಿ “ಈಗ ಈ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ದಾಸ-ದಾಸಿಯರಾರೂ ಇಲ್ಲವೇನು?” ಎಂದು ಕೇಳಿದನು.

“ಅವರಬ್ಬರ ಹೊರತು ಎಲ್ಲರೂ ಇದ್ದೇವೆ.” ಶೇಷನು ನುಡಿದನು.

“ನೀವಾದರೂ ಯಾಕೆ ಇರುವಿರಿ? ದೂರ ಹಾಳಾಗಿ ಹೋಗಿರಿ!.....”

ಶೇಷನು ರಂಗರಾಯನ ಮುಂದಿನ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಲಿಕ್ಕೆ ಅಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲದೆ, ಭಯದಿಂದ ಪಲಾಯನ ಮಾಡಿದನು.

ರಂಗರಾಯನು ತಾನೇ ತನ್ನ ಬಹುಟುಗಳನ್ನು ವಿಚ್ಛೇದಿಸಿ ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದನು. ಕಳೆದು ಮೀದಿನ ಮೇಲೆ ಚಿಲ್ಲೆ ಕೊಟ್ಟನು. ಚಿಲ್ಲೆ ವನ್ನು ತೆಗೆದು ಕುರ್ಚಿಯಮೇಲೆ ಬೀಳುವಂತೆ ನಿಸಾಟಿದನು; ಆದರೆ ಅದು ಕುರ್ಚಿಯ ಮೇಲೆ ಬೀಳದೆ, ನೆಲದ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದು ಹೊರಳಾಡಹತ್ತಿತು. ಕಾಲರ-ನಕ್ಕಾಯಿಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಮೀದಿನಮೇಲೆ ಒಗೆದು, ಬಳಿಕ ಕುರ್ಚಿಯಮೇಲೆ ಕುಳಿತುಕೊಂಡನು. ಅತ್ತಿತ್ತ ನೋಡಿದನು ಅವನ ದೃಷ್ಟಿಯು ಹತ್ತಿರದ ಮೀದಿನ ಮೇಲಿದ್ದ ಸಣ್ಣ ಪುಸ್ತಕದ ಕಡೆಗೆ ಹರಿಯಿತು. ರಂಗರಾಯನು ಕುತೂಹಲತೆಯಿಂದ ಅದನ್ನು ಕೈಯಲ್ಲಿ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ನೋಡಿದನು. ಮೇಲೆ "ಸಂಸಾರದ ಜಮಾಖರ್ಚಿನ ವಹಿ" ಎಂದು ಬರೆದಿತ್ತು. ಸ್ವಪ್ನವಾದ ಬರಹ. ಸುಂದರವಾದ ಅಕ್ಷರಗಳು. ರಂಗರಾಯನ ಕುತೂಹಲತೆಯು ಬೆಳೆಯುತ್ತ ಹೋಯಿತು. ಮೇಲಿನ ಪಾಸನ್ನು ತೆಗೆದು ನೋಡಿದನು. ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಅದು ತನ್ನ ಸಂಸಾರದ ಜಮಾಖರ್ಚಿನ ಪುಸ್ತಕವಾಗಿತ್ತು. ಜಮೆಯ ಹಾಗೂ ಖರ್ಚಿನ ರಕಮಗಳೂ ಇವುಗಳ ವಿವರಣೆಗಳೂ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಬರೆಯಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದವು. ರಂಗರಾಯನು ಇದನ್ನು ಓದಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವಾಗ ತರುಣಿಯೊಬ್ಬಳು ಆ ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ಕಾಲಿಟ್ಟಳು. ರಂಗರಾಯನು ತೀರ ಅಲ್ಪಕಾಲದವುಟ್ಟಿಗೆ ಮಾತ್ರ ದೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಹೊರಳಿಸಿ ಆ ಯುವತಿಯನ್ನು ನೋಡಿಕೊಂಡನು; ಮತ್ತೆ ಪುಸ್ತಕದ ಮೇಲೆ ನೋಟವನ್ನಿರಿಸಿದನು.

ಆಗಂತುಕ ರಮಣಿಯು ಹತ್ತಿರ ಬಂದೂ ರಂಗರಾಯರಿಗೆ ಸಾಷ್ಟಾಂಗ ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡಿ ಎದ್ದು ನಿಂತಳು. ಆದರೂ ರಂಗರಾಯನು ನೋಟವನ್ನು ಹೊರಳಿಸಲಿಲ್ಲ. ಆಗಂತುಕ ರಮಣಿಯು "ಇಂದು ನಿಮ್ಮ ಊಟವಾಗಿರಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ ಹೊಟ್ಟೆ ಹಸಿದಿರಬಹುದು. ಉಪಹಾರ ಮಾಡುವಿರೇ? ಇಲ್ಲವೆ ಇನ್ನು ತುಂಬ ಹೊತ್ತಿನಮೇಲೆ ಊಟಮಾಡುವಿರೇ? ಈಗ ಚಹಾ ತೆಗೆದುಕೊಂಡರೆ, ರಾತ್ರಿಯ ಊಟವು ನೆಟ್ಟಗಾಗುವದಿಲ್ಲ." ಎಂದು ಹೇಳಿದಳು.

"ನಾನು ಊಟಮಾಡುವದಿಲ್ಲ."

"ಊಟವು ಬೇಡಾಗಿದ್ದರೆ ಬಿಡಿರಿ. ಬಳಿಕ, ಕೈಕಾಲು ತೊಳೆದುಕೊಳ್ಳಿರಿ ಉಪಹಾರದ ಸಾಮಾನುಗಳು ಸಿದ್ಧವಾಗಿವೆ. ನೀವು ಅವುಗಳನ್ನು ತಿನ್ನುವಷ್ಟರಲ್ಲಿಯೇ ನಾನು ಸರಬರಾಜನ್ನು ತಯಾರಿಸಿ ತಂದು ಕೊಡುವೆನು; ನಡೆಯಿರಿ."

“ಈಗ ನನಗೆ ಏನೂ ಬೇಡ.” ರಂಗರಾಯನು ಹೇಳಿದನು.

“ಹೀಗೇಕೆ ಮಾಡುವಿರಿ? ನಾನು ಪರಕೀಯಳಲ್ಲ ನಾನು ನಿಮ್ಮ ಹೆಂಡತಿಯಾದ ಭಾಮಿನಿಯು ನನ್ನ ಕಡೆಗೆ ಕಣ್ಣೆತ್ತಿ ನೋಡಿದರೆ, ಜನರು ನಿಮಗೆ ಛೇದನ ಅನ್ನುವಂತಿಲ್ಲ!” ಆ ರಮಣಿಯು ನುಡಿದಳು.

“ನೀನು ನನ್ನ ಹೆಂಡತಿಯಲ್ಲವೆಂದು ಅಂದವರಾರು? ನಾನೇನು ನಿನಗೆ ಹುಲಿ, ಕರಡಿ ಎಂದು ಸಂದೇಹಿಸಿದೆಯೆ?” ರಂಗರಾಯನು ಕೇಳಿದನು.

“ಸಂದೇಹಿಸಿದುದ್ದರೇನಾಯಿತು? ನಿಮ್ಮ ಪೃತ್ವಿಯನ್ನು ನೋಡುತ್ತಿರಲು, ನೀವು ಹುಲಿ ಕರಡಿಗಳನ್ನು ನೋಡಲಿಕ್ಕೆ ಭಯಗೊಳ್ಳುವಂತೆ ನನ್ನನ್ನು ನೋಡಲಿಕ್ಕೂ ಭಯಗೊಂಡಿರುವಿರಿಂಬಂತೆ ತೋರುತ್ತಿದೆ! ಇಲ್ಲವಾದರೆ, ಮನೆಬಿಟ್ಟು ಹೋಗಿ ಹಾಗೆ ಓಡಾಡುತ್ತಿದ್ದೀರಾ?” ಭಾಮಿನಿಯು ಕೇಳಿದಳು.

“ದೆದರಿಕೆಯಿಂದ ಮನೆಬಿಟ್ಟು ಹೋದನೆಂದು ನಿನಗೆ ಹೇಳಿದವರಾರು? ಒಂದು ಕೆಲಸದ ಮೂಲಕ ಮುಂಬಯಿಗೆ ಹೋಗಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಹೋಗಿದ್ದೆನು. ಅದಿರಲಿ ನೀನು ಸುಭದ್ರೆಯ ಸಂಗಡ ಜಗಳಾಡಿದೆಯೇಕೆ?” ರಂಗರಾಯನು ಕೇಳಿದನು.

“ಇದು ನಿಮ್ಮಲ್ಲಿಯೇ ತಯಾರಾದ ಮಾತು. ಅವಳೆಂದೂ ಹೀಗೆ ಬರೆ ದಿರುವ ಸಂಭವವಿಲ್ಲ!”

“ನೀನು ಖಾದೀರನನ್ನು ಮನೆಬಿಡಿಸಿ ಹೋಗಿಗೆ ಹಾಕಿದೆಯೇಕೆ?”

“ಹೀಗೆ ನಿಮಗೆ ಯಾರು ಹೇಳಿದರು? ನೀವು ಅವನಿಗೆ ಒಂದು ವರುಷ ದಿಂದಲೂ ಪಗಾರ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಿಲ್ಲವಂತೆ. ಅವನು ನನ್ನ ಊರಿಗೆ ಹೋಗಬೇಕೆಂದು ಚಡಪಡಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ನಾನು ಅವನಿಗೆ ಕೊಡತಕ್ಕದ್ದಿಲ್ಲವನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಕಳುಹಿರುವೆನು.”

ರಂಗರಾಯನು ವಿಸ್ಮಿತನಾಗಿ ಕೇಳಿದನು:—“ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಕೊಟ್ಟೆಯಾ? ಹಾಗಾದರೆ ಇನ್ನು ಅವನು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಲಬಿಮನು ಎಲ್ಲಿಗೆ ಹೋದನು?”

“ನೇವಕರಿಗೆ ಸಕಾಲಕ್ಕೆ ಸಂಬಳವನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸದೆ, ಅವರಿಂದ ಒತ್ತಾಯ ದಿಂದ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ನ್ಯಾಯವಲ್ಲ! ಅವರಿಗೂ ನಿಮ್ಮಂತೆಯೇ ಮನೆ-ಹೆಂಡತಿ-ಮಕ್ಕಳು ಇರುವ ಸಂಭವವಿದೆ. ಲಬಿಮನು ಹೆಂಡತಿ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ನೋಡಿಬರಲಿಕ್ಕೆಂದು ಗೃಹ್ಯಾಮಕ್ಕೆ ಹೋಗಿದ್ದಾನೆ”

“ಒಳಿತು ಮಾಡಿರುವೆ! ಇನ್ನು ಈ ಮನೆಯನ್ನು ವಸಿಷ್ಠಮುನಿಯ ಆಶ್ರ

ಮದಲಿ ರೂಪಾಂತರಗೊಳಿಸಿರುಡು!” ರಂಗರಾಯನು ಜಮಾಖರ್ಚಿನ ವಹಿಯನ್ನು ನೋಡುತ್ತ ಮಾತಾಡುತ್ತಿದ್ದನು. ಅಕಸ್ಮಾತ್ತಾಗಿ ಜಮಾಖರ್ಚಿನ ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿಯ ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಅಂಕಿಯ ಕಡೆಗೆ ಅವನ ದೃಷ್ಟಿಯು ಹರಿಯಿತು. ಅವನು ಚಮಕಿತನಾಗಿ “ಇದೇನು? ಣಾನೂರಾಚರು ರೂಪಾಯಿ.....” ಎಂದು ಕೇಳಿದನು.

“ಅದು ಕಿರಾಣಿ ಅಂಗಡಿಕಾರನ ಬಾಕಿಯು, ಇನ್ನೂ ಇನ್ನೂರು ರೂಪಾಯಿಗಳನ್ನು ಕೊಡಬೇಕಾಗಿದೆ. ಮುಂದಿನ ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ ಕೊಡುವೆನೆಂದು ಹೇಳಿ ಕಳುಹಿದ್ದೇನೆ.”

ರಂಗರಾಯನು ವಿಸ್ಮಯದಿಂದ ನುಡಿದನು:—“ಕಿರಾಣಿ ಅಂಗಡಿಯ ಬಾಕಿ ಆರುನೂರು ರೂಪಾಯಿಗಳೇ!”

ಭಾಮಿನಿಯು ನಗುತ್ತ ಹೇಳಹತ್ತಿದಳು:—“ಆಗದೇನು ಮಾಡೀತು? ಮೇಲಿಂದ ಮೇಲೆ ಬಾಕಿಯನ್ನು ತೀರಿಸುವಂತಿಲ್ಲ. ಜಮಾಖರ್ಚಿನ ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ನೋಡುವಂತಿಲ್ಲ ಹೀಗೆ ನೀವು ಎರಡು ವರುಷ ದುರ್ಲಕ್ಷ ಮಾಡಿದ್ದರಿಂದ ಬಾಕಿಯು ಬೆಳೆದು ದೊಡ್ಡದಾಗಿದೆ.”

“ನೀನು ಅಂಗಡಿಕಾರನ ಬಾಕಿಯು ಪಟ್ಟಿಯನ್ನು ನೋಡಿದೆಯಾ?” ರಂಗರಾಯನು ಮುಖವೆತ್ತಿ ಕೇಳಿದನು.

“ನೋಡದೆ, ರೂಪಾಯಿಗಳನ್ನೇಕೆ ಕೊಡಲಿ?”

ರಂಗರಾಯನು ಪ್ರತಿಮಾತಾಡಲಿಲ್ಲ. ರಾನಿದುವರೆಗೆ ಸಂಸಾರದ ವೆಚ್ಚದ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಅನಾಸ್ಥೆಯಿಂದಿದ್ದುದು ಅನುಚಿತವಾಯಿತೆಂದು ಅವನಿಗೆ ಹೊಳೆಯಿತು. ಭಾಮಿನಿಗೆ ಪತಿಯ ಈ ಮನಸ್ಥಿತಿಯು ಹೊಳೆಯಿತು. ಇವಳು:—“ಸುಮ್ಮನಾದಿರಲ್ಲ; ಯಾವ ವಿಚಾರ ಮಾಡುತ್ತಿರುವಿರಿ?” ಎಂದು ಕೇಳಿದಳು.

ರಂಗರಾಯನು ಕೊಂಚ ನಗುವನ್ನು ತಂದುಕೊಂಡು ಹೇಳಹತ್ತಿದನು:—“ನಾನು ಪಗಾರವನ್ನು ತಕ್ಕೊಂಡು ಹದ್ದಿನೆದು ದಿನಗಳಾದವು. ಇನ್ನು ಹದ್ದಿನೆದು ದಿನಗಳ ವರೆಗೆ ಪಗಾರದ ರೂಪಾಯಿಗಳು ಕೈನೇರುವಂತಿಲ್ಲ. ನೀನಾದರೂ ಪಗಾರದ ಎಲ್ಲ ರೂಪಾಯಿಗಳನ್ನು ಹೀಗೆ ವೆಚ್ಚ ಮಾಡಿಬಿಟ್ಟಿರುವೆ. ಇನ್ನು ರೂಪಾಯಿಗಳು ಬೇಕಾದರೆ ಹೇಗೆ ಮಾಡಬೇಕೆಂಬ ಚಿಂತೆಯು ನನ್ನನ್ನು ಬಾಧಿಸಹತ್ತಿದೆ.”

ಭಾಮಿನಿಯು ತಲೆಯಲ್ಲಾಡಿಸಿ ನುಡಿಯತೊಡಗಿದಳು:—“ನೀವು ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಕೊಂಚವೂ ಚಿಂತಿಸುವ ಕಾರಣವಿಲ್ಲ. ನಾನೇನು ಸಣ್ಣ ಹುಡು

ಗೆಯೆ? ಮುಂದಿನ ಆರೋಹನೆಯಿಲ್ಲದೆ ವೆಚ್ಚ ಮಾಡತಕ್ಕವಳು ನಾನಲ್ಲ. ಇನ್ನು ಹದಿನೈದೇ ದಿನಗಳೇಕೆ, ಒಂದು ತಿಂಗಳ ವರೆಗೆ ನೀವು ರೂಪಾಯಿಗಳನ್ನು ತಂದು ಕೊಡದಿದ್ದರೂ ನಾನು ಬಾಳುವೆಯನ್ನು ಸುಸೂತ್ರವಾಗಿ ಸಾಗಿಸಬಲ್ಲೆನು; ಆದರೆ ಈ ವರೆಗೆ ನೀವು ನಡೆಸಿರುವ ಈ ಕೊಡುಕೊಳ್ಳುವ ವ್ಯವಹಾರವು ಸರಿಯಾದುದು ದಲ್ಲ! ನಿಮ್ಮ ದುರ್ಲಕ್ಷ್ಯದಿಂದ ಜನರಿಗೆ ಕೊಡಬೇಕಾದ ಹಣವು ಮಿತಿಮೀರಿ ಹೋಗಿದೆ. ಗೌಳಗನು ತನಗೆ ನೂರೈವತ್ತು ರೂಪಾಯಿಗಳು ದೊರೆಯಬೇಕೆಂದು ಹೇಳಿದನು. ಅಗಸನು ತನಗೆ ಐವತ್ತು ರೂಪಾಯಿ ಬರತಕ್ಕದ್ದಿದೆಯೆಂದನು. ಇವರಂತೆಯೇ ಇನ್ನೂ ಹಲವರು ಬೇಡತಕ್ಕವರಿದ್ದಾರೆ. ನಾನು ಇವರೆಲ್ಲರ ಬಾಕಿಯನ್ನು ಮುಂದಿನ ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ ತೀರಿಸುವ ಸಂಕಲ್ಪ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದೇನೆ.”

“ಅವರೇನು? ಮನಬಂದಂತೆ ಕೇಳುವರು! ಅವರು ಕೇಳದಂತೆ ರೂಪಾಯಿ ಕೊಡಲಿಕ್ಕಾದೀತೆ?” ರಂಗರಾಯನು ಭಯಗೊಂಡವನಾಗಿ ಕೇಳಿದನು.

“ಒಮ್ಮೆಲೆ ಕೊಡುವುದು ಸಾಧ್ಯವಲ್ಲವೆಂಬುದನ್ನು ನಾನೂ ಬಲ್ಲೆನು. ನಾನು ಈ ಬಾಕಿಯ ಹಣವನ್ನು ಕ್ರಮವಾಗಿ ಕಡಿಮೆ ಮಾಡುತ್ತ ನಡೆದು, ನಾಲ್ಕಾರು ತಿಂಗಳುಗಳಲ್ಲಿ ತೀರಿಸಬೇಕೆಂದಿರುವೆನು. ನೀವು ಮತ್ತೆಲ್ಲಿಯೂ ಸಾಲ ಮಾಡಿಲ್ಲವಷ್ಟೇ? ಮರೆಮಾಜದೆ ಹೇಳಿರಿ. ಯಾವ ಸಂಗತಿಯನ್ನೂ ಮುಚ್ಚಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಬೇಡಿರಿ.”

ರಂಗರಾಯನು ಹೆಂಡತಿಯ ಮೊರೆಯ ಮೇಲೆ ದೃಷ್ಟಿಯಿರಿಸಿ ಹೇಳಿ ಹತ್ತಿದನು:—“ಕೋಡ ವರುವದ ಬೇಸಿಗೆಯ ಸೂಟಿಯಲ್ಲಿ ಮಹಾಒಳೀಶ್ವರಕ್ಕೆ ಹೋಗಿದ್ದೆನು. ಸಾವಿರ ರೂಪಾಯಿಗಳು ವೆಚ್ಚವಾದವು. ಈ ಹಣವನ್ನು ಪ್ರಾಮುಖ್ಯ ನೋಟ ಬರಕೊಟ್ಟು ಸಾಲವಾಗಿ ತಕ್ಕೊಂಡಿದ್ದೆನು. ಇದು ವರೆಗೆ ತೀರಿಸಲಿಕ್ಕಾಗಿಲ್ಲ.”

ಭಾಮಿನಿಯು ಗಲ್ಲದ ಮೇಲೆ ಬೆರಳನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಂಡು:—“ಅವ್ಯಯ್ಯಾ, ಎಂಥ ಸಾಲಗುಳಕರು ನೀವು!” ಎಂದು ನುಡಿದಳು. ಕೆಲಹೊತ್ತು ಹಾಗೆಯೇ ನಿಂತಿದ್ದು ಮತ್ತೆ ಮೊರೆಯ ಮೇಲೆ ನಗುವನ್ನು ತಂದುಕೊಂಡು ಹೇಳಹತ್ತಿದಳು:—“ನಿಮ್ಮ ಈ ಎಲ್ಲ ಸಾಲವನ್ನು ತೀರಿಸಲಿಕ್ಕೆ ನನಗೆ ಕನಿಷ್ಠ ಪಕ್ಷಕ್ಕೆ ಒಂದೂ ವರ್ಷದ ಅವಧಿಯು ಬೇಕು. ಮತ್ತೆಲ್ಲಿಯೂ ಸಾಲ ಮಾಡಿಲ್ಲವಷ್ಟೇ?”

“ಒಲ್ಲ, ಬೆಲ್ಲರ ಕೊಡುಕೊಳ್ಳುವುದು ಕೊಂಚ ಇದ್ದರೂ ಇರಬಹುದು; ಆದರೆ ಪ್ರಿಯೆ, ಇಹಹನ್ನದಲ್ಲಿ ಭುಗುಮುಕ್ತನಾಗಬೇಕೆಂದು ನಾನೆಂದೂ ಆಶಿಸಿ

ಹೇಳಲಿಯಾ?" ಪರಿಚಾರಕೇ ಕೇಳಿದಳು.

“ತೆಗೆದಿಡುವುದೇ ಯೋಗ್ಯವಾದದ್ದು. ಆಡಿಗೆಯ ಆಚಾರಿಯು ಅ
ಇಲ್ಲವಾಗಿ ತೋರುತ್ತಿದೆ. ಅಂತೆಯೇ ಹೀಗೆ ವೆಳೆಯ ಗೊಂದಲವಾಗಿದೆ,
ಕೆಂಗರಾಯನೆಂದನು. ಪರಿಚಾರಕೆಯ ದೀರೆ ಮಾತಾಡದೆ ಹೊರಟಳು. ತು
ಹೊತ್ತಿನಮೇಲೆ ಕೆಂಗರಾಯನು ಅವಳನ್ನು ಕೂಗಿ:—“ಬಡಿಸಿದ್ದನ್ನು ಎತ್ತಿ ತಿ
ದಿರಿಸುವುದು ಕ್ರಾಸದಾಯಕವು. ನಾನು ಬರುವೆನೆಂದು ಹೇಳು,” ಎಂದ
ಹೇಳಿದನು.

ಕೆಂಗರಾಯನು ಬಚ್ಚಲಮನೆಗೆ ಹೋದನು. ಆಚಾರಿಯು ಕಾಯ
ನೀರಿನ ಜೊಬುವನ್ನೂ ಪಂಜೆಯನ್ನೂ ಹಿಡಕೊಂಡು ನಿಂತಿದ್ದನು. ಕೆಂಗರ
ಯನು ಕೈಕಾಲ ತೊಳೆದುಕೊಂಡು ಒರಸಿಕೊಂಡು ಅಡುಗೆಯ ಮನೆಯನ್ನು
ಹೊಕ್ಕನು. ಭೋಜನಕಾಲೆಯು ಬಹು ಸ್ವಚ್ಛವಾಗಿತ್ತು. ದಿನದ ಅವ್ಯವ
ಯರಲ್ಲ. ಸಾಮಾನುಗಳು ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಿಂದ ಇರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದುವು
ಒಂದೆಡೆಯಲ್ಲಿ ಮಣಿಯು ಇತ್ತು. ಇದರಮುಂದೆ ಬೆಳ್ಳಿಯ ದೊಡ್ಡ ತಾ
ಸಲ್ಲಿ ಅಡುಗೆಯ ಪದಾರ್ಥಗಳು ಅಚ್ಚುಕಟ್ಟುತನವಿಂದ ಬಡಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದವು
ಮಣಿಯ ಒಂದು ಬದಿಯಲ್ಲಿ ಲಕಲಕ ಹೊಳೆಯುವ ತಂಬಿಗೆ-ಥಾಲಿಗಳಿದ್ದವು
ತಾಟಿನ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಬೆಳ್ಳಿಯ ಬಟ್ಟಲುಗಳಿದ್ದವು. ಕೊಂಚ ದೂರದಲ್ಲಿ ಭಾವಿ
ನಿಯು ನೆಲದಮೇಲೆ ಕುಳಿತಿದ್ದಳು. ಪತ್ತಿರ ರಾಮನಿದ್ದನು.

ಕೆಂಗರಾಯನು ಮಣಿಯಮೇಲೆ ಕುಳಿತು ಇಂತೆಂದನು:—“ನೀನು ನನ್ನ
ಪನೆ ಊಟವಾಡೆಯೆಂಬುದು ನನಗೆ ಗೊತ್ತುಂಟು; ಆದರೆ ರಾಮನೂ ನನ
ಸಂಗಡ ಉಣ್ಣಲಾಗದೇನು?”

ಇದರ ಉತ್ತರವನ್ನು ರಾಮನೇ ಕೊಟ್ಟನು:—“ಅಪ್ಪಾ, ಈಗ ನಾನೊಳ್ಳೆ
ನಾನು ದಿನಾಲು ಅವನ ಸಂಗಡ ಊಟವಾಡುತ್ತೇನೆ.”

ಕೆಂಗರಾಯನು ಬಡಿಸಿದ್ದ ಎಫ್ಫಲ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ನೋಡಿ ಇಂತ
ವಿಚಾರಿಸಿದನು:—“ಇಷ್ಟೆಲ್ಲ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಅಟ್ಟವರಾರು? ಬಹುತರ ನೀನೆ
ಅಡುಗೆಯ ಮಾಡಿರುವಂತೆ ತೋರುತ್ತಿದೆ.”

“ಅಹುದು”

“ಅಹುಗೆಯವನು ಎಲ್ಲಿ ಹೋದನು? ಅವನನ್ನು ಮನೆಬಿಡಲು ಹೊರ
ಳುಹಿಡಿಯೇನು? ನಾನು ಅವನ ಸುಗಾರವನ್ನು ಹಿಡಿದಿಟ್ಟುಕೊಂಡವನಲ್ಲ

ಅವನ ಪಗಾರವೇನೂ ನನ್ನ ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ಶಿಲುಕಿರಲಿಲ್ಲ. ನೀನು ಒಂದು ಪರ್ವದ ಪಗಾರವನ್ನು ಮುಂಗಡಕೊಟ್ಟು ಅವನನ್ನು ಹೊರಡೂದಿರಬಹುದು!" ಇಂಥ ರಾಯನು ವಿನೋದ ಮಾಡಿದನು.

ಭಾಮಿನಿಯು ಮೋರೆಯ ಮೇಲಿನ ನಗುವನ್ನು ತೋರಿಸಿದನು:—
 “ಒಮ್ಮೆ ಪ್ರಸಂಗವಿಶೇಷದಲ್ಲಿ ಚಾಕರರಿಗೆ ಮುಂಗಡ ಪಗಾರ ಕೊಡುವುದೂ ಅಗತ್ಯವಾಗುವದು. ಅವರ ಪಗಾರದ ಹಣವನ್ನು ತಡೆದಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವದೇ ಸದಾ ಸಯುಕ್ತವೆಂದು ಹೇಳಲಿಕ್ಕಾದೀತೆ? ಇದು ಏನೇ ಇರಲಿ, ಅಡುಗೆಯ ಆಚಾರಿಯು ಮನೆಬಿಟ್ಟು ಹೋಗಿಲ್ಲ. ಕೈಕಾಲು ತೊಳಕೊಳ್ಳಲಿಕ್ಕೆ ನೀರ ಕೊಟ್ಟವನನ್ನು ನೀವು ಚನ್ನಾಗಿ ನೋಡಲಿಲ್ಲವೇನು? ಈಗ ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಅವನ ಮೋರೆಯ ನೋಡುವ ಮನಸ್ಸಾಗಿದೆಯೆ? ಕರಿಯಲೇನು?” ಎಂದು ಕೇಳಿದಳು.

ರಂಗರಾಯನು ಅವಸರದಿಂದ ತಲೆಯಲ್ಲಾಡಿಸಿ:—“ಬೇಡ. ಅವನನ್ನು ಕರೆಯುವ ಕಾರಣವಿಲ್ಲ. ನಾನೀಗ ಅವನನ್ನು ನೋಡಲಿಕ್ಕೆ ವ್ಯಗ್ರನಾಗಿಲ್ಲ; ಆದರೆ ಆ ಪ್ರಾಣಿಯನ್ನು ಯಾವಾಗಲೂ ಅಡುಗೆಯ ಮನೆಯಿಂದ ದೂರಿಸುತ್ತ ಹೋಗಬೇಡ. ಆಗಾಗ್ಗೆ ಅವನೂ ಅಡುಗೆಯ ಮಾಡುತ್ತಿರಲಿ. ಇಲ್ಲವಾದರೆ ಅವನು ಕಲಿತುದನ್ನೆಲ್ಲ ಮರೆತು ನಿರುಪಯುಕ್ತನಾದಾನು! ಅವನ ಹೊಟ್ಟೆಯ ಮೇಲೆ ಕಾಲಕೊಟ್ಟು ಪಾಪಕ್ಕೆ ನೀನು ಗುರಿಯಾದೀ!” ಎಂದು ನುಡಿದನು.

ರಂಗರಾಯನು ಊಟ ಮಾಡಲಾರಂಭಿಸಿದನು. ಒಂದೊಂದೇ ಸಾಮಾನ್ಯನ ರುಚಿ ನೋಡಿ ಪರಮ ಸಂತುಷ್ಟನಾದನು. ಈ ಊಟದಿಂದ ರಂಗರಾಯನಿಗೆ ತನ್ನ ಜನನಿಯು ಬೇರಿಸಿರುವಾಗಲಿ ದಿನಗಳ ಸ್ಮರಣೆಯಾಯಿತು. ಅವನು ಕೆಲಹೊತ್ತು ಮಾತಾಡದಿದ್ದು ಭೋಜನ ಮಾಡಿದನು. ಬಳಿಕ:—“ಅಡುಗೆಯು ಸರ್ವೋತ್ಕೃಷ್ಟವಾಗಿದೆ. ಹೀಗೆ ಅಡುಗೆ ಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ನೀನಲ್ಲಿ ಕಲಿತುಕೊಂಡೆ?” ಎಂದು ಕೇಳಿದನು.

ಭಾಮಿನಿಗೆ ಪರಮಾನಂದವಾಯಿತು; ಆದರೂ ಇವಳು ಸಂತೋಷವನ್ನು ತೋರಿಸಿದನು:—“ನಿಮ್ಮ ಅಡುಗೆಯ ಆಚಾರಿಯು ಶ್ರೇಷ್ಠತಮವಾದಕನೆಂದು ನಿಮ್ಮ ಭಾವನೆಯಿತ್ತೇನು? ಇವನಿಂತಲೂ ಜಿನ್ನಾಗಿ ಅಡುಗೆ ಮಾಡುವದು ಯಾರಿಗೂ ಸಾಧ್ಯವಲ್ಲವೆಂದೇ ನಿಮ್ಮ ಅಭಿಪ್ರಾಯವಿತ್ತೇನು?” ಎಂದು ಕೇಳಿದಳು.

“ಹೀಗೇನೂ ನನ್ನ ಅಭಿಪ್ರಾಯವಿರಲಿಲ್ಲ. ನೀನು ಅಡುಗೆಯನ್ನು ಬಹು

ಚನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದ್ದುದರಿಂದ ಹಾಗೆ ಕೇಳಿದೆನು. ಇರಲಿ. ಇದೇ ತರದ ಊಟವು ನನಗೆ ದಿನಾಲು ದೊರೆಯಬಹುದಷ್ಟೆ?”

“ಯಾಕೆ ದೊರೆಯಲಾಗದು? ಇದಕ್ಕೂ ಉತ್ತಮವಾದ ಅಡಿಗೆಯನ್ನು ಉಣ್ಣುತ್ತ ಹೋಗುವಿರಲ್ಲದೆ, ಹೀನವಾದ ಪದಾರ್ಥವನ್ನು ನಾನೆಂದಿಗೂ ನಿಮಗೆ ಉಣ್ಣದಿವೆನು!”

“ವಾಚಕ ಆಚಾರಿಯ ಅಡಿಗೆಯನ್ನು ನಾನಿಂದೇ ಮರೆಯಲು ಸಿದ್ಧನಾಗಿರುವೆನು. ಆದರೆ ನೀನು ಸಾಲವನ್ನು ತೀರಿಸುವ ಭರದಲ್ಲಿ.....”

ಭಾಮಿನಿಯು ಕೃತ್ರಿಮ ಕೋಪದಿಂದ ಅಂತೆಂದಳು:—“ಪತಿ-ಪುತ್ರರಿಗೆ ಹೊಟ್ಟೆ ತುಂಬ ಹಾಕದೆ, ಸಾಲ ತೀರಿಸಲಿಕ್ಕೆ ತೊಡಗುವೆನೆಂದು ನಾನು ನಿಮ್ಮ ಮುಂದೆ ಹೇಳಿರುವೆನೆ? ಎಂತಹ ಮಾತಿದು! ನೀವಿನ್ನು ಆ ಸಾಲದ ಸುದ್ದಿಯನ್ನು ಕನಸಿನಲ್ಲಿ ಸಹ ಎತ್ತಬೇಡಿರಿ!”

“ಸಾಲದ ಸುದ್ದಿಯನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿಕೊಂಡು ಸವಯುವದು ನನ್ನ ಸ್ವಭಾವವೇ ಅಲ್ಲ ನೀನು ಮೇಲಿಂದ ಮೇಲೆ ನನಗೆ ಎಚ್ಚರಿಕೆ ಕೊಡುವ ಕಾರಣವಿಲ್ಲ. ನಾನು ಸಾಲದ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಮರೆದು ಸದಾ ನಿಶ್ಚಿಂತನಾಗಿರುವೆನು. ಆದರೆ.....”

“ನತ್ತೆ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಆದರೆ.... ಯಾಕೆ? ನೀವು ಕೊಂಚವೂ ಸಂದೇಹಿಸಬೇಡಿರಿ. ಊಟಕ್ಕಾಗಿ ಆ ಸಾಲವಾದುದಲ್ಲ”

“ಪ್ರಿಯೆ, ಏಕಕ್ಕಾಗಿ ಆ ಸಾಲವಾಯಿತೆಂಬುದು ನನಗೆ ಹೊಳೆಯದಾಗಿದೆ.....!”

“ಹೊಳೆಯುವುದೇ ಬಳಿತಾದ್ದು. ಅದನ್ನು ತಿಳಿಯುವದರಿಂದ ನಿಮಗೆ ಪ್ರಯೋಜನವಿಲ್ಲ; ಆದರೆ ಈ ಪ್ರಸಂಗದಲ್ಲಿ ನಾನೊಂದು ಬೇಡಿಕೆಯ ಬೇಡಿ ಕೊಳ್ಳುವೆನು. ಅದಾವುದೆಂದರೆ:—“ಮೊಬ್ಬಳೆಂದು ನಿರ್ಧರಿಸಿ, ಮತ್ತೆ ನನ್ನನ್ನು ಗಡಿವಾರಿನ ಶಿಕ್ಷೆಗೆ ಗುರಿಮಾಡಬೇಡಿರಿ!”

ರಂಗರಾಯನು ಮತ್ತೆ ಮಾತಾಡದೆ, ಕೆಳವೊರೆ ಮಾಡಿ ಉಣ್ಣುಹತ್ತಿದನು. “ಆವ್ಯಾ, ಏಳು. ಅಪ್ಪನ ಊಟವಾಗುತ್ತಲೆ, ನಾವು ಲಗು ಲಗು ಊಟ ಮಾಡೋಣ. ನೀನು ನಿನ್ನಿನ ಜಟಾಯುವಿನ ಕಥೆಯನ್ನು ಇಂದು ಮುಂದೆ ಸಾಗಿಸಿ ಮುಗಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ. ಆವ್ಯಾ, ಜಟಾಯುವಿನ ಮಗನು ಮುಂದೆ ಏನು ಮಾಡಿದನು?” ರಾಮನು ಕೇಳಿದನು.

ರಂಗರಾಯನು ಮುಖವೆತ್ತಿ ಇಂತೆಂದನು:—“ಜಟಾಯುವಿನ ಮಗನು ಏನೇ ಮಾಡಲೆಣ್ಣನೇಕೆ; ಈ ಹುಡುಗನು ಮಾತ್ರ ನಿನ್ನನ್ನು ಚನ್ನಾಗಿ ಅಂಟಿ ಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ” ಭಾಮಿನಿಯು ಮಾತಾಡಲಿಲ್ಲ ರಾಮನ ಮೈಮೇಲೆ ಕೈಯಾಡಿಸುತ್ತ ಸುಮ್ಮನಿದ್ದಳು.

“ಇದರ ಕಾರಣವೇನೆಂಬುದನ್ನು ನೀನು ಬಲ್ಲೆಯಾ?” ರಂಗರಾಯನು ಕೇಳಿದನು.

“ಕಾರಣವೇನಿರಬೇಕು? ಮಾತೆಯಿಲ್ಲದ ಮಗು. ಸಣ್ಣ ಹುಡುಗ. ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಓರಿಗೆಯ ಬೇರೆ ಬಾಲಕರಿಲ್ಲ.....”

“ಇರಬಹುದು; ಆದರೆ ಹಡೆದವಳಿರುವಾಗಲೂ ಇವನು ಇಷ್ಟು ಸಲಿಗೆಯಿಂದ ಅವಳೊಡನೆ ವರ್ತಿಸಿದವನಲ್ಲ.”

ಭಾಮಿನಿಯು ಮುಖವು ಲಜ್ಜೆಯಿಂದ ಆರಕ್ತವಾಯಿತು. ಇಂತೆಂದಳು: “ನೀವು ಏನಾದರೊಂದು ಮಾತಾಡಿ ಬಿಡುವಿರಿ?” ಕೊಂಚ ಹೊತ್ತು ಸುಮ್ಮನಿದ್ದು ಮತ್ತೆ ಹೇಳಹತ್ತಿದಳು:—“ಚನ್ನಾಗಿ ಊಟ ಮಾಡಿರಿ. ಮುಂಜಾವಿನಿಂದ ಇದು ವರೆಗೆ ಊಟ ಮಾಡಿದವರಲ್ಲ. ಅವಸರದಿಂದ ಊಟ ಮಾಡಿದರೆ ಹೊಟ್ಟೆ ತುಂಬುವದಿಲ್ಲ. ಆ ಚಪಾತಿಯನ್ನು ಚೆಲ್ಲಬೇಡಿರಿ. ನನ್ನಾಣೆಯಿದೆ. ನೀವದನ್ನು ತಿನ್ನಲೆ ಬೇಕು. ಇನ್ನಿಷ್ಟು ಅನ್ನವನ್ನು ತಂದುಹಾಕುವೆನು....”

ರಂಗರಾಯನು ಚಮುಕಿತನಾಗಿ ಭಾಮಿನಿಯು ಮುಖದ ಕಡೆಗೆ ನೋಡಹತ್ತಿದನು. ಹೆಚ್ಚು ಊಟ ಮಾಡುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಪೀಡಿಸೋಣ, ಹೊಟ್ಟೆತುಂಬ ಊಟ ಮಾಡಲಿಯೆಂದು ಮನಃಪೂರ್ವಕ ಆಗ್ರಹ ಮಾಡೋಣ, ಆಣೆಸುನ್ನಿಟ್ಟು ಕೊಳ್ಳೋಣ ವೊದಲಾದ ಸಂಗತಿಗಳು ರಂಗರಾಯನಿಗೆ ಬಹುದಿನಗಳಿಂದ ಆಶಂಕಿತಗಳಾಗಿದ್ದವು ಇಂದು ಪುನಃ ಆ ಮುನ್ನಿನ ಸಂಗತಿಯು ಜಾಲ್ಯಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕೇಳಿದ್ದ ಪದದ ಪಲ್ಲವಿಯಂತೆ ಸ್ಮರಣೆಯಲ್ಲಿ ಬರಹತ್ತಿತು. ರಂಗರಾಯನು ತನ್ನ ಮಾತೆಯ ಏಕಮಾತ್ರ ಪುತ್ರನಾಗಿದ್ದನು. ಆ ಮಮತೆಯ ಮಾತೆಯು ಮಗನ ಊಟಕ್ಕೋಸುಗ ಎಷ್ಟು ಕಾಳಜಿ ತಕ್ಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಳು! ಎಷ್ಟು ಆಗ್ರಹವನ್ನು ತೋರುತ್ತಿದ್ದಳು! ರಂಗರಾಯನು ಮಾತೆಯ ಏಕಹದ ಈ ದೀರ್ಘಕಾಲದಲ್ಲಿ ಆ ವೊದಲಿನ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಮರೆದಿದ್ದನು. ಇಂದಿನ ಭಾಮಿನಿಯು ವ್ಯವಹಾರದಿಂದ ರಂಗರಾಯನಿಗೆ ಬಹು ದಿನಗಳ ಹಿಂದಿನ ಆ ಸಂಗತಿಯು ನೆನಪಾಗಹತ್ತಿತು. ಅವನು ಭಾಮಿನಿಯು ಆಗ್ರಹವನ್ನು ಎತ್ತಿರಗಾದನು. ಅವಳ ಹೇಳಿ

ಕೆಯಂತೆ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಊಟಮಾಡಿದನು. “ಪ್ರಿಯೆ, ನಾನಿನ್ನು ಸಂಸಾರದ ಯಾವ ಸಂಗತಿಯನ್ನೂ ಲಕ್ಷ್ಯಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಎಲ್ಲ ಭಾರವನ್ನೂ ನಿನ್ನ ಮೇಲೆ ಹೇರಿ ನಿಶ್ಚಿಂತನಾಗುವೆನು” ಎಂದು ಹೇಳಿ ಎದ್ದು ಹೋದನು.

೬

..

ಎರಡು ವಾರಗಳು ಸದ್ದಿಲ್ಲದೆ ಕ್ರಮಿಸಿದುವು ಈ ದೀರ್ಘಸಮಯವು ಇಷ್ಟು ಬೇಗನೆ ಹೇಗೆ ಗತಿಸಿತೆಂಬುದನ್ನು ರಂಗರಾಯನು ಊಹಿಸದಾದನು. ಇಂದು ರವಿವಾರ. ರಂಗರಾಯನು ಮಂಜಾಂನಲ್ಲಿ ಜಹಾ ಪಾನ ಮಾಡುತ್ತ ಕುಳಿತಿದ್ದನು. ಭಾಮಿನಿಯು ಬಂದು ಮಾತಾಡಹತ್ತಿದಳು: —“ಒಮ್ಮೆ ಸುಭದ್ರೆಯ ಮನೆಗೆ ಹೋಗಿ, ಅವಳನ್ನು ಮಾತಾಡಿಸಿ ಬನ್ನಿರೆಂದು ನಾನು ನಿಮಗೆ ದಿನಾಲು ಹೇಳುತ್ತಿರುವೆನು. ನೀವು ನನ್ನ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳದವರಾಗಿ ಕುಳಿರಿ. ಇಂದು ನೀವು ಅವಳ ಮನೆಗೆ ಹೋಗಲೇ ಬೇಕು. ಇಲ್ಲವಾದರೆ ಅವಳು ಏನೆಂದು ಭಾವಿಸಬಹುದೆಂಬುದನ್ನು ನೀವೇ ವಿಚಾರಿಸಿ ನೋಡಿರಿ. ಇನ್ನು ಕೆಲವು ದಿವಸ ನೀವು ಅವಳ ಮನೆಗೆ ಹೋಗದಿದ್ದರೆ, ಅವಳು ನಿಜವಾಗಿಯೂ ನನ್ನೊಡನೆ ಜಗಳ ಮಾಡದೆ ಬಿಡಳು.”

ರಂಗರಾಯನು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ನಾಚಿಕೊಂಡವನಾಗಿ ಹೇಳಿದನು:—‘ಏನು ಮಾಡಲಿ? ಈಗ ಕಾಲೇಜದಲ್ಲಿ ಕೆಲಸವು ಬಹಳವಾಗಿದೆ. ಸುಭದ್ರೆಯ ಮನೆಗೆ ಹೋಗಲಿಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶವೇ ಇಲ್ಲದಾಗಿದೆ.....!’

“ನಿಮ್ಮ ಕೆಲಸವು ಒಳೆದುದು ನನಗೆ ಗೊತ್ತುಂಟು! ಆದರೆ ಕಾಲೇಜು ಬಿಟ್ಟು ಬಳಿಕ, ತಿರುಗಿ ಮನೆಗೆ ಹೊರಟಾಗ ಒಮ್ಮೆ ಅವಳ ಮನೆಗೆ ಹೋಗಿ ಬಲಿಕ್ಕೆ ಅಡ್ಡಿಯೇನು? ಇದೇನು ಅಂಥ ಜಡವಾದ ಹೋರೆಯೇ? ’

“ನನಗೆ ಅಧ್ಯಾಪನ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮಾಡಿದ ಅನುಭವವಿಲ್ಲ. ಅಂತೆಯೆ ಹೀಗೆ ಮಾತಾಡುತ್ತಿರುವೆ! ತಿಕ್ಕಣದ ಕೆಲಸವು ಎಷ್ಟು ಪ್ರಾಸದಾಯಕವೆಂಬದನ್ನು ನೀನೇನು ಬಲ್ಲೆ? ಕಾಲೇಜದ ವೇಳೆಯನ್ನು ಕಳೆಯಬೇಕಾದರೆ ನನಗೆ ಸಾಕು ಸಾಕಾಗಿ ಹೋಗುತ್ತಿದೆ! ಹೀಗೆ ಬೇಜಾರಗೊಂಡ ನನಗೆ ಅತ್ತಿತ್ತ ಅಲೆಯುವುದಕ್ಕೆ ಹುರುಪು ಹೇಗಾಗಬೇಕು? ಕಾರಣ ಬೇರೆ ಕಡೆಗೆ ಹೋಗದೆ ನೆಟ್ಟಗೆ ಮನೆಗೆ ಒಂದು ಬಿಡುವೆನು.”

ಭಾಮಿನಿಯು ಸಕ್ಕು ಮಾತಾಡಹತ್ತಿದಳು:—“ಹೀಗೆ ನೆವಹೇಳುವುದು ನೆಟ್ಟಗಲ್ಲ. ಇಂದು ನೀವು ಒಲೆನೆಂದರೆ, ನಾನು ಕೇಳುವವನಲ್ಲ. ರವಿವಾರವೂ ಹುಡುಗನಿಗೆ ಕಲಿಸುವ ನೆವವನ್ನು ತೋರಿ, ಸುಭದ್ರೆಯ ಮನೆಗೆ ಹೋಗದಿದ್ದರೆ, ಇನ್ನು ನೀವು ಅವಳಿಗೆ ಮುಖವನ್ನು ತೋರಿಸಲಾರದವರಾಗಿ ಹೋದೀರಿ.” ಬಳಿಕ ಭಾಮಿನಿಯು ಡ್ರಾಯವ್ವರನನ್ನು ಕರೆದು “ಗಾಡಿಯನ್ನು ಸಿದ್ಧಗೊಳಿಸಿ, ಇವರನ್ನು ಕರೆಕೊಂಡು ಹೋಗಿ, ಸಪ್ತಾಪುರದಲ್ಲಿರುವ ಇವರ ತಂಗಿಯ ಮನೆಗೆ ಕಳುಹಿ, ದೇಗನೆ ತಿರುಗಿ ಬಾ. ನಾನು ದೇರೆ ಕಡೆಗೆ ಹೋಗದೇಕಾಗಿದೆ,” ಎಂದು ಹೇಳಿದಳು.

ರಂಗರಾಯನು ಹೊರಡುವ ವೇದಲು ರಾಮನನ್ನು ಕರೆದನು; ಆದರೆ ರಾಮನಿಗೆ ಅತ್ತಿಯ ಮನೆಗೆ ಹೋಗುವ ಮನಸ್ಸಿರಲಿಲ್ಲ. ಅವನು ಸಣ್ಣವೊಲೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಮಲತಾಯಿಯನ್ನು ಅಂಟಿಕೊಂಡು ನಿಂತುಬಿಟ್ಟನು. ಭಾಮಿನಿಯು ಅವನನ್ನು ಮುಂದೆ ಎಳೆದುಕೊಂಡು ಮೈಮೇಲೆ ಕೈಯಾಡಿಸಿ: “ಇಂದು ಇವನನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುವುದು ಬೇಡ. ಮತ್ತೆ ಎಂದಾದರೂ ಕರೆ ದೊಯ್ಯುವಿರಂತೆ,” ಎಂದು ಹೇಳಿದಳು.

“ಅವನು ಅತ್ತಿಯ ಮನೆಗೆ ಹೋಗಲಿಕ್ಕೆ ಮನಸ್ಸಿಲ್ಲದವನಾಗಿರುವಂತೆ ತೋರುತ್ತಿದೆ.”

ಭಾಮಿನಿಯು ಮುಗಳನಿಗೆಯಿಂದ: “ಅವನೊಬ್ಬನೇ ಏಕೆ, ನೀವೂ ಮನಸ್ಸಿಲ್ಲದವರಾಗಿರುವಿರಿ,” ಎಂದು ನುಡಿದು, ರಾಮನನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ದೇರೆ ಕಡೆಗೆ ಹೋದಳು. ರಂಗರಾಯನೊಬ್ಬನೆ ಹೊರಟು ವೊಲೆಟರ ಬಂದಿಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತನು. ಡ್ರಾಯವ್ವರನು ಗಾಡಿಯನ್ನು ಮುಂದೆ ಸಾಗಿಸಿದನು.

ಸುಭದ್ರೆಯ ಗಂಡನಾದ ಭೀಮರಾಯನು ಪದವೀಧರನಾದ ವಕೀಲನು. ತನ್ನ ಹೋರೆಯಲ್ಲಿ ಹೆಸರಾದವನು. ರಂಗರಾಯನ ಸಮವಯಸ್ಕನು. ಈ ಇಬ್ಬರೂ ಬೆಕ್ಕಂದಿನಿಂದ ಸಹಪಾಠಿಗಳಾದ ಗೆಳೆಯರಾಗಿದ್ದು, ಈಗ ಬೀಗರಾಗಿದ್ದರು. ಕಾರಣ ರಂಗರಾಯನು ತನಗೆ ಬೇಕಾದಾಗ ನಿಸ್ಸಂಕೋಚಪ್ರಿಯಿಂದ ಭೀಮರಾಯನ ಮನೆಗೆ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದನು; ಭೀಮರಾಯನು ರಂಜಿರಾಯನ ಮನೆಗೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದನು.

ಸುಭದ್ರೆಯ ಮನಸ್ಸು ಭಾಮಿನಿಯ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಸಂಯಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದು ಹಲವು ಕಾರಣಗಳಿಂದ ಕಲುಷಿತವಾಗಿತ್ತು. ಸುಭದ್ರೆಯು ಬಹು ದಿನಗಳ ತರು

ವಾಯ ಮನೆಗೆ ಬಂದ ಅಣ್ಣನನ್ನು ಕಂಡು ತನ್ನ ದೂರುಗಳನ್ನು ತೂರಿಕೊಳ್ಳು ಹತ್ತಿದಳು:-“ಒಮ್ಮೆ ತಿರಸ್ಕರಿಸಿ ಬಿಟ್ಟಿದ್ದ ಭಾಮಿನಿಯನ್ನು ಇಷ್ಟು ದಿವಸಗಳ ಮೇಲೆ ಮತ್ತೆ ಕರೆತಂದು, ಮನೆಯಲ್ಲೆಟ್ಟುಕೊಂಡಿರುವುದು ಸರಿಯಾದ ಕೆಲಸ ವಾಗಲಿಲ್ಲ! ಅಪ್ಪನು ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಭಾಮಿನಿಯನ್ನು ಮನೆಯಿಂದ ಹೊರಗೆ ತಳ್ಳಿದ್ದನು. ಇಂಥವಳನ್ನು ನೀನಾಗಿಯೇ ಕರಿಸಿಕೊಂಡಿರುವುದೇಕೆ? ನಿನಗೇನು ಮತ್ತೆ ಮದುವೆಯಾಗುತ್ತಿದ್ದಿಲ್ಲವೆ? ಇವಳಿಗಿಂತ ಸಾವಿರಾರು ವಾಲು ಜಲುವೆಯೂ, ಗುಣವತಿಯೂ, ವಿದ್ಯಾಮಂಡಿತೆಯೂ ಆದ ಹೆಂಡತಿಯು ದೊರೆ ಯುತ್ತಿದ್ದಳಲ್ಲ! ಅಂಥವಳನ್ನು ಉಪೇಕ್ಷಿಸಿ, ಈ ಹಳೆಹೆಂಡತಿಯ ದಿನ್ನೆ ಹತ್ತುವು ದರಲ್ಲಿ ಪುರುಷಾರ್ಥವೇನು? ಸತ್ತು ಸ್ವರ್ಗದಲ್ಲಿರುವ ತಂದೆಯು ನಿನ್ನ ಈ ಕೃತಿ ಯನ್ನು ನೋಡಿ ಏನೆಂದು ಭಾವಿಸಬಹುದು? ಅವನೇನು ಬುದ್ಧಿಹೀನನಾಗಿದ್ದನೆ? ಕಾರಣವಿಲ್ಲದೆ ಭಾಮಿನಿಯನ್ನು ತೌರು ಮನೆಗೆ ಕಳುಹಿದ್ದನೆ? ಈಗಲಿನ ನಿನ್ನ ಈ ಕೃತಿಯನ್ನು ನೋಡಿ, ಸ್ವರ್ಗದಲ್ಲಿರುವ ಅವನು ಮಗನಿಂದಾದ ತನ್ನ ಅಪ ಮಾನವನ್ನು ಭಾವಿಸಿ, ಜಡಪಡಿಸದಿರನು! ನೀನು ಅಪ್ಪನ ಆಜ್ಞೆಯನ್ನು ಪಾಲಿ ಸುವದಕ್ಕಾಗಿ—ತಂದೆಯ ಕೃತಿಗೆ ಮಾನಕೊಡುವುದಕ್ಕಾಗಿ—ಈ ಕೆಲಸವನ್ನು ಮಾತಕ್ಕಿದ್ದಿಲ್ಲ! ತಂದೆಯ ಆದೇಶವನ್ನು ಎದುರಿ, ಭಾಮಿನಿಯನ್ನು ಕರೆತಂದು ನೀನು ಸುಖವನ್ನು ಸುರಿದುಕೊಳ್ಳುವುದಾದರೂ ಏನು? ನಮ್ಮ ಸುಧಾರಿಸಿದ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ—ಒಂಥ-ಬಾಂಧವರ ಸಮ್ಮುಖದಲ್ಲಿ—ಇವಳು ನಮ್ಮ ಆತ್ಮೀಯ ಳೆಂದು ಹೇಳಲಿಕ್ಕೆ ಸಂಕೋಚಗೊಳ್ಳಬೇಕಾಗುತ್ತಿದೆ. ಕಾರಣ ನಮ್ಮ ಸುಧಾ ರಿಸಿದ ಸಮಾಜದ ಉತ್ಸವಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ಇವಳನ್ನು ಕರೆದೊಯ್ಯುವಂತಿಲ್ಲ. ಅಣ್ಣಾ, ಬಹಳ ಹೇಳಲೇನು? ಭಾಮಿನಿಯನ್ನು ನನ್ನ ಅತ್ತಿಗೆಯೆಂದು ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳಲಿಕ್ಕೆ ನನಗೆ ತುಂಬ ನಾಚುಗೆಯುಂಟಾಗುತ್ತಿದೆ. ನಾನಿನ್ನು ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ವೋರೆ ತೋರದವಳಾಗುವೆನು!.....”

ಭೀಮರಾಯನು ಬಳಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದನು. ಇವನು ಅಪರಿಚಿತಳಾಗಿದ್ದ ಭಾಮಿನಿಯ ಸಕ್ಷವನ್ನು ವಹಿಸಿ ಮಾತಾಡಬೇಕೆಂದಿದ್ದನು; ಆದರೆ ಹೆಂಡ ತಿಯ ಕೋಪದೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ನೋಡಿ, ಮಾತಾಡದೆ ಸುಮ್ಮನಾದನು. ರಂಗ ರಾಯನು ಯಾವ ಮಾತನ್ನೂ ಆಡದೆ ಸುಮ್ಮನಿದ್ದನು. ಸುಭದ್ರೆಯು ಮತ್ತ ಷ್ಚು ಕೋಪದಿಂದ ಮಾತಾಡಹತ್ತಿದಳು:-“ಅಣ್ಣಾ, ನಾನೇನೂ ಅರಿಯೆನೆಂದು ನೀನು ತಿಳಿದಿರುವೆಯಾದೀತು; ಆದರೆ ನಿಜಸ್ಥಿತಿಯು ಹೀಗಿಲ್ಲ. ನಾನು ನಿನ್ನ

ಸಂಸಾರದ ಯಾವತ್ತು ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿರುವೆನು ಭಾವಿನಿಯು ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಕಾಲಿಡುತ್ತಲೆ ಖಾದೀರನನ್ನು ಮುಸಲ್ಮಾನನೆಂಬ ಕಾರಣದಿಂದ ಹೊರಗೆ ಹಾಕಿದಳು. ಲಚಿಮನು ಕೀಳಜಾತಿಯವನೆಂದು ಮನೆದಿಡಿಸಿ ಕಳುಹಿದಳು. ಯಾವಳು ಜಾತಿಭೇದದ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಇಷ್ಟೊಂದು ಸಂಕುಚಿತ ವಿಚಾರವುಳ್ಳವಳಾಗಿರುವಳೋ, ಅವಳೊಡನೆ ಬಾಳುವೆ ಮಾಡುವುದು ಹೇಗೆ? ನನ್ನ ಮಾತುಗಳಿಂದ ಯಾರು ಎಷ್ಟೇ ಕೋಪಗೊಳ್ಳಲಿ, ನಾನದನ್ನು ಲಕ್ಷಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಈ ಹೆಂಡತಿಯು ನಿನಗೆ ತೀರ ಅನುಪಯುಕ್ತಳೆಂದೂ, ಅಯೋಗ್ಯಳೆಂದೂ ನಾನು ಸಾರಿ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ!”

ರಂಗರಾಯನು ಮೆಲ್ಲ ಮೆಲ್ಲನೆ ಮಾತಾಡಹತ್ತಿದನು:—“ತಂಗಿ, ನೀನು ಹಲವು ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ಅರಿತಿರ.ವೆಯಾದರೂ, ಅವುಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಚನ್ನಾಗಿ ವಿಚಾರ ಮಾಡಿರುವಂತೆ ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲ. ಅವಳು ಖಾದೀರ ಹಾಗೂ ಲಚಿಮರನ್ನು ಬುದ್ಧಿ ಪೂರ್ವಕ ಕೆಲಸ ದಿಡಿಸಿ ಕಳುಹಿದವಳಲ್ಲ ಅವರು ಹೆಂಡಿರು-ಮಕ್ಕಳನ್ನು ನೋಡುವುದಕ್ಕೆ ಆತುರರಾಗಿದ್ದರಂತೆ. ಅವಳು ಅವರ ಎಲ್ಲ ಬಾಕಿಯನ್ನು ತೀರಿಸಿ, ಕಳುಹಿಕೊಟ್ಟಿರುವಳು. ಅವರು ಸಂತೋಷದಿಂದ ತಮ್ಮ ಊರಿಗೆ ಹೋಗಿರುವರು.....”

“ರಮೆಯು ಇರುವಾಗ ಅವರಿಗೆ ಹೆಂಡತಿ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ನೋಡುವ ಕೃತಕಹಲತೆಯೇಕಾಗಲಿಲ್ಲ? ಭಾವಿನಿಯು ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಕಾಲಿಡುತ್ತಲೆ, ಅವರು ಆತುರರಾಗಿ ಓಡಿಹೋದದ್ದೇಕೆ? ಅಣ್ಣಾ, ನಾನಷ್ಟು ಬುದ್ಧಿಹೀನೆಯಲ್ಲ! ನನಗೆ ಎಲ್ಲವೂ ತಿಳಿಯುತ್ತಿದೆ!”

ರಂಗರಾಯನು ಮಾತಾಡದೆ ಸುಮ್ಮನಾದನು. ಸುಭದ್ರೆಯು:--“ಅಣ್ಣಾ, ದಾಸ-ದಾಸಿಯರೆಲ್ಲ ಮನೆಬಿಟ್ಟು ಹೋಗಿದ್ದಾರೆ. ಈಗ ನಿನ್ನ ಕೆಲಸವು ಹೇಗೆ ಸಾಗುತ್ತಿದೆ?” ಎಂದು ಕೇಳಿದಳು.

“ಒಂದು ವಿಧವಾಗಿ ಸಾಗಿದೆ. ತೊಂದರೆಯೇನೂ ಇಲ್ಲ.” ರಂಗರಾಯನು ನುಡಿದನು.

“ಮನೆಬಿಟ್ಟು ಹೋಗಿದ್ದ ಸೇವಕರು ತಿರುಗಿ ಬಾರರೆಂಬುದನ್ನು ನಾನು ಬಲ್ಲೆನು. ನೀನು ಹೊಸ ಚಾಕರರನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ನೊಂದಲಿನಂತೆ ಕೆಲಸ ಸಾಗಿಸು. ಸಮಾಜವಿದೆ, ಬಂಧು ಬಾಂಧವರಿದ್ದಾರೆ. ಆಚಾರ್ಯರ ಮನೆಯಂತೆ ನಿನ್ನ ಮನೆಯಾದರೆ ನಡೆಯದು. ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಹೆಸರ ಕೆಡಿಸಿಕೊಳ್ಳು

ದು ಬಹು ಘಾತುಕವು.”

“ತಂಗಿ, ಈಗೇನೂ ಅಂಥ ಪ್ರಸಂಗ ಬಂದಿಲ್ಲ. ಹೆಚ್ಚು ಸೇವಕರನ್ನಿಟ್ಟು ಕೊಳ್ಳುವುದು ಅವಶ್ಯವಾಗಿ ತೋರಿದರೆ, ಆಗ್ಗೆ ಹಾಗೆ ಮಾಡಬಹುದಾಗಿದೆ.”

“ಈಗ ಚಾಕರರ ಅವಶ್ಯಕತೆಯಿಲ್ಲವೆ? ಆಣ್ಣಾ, ನೀನೇನೆನ್ನುವೆಯೋ ನನಗೆ ತಿಳಿದಾಗಿದೆ! ಒಮ್ಮೆ ನೀನೊಡನೆ ನಿನ್ನ ಮನೆಗೆ ಬಂದು ಈಗಲಿನ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಕರೋಕಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ; ಆದರೆ ನಿನ್ನ ಮನೆಗೆ ಬರಲಿಕ್ಕೆ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸು ಒಪ್ಪಲಿಲ್ಲ. ತಾರು ಮನೆ. ಹೋಗದಿದ್ದರೆ ನಿರ್ವಾಹವಿಲ್ಲ. ಹೋದರೆ ಮನ್ನಣೆ ಇಲ್ಲ. ಆಣ್ಣಾ, ಈ ಭಾವನೆಯಿಂದ ನನಗೆ ಎಷ್ಟು ವ್ಯಥೆಯಾಗುತ್ತಿರಬಹುದು ಎಂದನ್ನು ನೀನೇ ಊಹಿಸು. ಬಹಳವೇನು? ನಿನ್ನ ಮನೆಗೆ ಬಂದರೆ, ನನಗೆ ಏನು ಕಷ್ಟ ಬಹಳ ಸಹಿಸಬೇಕು?”

ಭೀಮರಾಯನು ಇದು ವರೆಗೆ ವಿಟ್ಟೆಂದು ಮಾತಾಡಿರಲಿಲ್ಲ. ಆಣ್ಣ-ತಂಗಿ ಇವರ ಮಾತು-ಕತೆಗಳನ್ನು ಕೇಳುತ್ತ ಸುಮ್ಮನಿದ್ದನು. ಇನ್ನು ತಡೆಯದವಾಗಿ ಹೇಳಹತ್ತಿದನು:—“ವೊದಲು ಒಮ್ಮೆ ಹೋಗಿ ನೋಡು. ಚಹವು ಸುವದೋ-ಇಲ್ಲವೋ ಎಂಬುದನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸು. ಬಳಿಕ ಮಾತಾಡು. ವೊದಲೇ ಆದಿಂದ ಮಾತಾಡಿ, ಮಂದಿಯ ಮನಸ್ಸನ್ನು ನೋಯಿಸುವುದು ಸರಿಯಲ್ಲ!”

“ನಾನು ಕೇವಲ ಊಹೆಯಿಂದ ಮಾತಾಡಿದವಳಲ್ಲ. ಹೋಗಿ ದರ್ಶನ ಹಿಡ್ಕಂಡು ಪರೀಕ್ಷೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಬಂದು ಮಾತಾಡಿರುವೆನು,” ಎಂದು ಡಿದು, ಸುಭದ್ರೆಯು ಬೇರೆ ಕಡೆಗೆ ಹೋದಳು. ಭೀಮರಾಯನು ಮಾತಾಡುತ್ತಿದ್ದನು:—“ನನಗಾವುದೂ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ. ನಿಜ ಸಂಗತಿಯೇನು? ಚಾಕರರ ಸ್ಥಿತಿ ಮನೆಯಿಂದ ಹೊರಗೆ ಹಾಕಿ, ಏನು ಮಾಡಬೇಕೆಂದಿರುವೆ? ಸಾಧು ರ್ಗವನ್ನವಲಂಬಿಸಬೇಕೆಂಬ ಆಲೋಚನೆಯಲ್ಲಿರುವೆಯಾ?”

“ಹೀಗೇನೂ ನನ್ನ ಆಲೋಚನೆಯಿಲ್ಲ. ಸಂಸಾರವು ವೊದಲಿನಂತೆಯೇ ಇದೆ. ಇಬ್ಬರು ಸೇವಕರು ಮಾತ್ರ ಕಡಿಮೆಯಾಗಿದ್ದಾರೆ; ಆದರೆ ಅವಕರು ಇಲ್ಲದಾಗಿರುವುದರಿಂದ ನನಗೇನೂ ತೊಂದರೆಯಾಗಿಲ್ಲವಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ; ಸಾರ ರಥವು ವೊದಲಿಗಿಂತಲೂ ವ್ಯವಸ್ಥಿತ ರೀತಿಯಿಂದ ಸಾಗಿದೆ. ನೋಡಬೇಕೆಂದರೆ ಹೆಚ್ಚು ಚಂದ ಕಾಣುವಂತೆ ನಡೆದಿದೆ.”

“ಸೇವಕರ ಕೊರತೆಯಿಲ್ಲವೂ ಹೆಚ್ಚು ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಿಂದ ನಡೆದಿದೆಯೇ? ಆಹಾ ! ವ್ಯವಸ್ಥೆಯು ಹೇಗೆ ಸಾಗಿದೆ?”

“ಅಡುಗೆಯ ಆಚಾರಿಯು ಇದ್ದಾನೆ. ಆದರೂ ಅವಳೇ ಅಡುಗೆಯ ಮಾಡುವಳು. ಇದರಿಂದ ಪದಾರ್ಥಗಳು ಹೆಚ್ಚು ಸ್ವಚ್ಛವಿರುವವು. ರುಚಿಕರವಾಗಿರುವವು. ಊಟದ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯು ಉತ್ಕೃಷ್ಟವಾಗಿದೆ” ರಂಗರಾಯನೆಂದನು.

“ಆಚಾರಿಯ ಅಡಿಗಿಂತಲೂ ಗೃಹಿಣಿಯರ ಅಡುಗೆಯು ಉತ್ತಮವೆಂಬುದನ್ನು ನಾನೂ ಒಪ್ಪುತ್ತೇನೆ ಗೃಹಿಣಿಯರು ಮನೆಯವರ ಊಟ-ಊಡಿಗೆಗಳ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಸ್ವತಃ ಕಾರ್ಯ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರೆ. ಪ್ರಪಂಚಕ್ಕೆ ಬಹಳ ಹಿತವಾಗುತ್ತಿದೆ; ಆದರೆ ಈ ಮಾತನ್ನು ನಾನು ಒತ್ತಿ ಉಚ್ಚರಿಸಲಾರದವನಾಗಿರುವೆನು, ಆಗ್ರಹದಿಂದ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿ ತರಲಾರದವನಾಗಿರುವೆನು. ಇರಲಿ ನೀನು ನಿನ್ನ ಸಂಸಾರ ರಥವನ್ನು ಮುಂದೆಯೂ ಹೀಗೆಯೆ ಸಾಗಿಸಬೇಕೆಂದಿರುವೆಯಾ?” ಭೀಮರಾಯನು ಕೇಳಿದನು.

ರಂಗರಾಯನು ಕ್ಷಣಕಾಲ ಸುಮ್ಮನಿದ್ದು ಬಳಿಕ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದನು:—
“ನಿಜವಾಗಿ ಹೇಳಬೇಕಾದರೆ, ಸಂಸಾರದ ಎಲ್ಲ ಹೊರೆಯನ್ನು ಅವಳ ಮೇಲೆ ಹೊರಿಸಿ, ನಾನು ಹೊರಗಿರುವೆನು. ಅವಳು ತನ್ನ ಇಷ್ಟವಿರುವಂತೆ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲಿ. ನಾನು ಅವಳ ಇಚ್ಛೆಯ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ, ಸಂಸಾರದ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಕೈಹಾಕ ಬಯಸುವದಿಲ್ಲ.”

“ಭೀಮರಾಯನು ಬಾಗಿಲ ಕಡೆಗೆ ನೋಡಿ, ಇನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ಮಾತಾಡಬೇಡ, ಸುಮ್ಮನಿರು. ಈ ಮಾತುಗಳು ನಿನ್ನ ಸಹೋದರಿಯ ಕಿವಿಗೆ ಬಿದ್ದರೆ, ಮಹಾನರ್ಥವಾಗದಿರದು!” ಎಂದು ನುಡಿದನು

ರಂಗರಾಯನು ಈ ಮಾತಿನ ಕಡೆಗೆ ಲಕ್ಷ್ಯವಿರಿಸದೆ, ತನ್ನ ಮಾತನ್ನು ಮುಂದೆ ಸಾಗಿಸಿದನು:—“ಹೀಗೆ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ನನ್ನದೆಂದು ದೊಡ್ಡ ಚಿಂತೆಯು ಪರಿಹಾರವಾಗುವದರಲ್ಲಿದೆ ತಿಂಗಳ ಪಗಾರವು ತಿಂಗಳ ವೆಚ್ಚಕ್ಕೆ ಸಾಲುತ್ತಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಕಾರಣ ನಾನು ಹಲವು ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಲ-ಕೈಗಡಗಳನ್ನು ಮಾಡಬೇಕಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಉದ್ದರಿಯಿಂದ ಸಾಮಾನು ಕೊಟ್ಟ ಅಂಗಡಿಕಾರರ ಉಪದ್ರವವಂತೂ ಬಹು ತಾಳದಾಯಕವಾಗಿತ್ತು. ಈ ಮಹನೀಯರ ಪೀಡೆಗೆ ಗುರಿಯಾಗಿದ್ದ ನನಗೆ ಎಷ್ಟೊ ಸಲ ಊಟವು ರುಚಿ ಹತ್ತುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಇನ್ನು ಆ ಭಾವನೆಗೆ ಅವಕಾಶವಿಲ್ಲ. ಅವಳು ಹೊಸದಾಗಿ ಸಾಲವಾಗದಂತೆ ಎಚ್ಚರದಿಂದ ವೆಚ್ಚ ಮಾಡುವಳಿಷ್ಟೆ ಅಲ್ಲ; ಒಂದೆರಡು ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಹಳೆಯ ಸಾಲ ಪನ್ನೆಲ್ಲ ತೀರಿಸಿ, ನನ್ನನ್ನು ಖುಣಮುಕ್ತನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುವೆನೆಂದು ವಚನ

ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾಳೆ”

“ನೀನು ಸುದೈವಿಯೆ ಸರಿ! ದೇವರು ನಿನ್ನ ಮೊರೆ ಕೇಳಿದನೆನ್ನಬೇಕು! ನಿನ್ನಂತೆಯೆ ನಾನೂ ಆರ್ಥಿಕ ಅಡಚಣೆಯಲ್ಲಿ ಬಳಲುತ್ತಿದ್ದೇನೆ; ಆದರೆ ನನ್ನನ್ನು ಈ ಸಂಕಟವಿಂದ ಮುಕ್ತನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುವವರಾರೂ ದೊರೆಯದಿದ್ದಾರೆ!”

ರಂಗರಾಯನು ಪತ್ನಿಯ ಪ್ರಥಮ ದರ್ಜೆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಆದ ಮಾತು-ಕತೆಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸಿ ಹೇಳಿ: “ಈ ವರೆಗಿನ ರಾಡಿಯು ತೊಳೆದು ಹೋಗುವ ವರೆಗೆ ಅವಳು ತನ್ನ ಇಚ್ಛೆಯ ಮೇರೆಗೆ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಲಿ. ಕಳೆದ ಹದಿನೈದು ದಿನಗಳ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ನೋಡುತ್ತಿರಲು, ಅವಳ ಹಿಡೆತದ ವೆಚ್ಚದಿಂದ ನನಗೇನೂ ತೊಂದರೆಯಾಗಿಲ್ಲ ಅಂದಬಳಿಕ ನಿಷ್ಕಾರಣವಾಗಿ ಅವಳ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಕೈಹಾಕಿ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಆಶಾಂತತೆಯನ್ನುಂಟುಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದರಲ್ಲಿ ಪ್ರಯೋಜನವೇನು? ದಿನಗಳು ವೇದಲಿಗಿಂತಲೂ ಸೊಗಸಿನಿಂದ ಕಳೆಯುತ್ತಲಿವೆ ಇನ್ನು ಕೆಲವು ದಿನಗಳನ್ನು ಹೀಗೆಯೇ ಕಳೆದು ಋಣಮುಕ್ತನಾಗಿ ಸಮಾಧಾನದ ಉಸಿರ್ಗರೆಯಬೇಕೆಂದಿದ್ದೇನೆ” ಎಂದು ಹೇಳಿದನು.

ಭೀಮರಾಯನು ಏನೋ ಮಾತಾಡಬೇಕೆಂದಿದ್ದನು; ಆದರೆ ಹೆಂಡತಿಯು ಬಂದುದನ್ನು ನೋಡಿ ಬಾಯಿಯು ಮುಚ್ಚಿದನು.

ರಂಗರಾಯನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಸುಭದ್ರೆಯನ್ನು ತನ್ನ ಮನೆಗೆ ಕರೆದೊಯ್ಯುವದಿರಲಿಲ್ಲ, ಆದರೆ ಸುಭದ್ರೆಯು ಬರುವೆವೆಂದು ಎರಡು-ಮೂರು ಸಲ ಹೇಳಿದಳು. ರಂಗರಾಯನು ನಿರುಪಾಯನಾದನು. ಸುಭದ್ರೆಯು ಈ ವರೆಗೆ ಅಣ್ಣನ ಮುಂದೆ ಭಾಮಿನಿಯ ವಿಷಯವಾಗಿ ದುರಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಿ ತಣಿಸಿರಲಿಲ್ಲ. ಇವಳು ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಮಾತಾಡಬೇಕೆಂದಿದ್ದಳು. ಇದಕ್ಕಾಗಿ ತನ್ನ ಮನೆಗಿಂತಲೂ ಅಣ್ಣನ ಮನೆಯ ಹೆಚ್ಚು ಉಪಯುಕ್ತ ಕ್ಷೇತ್ರವೆಂದು ಬಗೆದಿದ್ದಳು. ಯಾಕೆಂದರೆ, ಅಲ್ಲಿ ಭಾಮಿನಿಯೊಡನೆ ಯೂ ವಾದ-ವಿವಾದ ಮಾಡುವ ಸುಯೋಗವು ದೊರೆಯುವಂತಿತ್ತು. ‘ಹಳ್ಳಿಯ ಹೆಂಗುಸವಳು. ವಿದ್ಯೆಗಲಿತವಳಲ್ಲ. ಅವಳನ್ನು ಪತಿಯ ಸಮಕ್ಷಮದಲ್ಲಿ ವಾದ-ವಿವಾದದಲ್ಲಿ ತೊಡಕಿಸಿದರೆ ತೀರು. ಅಲ್ಪಾವಕಾಶದಲ್ಲಿಯೆ ಉತ್ತರ ಕೊಡಲಾರದವಳಾಗಿ ಪರಾಜಯವನ್ನೊಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುವಳು. ಆ ಮೇಲೆ ಅವಳನ್ನು ಹೀನಳೆಂದು ನಿರ್ಣಯಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶವಾಗದು’ ಎಂದು ಯೋಚಿಸಿದ್ದ ಸುಭದ್ರೆಯು ಇಂದಿನ ಸುಯೋಗವನ್ನು ವ್ಯರ್ಥ ಹೋಗಗೊಡಲಿಲ್ಲ.

ಊಟ-ಊಡಿಗಳ ತರುವಾಯ ರಂಗರಾಯನೂ, ಭೀಮರಾಯನೂ, ಸುಭದ್ರೆಯೂ, ಭೀಮರಾಯನ ತಂಗಿಯಾದ ಸುಶೀಲೆಯೂ ವೋಟರ ಬಂದಿಯನ್ನೇರಿ ಮಾಳಮದ್ದಿಗೆ ಹೊರಟರು. ರಂಗರಾಯನ ಬಂಗಲೆಗೆ ಬಂದರು.

೨

...

ಸುಮಾರು ಎರಡೂವರೆ ಗಂಟೆಯಾಗಿರಬಹುದು. ರಾಮನು ಮನೆಯ ಹೊರಬಾಗಿಲದ ಹೊಸ್ತಲ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತಿ್ದನು. ಅತ್ತಿತ್ತ ಹಲವು ಸಾಮಾನುಗಳು ಬಿದ್ದಿದ್ದುವು. ರಾಮನು ತನ್ನ ಮುಂದೆ ವೋಟರ ಬಂದಿಯನ್ನು ದುರಸ್ತು ಮಾಡುವುದರಲ್ಲಿ ವ್ಯಸ್ತನಾಗಿದ್ದನು.

ರಾಮನು ಒರಿ ಮೈಯಿಂದಿದ್ದನು. ಹಣೆಯ ಮೇಲೆ ಸ್ಪಷ್ಟವಾದ ಗಂಧದ ಗುರುತಿತ್ತು. ಮೈಯಲ್ಲೆಲ್ಲ ಗೋಪಿ ಚಂದನದ ಮುದ್ರೆಗಳಿದ್ದುವು. ವೋಟರ ಒಂದಿಯಿಂದಿಳಿದು ಮನೆಯನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಬೇಕೆಂದಿರುವ ರಂಗರಾಯನೂ, ಇವನ ಸಂಗಡಿಕೂ ರಾಮನನ್ನು ನೋಡಿದರು. ಸುಭದ್ರೆಯು ನಸು ನಗೆಯಿಂದ: “ಮಗು, ಒಳ್ಳೆ ಚಂದ ಕಾಣುತ್ತಿರುವೆ! ಸುಖದಿಂದ ಒಹು ಕಾಲ ಬಾಳು!” ಎಂದು ನುಡಿದು ಉಪಹಾಸ ಮಾಡಿದಳು. ರಂಗರಾಯನು ಬಹಳ ಲಜ್ಜಿತನಾದನು. ಮೃದು ಸ್ವಭಾವದ ಇವನು ಯಾವ ಕಾರಣದಿಂದಲೂ ಗೊಂದಲವೆಬ್ಬಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಮನಸ್ಸು ಮಾಡದವನಾಗಿದ್ದನು, ಆದರೆ ತಂಗಿಯ ಉಪಹಾಸವು ಇವನಿಗೆ ಅಸಹ್ಯವಾಯಿತು. ಇವನು ಕೆಡು ಕೋಪದಿಂದ ಹುಡುಗನ ಕೆನ್ನೆಗೆ ಹೊಡೆದು: “ಮಾಖನಿ, ಇದೇನು? ಎಲ್ಲಿ ಹೋಗಿದ್ದೆ? ಇದನ್ನಾರು ಹಚ್ಚಿದರು?” ಎಂದು ಕೇಳಿದನು. ರಾಮನು ಅಳುತ್ತಾಳುತ್ತ ಅಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಮಾತಾಡಿದನು. ಆದರೆ ತಾತ್ಪರ್ಯವಿಂತು:—“ಇಂದು ಮುಂಜಾವಿನಲ್ಲಿ ಅವನ ಸಂಗಡ ಸೋಮೇಶ್ವರಕ್ಕೆ ಹೋಗಿದ್ದೆನು.” ರಂಗರಾಯನು ಮಗನನ್ನು ದಬ್ಬಿಕೊಟ್ಟು: “ಹೋಗು, ಬೇಗ ಹೋಗು! ಸುಖಕಾರವನ್ನು ಹಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಚನ್ನಾಗಿ ಮೈ ತೊಳೆದುಕೊ!” ಎಂದು ನುಡಿದು ಮುಂದೆ ನಡೆದನು. ಎಲ್ಲರೂ ಮುಂದೆ ನಾಗಿ, ರಂಗರಾಯನು ಓಡುತ್ತ ಕುಳಿರುವ ಕೋಣೆಯನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿ ಕುಳಿತರು ಕ್ಷಣಕಾಲ ಯಾರ ಬಾಯಿಯಿಂದಲೂ ಮಾತು ಹೊರಡಲಿಲ್ಲ. ರಂಗರಾಯ-ಸುಭದ್ರೆಯರ ಮುಖವಂತೂ ಬಹು ಗಂಭೀರವಾಗಿತ್ತು. ರಂಗರಾಯನ ಮುಖ ಮುದ್ರೆಯಿಂದ ಇನ್ನೊಂದು ಭಾವಿಕತನವು ತೀರ ಅನುಚಿತವು,

ಎಂಬ ಭಾವನೆಯು ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಸುಭದ್ರೆಯ ವೋರೆಯ ಲಕ್ಷಣ ದಿಂದ ನಾನು ಹೀಗಾಗುವುದೆಂದು ವೊದಲೇ ತರ್ಕಿಸಿದ್ದೆನು, ಎಂಬ ಅಭಿಪ್ರಾಯವು ಸೂಚಿತವಾಗುವಂತಿತ್ತು.

ವೊದಲು ಭೀಮರಾಯನೇ ಮಾತಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಮುಂದಂದನು. ಇವನು ತುಸ ನಕ್ಕು ಇಂತು ನುಡಿದನು:—“ರಂಗ, ನೀನಿದೇನು ಮಾಡಿದೆ? ಒಮ್ಮೆಲೆ ಚಹಾಪಾನ ಸಮಾರಂಭಕ್ಕೆ ಸುದರ್ಶನ ಚಕ್ರವನ್ನು ಹಿಡಿದು ದಿಟ್ಟಿ! ರಾಮನಿಗೆ ಹೊಡೆದೆಯೇಕೆ? ನಿನ್ನ ಬೆನ್ನು ಹತ್ತಿ ಒಂದುದು ನನ್ನಿಂದ ಅನುಚಿತವಾಯಿತು!”

ಸುಭದ್ರೆಯು ಪತಿಯ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ಎಸ್ಮಯಗೊಂಡಳು. ಇವಳು ಗಂಡನ ವೋರೆಯ ಕಡೆಗೆ ನೋಡುತ್ತ: “ಇದಕ್ಕಿಷ್ಟು, ಚಹಾಪಾನಕ್ಕಿಷ್ಟು ಸಂಬಂಧವೇನು? ಚಹಾಪಾನ ಸಮಾರಂಭಕ್ಕೆ ಸುದರ್ಶನಚಕ್ರ ಹಿಡಿಯುವ ದೆಂದರೇನು? ನೀವು ಅದನ್ನು ಹುಡುಗಾಟಿಕೆಯೆಂದು ತಿಳಿದಿರಾ?” ಎಂದು ಕೇಳಿದಳು

“ಹುಡುಗಾಟವಾಗಲಿ-ಆಗದಿರಲಿ, ಭಯಾನಕ ಅಟ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ! ಅಷ್ಟು ಕ್ಷಾಗಿ ಹೀಗೆ ರಂಜಾಟವೆದ್ದು ಸುವ ಕಾರಣವಿದ್ದಿಲ್ಲ!” ಭೀಮರಾಯನೆಂದನು.

“ಇದರರ್ಥವೇನು?” ಸುಭದ್ರೆಯು ಕೇಳಿದಳು.

“ಅರ್ಥವು ಸಹಜವಾಗಿಯೇ ಆಗುವಂತಿದೆ ನಾನೇನೂ ಗೊಡವಾಗಿ ಮಾತಾಡಿದವನಲ್ಲ. ಇಂದು ಕಾರ್ತಿಕಮಾಸದ ಏಕಾದಶಿಯು ಪರ್ವಣಿಯು ದಿವಸ. ರಾಮನು ತಾಯಿಯ ಸಂಗಡ ಸೋಮೇಶ್ವರಕ್ಕೆ ಹೋಗಿದ್ದನು ಅಲ್ಲಿ ಹೊಂಡದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿದನು. ಒಂದು ದಿನ ನಳದ ನೀರಿನಿಂದ ಜಳಕ ಮಾಡದೆ, ತೀರ್ಥಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿದರೆ ಮಹಾಪಾತಕ ಮಾಡಿದಂತಾಯಿತೆ? ನನಗಂತೂ ಹಾಗೆ ಅನಿಸುವುದಿಲ್ಲ!”

ಸುಭದ್ರೆಯು ಗಂಡನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಅತಿಶಯ ಕೋಪಗೊಂಡವಳಾಗಿ ಕೇಳಿದಳು: ‘ಮುಂದೆ?’

“ಮುಂದಿನ ಸಂಗತಿಯೂ ಸಾಹಜಿಕವಾದದ್ದು. ಅಲ್ಲಿ ಒರಿಯ ಗೆಳೆಯ ರಾಗಲಿ, ವೈದಿಕ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಾಗಲಿ ಕಲೆತಿರಬಹುದು. ಅವರು ಹುಡುಗಾಟಿಕೆ ಗಾಗಲಿ, ದಕ್ಷಿಣೆಯ ಆಶೆಯಿಂದಾಗಲಿ ರಾಮನಿಗೆ ಗಂಧ ಹಚ್ಚಿ ರಬಹುದು; ಗೋಪಿಚಂದನದ ಮುದ್ರೆಗಳನ್ನೊತ್ತಿರಬಹುದು. ಇದರಲ್ಲಿ ಮಹಾಪರಾಧದ ಕಾರ್ಯವಾವುದು?”

“ಇದರ ಪರಿಣಾಮವೇನೆಂಬುದನ್ನು ಬಲ್ಲರಾ?” ಸುಭದ್ರೆಯು ಕೋಪದಿಂದಲೇ ಕೇಳಿದಳು.

“ಸಾಯಂಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕೈ-ಕಾಲು-ವೆತ್ತಿರೆಗಳನ್ನು ತೊಳೆದುಕೊಂಡ ಕೂಡಲೆ ಕಾಣದಾಗ ಹೋಗುವುದು—ಇದೇ ಆದರ ಕೊನೆಯ ಪರಿಣಾಮವು!”

“ಇಷ್ಟು ಮಾತ್ರವೇ! ಮತ್ತೇನೂ ಇಲ್ಲವೇ? ನಿಮ್ಮ ಮಕ್ಕಳಿದ್ದರೆ, ನೀವು ಹೀಗೆ ಮಾಡಗೊಡುತ್ತಿದ್ದೀರಾ?” ಸುಭದ್ರೆಯು ಕೇಳಿದಳು.

“ನನಗೆ ಮಕ್ಕಳೇ ಇಲ್ಲ ಅಂದಿರಲಿಕ್ಕೆ ಇಲ್ಲದ್ದನ್ನು ಇದೆಯೆಂದು ಭಾವಿಸಿ ವಾದವಿವಾದ ಮಾಡುವುದರಲ್ಲಿ ಪ್ರಯೋಜನವೇನು?”

ಈ ವಾಗ್ವಾದವು ಸುಭದ್ರೆಯ ಹೃದಯಕ್ಕೆ ಬಲವಾಗಿ ತಾಗಿತು. ಅವಳು ಆಹತಳಾಗಿ ಮಾತಾಡಹತ್ತಿದಳು: “ವಾದವಿವಾದ ಮಾಡುವುದು ವೈಯಕ್ತಿಕವಾಗಿ ಬಹುದು; ತೊಳೆದುಕೊಂಡರೆ ಚಂದನದ ಕಲೆಯು ಅಳುಕಿಸಿ ಹೋಗಬಹುದು,” ಎಂಬುದು ನನಗೆ ಹೊಳೆಯುವುದಿಲ್ಲೆಂದಲ್ಲ; ಆದರೆ ಅದರಿಂದ ಮನಸ್ಸಿನ ಮೇಲೆ ಉಂಟಾದ ಪರಿಣಾಮವು ಮಾತ್ರ ಸಹಜವಾಗಿ ನಾಶವಾಗದು! ನೀವೆಲ್ಲರೂ ಏನೇ ಅನ್ನಲಿಲ್ಲದಿದ್ದರೇಕೆ, ನಾನು ಮಾತ್ರ ಅದು ತೀರ ಅನುಚಿತವಾದ್ದೆಂದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಹೇಳದಿರಲಾರೆನು!

“ನಾವೆಲ್ಲರೂ ಅಲ್ಲ—ನಾನೊಬ್ಬನು ಮಾತ್ರ ವಿರೋಧಮತದವನಿರುವೆನು. ರಂಗನು ಕೆನ್ನೆಗೆ ಕೊಟ್ಟು ನುಗಿಸಿ ಬಿಟ್ಟು ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತವನ್ನು ವಿಧಿಸಿದ್ದಾನೆ; ಆದರೆ ಇವನು ಹಾಗೆ ಗೊಂದಲವೆಚ್ಚಿಸುವ ವೊಂದಲು ವೇಣುಗೋಪಾಲಾಚಾರ್ಯರ ಮಗಳು ಪತಿಮಂದಿರವನ್ನು ನೇರದ ನಾಲ್ಕೆಂಟು ದಿನಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಮೇಮು ಸಾಹೇಬಳಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸುವುದು ಸಾಧ್ಯವೇ? ಎಂಬುದನ್ನು ವಿಚಾರಿಸಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಏನೇ ಆಗಲಿ, ನಾನೀಗ ಕೊಂಚ ಅಡ್ಡಾಡಿ ಬರುವೆನು. ಅಣ್ಣ-ಕಂಠಿಯರು ನಡೆಸಿದ್ದ ಆನರ್ಥದ ಪರಿಣಾಮವನ್ನು ವಿಚಾರಿಸುತ್ತ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳಿರಿ.”

ಈ ವರೆಗೆ ವಿಚಾರವು ಮಾತಾಡದೆ ಕುಳಿತಿದ್ದ ರಂಗರಾಯನು ವೊಂದರೇ ಯತ್ತಿ ಭೀಮರಾಯನ ಕಡೆಗೆ ನೋಡಿ: “ಎಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗುವೆ?” ಎಂದು ಕೇಳಿದನು.

“ನಿನ್ನ ಹೆಂಡತಿಯು ನನಗೆ ತೀರ ಹೊಸಬಳು. ಅವಳ ಪರಿಚಯವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗಿದೆ. ಪುರಾಣಮತಾಭಿಮಾನಿನಿಯಾದ ಅವಳು ನನ್ನೊಡನೆ ಮಾತಾಡುವಳೆ-ಇಲ್ಲವೋ ಪರೀಕ್ಷಿಸುವೆನು. ಸಾಧ್ಯವಿರುವ ಎಲ್ಲ ಪ್ರಯತ್ನಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ಪರಿಚಯ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವೆನು,” ಎಂದು ಭೀಮರಾಯನು

ಹೊರಟನು. ಭಾಮಿನಿಯಿದ್ದ ಕೋಣೆಯ ಬಾಗಿಲ ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ನಿಂತು: “ತಂಗಿ, ಎಂದು ಒಂದೆ? ಎಲ್ಲವೂ ಕ್ಷೇಮಕರವಷ್ಟೆ?” ಎಂದು ಕೇಳಿದನು. ಭಾಮಿನಿಯು ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದ್ದಳು. ರಾಮನು ಹತ್ತಿರದ್ದು ತಾಯಿಯ ಕೆಲಸವು ಬೆಳೆಯುವಂತೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದನು. ಭಾಮಿನಿಯು ವೋರಿದಿರುವ ನೋಡಿದಳು. ಅಪರಿಚಿತ ಮನುಷ್ಯನು ಒಮ್ಮೆಲೆ ಹೀಗೆ ಮಾತಿಗೆ ಪ್ರವೃತ್ತನಾಗಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಿ ಕೊಂಚ ವಿಸ್ಮಯ ಹೊಂದಿದಳು. ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಕೆಲಸನ್ನು ತಡೆ ದಿರಿಸಿ, ಎದ್ದು ನಿಂತಳು. ರಾಮನು: “ಅವ್ವಾ, ಮಾವನು” ಎಂದು ಹೇಳಿದನು. ಭಾಮಿನಿಯು ಆಗಂತುಕನು ಯಾರಾಗಿರಬೇಕೆಂಬುದನ್ನು ಊಹಿಸಿದಳು. “ಒಳಗೆ ಬರ್ತೆ. ಅಲ್ಲಿ ಮನೆಯಿದೆ. ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳಿರಿ,” ಎಂದು ಹೇಳಿದಳು. ಆ ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ಎರಡು ಪೆಟ್ಟಿಗೆಗಳಿದ್ದವು. ಇವುಗಳ ಬಾಗಿಲಗಳು ತೆರೆದಿದ್ದವು; ಒಳಗೆ ಏನೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಮುಂಭಾಗದಲ್ಲಿ ಕೋಟು-ಚಾಕೀಟು-ಶರ್ಟು-ಕಾಲ ಚೀಲ-ಕಾಲರ ವೊಡಲಾದವುಗಳ ರಾಶಿಯು ಬಿದ್ದಿತ್ತು. ಭೀಮರಾಯನು ಭಾಮಿನಿಯು ತೋರಿದ ಮನೆಯ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತು: “ನೀನಿರಲೇನ ಮಾಡುತ್ತಿ ರುವೆ?” ಎಂದು ಕೇಳಿದನು.

ರಾಮನು ಒಟ್ಟಿಯ ರಾಶಿಯಲ್ಲಿಯ ಒಂದು ಜೋಡು ಕಾಲಚೀಲವನ್ನು ಹೊರದೆಗೆದು: “ಅವ್ವಾ, ಇಲ್ಲಿ ನೋಡು; ಮತ್ತೊಂದು ಜೋಡು ಕಾಲಚೀಲವು ಸಿಕ್ಕಿದೆ. ಬಹಳ ಹಂದಿಲ್ಲ. ಇಲ್ಲಿ ಒತ್ತಟ್ಟಿಗೆ ತುಸ ಹರಿದದೆ,” ಎಂದು ಹೇಳಿ, ಆ ಕಾಲಚೀಲಗಳನ್ನು ಭಾಮಿನಿಯು ಕೈಯಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟನು. ಭಾಮಿನಿಯು ಅವುಗಳನ್ನು ತಕ್ಕೊಂಡು ಬೇರೆೊಂದು ಕಡೆಯಲ್ಲಿರಿಸಿದಳು. ಭೀಮರಾಯನು ಭಾಮಿನಿಯು ಕಾರ್ಯಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ಲಕ್ಷ್ಯ ವಿರಿಸಿ ನೋಡಿ ಅಶ್ಚರ್ಯನಾಗಿ: “ಈ ಒಟ್ಟಿಗಳನ್ನೇಕೆ ಹೊರದೆಗೆದಿರುವೆ? ಬಡಬಗ್ಗರಿಗೆ ದಾನಮಾಡಬೇಕೆಂದಿರುವೆಯಾ? ಇಲ್ಲವೆ ಹೊಲಸ ಹೊರವೊಡುವ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಹೀಗೀ ಕೆಲಸ ನಡಿಸಿರುವೆಯಾ?” ಎಂದು ಕೇಳಿದನು. “ಎದ್ದೆ ಗಲಿಯದ ಗಾವಲ ಹೆಂಗುಸಾಗಿದ್ದ ಭಾಮಿನಿಯು ತನ್ನನ್ನು ನೋಡುತ್ತಲೆ ಲಜ್ಜೆಯಿಂದ ಮಾತಾಡದಿರುವಳು, ಎಂದು ಭೀಮರಾಯನು ವೊಡಲೆ ತರ್ಕಿಸಿಟ್ಟಿದ್ದನು; ಆದರೆ ಭಾಮಿನಿಯು ಆಶ್ಚರ್ಯದಿಂದ ಭೀಮರಾಯನ ತರ್ಕವು ಪುಸಿಯಾಯಿತು. ಭಾಮಿನಿಯು ವೋರಿಯನ್ನು ಎತ್ತದೆ ಸಹಜದಿಯಿಂದ: “ನಾನು ಇವುಗಳನ್ನು ದುರಸ್ತಿಗೆ ಕಳುಹಬೇಕೆಂದಿದ್ದೇನೆ ಇಲ್ಲಿ ನೋಡಿರಿ; ಕಾಲಚೀಲ

ಗಳು ಒಹಳವಾಗಿ ಬಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿವೆ. ಅವುಗಳ ರವೆ ರಿಯನ್ನು ಮಾಡಿಸಿ ತರಿಸಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಿಂದಿಟ್ಟುಕೊಂಡರೆ, ಇನ್ನು ಹತ್ತುವರ್ಷಗಳ ವರೆಗೆ ಕಾಲು ಚೀಲಗಳನ್ನು ಕೊಳ್ಳದಿದ್ದರೂ ನಡೆಯುವಂತಿದೆ,” ಎಂದು ನುಡಿದಳು.

ಭೀಮರಾಯನು ಕ್ಷಣಕಾಲ ನೀರವವಾಗಿದ್ದು ಬಳಿಕ ಮಾತಾಡಹತ್ತಿದನು: “ತಂಗೀ, ಈಗ ಇಲ್ಲಿ ಮತ್ತೆ ಯಾರೂ ಇಲ್ಲ ನಾನು ಈ ಏಕಾಂತ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಅವನರದಿಂದ ಒಂದೆರಡು ಮಾತುಗಳನ್ನು ಹೇಳಬೇಕಾಗಿದೆ. ನೀನು ನಿನ್ನ ನಾದಿನಿಯನ್ನು ನೋಡಿ ನನ್ನ ಸ್ವಭಾವದ ಉಹೇಮಾಡುವೆಯೆಸದೇಡ; ಹಾಗೂ ಬಹಿರಂಗದ ಉಡಿಗೆ-ತೊಡಿಗೆಗಳನ್ನೂ ಆಚಾರ-ವ್ಯವಹಾರಗಳನ್ನೂ ನೋಡಿ, ನನ್ನನ್ನು ಫಿರಂಗಿಯೆಂದು ನಿಶ್ಚಯಿಸದೇಡ. ನಾನು ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಕರ್ನಾಟಕದ ಪ್ರಾಹ್ಮಣನು ಯಾರಾದರೂ ನೋಮೇಶ್ವರದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಿ ಬಂದಿರುವರೆಂಬ ಸುದ್ದಿಯನ್ನು ಕೇಳಿದ ಕೂಡಲೆ, ಭಾವಿಕತನದ ಪರಮಾವಧಿ ಯಾಯಿತೆಂದು ಭಾವಿಸಿ, ಅವರನ್ನು ಹೊಡೆಯ ಹೋಗುವವನು ನಾನಲ್ಲವೆಂಬುದನ್ನು ನಿಶ್ಚಯವಾಗಿ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳು.”

ಭಾವಿನಿಯು ಪ್ರತಿಮಾತಾಡದಿದ್ದಳು ಭೀಮರಾಯನು ಮತ್ತೆ ಹೇಳತೊಡಗಿದನು: “ರಂಗರಾಯನು ರಾಮನನ್ನು ಹೊಡೆದದ್ದು ನಿಜ, ಆದರೆ ಇದರ ಎಲ್ಲ ಹೊರೆಯನ್ನು ರಂಗರಾಯನ ಮೇಲೆ ಹಾಕಬಯಸದೇಡ. ಯಾಕೆಂದರೆ ಅವನು ಇಷ್ಟೊಂದು ಕ್ಷುಣ್ಣಕ ಮನಸ್ಸಿನವನಲ್ಲ ನಾನೂ ರಂಗರಾಯನೂ ಬಾಲ್ಯಸ್ನೇಹಿತರು. ನಾನವನ ಸ್ವಭಾವವನ್ನು ಚನ್ನಾಗಿ ಬಲ್ಲೆನು.”

ಭಾವಿನಿಯು ಈ ಮಾತಿನ ಉತ್ತರವನ್ನೂ ಕೊಡಲಿಲ್ಲ ಸುಮ್ಮನೆ ನಿಂತಿದ್ದಳು. ಭೀಮರಾಯನು ಹೇಳ ಹತ್ತಿದನು:—“ತಂಗಿ, ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳು; ಹಿಡಿದಿದ್ದ ಕೆಲಸವನ್ನು ಮುಂದೆ ಸಾಗಿಸು. ನನ್ನ ಸಲುವಾಗಿ ನೀನು ನಿನ್ನ ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ ವ್ಯತ್ಯಯ ತಂದುಕೊಳ್ಳುವುದು ಬೇಡ” ತುಸು ಹೊತ್ತು ಸುಮ್ಮನಿದ್ದು ಮತ್ತೆ ಇಂತು ನುಡಿದನು:—“ತಂಗಿ, ಕೇಶಲ ಹಸ್ತದಿಂದ ನಡೆದಿರುವ ನಿನ್ನ ಈ ವ್ಯವಸ್ಥಿತ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ನೋಡಿ ನನಗೆ ಆತ್ಮಾನಂದವಾಗಿದೆ. ನಾನು ನಿನ್ನ ಈ ಮನೆಗೆಲಸವನ್ನು ನೋಡಿಕೊಂಡು ತುಸು ಮಟ್ಟಿಗಾದರೂ ಕಲಿತುಕೊಳ್ಳುವ ಆಶೆಯುಳ್ಳವನಾಗಿದ್ದೇನೆ.”

ಭಾವಿನಿಯು ಕಳೆಗೆ ಕುಳಿತು ಮೆಲ್ಲನೆ ನಕ್ಕು ಇಂತು ನುಡಿದಳು:—
“ಇವೆಲ್ಲ ಗೃಹಿಣಿಯರ ಕಾರ್ಯಗಳು. ಇಂಥವುಗಳನ್ನು ನೀವು ಕಲಿಯುವುದ

ರಿಂದ ಪ್ರಯೋಜನವೇನು?"

“ಇದರ ಉತ್ತರವನ್ನು ಇಂದು ಕೊಡಲಾರೆನು. ಇನ್ನೊಂದು ದಿನ ಹೇಳುವೆನು.”

ಭಾಮಿನಿಯು ಮಾತಾಡದಿದ್ದು ತನ್ನ ಕೆಲಸವನ್ನು ಮುಂದೆ ಸಾಗಿಸಿದಳು. ಕೆಲ ಹೊತ್ತಿನ ಮೇಲೆ: “ಇವೆಲ್ಲ ಕೆಲಸಗಳು ದಂದ್ರರು ಮಾಡತಕ್ಕವುಗಳು. ನಿಮ್ಮಂಥವರಿಗೆ ಇವುಗಳನ್ನು ಕಲಿತುಕೊಳ್ಳುವುದರಿಂದ ಉಪಯೋಗವಾಗದು” ಎಂದು ನುಡಿದಳು.

ಭೀಮರಾಯನು ನಿಟ್ಟುಸಿರ ಬಿಟ್ಟು ನುಡಿಯ ಹತ್ತಿದನು:—“ತಂಗಿ, ಒಹಿರಂಗದ ಬೆಡಗನ್ನು ನೋಡಿ ನೀನೂ ವೇಷಿಸ ಹೋಗುವಿಯಾದರೆ, ಈ ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ನಮ್ಮಂಥ ದುರ್ಯೋಗಿಗಳ ದುಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ತಿಳಿಯುವವರೇ ಇಲ್ಲ ವೆಂದೆನ್ನಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ! ನನಗೆ ಕಲಿಯದಿದ್ದರೆ ಬಿಡು ನಾನು ನನ್ನ ತಂಗಿಯನ್ನು ದಿನಾಲು ನಿನ್ನ ಹತ್ತರ ಕಳುಹಿ ಕೊಡುವೆನು. ಅವಳಿಗೆ ಕಲಿಸು. ಅವಳು ನಿನ್ನ ಕಾರ್ಯ ಪದ್ಧತಿಯ ಕೆಲವಂಶಗಳನ್ನಾದರೂ ಕಲಿತುಕೊಂಡರೆ, ಅತ್ತೆಯ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಲೋಕಾಪರಕ್ಕೆ ವಾಕ್ರಳಾಗದಿರಳು.”

ಭಾಮಿನಿಯು ಸುಮ್ಮನಿದ್ದಳು. ಭೀಮರಾಯನು ಮತ್ತೆ ಮಾತಾಡುವುದರಲ್ಲಿದ್ದನು. ಒಹಿಟುಕಾಲುಗಳ ಶಬ್ದವನ್ನು ಕೇಳಿ ಮೆಲ್ಲನೆ ಇಂತು ಹೇಳಿದನು:—“ಅವರೆಲ್ಲರು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬರುತ್ತಿರುವರು ಅವರಲ್ಲಿ ನನ್ನ ತಂಗಿಯೂ ಇದ್ದಾಳೆ. ನನ್ನ ಹೆಂಡತಿಯ ಹಾಗೂ ತಂಗಿಯ ವೇಷ-ಭೂಷಣಗಳ ಸಾದೃಶ್ಯವನ್ನು ನೋಡಿ, ಇಬ್ಬರ ಸ್ವಭಾವವೂ ಒಂದೇ ವಿಧವಾದುದೆಂದು ಭಾವಿಸಬೇಡ.”

“ನಾನು ಅನ್ಯರ ಅಂತರಂಗವನ್ನೂ ಸರಿಯಾಗಿ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬಹುದು.” ಭಾಮಿನಿಯು ನಸುನಗೆಯಿಂದ ನುಡಿದಳು.

“ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬಹುದು ಯಾಕೆ? ನಿಶ್ಚಯವಾಗಿಯೂ ತಿಳಿಯಬಲ್ಲೆಯೆಂಬುದನ್ನು ನಾನು ಅರಿತಿರುವೆನು!”

೮

...

ಗ್ರಂಥಕರು ರಂಗರಾಯನೂ ಸುಭದ್ರೆಯೂ ಇವಳ ನಾದಿನಿಯಾದ ಸುತೀಲೆಯೂ ಆಗಿದ್ದರು. ರಂಗರಾಯನೂ ಸುಭದ್ರೆಯೂ ಮುಂದೆ ಇದ್ದರು.

ವೊದಲು ಕೋಣೆಮನ್ನು ಹೊಕ್ಕರು. ಸುತೀಲೆಯು ಹಿಂದೆ ಇದ್ದಳು. ಇನ್ನು ಕೋಣೆಮಲ್ಲಿ ಕಾಲಡತಕ್ಕವಳಿದ್ದಳು. ಇಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಭೀಮರಾಯನು ಇವಳಿಗೆ ಬಣ್ಣುಗಳನ್ನು ತೆಗೆದಿರಿಸಿ ಒಳಗೆ ಬಾ, ಎಂದು ಸನ್ನೆಯ ಮಾಡಿ ಸೂಚಿಸಿದನು. ಸುತೀಲೆಯು ಬಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಬಿಚ್ಚುವ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ತೊಡಗಿದಳು. ಸುಭದ್ರೆಯು ಹಿಂದಿರುಗಿ ನೋಡಿ ವಿಸ್ಮಯದಿಂದ ಪತಿಯನ್ನು ಕುರಿತು ಪ್ರಶ್ನೆ ಮಾಡಿದಳು:- “ಕಾರಣವೇನು?”

“ಬಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಬಿಚ್ಚಿಟ್ಟು ಬರುವುದರಲ್ಲಿ ದೋಷವೇನು? ಬಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಬಿಚ್ಚಿಟ್ಟರೆ ಕಾಲುಗಳಿಗೆ ಮುಳ್ಳು ನಡುವಂತಿಲ್ಲ; ಕೆಸರು ಹತ್ತುವಂತಿಲ್ಲ.” ಭೀಮರಾಯನು ಹೇಳಿದನು.

“ಇದು ನನಗೆ ಗೊತ್ತಿದೆ! ನೀವು ಒಮ್ಮಿಂದೊಮ್ಮೆಲೆ ಹೀಗೆ ಸೂಚಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಕಾರಣವೇನೆಂಬುದನ್ನು ಮಾತ್ರ ನಾನು ವಿಚಾರಿಸಿದೆನು!” ಸುಭದ್ರೆಯು ನುಡಿದಳು.

“ನಿನ್ನ ಅತ್ತಿಗೆಯು ಭಾವಿಕಮನುಷ್ಯಳು. ಮೇಲಾಗಿ ನಿಮ್ಮಿಬ್ಬರಿಗಿಂತ ಹಿರಿಯಳು ಹಿರಿಯರ ಹತ್ತಿರ ಹೋಗಬೇಕಾದರೆ, ಬರಿಗಾಲಿಂದ ಹೋಗುವುದು ವಿಹಿತವು.” ಭೀಮರಾಯನು ಹೇಳಿದನು.

ಸುಭದ್ರೆಯು ಪತಿಯ ವಾದಗಳ ಕಡೆಗೆ ನೋಡಿದಳು. ಭೀಮರಾಯನು ಒಳಗೆ ಬರುವ ವೊದಲು ಬಣ್ಣುಗಳನ್ನು ನಿಚ್ಚಿರಿಸಿ, ಒಳಗೆ ಹೊಕ್ಕಿದ್ದನು. ಸುಭದ್ರೆಯು ಗಂಡನ ಬಂಗಾಲುಗಳನ್ನು ನೋಡಿ ಕೋಪಗೊಂಡಳು. ಇವಳ ಮೈಯೆಲ್ಲವೂ ಉರಿಯಹತ್ತಿತು: “ಹಿರಿಯರ ವಿಷಯದಲ್ಲಿಯೂ ನಿಮ್ಮ ಭಕ್ತಿ-ವಿಶ್ವಾಸಗಳು ಅಸಾಧಾರಣವಾದವುಗಳು! ಶ್ರದ್ಧೆಯು ಕೆಟ್ಟದ್ದಲ್ಲವಾದರೂ, ಅತಿರೇಕವಾದರೆ ಕೆಡಿಸದೆ ಬಿಡದು! ಇದು ಮಲಗುವ ಮನೆಯಾಗಿರದೆ, ದೇವಮಂದಿರವಾಗಿದ್ದರೆ, ನೀವುಂದು ಸಂಚಗವ್ಯವನ್ನು ಸೇವಿಸದೆ ಒಳಗೆ ಕಾಲಿಕ್ಕು ತಿದ್ದಿಲ್ಲ!” ಎಂದು ಸಂತಾಪಾತಿರೇಕದಿಂದುಚ್ಚರಿಸಿದಳು.

ಭೀಮರಾಯನು ಕಾಂಕ್ಷೆಯ ಕೋಪವನ್ನು ನೋಡಿ ನಕ್ಕು ಮಾತಾಡ ತೊಡಗಿದನು: “ಗೋಮಯವು ನನಗೆ ಸೇರುವುದಿಲ್ಲ. ಕಾರಣ ನಾನು ಪ್ರಸಂಗ ವಿಶೇಷದಲ್ಲಿಯೂ ಗೋಮಯವನ್ನು ತಿನ ಲಾರೆನು. ಮತ್ತೊಂದು ಮಾತೆಂದರೆ, ನಾನು ದೇವರ ನಾಮಸ್ಮರಣೆಯನ್ನೇಂದೂ ಮಾಡಿದವನಲ್ಲ. ಕಾರಣ ದೇವರಿಗೂ ನನಗೂ ಸಂಬಂಧವಿಲ್ಲ ಹೀಗಿರಲು ನಿಷ್ಕಾರಣವಾಗಿ ದೇವಮಂದಿರವನ್ನು ಹೊಕ್ಕು ಉತ್ಪಾತವೆದ್ದಿಸಲಿಕ್ಕೆ ನಾನೆಂದೂ ಮನಸ್ಸು ಮಾಡುವವನಲ್ಲ.”

ಬಳಿಕ ಭಾವಾನಿಯ ಕಡೆಗೆ ನೋಡಿ: “ತಂಗೀ, ಈ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದುದೊಡ್ಡ ಕಪಾಟು ಇತ್ತು. ಅದು ಇಂದು ಕಾಣದಾಗಿದೆ. ನೀನದನ್ನು ಬೇರೆ ಕಡೆಯಲ್ಲಿ ಇಡಿಸಿರುವೆಯೇನು?” ಎಂದು ಕೇಳಿದನು.

“ಅಹುದು. ಕಸ ಉಡುಗಿಸಲಿಕ್ಕೂ, ಸಾರಿಸಲಿಕ್ಕೂ ತೊಂದರೆಯಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಮಲಗುವ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಹಾಗೆ ಸಾಮಾನುಗಳನ್ನು ಹರವಿಕ್ಕೊಂಡು, ಹೊಲಿಸಿಗೆ ಎಡೆಮಾಡಿಕೊಟ್ಟು, ಹುಳ-ಹುಪ್ಪಡಿಗಳ ವಾಸಕ್ಕೆ ಅನುವು ಮಾಡಿಕೊಡುವುದು ಒಳತಲ್ಲವೆಂದು ಆಲೋಚಿಸಿ, ಆ ಕಪಾಟನ್ನು ಹೊರಗೆ ಇರಿಸಿರುವೆನು.....”

“ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಕಪಾಟು ಇದ್ದರೆ, ಹೊಲಸಾಗುವುದೆ? ಕ್ರಿಮಿ-ಕೀಟಕಗಳಾಗುವವೆ?” ಸುಭದ್ರೆಯು ಉಪಹಾಸಸೂಚಕ ಸ್ವರದಿಂದ ಕೇಳಿದಳು.

ಭಾವಾನಿಯು ಸುಭದ್ರೆಯ ಮೋರೆಯ ಮೇಲೆ ದೃಷ್ಟಿಯಿರಿಸಿ: “ತಂಗಿ, ಆಗದೇನು? ಮೇಲೆ ಮೇಲೆ ನೋಡುವವರಿಗೆ ಕಾಣದಿದ್ದರೂ, ಕಪಾಟಿನ ಬುಡದಲ್ಲಿ ಹೊಲಸೂ ಹುಳ-ಹುಪ್ಪಡಿಗಳೂ ಇರುವುದು ಸಹಜವಾದ್ದು,” ಎಂದು ನುಡಿದಳು.

ಸುಭದ್ರೆಯು ಪ್ರತಿಮಾತಾಡುವುದರಲ್ಲಿದ್ದಳು; ಆದರೆ ಪತಿಯ ಪ್ರಬಲ ಸ್ವರವನ್ನು ಕೇಳಿ ಸುಮ್ಮನಾದಳು. ಭೀಮರಾಯನು ಉತ್ಸಾಹದಿಂದ ಮಾತಾಡ ಹತ್ತಿದನು: “ತಂಗಿ, ಸೂಕ್ಷ್ಮೀರತಿಯಿಂದ ನೋಡುವುದು ನಮಗೆ ಬೇಡ. ಮರೆಯಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟೇ ಹೊಲಿಸಿದ್ದರೂ, ಕ್ರಿಮಿ-ಕೀಟಕಗಳು ಚಿರನಿವಾಸಭೂಮಿಯನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದರೂ ನಮಗೆ ಹಾನಿಯಿಲ್ಲ! ಯಾಕೆಂದರೆ ಅವು ನಮ್ಮ ದಿವ್ಯದೃಷ್ಟಿಗೆ ಗೋಚರಿಸವು! ರಂಗ, ನಾನನ್ನುವ ಮಾತು ನಿಜವಷ್ಟೆ?”

ರಂಗರಾಯನು ಮಾತಾಡಬಯಸಲಿಲ್ಲ. ಸುಭದ್ರೆಯ ಕೋಪಕ್ಕೆ ಆಳತೆಯಿಲ್ಲದಾಯಿತು. ಆದರೂ ಇವಳು ತನ್ನ ಕೋಪವನ್ನು ತಡಕೊಂಡು ವಾದವಿವಾದ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಬಿಗಿಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಮೌನದಿಂದಿದ್ದಳು. ಈ ದಂಪತಿಗಳು ಪರಸ್ಪರದಲ್ಲಿ ನಿಜವಾದ ಪ್ರೀತಿ-ಭಾವನೆಯ ವ್ಯವರಾಗಿದ್ದರು; ಆದರೆ ಒಹಿರಂಗದ ಆಚಾರ-ವಿಚಾರಗಳಲ್ಲಿ, ಕ್ರಿಯಾ-ಕಲಾಸಗಳಲ್ಲಿ ಮತ್ತೆಕತ್ತಲೆ ವ್ಯತ್ಯವರಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಕಾರಣ ಸಾಮಾನ್ಯ ಕಾರಣದ ಸಲುವಾಗಿ ಆಗಾಗ್ಗೆ ವಾದ-ವಿವಾದ ಪ್ರವೃತ್ತಿರಾಗುತ್ತಿದ್ದರು. ಕೆಲಹಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಅನ್ಯರ ಸಮ್ಮುಖದಲ್ಲಿ ನಡೆದ ವಾಗ್ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಪರಾಜಯವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸುವುದು ಸುಭದ್ರೆಯ

ಸ್ವಭಾವಕ್ಕೆ ತೀರ ವಿಪರೀತವಾಗಿತ್ತು. ಭಾರ್ಯೆಯು ಈ ಸ್ವಭಾವವನ್ನರಿತಿದ್ದ ಭೀಮರಾಯನು ಹೆಂಡತಿಯೊಡನೆ ವಾದ-ವಿವಾದಕ್ಕೆ ತೊಡಗಿದಾಗ 'ಹಗ್ಗವನ್ನು ಹೊಯುವವರೆಗೆ ಜಗ್ಗಲಾಗದು' ಎಂಬನಾಣ್ಣುಡಿಯಂತೆ ಪೋಕ್ತವಿಚಾರವನ್ನವಲಂಬಿಸಿ ತಾನೇ ಪರಾಜಯವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಸಿದ್ಧನಾಗುತ್ತಿದ್ದನು; ಇಷ್ಟವೇ ವಾದ-ವಿವಾದವನ್ನು ಅರ್ಥಕ್ಕೆನೇ ನಿಲ್ಲಿಸಿ ಯುದ್ಧವಾಡಲಾರದ ದಂಡಾಳುಗಳು ಸಮರಭೂಮಿಯಿಂದ ಕಾಲ್ತೆಗೆಯುವಂತೆ ಪರಾಯನ ಮಂತ್ರವನ್ನು ಜಪಿಸುತ್ತಿದ್ದನು; ಆದರೆ ಭೀಮರಾಯನು ಇಂದು ಆ ಪ್ರವೃತ್ತಿಗೊಳಗಾಗಲಿಲ್ಲ. ಸುಭದ್ರೆಯು ಪತಿಯ ಸ್ಥಿರತೆಯನ್ನು ಭಾವಿಸಿ ತಿಳಕೊಂಡವಳಾಗಿ, ತಾನೇ ಶಾಂತತೆಯನ್ನವಲಂಬಿಸುವುದನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸಿಕೊಂಡಳು.

ಭೀಮರಾಯನು ಇಂದು ತುಂಬ ನಿಷ್ಕೃತನಾಗಿದ್ದನು. ಪರರ ದೋಷಗಳನ್ನೆತ್ತಿ ಕಟುವಚನಗಳನ್ನಾಡುವುದು ಸುಭದ್ರೆಯ ಸ್ವಭಾವವಾಗಿ ಹೋಗಿತ್ತು. ಇವಳು ಎಲ್ಲಿ ಹೋದರೂ ತನ್ನ ಈ ಕಾಯಕವನ್ನು ಬಿಡುತ್ತಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಸುಭದ್ರೆಯು ಈ ವೊದಲು ಪತಿಯ ಸಮಕ್ಷಮದಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟೋ ಸಲ ಅನ್ಯರನ್ನು ಆಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಆತಿಷ್ಠವ್ಯವಹಾರವ ಮಾಡಿದ್ದರೂ, ಭೀಮರಾಯನ, ಅಷ್ಟೊಂದು ಕೋಪಗೊಂಡಿರಲಿಲ್ಲ. ಯಾಕಂದರೆ, ಮುನ್ನಿನ ಪ್ರಸಂಗಗಳಲ್ಲಿ ಸುಭದ್ರೆಯು ನಿಂದೆಯ ವಿಷಯಗಳಾಗಿದ್ದ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಿಗೆ ವಿಶೇಷ ಹಾನಿಯೊಡಗುವಂತಿರಲಿಲ್ಲ; ಆದರೆ ಈಗಳಿನ ಪ್ರಸಂಗವು ಹಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಸುಭದ್ರೆಯು ಪ್ರಥಮ ದರ್ಜೆ ಸಮಯದಿಂದ ಈವರೆಗೆ ಭಾಮಿನಿಯು ನಿಂದೆಗೆ ಉದ್ಯುಕ್ತಳಾಗಿದ್ದಳು; ಭಾಮಿನಿಯು ಅಹಿತವನ್ನು ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಬದ್ಧಕಂಠಳಾಗಿದ್ದಳು. ಪತಿಸುಖದಿಂದ ವಂಚಿತಳಾಗಿದ್ದ ಭಾಮಿನಿಯು ಬಹು ದಿನಗಳ ತರುವಾಯ ಕೇವಲ ದೈವಾನುಕೂಲತೆಯಿಂದ ಗಂಡನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಕಾಲಿಕ್ಕಿದ್ದಳು; ಪತಿಯು ಹೃದಯವನ್ನು ಆಕ್ರಮಿಸುವದರಲ್ಲಿದ್ದಳು ಆದರೆ ಸುಭದ್ರೆಯು ಭಾಮಿನಿಯು ಈ ಸುಖಪ್ರಾಪ್ತಿಗೆ ವೊದಲಿನಿಂದಲೂ ಅಡ್ಡಿಯನ್ನೊಡ್ಡಿದ್ದಳು; ಭಾಮಿನಿಯನ್ನು ಪತಿಗೃಹದಿಂದ ಹೊರದೂಡಿಸುವ ದುರುದ್ದೇಶ ಪ್ರೇರಿತಳಾಗಿದ್ದಳು. ಇದು ಭೀಮರಾಯನಿಗೆ ಸಮ್ಮತವಿರಲಿಲ್ಲವಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ; ಹೆಂಡತಿಯು ಈ ದುರ್ವ್ಯವಹಾರದಿಂದ ಇವನ ಹೃದಯವು ದುಃಖದಿಂದಲೂ ಕೋಪದಿಂದಲೂ ತುಂಬಿಹೋಗಿತ್ತು. ಮತ್ತೊಂದು ಮಾತೇನೆಂದರೆ, ಭೀಮರಾಯನು ತನ್ನ ಹೆಂಡತಿಯ ಹಾಗೂ ಭಾಮಿನಿಯ ಯೋಗ್ಯತೆಯನ್ನು ಒರೆಗೆ ಹಚ್ಚಿ ಪರೀಕ್ಷಿಸಿದ್ದನು; ಹಾಗೂ ಭಾಮಿನಿಯು ವಾದ

ಭವಿಯ ಯೋಗ್ಯತೆಯೂ ತನ್ನ ಹೆಂಡತಿಯಲ್ಲಿವೆಂದನ್ನು ಗೊತ್ತುಮಾಡಿ ಕೊಂಡಿದ್ದನು. ಕಾರಣ ಭೀಮರಾಯನು ಇಂದು ತನ್ನ ಮಡದಿಯ ಅಪರಾಧವನ್ನು ಕ್ಷಮಿಸಲಾರದವನಾಗಿದ್ದನು.

ಸುಭದ್ರೆಯು ವಿದ್ಯಾಭವಿತಿಯು. ಸುಧಾರಕಳು. ಈ ವರೆಗೂ ಗಂಡನ ಮೇಲೆ ತನ್ನ ಟಬರು ನಡಿಸುತ್ತ ಬಂದವಳು. ಭೀಮರಾಯನು ಹೆಂಡತಿಯ ದೋಷವನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಸೂಚಿಸಿ, ಅವಳ ಕಿವಿ ಹಿಂದಲಸಮರ್ಥನಾಗಿದ್ದನು. ಕಾರಣ ಇವನು ಇಂದು ತನ್ನ ಕೋಪವನ್ನು ಒಂದು ಬಗೆಯಿಂದ ಪ್ರಕಟಿಸಿ, ತನ್ನ ಹೆಂಡತಿಗೆ ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪವುಂಟಾಗುವಂತೆ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಆಲೋಚಿಸಿದ್ದನು.

“ಸುಶೀಲೆ, ನೀನು ದಿನಾಲು ನಿನ್ನ ಈ ಅಕ್ಕನ ಹತ್ತರ ಓರುತ್ತೀರು. ಇವಳ ಕಾರ್ಯದೃಶ್ಯತೆಯನ್ನು ಅವಲೋಕಿಸಿ ಕಲಿಕುಕೊಳ್ಳು. ನೀನು ಹೀಗೆ ಮಾಡಿದೆಯಾದರೆ, ಮುಂದೆ ಅತ್ತೆಯ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ನಿಶ್ಚಯವಾಗಿಯೂ ಸುಖವನ್ನು ಹೊಂದುವೆ” ಭೀಮರಾಯನು ತನ್ನ ತಂಗಿಯನ್ನು ದ್ವೇಷಿಸಿ ನುಡಿದನು.

ಸುಶೀಲೆಯು ನಗೆವೋರೆಮಾಡಿ ಸುಮ್ಮನಿದ್ದಳು. ಭಾಮಿನಿಯು ವೋರೆಯನ್ನು ಮೇಲೆತ್ತದೆ ಇಂತು ಮಾತನಾಡಿದಳು: “ಹೀಗೆನ್ನೆದೇಡಿರಿ ಸುಶೀಲೆಯು ನನ್ನ ಅನುಕರಣಮಾಡಿ ಉಪಯೋಗವಿಲ್ಲ. ಇವಳು ನನ್ನಂತೆ ಅಚರಿಸಹತ್ತಿದರೆ, ನಿಮ್ಮ ಸುಧಾರಕ ಸಮಾಜವು ಇವಳಿಗೆ ಒಹಿಪ್ಪಾರವ ಹಾಕದೆ ಬಿಡದು!”

“ಸಮಾಜವು ಏನೇ ಮಾಡಲಿ, ಗೃಹಸೌಖ್ಯಕ್ಕೆ ಬಾಧೆಬಾರದು. ಇವಳು ನಿನ್ನ ಕಾರ್ಯಕುಶಲತೆಯನ್ನು ಕಲಿತಿಟ್ಟರೆ, ಭವಿಷ್ಯತ್ಕಾಲದ ದಾಂಪತ್ಯ ಬೇವನವು ಒಳ್ಳೆ ಸುಖಮಯವಾಗುವುದೆಂದು ನಾನು ಪಣಮಾಡಿ ಹೇಳಲಿಲ್ಲನು!” ಭೀಮರಾಯನು ಆವೇಶವಿಂದ ಮಾತನಾಡಿದನು.

ಈ ವರೆಗೆ ಸುಮ್ಮನಿದ್ದ ರಂಗರಾಯನು ಮಾತನಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಮುಂದರಿದನು. ಇವನು ತಂಗಿಯ ವೋರೆಯ ಕಡೆಗೆ ನೋಡಿ ಜೇಷ್ಟ್ರಮಾಡುವ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ: “ಈ ವರೆಗೆ ಸಹಜವಾಗಿ ಮಾತನಾಡಿದ್ದೇ ಸಾಕಾಗಿದೆ. ಇನ್ನು ಪಣಕಟ್ಟಿ ಮಾತನಾಡುವ ಪ್ರಯೋಜನವಿಲ್ಲವಾಗಿದೆ,” ಎಂದು ನುಡಿದನು.

ಭೀಮರಾಯನು ಈ ಮಾತಿನ ಕಡೆಗೆ ಲಕ್ಷ್ಯವಿರಿಸದೆ ಮುಂದೆ ಮಾತನಾಡಹತ್ತಿದನು: “ಸುಶೀಲೆಯು ಇಂದಿನ ನಿನ್ನ ಇದೊಂದೇ ಕೆಲಸವನ್ನು ಕಲಿತಿಟ್ಟು ಕೊಂಡರೂ ಎಷ್ಟೋ ಪ್ರಯೋಜನವನ್ನು ಹೊಂದಬಹುದಾಗಿದೆ. ದಿನಾಲು ಹೊಸಹೊಸ ಕಾಲುಬೀಲಗಳನ್ನು ಕೊಳ್ಳಹೋಗುವ ಶತಿಯ ಶ್ರಮವನ್ನೂ ಹಣ

ವನ್ನೂ ಉಳಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ.”

ಸುಭದ್ರೆಯು ಈ ವರೆಗೆ ಸುಮ್ಮನಿದ್ದಳು. ಇನ್ನು ಶಡೆಯದಾದಳು. ಇವಳು ಹೊಟ್ಟೆಯೊಳಗಿನ ಕೋಪವನ್ನು ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಮುಚ್ಚಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ವೋರೆಯ ಮೇಲೆ ನಗೆಯಲಕ್ಷಣವನ್ನು ತಂದುಕೊಂಡು ಮಾತಾಡಹತ್ತಿದಳು: “ಭವಿಷ್ಯತ್ಕಾಲದ ಸುತೀಲೆಯ ಸುಸಾರದಲ್ಲಿ ಇವಳಿಗೆ ಪತಿಯ ಕಾಲುಜೀಲಗಳನ್ನು ದುರಸ್ತಮಾಡುವ ಸುಸಂಧಿಯು ದೊರೆಯಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ ಒಂದು ವೇಳೆ ದೊರೆತು ಇವಳು ಕಾಲುಜೀಲಗಳನ್ನು ದುರಸ್ತ ಮಾಡಿಟ್ಟರೂ ಪತಿರಾಯನು ಆ ಕಾಲು ಜೀಲಗಳನ್ನು ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳಲಿಕ್ಕೆ ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ ಹೀಗಾದರೆ, ಸುತೀಲೆಯು ಈ ವಿದ್ಯೆಯನ್ನು ಕಲಿತಟ್ಟುಕೊಂಡು ಮಾಡುವದೆನ? ಮುಂದಾಗುವುದನ್ನು ಕಂಡುಹಿಡಿಯುವದು ಹೇಗೆ? ಅತಿಶಕ್ತವಾದ ಭವಿಷ್ಯತ್ಕಾಲದ, ದೆನ್ನ ಹತ್ತಿ ಈಗಿ ನಿಂದಲೂ ಶ್ರಮಪಡುವದು ಸವಂಜಸವೆ?”

“ಕಣ್ಣು, ಕಿವಿ ಮುಂತಾದ ಅವಯವಗಳು ಜಾಗ್ರತವಾಗಿದ್ದರೆ ಮುಂದಾಗುವುದನ್ನು ಕಂಡುಹಿಡಿಯುವದು ಅಸಾಧ್ಯವಲ್ಲ ಕುಶಲನಾದ ನಾವಿಕನು ಮೇಲಿನ ನೀರನ್ನು ನೋಡಿ ಮಹಾಸಾಗರದ ನೆಲೆಯನ್ನು ತರ್ಕಿಸುವನು; ಊ ಹೆಗೆ ಅನುಕೂಲವಾಗಿ ಹಡಗವನ್ನು ನಡಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ಸುರಕ್ಷಿತ ರೀತಿಯಿಂದ ದಂಡೆಯನ್ನು ಮುಟ್ಟುವನು. ನಿನ್ನ ಅತ್ತಿಗೆಯು ಈ ಸಂಸಾರ ನೌಕೆಯಲ್ಲಿ ಕಾಲಿಡುತ್ತಲೆ ತಳದ ಛಿಪ್ಪನ್ನು ಕಂಡು ಹಿಡಿದು, ಸಾಧನತೆಯಿಂದ ವರ್ತಿಸಿ ಆ ತೂತನ್ನು ಮುಚ್ಚುವುದರಲ್ಲಿದ್ದಾಳೆ. ಇದಕ್ಕಾಗಿ ನೀನು ನಿನ್ನ ಈ ಅತ್ತಿಗೆಗೆ ಧನ್ಯವಾದಗಳನ್ನು ಅರ್ಪಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಬೇಕು. ಇದಕ್ಕಾಗಿ ರಂಗನು ಕೋಟಿ ಧನ್ಯವಾದಗಳನ್ನರ್ಪಿಸಿದರೂ ಸಾಲದು.” ಭೀಮರಾಯನೆಂದನು.

ಭಾಮಿನಿಯು ಅತಿಶಯ ನಾಚಿಕೊಂಡವಳಾಗಿ ವಿನಯದಿಂದ ಹೇಳಹತ್ತಿದಳು:—“ಪತಿರಾಯ ನ ಸ್ಥಿತಿಗತಿಗಳನ್ನರಿತು ತಕ್ಕ ಏರ್ಪಾಟುಗಳನ್ನು ಮಾಡುವುದು ಗೃಹಿಣಿಯ ಕರ್ತವ್ಯವು. ನಾನು ನನ್ನ ಈ ಕರ್ತವ್ಯವನ್ನು ಪಾಲಿಸುವುದರಲ್ಲಿದ್ದೇನೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಧನ್ಯವಾದಕ್ಕೆ ಎಡೆಯಿಲ್ಲ”

“ಧನ್ಯವಾದಕ್ಕೆ ಆಸ್ಪದವಿರದಿದ್ದರಿಲ್ಲ. ಕೈ ಹಿಡಿದ ಹೆಂಡತಿಗೆ ಅಪಮಾನ ಮಾಡಬೇಕೆಂದಿರುವ ತನ್ನ ಉದ್ದೇಶವ ಸಿದ್ಧಿಗಾದರೂ ಆಸ್ಪದವಿದೆಯಷ್ಟೆ? ಮತ್ತೊಂದು ಮಾತೇನೆಂದರೆ, ಕೆಲವರಿಗೆ ದಾಸ್ಯಸ್ತುತಿಯವರನ್ನು ಕಂಡರೆ ಪರಮಾನಂದವಾಗುವುದು. ಇವರು ಆ ಣಾಸೀ ವೃತ್ತಿಯ ಜನರನ್ನು ತಕ

ಮುಖರಾಗಿ ಹೊಗಳಲಿಕ್ಕೆ ಹಿಂದೆಗೆಯರು!” ಸುಭದ್ರೆಯು ಮಾತಾಡಿದಳು.

ಭಾಮಿನಿಯು ವೋರೆಯತ್ತಿ ಮಾತಾಡಹತ್ತಿದಳು:—“ತಂಗಿ, ನೀನು ತಪ್ಪುತ್ತಿರುವೆ! ಪತಿಯ ಮನೋವೃತ್ತಿಯನ್ನರಿತು ಸರಿಯಾದ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ದಾಸ್ಯವೃತ್ತಿಯನ್ನಲಿಕ್ಕಾದೀತೆ?”

“ಅನ್ನಲಿಕ್ಕಾಗದು. ಜಗತ್ತಿನೊಳಗಿನ ಸುಧಾರಿಸಿದ ಯಾವ ಮನುಷ್ಯನೂ ಗೃಹಿಣಿಯ ಈ ಕರ್ತವ್ಯವಾಲನೆಗೆ ಹೀನವೃತ್ತಿಯೆಂದು ಹೆಸರಿಡನು. ಒಂದು ವೇಳೆ ನಿನ್ನ ನಾದಿನಿಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಇದು ಹೀನ ಕಾರ್ಯವೇ ಆಗಿದ್ದರೆ, ಪತಿಯ ಸಮ್ಮುಖದಲ್ಲಿ ಅವನ ಸಾಧ್ವಿಯಾದ ಪತಿಯನ್ನು ಸದಾ ಹೀಯಾಳಿಸುತ್ತಿರುವುದು ಹೃದಯದ ಎಂತಹ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯೆಂಬುದನ್ನು ವಿಚಾರಿಸಿ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳು” ಭೀಮರಾಯನು ನುಡಿದನು.

ಸುಭದ್ರೆಯು ಮುಖದಿಂದ ಮಾತುಗಳು ಹೊರಡದಾದುವು. ಅವಳು ಹುಚ್ಚಿಯಂತೆ ಒಮ್ಮೆ ಪತಿಯ ಮುಖವನ್ನು ನೋಡಿದಳು. ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ರಂಗರಾಯನ ಮುಖದ ಕಡೆಗೆ ನೋಡಹತ್ತಿದಳು. ತನ್ನ ಪತಿಯು ಇಷ್ಟು ಜನರ ಸಮಕ್ಷಮ ಹೀಗೆ ವಾಗ್ವಾಣಗಳ ಮಳೆಗೆರೆಯಬಹುದೆಂಬುದನ್ನು ಅವಳು ಕನಸು-ಮನಸುಗಳಲ್ಲಿ ಸಹ ಭಾವಿಸಿದವಳಲ್ಲ ವೊದಲು ಅವಳಿಗೆ ಕೊಂಚ ವಿಸ್ಮಯವಾಯಿತು. ಬಳಿಕ ಆ ಸ್ಥಳವನ್ನು ಸಂತಾಪಾತಿರೇಕವು ವ್ಯಾಪಿಸಿತು. ಶೋಕವು ಅನಾವರವಾಯಿತು. ಅವಳು ಕಣ್ಣೀರು ಸುರಿಸುತ್ತ:—“ಆಣ್ಣಾ, ಇನ್ನು ನಾನು ನಿನ್ನೀ ಮನೆಗೆ ಬರಲಾರೆನು! ನಾನಿನ್ನು ನನ್ನೀ ಜನ್ಮಗೃಹಕ್ಕೆ ಕೊನೆಯ ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡಿ ಹೊರಡುವೆನು!” ಎಂದು ನುಡಿದಳು.

ರಂಗರಾಯನು ವ್ಯಾಕುಲಗೊಂಡನು. ಭಾಮಿನಿಯು ಕೈಯೊಳಗಿನ ಕೆಲಸವನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಕೊಟ್ಟು ಅವಸರದಿಂದ ಎದ್ದು ಬಂದು ಸುಭದ್ರೆಯ ಕೈ ಹಿಡಿದು: “ತಂಗಿ, ನಾವೀರ್ವರೂ ನಿನ್ನ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಹತ್ತುವಂಥ ಯಾವ ಕೆಟ್ಟ ಮಾತುಗಳನ್ನೂ ಆಡಿದವರಲ್ಲ,” ಎಂದು ನುಡಿದಳು.

ಭೀಮರಾಯನು ಈ ಅಪ್ರಿಯ ಪ್ರಸಂಗವನ್ನು ನೋಡಿ, ಆ ಸ್ಥಳದಿಂದ ಕಾಣಿಸಿದನು. ಸುಭದ್ರೆಯು ಕೈಗಳನ್ನು ಕೊಸರಿಕೊಂಡು ಕಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಒರಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ: “ನಾನು ಕೇವಲ ನಿಮ್ಮ ಅಹಿತಾಚರಣೆಯನ್ನು ಆಚರಿಸುತ್ತಿರುವೆನೆಂದ ಬಳಿಕ ಈ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಕಾಲಿಡಲು ಆಯೋಗ್ಯಗಳು! ನಾನಿಲ್ಲಿಗೆ ಬರುವುದರಿಂದ ನಿಮಗೆ ಹಿತವಿಲ್ಲವಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ; ಭಯಂಕರ ಅಹಿತವಿದೆ!”

“ನಾವು ಹೀಗೆ ಮಾತಾಡುವುದೊತ್ತಟ್ಟಿಗಿರಲಿ, ಸ್ವಪ್ನದಲ್ಲೂ ಭಾವಿಸಿದವ ರಲ್ಲ!” ಭಾಮಿನಿಯು ಹೇಳಿದಳು.

ಸುಭದ್ರೆಯು ಈ ಮಾತನ್ನು ಲಕ್ಷಿಸದೆ, ಲಕ.ತ್ತಲೆ ಮುಂದೆ ಮಾತಾಡ ಹತ್ತಿದಳು:—“ಇಂದು ಇವರು ನನ್ನೆದ ರಿಸಲ್ಪಿ ಸ್ವಪ್ನವಾಗಿ ನುಡಿದು ಹೋದರು! ನಾಳೆ ಅಣ್ಣನೂ ಹೀಗೆಯೇ ಅನ್ನುವನು! ಅಣ್ಣನ ಈ ನೂತನ ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ಕಾಲಿಟ್ಟ ಮಾತಾಡಬಯಸುವೆಂದರೆ, ಸ್ವಂತದ ಅಪಮಾನ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವದ ಕ್ಕಾಗಿ ಸುಶೀಲೆ, ನೀನೂ ಮನೆಗೆ ಬರುವೆಯಷ್ಟೆ? ಏಳು” ಒಂದೆರಡು ಹೆಜ್ಜೆ ಮುಂದೆ ಹೋಗಿ ಮತ್ತೆ ಮಾತಾಡತೊಡಗಿದಳು:—“ರಮೆಯು ಸತ್ತುಹೋ ಗಿದ್ದ ಒಳಕ ನಾನು ಈ ಮನೆಗೆ ಬರಬಾರವಿತ್ತು! ಬಂದದ್ದು ನನ್ನ ಪುಹಾಸರಾ ಧನು! ಇನ್ನು ಬರುವುದಿಲ್ಲ! ನಾನಿನ್ನು ತೌರುಮನೆಯ ಯಾವತ್ತು ಪರ್ಲೂ ಹರ ಕೊಂಡಂತಾಯಿತು!” ಸುಭದ್ರೆಯು ಭರದಿಂದ ಮುಂದೆ ನಡೆದಳು ರಂಗ ರಾಯನು ಅವಳನ್ನು ಮಸರಿಸಿ ಜೋರಟು:“ಒಂಗಿ, ಹೋಗಬೇಡ. ಇಲ್ಲಿ ಕುಳಿರು ವುದು ನಿನಗೆ ಬೇಡವಾದರೆ, ನನ್ನ ಓದುವ ಕೋಣೆಗೆ ನಡೆ. ಅಲ್ಲಿ ಕುಳಿತುಕೊ ಳ್ಕೊಣ,” ಎಂದು ಸಂಕೋಚವಿಂದ ನುಡಿದನು.

ಸುಭದ್ರೆಯು ತಲೆ ಅಲ್ಲಾಡಿಸಿ ಹೇಳಹತ್ತಿದಳು: “ಒಲ್ಲೆ, ಎಲ್ಲಿಯೂ ಒರ ಲಾರೆನು! ಅಣ್ಣಾ, ಈ ಪ್ರಸಂಗದಲ್ಲಿ ನಾನು ನಿನಗೆ ಒಂದೇ ಒಂದು ಮಾತನ್ನು ಹೇಳಬೇಕು. ನಿನ್ನನ್ನು ನಡಿಸು. ನೀನು ನಿನ್ನ ಈ ಮಡದಿಯ ವೋಹ ಜಾಲದಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕ ರಮೆಯನ್ನು ಸ.ಪೂರ್ವವಾಗಿ ಮರೆದುಹೋಗುವ ಸಂಭವ ವಿದೆ; ಆದರೆ ಹೀಗಾಗಬೇಡಬೇಡ! ತನ್ನ ಏಕಮಾತ್ರ ಪುತ್ರನಾದ ರಾಮನು ವಿಲಾಯತಿಗೆ ಹೋಗಿ ಎದ್ದೊಲಿತು ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಪಡೆದುಬೀಕೆಂಬುದು ಅವಳ ಉತ್ಕಟಚೈಯಾಗಿತ್ತು. ನೀನು ಅವಳ ಇಚ್ಛೆಯನ್ನು ಸಫಲಗೊಳಿಸು. ನೀನು ರಾಮನ ಕಡೆಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಲಕ್ಷ್ಯವಿರಿಸು ಇಂದು ಈಗಲೇ ಅವನ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ನಾವೆಲ್ಲರೂ ಕಣ್ಣುಟ್ಟ ಕಂಡಿದ್ದೇವೆ. ಅವನ ಶಿಕ್ಷಣವು ಇನ್ನು ಮುಂದೆಯೂ ಹೀಗೆಯೇ ಸಾಗಿದರೆ, ನಮ್ಮ ಸುಧಾರಕರ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ನಾವೀರ್ವರೂ ವೋಲೆ ತೋರಿಸದವರಾಗಿ ಹೋಗುವೆವು!”

ಸುಭದ್ರೆಯು ಅತ್ತಗದ್ದದ ಕಂಠಸ್ಪರದಿಂದ ವಿಚಲಿತನಾದ ರಂಗರಾಯನು ಆರ್ಜವ ವೃತ್ತಿಯಿಂದ ಹೇಳಹತ್ತಿದನು: “ತಂಗಿ, ನನ್ನ ಲಾಯಬ್ರೂ ಮನೆಗೆ ನಡೆ. ನೀನು ಹೀಗೆಯೇ ಹೊರಟುಹೋದರೆ, ನನಗೆ ಅತಿಶಯ ದುಃಖವಾಗುವುದು!”

ಸುಭದ್ರೆಯು ಕಣ್ಣುಗಳಿಂದ ಮತ್ತೆ ಚಿತ್ರಗಳಾದಿರ ಹತ್ತಿದವು. ಅವಳು ಸೆರೆಗಿನಿಂದ ಕಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಬರಿಸಿಕೊಂಡು ಹೇಳಹತ್ತಿದಳು:—“ಆಣ್ಣಾ, ಇನ್ನು ನಾನೆಲ್ಲಿಯೂ ಒರಲಕ್ಕೆ ಒಲ್ಲೆನು! ನನ್ನ ತಂದೆಯ ಈ ಮನೆಗೆ ರಾಮನು ಏಕ ಮಾತ್ರ ವಂಶಧರನು-ಕುಲದೀಪಕನು! ನೀನವನ ಹಿತವನ್ನು ಜೆನ್ನಾಗಿ ಚಿಂತಿಸು; ಮೆಯ್ಯರೆದು ಹೋಗಿ, ಅವನ ಅಹಿತವನ್ನು ಆಚರಿಸದಿರು!”

ಸುಭದ್ರೆಯು ಭರದಿಂದ ನಡೆದು ಹೋಗಿ, ವೋಟರಿನಲ್ಲಿ ಕುಳಿತಳು. ಸುಶೀಲೆಯು ಸುಮ್ಮನೆ ಹೊರಟು ಒಂದು ಅತ್ತಿಗೆಯ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತಳು. ರಂಗರಾಯನು ಬಂದು ತಂಗಿಯ ಹತ್ತರ ನಿಂತುಕೊಂಡು: “ತಂಗಿ, ನಿನ್ನಿಷ್ಟವಿದ್ದರೆ ರಾಮನನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗು. ನಿನಗೆ ಮಕ್ಕಳಿಲ್ಲ. ಅವನನ್ನೇ ಮಗನೆಂದು ಭಾವಿಸಿ ರಕ್ಷಿಸು. ನಿನ್ನ ಅಪೇಕ್ಷೆಯ ಮೇರೆಗೆ ಅವನ ತಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಸಾಗಿಸು,” ಎಂದು ನುಡಿದನು.

ಸುಭದ್ರೆಯೂ ಸುಶೀಲೆಯೂ ಎಷ್ಟಯಿಂದ ರಂಗರಾಯನ ಕಡೆಗೆ ನೋಡಹತ್ತಿದರು. ತುಸ ಹೊತ್ತಿನ ಮೇಲೆ ಸುಭದ್ರೆಯು: “ಆಣ್ಣಾ, ಯಾಕೆ ಈ ದಂಭಾಚಾರದ ಮಾತಾಡುತ್ತಿರುವೆ? ನೀನು ರಾಮನನ್ನು ನನಗೊಪ್ಪಿಸಲಾರೆ—ಒಂದು ವೇಳೆ ನೀನು ಮನಸ್ಸು ಮಾಡಿದರೂ, ನಿನ್ನ ಪ್ರಿಯತಮೆಯು ನಿನ್ನಾಟವನ್ನು ನಡೆಯಗೊಡಳು!” ಎಂದು ನುಡಿದಳು.

“ತಂಗಿ, ಏನಾದರೊಂದು ಭಾವಿಸಿ ಹೀಗೆ ಮಾತಾಡಬೇಡ. ರಾಮನನ್ನು ನಿನಗೆ ಒಪ್ಪಿಸುವೆನೆಂದು ನಾನು ನಿನಗೆ ವಚನ ಕೊಡಬಲ್ಲೆನು!” ರಂಗರಾಯನು ಉತ್ತೇಜಿತನಾಗಿ ನುಡಿದನು.

“ಆಣ್ಣಾ, ನಿನ್ನ ವಚನದ ಬೆಲೆಯು ಮುಂದೆ ಗೊತ್ತಾಗುವುದು. ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಈಗ ನಾನು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಮಾತಾಡಬಯಸುವುದಿಲ್ಲ. ನಿನಗೆ ಸಾಧ್ಯವಿದ್ದರೆ, ರಾಮನನ್ನು ನನ್ನ ಮನೆಗೆ ಕಳುಹಿಸಿಕೊಡು. ನಾನವನ ತಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ಸಾಗಿಸುವೆನು. ನೀನು ಅವನ ವಿಲಾಯತಿಯ ವೆಚ್ಚವನ್ನು ಕೊಡಲಿಕ್ಕೆ ಅಸಮರ್ಥನಾಗಿದ್ದರೆ, ನಾನು ಕೊಡುವೆನು. ಇದು ನನ್ನ ವಚನವೆಂದು ತಿಳಿ. ನಾನು ಈ ಮಾತಿಗೆ ಎಂದೂ ತಪ್ಪನವಳಲ್ಲ” ಎಂದು ನುಡಿದು ಸುಭದ್ರೆಯು ಸುಶೀಲೆಯ ಗ್ರಾಹಿಯನ ನುಡಿಗಳ ಮೇಲೆ ನೋಡಿದಳು. ಭಾವಿನಿಯು ಚಂದ್ರತಾಲೆಯ ಗಜವನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ತನ್ನ ಕಡೆಗೆ ನೋಡುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ಕಂಡಳು. ಕ್ಷಣಕಾಲದಲ್ಲಿ ವೋಟರಿ ಬಂದಿಯು ಮುಂದೆ ಸಾಗಿ

ಅದೃಶ್ಯವಾಗಿ ಹೋಯಿತು. ರಂಗರಾಯನು ತನ್ನ ಓದುವ ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ಹೋಗಿ ಕುಳಿತುಕೊಂಡನು. ಅಂತಸ್ತಿನ ಮೇಲೆ ಹೋಗಿ ಹೆಂಡತಿಯನ್ನು ಮಾತಾಡಿಸುವ ಇಚ್ಛೆಯು ಅವನಿಗಾಗಲಿಲ್ಲ; ಧೈರ್ಯವೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಯಾಕೆಂದರೆ, ಸುಭದ್ರೆಯೊಡನೆ ತಾನಾಡಿದ ಎಲ್ಲ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಭಾಮಿನಿಯು ಕೇಳಿಕೊಂಡಿರುವಳೆಂಬುದು ಅವನಿಗೆ ಗೊತ್ತಾಗಿತ್ತು.

೯

...

ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಭಾಮಿನಿಯು ಎಡೆ ಬಿಡಿಸಹತ್ತಿ, ಪತಿಯನ್ನು ಊಟಕ್ಕೆ ಕರೆ ಕಳುಹಿಸಿದಳು. ತನ್ನ ಹೆಂಡ್ತಿನಲ್ಲಿ ರಂಗರಾಯನು ಭೇದಜನನಾಲಿಗೆ ಬಂದು ನೋಡಿದನು. ಎಲ್ಲ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯೂ ದಿನದಂತೆ ಇತ್ತು. ರಂಗರಾಯನೂ ವಣಿಯ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತನು. ಇವನ ಮುಖವು ದಿನದಂತೆ ನಗೆಯ ಲಕ್ಷಣವನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ — ಬಹು ಗಂಭೀರವಾಗಿತ್ತು. ಭಾಮಿನಿಯು ಕೊಂಡ ದೂರದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತಿದ್ದಳು. ರಾಮನು ಮಾತ್ರ ಇಂದು ಬಳಿಯಲ್ಲಿರಲಿಲ್ಲ. ಕೆಣಕಿ ಮಾತಾಡಿಸುವುದು ಭಾಮಿನಿಯ ಸ್ವಭಾವವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಕಾರಣ ಇವಳು ವ್ಯಾಧ್ಯಾಹ್ನದ ಸಂಗತಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಯಾವ ಮಾತನ್ನೂ ಎತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ತನ್ನ ಅಪರೋಕ್ಷದಲ್ಲಿ ನಡೆದಿದ್ದ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಿಕ್ಕೆ ಕುತೂಹಲತೆಯನ್ನು ತೋರಿಸಲಿಲ್ಲ. ರಂಗರಾಯನು ಈ ಕೆಲವಿನಗಳ ವ್ಯವಹಾರದಿಂದ ಪತ್ತಿಯ ಈ ಸ್ವಭಾವವನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಅರಿತಿದ್ದನಾದ್ದರಿಂದ ಭಾಮಿನಿಯ ಮಾನವನ್ನು ನೋಡಿ ಆಶ್ಚರ್ಯವೆನಿಸಲಿಲ್ಲ; ಆದರೆ ಕೋಪವುಂಟಾಯಿತು ಊಟಮಾಡಹತ್ತಿದ್ದ ರಂಗರಾಯನು ಆಗಾಗ್ಗೆ ವೋರೆಯನ್ನೆತ್ತಿ ಹೆಂಡತಿಯ ಮುಖದ ಕಡೆಗೆ ನೋಡಹತ್ತಿದನು. ಆದರೆ ಭಾಮಿನಿಯು ಇಂದು ದಿನದಂತೆ ಕುಳಿತಿರಲಿಲ್ಲ — ದೀಪಕ್ಕೆ ಮರೆಯಾಗಿ ವೋರೆದಿರಲಿಲ್ಲ. ಕೂತಿದ್ದಳು. ಅದರಿಂದ ರಂಗರಾಯನಿಗೆ ಪತ್ತಿಯ ಮುಖಭಾವವು ಎಂದಿನಂತೆ ಇಂಥ ದೃಶ್ಯವಾಗಿ ಕಾಣಲಿಲ್ಲ.

ರಂಗರಾಯನಿಗೆ ದಿನದಂತೆ ಊಟ ಹೋಗಲಿಲ್ಲ; ಆದರೆ ಭಾಮಿನಿಯು ಈ ವಿಷಯವಾಗಿಯೂ ಪತಿಗೆ ಪ್ರಶ್ನೆ ಮಾಡಲಿಲ್ಲ — ಎನ್ನಿಷ್ಟು ಊಟಮಾಡಿರೆಂದು ಒತ್ತಾಯ ಪಡಿಸಲಿಲ್ಲ. ಇದರಿಂದ ರಂಗರಾಯನ ಕೋಪವು ಹೆಚ್ಚಿತು. ಇವನು ಸತಿಯ ಕಾರಣವನ್ನು ಕೇಳದಿದ್ದರೂ, ಒತ್ತಾಯದಿಂದ ಕೇಳಿಸುವ ಸಂಕಲ್ಪ

ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಮಾತಾಡಹತ್ತಿದನು: “ಇನ್ನು ಈ ಮಾದರಿಯ ಊಟವು ನು
 ರುಚಿಸದು. ದಿನಾಲು ಒಂದೇ ಬಗೆಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆ, ಅವೇ-ಅವೇ ಪದಾರ್ಥಗ
 ಒಂದು ದಿನವಾದರೂ ಹೆಚ್ಚುಕಡಿಮೆಯಿಲ್ಲ ನನ್ನ ದಿನದ ಊಟವು ಬೆ
 ಒಗೆಯದಾಗಿತ್ತು. ಬೇಕಾದರೆ, ನೀನಿದನ್ನು ಅಡುಗೆಯ ಆಚಾರಯನ್ನು ವಿ
 ರಿಸಿ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳು. ಈಗಿನ ಈ ಊಟದ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಪರಿವರ್ತನೆಯ
 ದಿದ್ದರೆ ನಾನಿನ್ನು ಊಟಮಾಡಲಾರದವನಾಗಿ ಹೋಗುವೆನು!”

ಇಂದು ಗಂಡನ ಹೊಟ್ಟೆ ಹಸಿಯಾದಿದ್ದುದರ ನಿಜವಾದ ಕಾರಣ
 ಭಾವಿನಿಗೆ ಗೊತ್ತಿತ್ತು—ಪತಿಯು ತಾನು ವಿಚಾರಿಸದಿದ್ದರೂ ತಾನೇ ತಾನು
 ಸೂಚಿಸಿದ ಕಾರಣವು ಸುಳ್ಳೆಂದು ತಿಳಿದಿದ್ದಳು. ಕಾರಣ ಇವಳು ಈ ವಿಷಯ
 ಪತಿಯೊಡನೆ ಮಾತುಗಳೆಸಲು ತಚ್ಛುಕಲಿಲ್ಲ ಯಾಕೆಂದರೆ, ಅಸತ್ಯಸಂಗತಿಯು
 ವಾಗಿಯೂ ಅಸತ್ಯವಾದುದು ಎಂದನ್ನು ಸಿದ್ಧಗೊಳಿಸಲು ವಾದ-ವಿವಾದ
 ತೊಡಗುವ ಪ್ರಯತ್ನಿಯನ್ನು ಇವಳು ಎಂದೂ ಹೊಂದಿದವಳಲ್ಲ.

ಭಾವಿನಿಯು ಹೀಗೆ ಮೌನದಿಂದಿರುವುದು ರಂಗರಾಯನಿಗೆ ಸೇರಲಿ
 ಅವನ ಕೋಪವು ಮತ್ತಷ್ಟು ಹೆಚ್ಚಿತು. ಮಾತಿನ ಒಂಟನು ವಾಗ್ಬಿಡುಕಾ
 ತೊಡೆ ಚಪ್ಪರಿಸಿಕೊಂಡು ನಿಂತಿರುವಾಗ ಪ್ರತಿಪಕ್ಷಿಯ ಹೆದರಿ ಹಿಂಜರಿದರ
 ಆ ಮಾತಿನ ಬಂಟಿನಿಗೆ ಅಸಮಾಧಾನವಲ್ಲವೆ ಸಮಾಧಾನವಿಲ್ಲ ರಂಗರಾಯ
 ಸುವ್ವನೆ ಕುಳಿತಿದ್ದ ಸಾಧಿಗೆ ಮತ್ತೆ ಅಘಾತಮಾಡುವ ಉದ್ದೇಶದಿ
 ಮಾತಾಡಹತ್ತಿದನು:—“ವೊಡಲು ನಾನು ನಿನ್ನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಅನ್ಯಾಯವ
 ಚರಿದ್ಧು ನಿಜವು. ಎರಡನೆಯ ಲಗ್ನ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ನಿನ್ನನ್ನು ಮರೆದಿದ್ದು
 ನನ್ನದು ಮಹಾಪರಾಧವು; ಆದರೆ ಆ ನನ್ನ ಅಪರಾಧಕ್ಕಾಗಿ ಈಗ ನೀ
 ಸೇಡು ತೀರಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಯಸುವುದು ತರಬಲ್ಲ! ಈಗ ನೀನು ‘ಈ ಸಂಸಾರ
 ನನ್ನ ತಂತ್ರದಂತೆಯೆ ನಡೆಯಬೇಕು, ಗೃಹ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಪತಿಯಾಗಲಿ ಅ
 ರಾಗಲಿ ಕೈಹಾಕಕೊಡದ’ ಎಂದೆನ್ನುವುದು ಸಮಂಜಸವಾದೀತೇನು? ಪತಿ
 ಸೂತ್ರದ ಗೊಂದಲಾಗಿರಬೇಕೆಂದು ನೀನು ಅಪೇಕ್ಷಿಸುವುದು ಒಳಿತಾದೀತೆ

ರಂಗರಾಯನು ಪುನರ್ವರ್ತನದ ಪ್ರಥಮ ದಿನದಲ್ಲೂ ಭಾವಿನಿಗೆ ಇಂ
 ಕಟುಮಾತಾಡಿದನಲ್ಲ. ಭಾವಿನಿಯು ಈ ವಿಚಾರವನ್ನು ಮನದಂದು ವಿ
 ಯಾಸನುಳಾದಳು; ಆದರೆ ಇವಳು ತನ್ನ ಮನೋಭಾವನೆಯನ್ನು ಹೊ
 ತೊರೆಗೊಡದೆ, “ನಿಮ್ಮ ಮಾತಿನ ಬಂವು ನನಗೆ ತಿಳಿಯದಾಗಿದೆ,” ಎಂ
 ನುಡಿಸು ಸುಮ್ಮನಾದಳು.

ರಂಗರಾಯನು ಭಾಮಿನಿಯು ಈ ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತ ಉತ್ತರದಿಂದ ಸಂತುಷ್ಟನಾಗಲಿಲ್ಲ. ಇವನು ಮತ್ತೆ ಮಾತಾಡಹತ್ತಿದನು: ನಮ್ಮ ಶಿಕ್ಷಣವೂ, ಸಂಸ್ಕಾರವೂ, ಸಮಾಜವೂ ಒಂದು ವಿಧದ್ದಾಗಿದೆ. ನೀನು ನಮ್ಮ ಶಿಕ್ಷಣದ, ಸಂಸ್ಕಾರದ, ಸಮಾಜದ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯವನ್ನು ಲಕ್ಷಿಸದೆ, ನನ್ನೇ ಮನೆಯನ್ನು ಆಚಾರ್ಯರ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ರೂಪಾಂತರಗೊಳಿಸಲು ಯತ್ನಿಸುತ್ತಿರುವೆ ಹೀಗಾಗುವುದು ನಮಗೆ ಪರಮುಪಾಶುಕವು! ನಿನ್ನ ಈ ಕೃತಿಯಿಂದ ನಾವು ನಾಳೆ ನಮ್ಮ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಮೊರೆ ತೋರಿಸದವರಾಗಿ ಹೋದೇವು! ಈ ಕಾರಣದಿಂದ ನಾನು ನಾಳೆ ರಾಮನನ್ನು ಅವನ ಅತ್ತೆಯ ಮನೆಗೆ ಕಳುಹಿಕೊಡಬೇಕೆಂದಿರುವೆನು. ಇದಕ್ಕೆ ನೀನೇ ನೆನ್ನುವೆ?,,

“ ಅಲ್ಲಿ ಹೋಗುವುದರಿಂದಲೇ ಅವನ ಹಿತವಾಗುವಂತಿದ್ದರೆ, ಅವನನ್ನು ಅವಶ್ಯವಾಗಿ ಕಳುಹಿಕೊಡಿರಿ.” ಭಾಮಿನಿಯು ನುಡಿದಳು.

ಭಾಮಿನಿಯು ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಕೋಪದ ಛಾಯೆಯಿರಲಿಲ್ಲ; ಸಂದಿಗ್ಧತೆಯಿದ್ದಿಲ್ಲ. ರಂಗರಾಯನು ಭಾಮಿನಿಯ ಮನಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ತಿಳಿಯದವನಾಗಿ ಗೊಂದಲದಲ್ಲಿ ಇದ್ದನು. ಏತಕ್ಕಾಗಿ ನಾನು ಹೀಗೆ ಮಾತಾಡಲು ಪಕ್ರಮಿಸಿರುವೆ ನೆಂಬದನ್ನು ರಂಗರಾಯನು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಅರಿಯನು. ಆದರೂ ದುರ್ಬಲಪ್ರಕೃತಿಯ ರಂಗರಾಯನು ಕಾಲ್ಪನಿಕಮನಃಪೀಡೆ ಹಾಗೂ ದುರಭಿಮಾನಗಳಿಂದ ಪರಿಚಾಲಿತನಾಗಿ ಧರದಿಂದ ಮುಂದಡಿಯಿಡಹತ್ತಿದನು: “ರಾಮನು ತನ್ನ ಅತ್ತೆಯ ಮನೆಯಲ್ಲಿರುವುದರಿಂದಲೇ ಉನ್ನತಿಯನ್ನು ಹೊಂದುವನೆಂಬುದು ನಮ್ಮೆಲ್ಲರ ವಿಶ್ವಾಸವು. ಅಂತೆಯೇ ನಾನವನನ್ನು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಕಳುಹಿಕೊಡಬೇಕೆಂದು ಅನ್ನುತ್ತಿರುವೆನು. ಯಾವ ಆಚಾರ-ವ್ಯವಹಾರ, ರೀತಿ-ನೀತಿಗಳನ್ನು ನಾವು ಈ ವರೆಗೆ ಮನ್ನಿಸಿಲ್ಲವೋ ಮುಂದೆಯೂ ಮನ್ನಿಸಲಾರದವರಾಗಿರುವೆವೋ ಆ ಆಚಾರ-ವ್ಯವಹಾರಗಳಿಗಾಗಿ ಇಂದು ಅಣ್ಣ ತಂಗಿಯರು ಕಲಹಿಸುವುದು ತರವಲ್ಲ. ಇದರಿಂದ ನಾನು ನಮ್ಮ ಸಮಾಜದ ಪರಿಹಾಸಕ್ಕೆ ಗುರಿಯಾಗಬೇಕಾಗುವುದು. ಹೀಗಾಗೆ ಗೊಡುವುದು ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಬಾರದು.”

ಭಾಮಿನಿಯು ತನ್ನ ಪಕ್ಷ ಸಮರ್ಥನೆಗೆ ಮನಸ್ಸು ಮಾಡಲಿಲ್ಲ-ಪ್ರಕೃತಿ ತ್ವರ ಕೊಡಲಿಲ್ಲ. ಅವಳು ನಿಟ್ಟುಸಿರಬಿಟ್ಟು ಸುಮ್ಮನಿದ್ದಳು. ಶಾಂತವಾದ ಆ ಗೃಹದಲ್ಲಿ ಭಾಮಿನಿಯು ಉಸುಗಳೆರಡ ಸಪ್ತಳವು ರಂಗರಾಯನಿಗೆ ಕೇಳಿರಲಿಲ್ಲ. ಭಾಮಿನಿಯು ಎಂದೂ ಕಲಹ ಪ್ರವೃತ್ತಿಗಳಾದವಳಲ್ಲ. ಸುಭದ್ರೆಯು ಇವಳ

ಸಮ್ಪೂರ್ಣದಲ್ಲಿ ಕರೋರವಚನಗಳ ಮಳೆಗರೆದಿದ್ದರೂ, ಭಾಮಿನಿಯು ಪ್ರಕೃತ್ಯ ರವಾಗಿ ಒಂದು ಮಾತನ್ನು ಸಹ ಉಚ್ಚರಿಸಿದವಳಲ್ಲ. ಇದರಿಂದ ರಂಗರಾಯನು ಭಾಮಿನಿಗೆ ದೋಷದ ಹೆಜ್ಜೆಯನ್ನು ಹೊರಿಸಲಸಮರ್ಥನಾಗಿದ್ದನು.

...

ರಂಗರಾಯನು ತನ್ನ ಹಾಸುಗೆಯ ಮೇಲೆ ಮಲಗಿದ್ದನು ಕೊಂಚ ದೂರದಲ್ಲಿರುವ ಬೇರೆೊಂದು ಶಯ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಭಾಮಿನಿಯು ಮಲಗಿದ್ದಳು. ಅವಳ ಹತ್ತಿರವೆ ರಾಮನು ಮಲಗಿದ್ದನು. ದೀಪದ ಅಲ್ಪಪ್ರಕಾಶವು ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದಿತ್ತು. ರಾಮನು ಗಾಢೋದ್ರಿಯಲ್ಲಿದ್ದನು ದಂಪತಿಗಳಿಗೆ ಇನ್ನೂ ನಿದ್ರೆ ಹತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ.

ಸುಭದ್ರೆಗೆ ಸಂತಾಪವಾಗುವಂತೆ ಮಾತಾಡಿದವನು ಭೀಮರಾಯನು. ಇದರಲ್ಲಿ ಭಾಮಿನಿಯ ಅಂಗವೆಷ್ಟು ಮಾತ್ರವೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಭಾಮಿನಿಯು ದೋಷಾರ್ಹಳಾಗಿಲ್ಲವೆಷ್ಟೆ ಅಲ್ಲ! ದೊಡ್ಡ ಮನಸ್ಸನ್ನೂ ಸಹನ ಶೀಲತೆಯನ್ನೂ ತೋರಿಸಿ ಗೌರವಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರಳಾಗಿದ್ದಳು. ರಂಗರಾಯನು ಇದಕ್ಕಾಗಿ ಭಾಮಿನಿಯನ್ನು ಗೌರವಿಸಿಲ್ಲ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ; ಊಟಕ್ಕೆ ಕುಳಿತಾಗ ಅವಳ ಶರೀರದ ವಾಗ್ಬಾಣಗಳನ್ನು ಸುರಿಸಿದ್ದನು ಉತ್ತೇಜನವು ಅಡಗುತ್ತಲೆ ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ರಂಗರಾಯನಿಗೆ ಅನುತಾಪವಾಗದಿರಲಿಲ್ಲ ಅವನು ಈ ತಳಮಳದಿಂದ ಪ್ರೇರಿತನಾಗಿ ಈಗ ಮಾತಾಡಹತ್ತಿದನು: “ನನ್ನ ಹಾಗೂ ಸುಭದ್ರೆಯ ಮನಸ್ತಾಪಕ್ಕೆ ನಿನ್ನ ವ್ಯವಹಾರವು ಕಾರಣವಲ್ಲ ಭೀಮರಾಯನ ಮಾತುಗಳು ಕಾರಣೇಭೂತವಾದುವು. ಅವನು ಆ ವಿಚಾರವನ್ನು ನಿನ್ನ ಮೇಲೆ ಹೊರಿಸಬಯಸಿದವನು ನಾನಲ್ಲ. ನಾನು ರಾಮನ ಭವಿಷ್ಯತ್ಕಾಲದ ಚಿಂತೆಯಿಂದ ಊಟಕ್ಕೆ ಕೂತಾಗ ಹಾಗೆ ಮಾತಾಡಿದೆನು. ರಾಮನು ಮುಂದೆ ವಿಲಾಯತಿಗೆ ಹೋಗಿ ವಿಧ್ಯೆಗಲಿಯಬೇಕಾಗಿದೆ ಸುಧಾರಕರ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ವ್ಯವಹರಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ. ಇಂಥವನಿಗೆ ಬಾಲ್ಯಕಾಲದಿಂದಲೂ ಅನುರೂಪಶಿಕ್ಷಣವು ದೊರೆಯುತ್ತ ಹೋಗುವುದು ಅವಶ್ಯವು. ಈ ಕಾರಣದಿಂದ ಪುರಾಣಮತಾಭಿಮಾನಿಗಳ ಸಹವಾಸವು ಅವನಿಗೆ ಹಿತಕರವಲ್ಲ. ಅವನು ಈಗಿನಿಂದಲೇ ಸುಧಾರಕರ ಸಂರಕ್ಷಣೆಯಲ್ಲಿರಬೇಕು. ಸುಧಾರಕರ ಆಚಾರ-ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಅವಲೋಕಿಸಿ ಅನುಕರಣೆ

ಮಾಡಬೇಕು. ಈ ಕಾರಣವಿಂದಲೇ ನಾನು ರಾಮನನ್ನು ಅವನ ಆತ್ಮಿಯ ಮನೆಗೆ ಕಳುಹಿಸಿ ಕೊಡುವ ಸ್ಥಿರಸಂಕಲ್ಪ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದೇನೆ. ಇದಕ್ಕೆ ನಿನ್ನ ಆಕ್ಷೇಪ ಳೆಯೇನಾದರೂ ಇದೆಯೇ? ಹೀಗೆ ಸುಮ್ಮನಿದ್ದರೆ ನಿನ್ನ ಅಭಿಪ್ರಾಯವು ನನಗೆ ಹೇಗೆ ತಿಳಿಯಬೇಕು?"

ಭಾಮಿನಿಯು ಹತ್ತಿರ ಮಲಗಿ ನಿನ್ನಿರುತ್ತಿದ್ದ, ರಾಮನ ಹಣೆಯ ಮೇಲೆ ಸ್ನೇಹಭರದಿಂದ ನೆಲ್ಲನೆ ಕೈಸಾಡಿದು ಮಾತಾಡುತ್ತಿದ್ದಳು: "ನೀವು ಸಂಕಲ್ಪಿಸಿ ಕೊಂಡಿರುವುದು ರಾಮನ ಹಿತಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಇರಲಿಕ್ಕೆಬೇಕು. ಇದಕ್ಕೆ ವಿಪರೀತ ವಾಗಿ ನಾನೆಂದಾದರೂ ಭಾವಿಸಬಲ್ಲೆನೆ? ನಿಮ್ಮ ಇಷ್ಟವಿರುವಂತೆ ಮಾಡಿರಿ."

ರಂಗರಾಯನು ಹಾಸಗೆಯ ಮೇಲೆ ಎದ್ದು ಕುಳಿತು ಆ ಮಂದಪ್ರಕಾಶ ದಲ್ಲಿ ಹೆಂಡತಿಯ ಮುಖದ ಕಡೆಗೆ ನೋಡಿ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದನು: "ಮತ್ತೊಂದು ಮಾತೆಂದರೆ, ಅವಳು ಎಲ್ಲ ವೆಚ್ಚವನ್ನು ನಾನು ಕೊಡುವೆನೆಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾಳೆ. ಇದೇನು ಸಾಮಾನ್ಯ ಸಂಗತಿಯೆ?"

"ಸಾಮಾನ್ಯವೆ ಇರಲಿ, ಅಸಾಮಾನ್ಯವೆ ಇರಲಿ. ನಾನು ಮಾತ್ರ ಈ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಒಪ್ಪಲಾರೆನು. ರಾಮನು ನಮ್ಮ ಮಗನು ಇವನ ತಿಕ್ಷಣದ ವೆಚ್ಚವನ್ನು ನಾವು ಕೊಡಲಿಕ್ಕೆಬೇಕು ಈ ವೆಚ್ಚವನ್ನು ತಂಗಿಯ ಮೇಲೆ ಹೇರುವುದು ನ್ಯಾಯವಲ್ಲ. ನಮ್ಮ ಹಣದಿಂದಲೇ ರಾಮನು ವಿದ್ಯಾಸಂಕನಾಗಿ ಹೆಸರು ಪಡೆಯಬೇಕೆಂಬುದು ನನ್ನ ಉತ್ಕೇಷೇಜ್ಞೆಯಾಗಿದೆ." ಭಾಮಿನಿಯು ಶಾಂತಸ್ವರ ದಿಂದಲೇ ನುಡಿದಳು.

"ವಿಲಾಯತಿಯ ವೆಚ್ಚವು ಅಷ್ಟಿಷ್ಟಲ್ಲ. ಹತ್ತಿಪ್ಪತ್ತು ಸಾವಿರ ರೂಪಾಯಿ ಗಳು ಸಹಜವಾಗಿ ಬೇಕು. ಈ ಹಣವು ನಮ್ಮ ಯೋಗ್ಯತೆ ಎಂದಿದ್ದಲ್ಲವೆ?" ರಂಗರಾಯನು ಕೇಳಿದನು.

"ವೆಚ್ಚವು ಎಷ್ಟೆ ಹಿಡಿಯಲಿ, ನಾವು ಅದನ್ನು ಕೊಡಲಿಕ್ಕೆ ಬೇಕು. ರಾತ್ರಿಯು ಬಹಳವಾಗಿದೆ. ಇನ್ನು ಮಲಗಿಕೊಳ್ಳಿರಿ. ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಒಹಳ ಹೊತ್ತಿನ ವರೆಗೆ ಜಾಗರಣೆ ಮಾಡುವುದು ಹಿತಕರವಲ್ಲ." ಭಾಮಿನಿಯು ನುಡಿದಳು. ಜನನಿಯು ತೋರಿದ ಬಾವಾನ ಬೆದರಿಕೆಯಿಂದ ಬಾಲಕನು ಮನಸ್ಸಿಲ್ಲ ದಿದ್ದರೂ ಮಲಗಿಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ರಂಗರಾಯನು ಮತ್ತೆ ಹಾಸಗೆಯ ಮೇಲೆ ಒರಗಿಕೊಂಡನು.

ಮರುದಿನ ಇಳಿಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಕಾಲೇಜದಿಂದ ಮನೆಗೆ ಬಂದ ರಂಗರಾಯನು

ಅಡುಗೆಯ ಪರಿಚಿತ ಗಂಧವನ್ನು ಆಘ್ರಾನಿಸಿ ವಿಸ್ಮಿತನೂ, ಆನಂದಿತನೂ ಆಗಿ, ತನ್ನ ಓದುವ ಕೋಣೆಯನ್ನು ಹೊಕ್ಕನು. ಅಲ್ಪಾವಕಾಶದಲ್ಲೆಯೇ ಸೇವಕನು ಚಹ-ಬಿಸ್ಕೀಟುಗಳನ್ನು ತಂದಿರಿಸಿದನು. ರಂಗರಾಯನು ಭಾಮಿನಿಯ ಮಾರ್ಗ ಪ್ರತಿಕ್ಷೆ ಮಾಡಿದನು; ಆದರೆ ಅವಳು ಬರಲಿಲ್ಲ. ರಂಗರಾಯನು ಚಹಾಪಾನದ ವಿಧಿಯನ್ನು ತೀರಿಸಿಕೊಂಡನು.

ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ರಂಗರಾಯನು ಪರಿಚಾರಕೆಯಿಂದ ಆಮಂತ್ರಣ ಹೊಂದಿ ಭೋಜನಶಾಲೆಗೆ ಹೋದನು. ಅತ್ತಿತ್ತ ನೋಡಿದನು. ಕೆಲಕಾಲ ಅಡಗಿದ್ದ ಪದಾರ್ಥಗಳು ಮತ್ತೆ ತಲೆ ಎತ್ತಿದ್ದುವು. ಬಹುದಿನಗಳ ತರುವಾಯ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಬಿದ್ದ ಈ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಕಂಡು ರಂಗರಾಯನ ರಸನೆಯು ಆದ್ರವಾಯಿತು; ಆದರೆ ಅಲ್ಲಿ ಭಾಮಿನಿಯಿರಲಿಲ್ಲ. ಅಡುಗೆಯ ಆಚಾರಿಯು ಬಡಿಸುತ್ತಿದ್ದನು.

ರಂಗರಾಯನು ಭೋಜನವನ್ನಾರಂಭಿಸಿದನು. ನಾಲ್ಯಾರು ತುತ್ತುಗಳನ್ನು ಬಾಯಿಯಲ್ಲಿ ಹಾಕಿಕೊಂಡಿದ್ದನು. ಈ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಭಾಮಿನಿಯು ಬಂದು ದೂರದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತುಕೊಂಡಳು. ರಂಗರಾಯನ ಮನಸ್ಸು ಪ್ರಸನ್ನವಾಗಿತ್ತು. ಅವನು ವಿನೋದದಿಂದ “ನೀನು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಯಾಕೆ ಬಂದೆ? ಜಾತಿ ಭ್ರಷ್ಟಳಾಗುವ ಭಯವಿಲ್ಲವೆ? ಅಡುಗೆಯ ಪದಾರ್ಥಗಳ ವಾಸನೆ ತಕ್ಕೊಂಡರೆ ಅರ್ಧಭೋಜನ ಮಾಡಿದಂತಾಯಿತೆಂದು ಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದೆ,” ಎಂದು ನುಡಿದನು.

ಭಾಮಿನಿಯು ತುಸು ನಕ್ಕು ಮಾತಾಡಹತ್ತಿದಳು:—“ನೀವು ಹೀಗೆ ಮಾತಾಡುವುದು ಉಚಿತವಲ್ಲ. ಯಾಕೆಂದರೆ, ಯಾವ ಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ನೀವು ಒಪ್ಪುವ ದಿಲ್ಲವೋ, ಯಾವಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವಂತೆ ನೀವು ಆಚರಿಸುವದಿಲ್ಲವೋ ಅಂತಹ ಶಾಸ್ತ್ರದ ಆಧಾರವನ್ನು ತೋರುವುದು ನಿಮಗೆ ಸಮಂಜಸವೆನಿಸುವುದೆ?”

ರಂಗರಾಯನೂ ನಕ್ಕು ಮಾತಾಡತೊಡಗಿದನು: “ಆಗಲಿ, ನಾನು ನನ್ನ ತಪ್ಪನ್ನೊಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುವೆನು. ಇನ್ನು ನಾನು ಶಾಸ್ತ್ರದ ಆಧಾರ ತೋರುವುದೂ ದೇಡ. ನೀನು ಇಲ್ಲಿಂದ ಓಡಿಹೋಗುವುದೂ ದೇಡ. ಶಾಂತಚಿತ್ತಳಾಗಿ ಕುಳಿತಿದ್ದು ನಾನಾಡುವ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳು. ನಿನ್ನೆ ನಾನು ನಿನಗೆ ವಾಕ್ಯಹಾರ ಮಾಡಿದ್ದಕ್ಕಾಗಿ ಇಂದು ನನಗೆ ಈ ಭೋಜನ ಸೌಭಾಗ್ಯವು ದೊರೆತಿರುವುದೆಂದು ನಾನು ಭಾವಿಸಿದ್ದೇನೆ. ಪ್ರಿಯೆ, ನನ್ನ ಈ ಭಾವನೆಯು ನಿಜವಷ್ಟೆ? ನಿನ್ನ ಅಡುಗೆಯು ಕೆಟ್ಟದ್ದೆಂದು ನಾನು ಹೇಳುವದಿಲ್ಲ. ಅದು ಅತ್ಯು

ತ್ತಮವಾದುದು; ಆದರೆ ನಿನ್ನ ಆ ಸೌಖ್ಯವದಾರ್ಥಗಳು ರಾಕ್ಷಸೀಪಹಾರದಲ್ಲೆ ಅಭ್ಯಸ್ತನಾದ ನನಗೆ ಚಿರಕಾಲಿಕ ಪ್ರಿಯವಾಗವು. ಅಂತೆಯೇ ನಾನು ನಿನ್ನೆ ಹಾಗೆ ಮಾತಾಡಬೇಕಾಯಿತು. ಇರಲಿ, ದಿನಾಲು ಹೀಗೆ ಭೋಜನ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನಿರಿಸುವದರಿಂದ ವೆಚ್ಚವು ಹೆಚ್ಚಾಗುವಂತಿದೆಯೆ?”

“ಅಸವ್ಯಯವಾಗದಂತೆ ಎಚ್ಚರದಿಂದಿದ್ದರೆ, ಭೋಜನದ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಹೇಗೆ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡರೂ, ಖರ್ಚು ಹೆಚ್ಚು ಬೀಡದು. ಮುಂದಿನ ತಿಂಗಳಿಂದ ನಾನಾಗಿಯೇ ಹೀಗೆ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾಡಬೇಕೆಂದಿದ್ದೆನು; ಆದರೆ ನಿಮ್ಮ ಆಗ್ರಹದಿಂದ ಇಂದಿನಿಂದಲೆ ಹೀಗೆ ಮಾಡಬೇಕಾಯಿತು.”

ಭಾಮಿನಿಯು ಕ್ಷಣಕಾಲ ನೀರವವಾಗಿದ್ದು ಒಳಿಕೆ ಪತಿಯ ಮುಖದ ಮೇಲೆ ದೃಷ್ಟಿಯಿರಿಸಿ ಮಾತಾಡಹತ್ತಿದಳು: “ನಿನ್ನ ನೀವು ಆಡಿದ ಮಾತುಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಬೆಳತನಕ ವಿಚಾರಿಸಿದನು. ಮುಂದೆ ಹೇಗೆ ವರ್ತಿಸಬೇಕೆಂದುದನ್ನು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿಕೊಂಡನು. ಆ ನಿಶ್ಚಯದಂತೆ ನಾನು ನಡೆಯಬೇಕಾಗಿದೆ ನೀವು ನನ್ನ ಆ ನಿರ್ಧಾರದಂತೆ ನನ್ನನ್ನು ನಡೆಯಗೊಡಬೇಕೆಂದು ನಾನೀಗ ನಿಮ್ಮನ್ನು ಸೆರಗೊಡ್ಡಿ ಬೇಡಿಕೊಳ್ಳುವೆನು”

ರಂಗರಾಯನು ಪತಿಯ ಇಂಗಿತವನ್ನಿರಿಯದವನಾಗಿ ಹೇಳಹತ್ತಿದನು: “ಪ್ರಿಯೆ, ನೀನು ಸಬಲಚಿತ್ತಳು. ನಿರ್ಧಾರಣೆಯಂತೆ ನಡೆದೇ ತೀರುವೆ. ಈ ನಿನ್ನ ನಿರ್ಧಾರಣೆಯಂತೆ ನಡೆಯುವಿಕೆಗೆ ನನ್ನಿಂದ ಅಡ್ಡಿಯಾದೀತೆಂದು ತಿಳಿದಿರುವೆಯಾ? ಹೀಗೆಂದಿಗೂ ಭಾವಿಸದಿರು. ನೀನು ಅಸಮಂಜಸವಿಚಾರ ಮಾಡತಕ್ಕ ವಳಲ್ಲ, ಆಯೋಗ್ಯರೀತಿಯಿಂದ ವರ್ತಿಸತಕ್ಕವಳಲ್ಲ, ಎಂಬುದನ್ನರಿತಿದ ನಾನು ನಿನ್ನ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಘಾತವನ್ನೆಂದೂ ಉಂಟುಮಾಡುವದಿಲ್ಲ.”

ಭಾಮಿನಿಯು ಪತಿಯು ನೋಡಿಯಿಂದ ತನ್ನ ನೋಟವನ್ನು ಹೊರಳಿಸಿ ವೆ.ಲ್ಲಮೆಲ್ಲನೆ ಮಾತಾಡಹತ್ತಿದಳು: “ಬಹಳವಾಗಿ ವಿಚಾರಿಸಿ ಸ್ಥಿರಪಡಿಸಿಕೊಂಡಿ ಟ್ಟಿರುವೆನು ಆ ಗೊತ್ತವಳಿಗೆ ವಿಪರೀತವಾಗಿ ನಾನು ವರ್ತಿಸತಕ್ಕವಳಲ್ಲ.”

ರಂಗರಾಯನು ಭಾಮಿನಿಯ ಬಹು ಆಲೋಚನೆಯ ತರುವಾಯದ ಆ ನಿರ್ಧಾರಣೆಯು ರಾಮನ ವಿಷಯದ್ದಾಗಿರಬೇಕೆಂದು ತರ್ಕಿಸಿದನು. ಮುಗುಳು ನಗೆಯಿಂದ ಹೇಳಹತ್ತಿದನು: “ಮುಖ್ಯ ವಿಷಯವನ್ನು ಮುಚ್ಚಿಟ್ಟು ಉಪೋ ದ್ಯಾತವನ್ನೆ ಬೆಳೆಸುತ್ತ ನಡೆಸಿರುವೆ” ಇನ್ನು ಹೀಗೆ ಮಾಡದೆ, ಆ ನಿನ್ನ ನಿರ್ಧಾರ ಣೆಯನ್ನಷ್ಟು ಬೇಗ ಹೇಳಿ ಬಿಡು. ನಿನ್ನ ಇಚ್ಛೆಗೆ ಎರಡುವಾಗಿ ಕಾರ್ಯ

ಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಒತ್ತಾಯಪಡಿಸೆನೆಂದು ನಾನು ಈಗಲೆ ನಿನಗೆ ಆಶ್ವಾಸನ ಕೊಡು ತ್ತಿರುವೆನು. ಇನ್ನು ನೀನು ನಿಶ್ಚಂಕೆಯಿಂದ ನಿನ್ನ ಆ ಗೊತ್ತುವಳಿ ಯನ್ನು ಹೇಳು.”

ಭಾಮಿನಿಯು ಒಂದೆರಡು ಮಿನಿಟುಗಳ ವರೆಗೆ ಸ್ತಬ್ಧಳಾಗಿದ್ದಳು. ಬಳಿಕ ಮತ್ತೆ ಮಾತಾಡಹತ್ತಿದಳು. “ಆಣ್ಣಂದಿರ ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷ ದುಃಖವೇನೂ ನನಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಒಂದು ವಿಧವಾಗಿ ಸೌಖ್ಯದಿಂದಲೆ ದಿನಗಳನ್ನು ಕಳೆಯುತ್ತಿದ್ದೆನು. ನಾನು ನಾಳೆ ಮತ್ತೆ ಆಣ್ಣಂದಿರ ಮನೆಗೆ ಹೊರಡಬೇಕೆಂದಿರುವೆನು.”

“ಆಣ್ಣಂದಿರ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗುವೆಯಾ? ಮತ್ತೆ ಎಂದು ತಿರುಗಿ ಬರುವೆ?”

“ಸಾಧನಾಧರೇ, ನೀವು ನನ್ನನ್ನು ಧ್ವಮಿಸಿರಿ! ನಾನು ತಿರುಗಿ ಬರಲಾ ರೆನು! ನಾನು ಬಹಳವಾಗಿ ಆಲೋಚಿಸಿರುವೆನು—ನಾನು ಇಲ್ಲಿರುವುದು ಎಹಿತ ವಲ್ಲವೆಂದು ಗೊತ್ತುಮಾಡಿಕೊಂಡಿರುವೆನು. ಇದೇ ನನ್ನ ಕೊನೆಯ ನಿರ್ಧಾರ ಕೆಯು.”

ರಂಗರಾಯನು ಜಾಯೆಯ ಈ ಮಾತು ಕೇಳಿ ದಿಘ್ಛ್ಛನಾಗಿ ಹೋದನು. ಅವನಿಗೆ ತಾನೇನು ಮಾತಾಡಬೇಕೆಂಬುದು ಹೊಳೆಯದಾಯಿತು. ಸತಿಯ ಹೃದಯಮಂದಿರದ ಬಂಗಾರದ ಡಾಗಿಲು ಇಕ್ಕಿಕೊಳ್ಳುವದರಲ್ಲಿದೆ, ಇನ್ನು ಅದು ತೆರೆಯುವಂತೆ ಮಾಡುವುದು ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿಯ ಯಾವನಿಂದಲೂ ಸಾಧ್ಯವಲ್ಲ ವೆಂದು ಅವನಿಗೆ ದೋಧೆಯಾಯಿತು.

ಮುಂಜಾವಿನಲ್ಲಿ ಹಾಸುಗೆಯಿಂದೇಳುತ್ತಲೆ, ರಾತ್ರಿಯೆಲ್ಲವೂ ದುಃಖಕ್ಕೆ ದಲ್ಲಿ ಕಳೆದಿರುವಂತೆ ರಂಗರಾಯನಿಗೆ ಭಾಸವಾಯಿತು. ಇವನು ಮಲಗುವ ಮನೆಯಿಂದ ಹೊರಬಿದ್ದು ಒಂದು ಅತ್ತಿತ್ತ ಅವಲೋಕಿಸಿದನು. ಭಾಮಿನಿಯು ಮನೆಗೆಲಸದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದ್ದಳು. ರಾಮನು ಇವಳ ಬೆನ್ನ ಹತ್ತಿದ್ದನು. ಎನೊ ಬೇಕೆಂದು ಹಟ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದನು. ತುಸಹೊತ್ತಿನ ಮೇಲೆ ಭಾಮಿನಿಯು ಪತಿ ಯನ್ನು ನೋಡಿ “ಎಮ್ಮೆ ಇಹವನ್ನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿಟ್ಟಿರುವೆನು. ಕೈ-ಕಾಲು ತೊಳೆ ಕೊಳ್ಳಲಿಕ್ಕೆ ತಡಮಾಡಿದರೆ, ಇಹವು ಆರಿ ಕೆಟ್ಟು ಹೋದೀತು. ಬೇಗನೆ ಕೆಲಸ ತೀರಿಸಿಕೊಳ್ಳಿರಿ,” ಎಂದು ನುಡಿದಳು.

“ನೀನು ಚಹವನ್ನು ಕಳೆಹಿಕೊಡು ನಾನು ತಡಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ. ಈಗಲೆ ಬರುವೆನು” ಎಂದು ನುಡಿದು ರಂಗರಾಯನು ಅವಸರದಿಂದ ಹೊರಟು ಬಚ್ಚಲ ಮನೆಯನ್ನು ಹೊಕ್ಕನು. ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೆ ಆಲೋಚಿಸಿ ಹತ್ತಿದನು: “ಎಂತಹ ಭಾವನಾಪ್ರಧಾನ ಮನುಷ್ಯನು ನಾನು! ದಾಂಪತ್ಯ ಕಲಹದ ಯುದ್ಧಘೋಷಣೆಗೆ ಭೀಷ್ಮಪ್ರತಿಜ್ಞೆಯೆಂದು ಭಾವಿಸಿ, ರಾತ್ರಿಯೆಲ್ಲವನ್ನು ಆತಾಂತಿಯಿಲ್ಲದ ದುಕ್ಕಿಂತೆಯಿಲ್ಲದ ಕಳೆದೆನು!” ಈ ವಿಚಾರವುಂಟಾಗುತ್ತಲೆ ರಂಗರಾಯನಿಗೆ ನಗೆ ಬರಹತ್ತಿತು. ಮತ್ತೆ ಯೋಚಿಸಿಹತ್ತಿದನು: “ಒಂದು ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಸಂಸಾರವನ್ನು ಸಾಗಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಸತಿ-ಪತಿಗಳಲ್ಲಿ ಮತಭೇದವುಂಟಾಗುವುದು ಸ್ವಾಭಾವಿಕವು. ಈ ಕಾರಣದಿಂದ ವಾದ-ವಿವಾದವಾಗಲಿ ಕಲಹವಾಗಲಿ ಏಳುವುದು ಸಹಜವಾದ್ದು; ಆದರೆ ಇಷ್ಟದಿಂದಲೆ ಪತಿಯರು ಪತಿಗೃಹವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ, ತೌರುಮನೆಯಲ್ಲಿ ಆಶ್ರಯಹೊಂದಿಹತ್ತಿದರೆ, ಈ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಮನುಷ್ಯನ ಆಸ್ತಿತ್ವವು ಲೋಪವಾಗ ದಿರದು! ರಾಮನನ್ನು ಹಡೆದವಳೆ ಮಾತು ಬೇರೆಯಾಗಿತ್ತು. ಅವಳು ಹೀಗೆ ಮಾಡುವೆನೆಂದು ಅಂದಿದ್ದರೆ, ನಾನು ನಾಲ್ಕೆಂಟು ದಿನಗಳ ಮಟ್ಟಿಗಾದರೂ, ಭಯಗೊಳ್ಳಬೇಕಾಗಬಹುದಿತ್ತು; ಆದರೆ ಭಾವಿನಿಯು ಮಾತು ಹಾಗಿಲ್ಲ. ಇವಳು ಆರ್ಯಲಲನೆಯರ ಆದರ್ಶದಂತೆ ಆಚರಿಸತಕ್ಕವಳು-ಪುರಾಣಮತಾಧಿ ಮಾನಿನಿಯು-ಕೇವಲ ಭಾವಿಕಳು. ಇಂತಹ ರಮಣಿಯರಿಗೆ ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ಧರ್ಮವೊಂದು ಕಾಣುತ್ತಿದೆ, ಸ್ವಾಮಿಯೊಬ್ಬನು ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದಾನೆ, ಮತ್ತೇನೂ ಕಾಣದು. ಇವರು ಪತಿಯ ಸಂಬಂಧದ ಕಲ್ಲವೆ ಧರ್ಮಸಂಬಂಧದ ವಿಚಾರ ಗಳನ್ನುಳಿದು ಬೇರೆ ಮಾತೆತ್ತರು. ಇಂತಹ ಅಬಲೆಯರು ಪತಿಯು ಒಂದೆರಡು ಮಾತುಗಳಿಗಾಗಿ ತೌರುಮನೆಗೆ ಹೋದದ್ದುಂಟೆ? ತನ್ನ ಆದರ್ಶವನ್ನೂ ಏಕಮಾತ್ರ ಧರ್ಮವಾಗಿದ್ದ ಪಾತಿವ್ರತ್ಯವನ್ನೂ ಮರೆದು ಪತಿನೇವೆಯಿಂದ ವಂಚಿತರಾಗಬಯ ಸಿದ್ದುಂಟೆ? ಆರ್ಯವ-ಹಿಳೆಯರ ಆದರ್ಶವು ಸಾಮಾನ್ಯವಲ್ಲ ಪಾತಿವ್ರತ್ಯವು ಅಷ್ಟೊಂದು ಕ್ಷುದ್ರವಲ್ಲ ಈ ಬಂಧನಗಳಿಂದ ಬಂಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಭಾರ್ಯೆಯು ಪತಿಸಾನ್ನಿಧ್ಯವನ್ನು ಸ್ವಸಂತೋಷದಿಂದ ತ್ಯಜಿಸುವುದು ಶಕ್ಯವಲ್ಲ. ಹೀಗಿರುವಾಗ ನಾನು ಭಾವಿನಿಯ ಒಂದು ಮಾತಿನಿಂದ ಬೆದರಿದವನಾಗಿ, ಸಲ್ಲದ ನೂರಾ ರು ಚಿಂತೆಗೊಳಗಾಗಿ ವ್ಯಾಧಿಯನ್ನನುಭವಿಸಿದ್ದು ನನ್ನ ಹುಚ್ಚತನದ ದೋಷವೆ ಲ್ಲದೆಮತ್ತೇನು?” ಈ ವಿಚಾರಸರಣಿಯಿಂದ ರಂಗರಾಯನ ಧಯವ್ರೂ, ಭಾವನೆಯೂ ಅಳಿದುಹೋಗಿ, ಹೃದಯವು ಶಾಂತಿ ಹಾಗೂ ಪ್ರೀತಿ ರಸಗಳಿಂದ ಸಂ

ಪೂರ್ಣವಾಯಿತು. ಹಾಗೆಯೇ ತನ್ನ ವಿಚಾರಸರಣಿಯನ್ನು ಮುಂದೆ ಸಾಗಿಸಿದ ರಂಗರಾಯನು ಇಚ್ಛೆಯಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಭಾಮಿನಿಯನ್ನು ಸುಧದ್ರೆಗೂ ಸುಧಾರಕ ಸಮಾಜದ ಮತ್ತೆ ನಾಲಕ್ಕಾರು ಜನ ಹೆಂಗುಸರಿಗೂ ಒರಿಕಚ್ಚಿ ನೋಡಿದನು. ಅವನು ಈ ಪರೀಕ್ಷೆಯ ಫಲವಾಗಿ ಸಮಾಧಾನದ ಉರ್ಗಿರಿದು, ತನ್ನಲ್ಲಿಯೇ ಇಂತು ಅಂದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದನು: “ನನಗೆ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳಿಲ್ಲ. ಮುಂದೆ ಹುಟ್ಟುವರಾದರೆ, ತಮ್ಮನ್ನು ಹಡೆದವಳಂತೆಯೇ ಇರಲಿ. ಭಾಮಿನಿಯಂತೆಯೇ ಅವಳ ಮಕ್ಕಳು ಮಹದ್ಗುಣಮಂಡಿತೆಯರಾದರೆ, ನಾನು ದೇವರಿಗೆ ಧನ್ಯವಾದಗಳನ್ನು ಹೇಳುವೆನು.” ರಂಗರಾಯನು ಅವಸರದಿಂದ ಕೈಕಾಲು-ವೋರಿಗಳನ್ನು ತೊಳಕೊಂಡು, ಒರಿಸಿಕೊಂಡು ಭರದಿಂದ ನಡೆದು, ಲಾಯಬ್ರೂ ಕೋಣೆಯನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿ ಕುಳಿತುಕೊಂಡನು.

ನೇವಕನು ಉಪಹಾರದ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ತಂದಿರಿಸಿದನು. ರಂಗರಾಯನು ಈ ಸಾಮಾನುಗಳ ಕಡೆಗೆ ನೋಡಿದನು. ವೊದಲಿನ ವಸ್ತುಗಳು-ನಡುವೆ ಕೆಲದಿನ ಅದೃಶ್ಯಗಳಾಗಿದ್ದ ಪದಾರ್ಥಗಳು ಇದ್ದವು. ಭಾಮಿನಿಯು ಬಂದಾಗಿನಿಂದ ಈ ಸಾಮಾನುಗಳ ಬದಲು ಉಂಡಿ, ಅವಲಕ್ಕಿ, ಸಜ್ಜಿಗೆ ವೊದಲಾದವುಗಳನ್ನು ತಯಾರಿಸುತ್ತಿದ್ದಳು, ಹಾಗೂ ಮಂಜಾವಿನ ಚಹದ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಅವುಗಳನ್ನು ತಾನೆ ತಂದುಕೊಡುತ್ತಿದ್ದಳು, ಆದರೆ ಇಂದು ಅವಳು ಈ ಸಾಮಾನುಗಳನ್ನು ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಕಳುಹಿಕೊಟ್ಟಿದ್ದಳು; ಆದರೆ ರಂಗರಾಯನಿಗೆ ಈ ಪದಾರ್ಥಗಳು ಇಂದುಪ್ರಿಯವಾಗಿ ತೋರಲಿಲ್ಲ ಹೆಂಡತಿಯ ಹಸ್ತದಿಂದ ಸಿದ್ಧವಾದ ಯಾವ ಪದಾರ್ಥವೂ ಇಲ್ಲದಿರುವುದನ್ನು ಕಂಡು, ಎದುರಿಗಿದ್ದ ಸಾಮಾನುಗಳನ್ನು ಮುಟ್ಟುವ ಮನಸ್ಸು ಅವನಿಗಾಗಲಿಲ್ಲ ರಂಗರಾಯನು ಒಂದು ಕಪ್ಪು ಚಹವನ್ನು ಮಾತ್ರ ಹಿಟ್ಟುಕೊಂಡು, ಉಳಿದ ದೆಲ್ಲವನ್ನು ತಿರುಗಿ ಕಳುಹಿಕೊಟ್ಟನು; ಹಾಗೂ ಈಗ್ಗೆ ಕೆಲವು ದಿನಗಳಿಂದ ನಿತ್ಯ ಪರಿಚಿತವಾಗಿದ್ದ ಕಾಲಸದ್ಭವವನ್ನು ಕೇಳುವ ಕ.ತೊಹಲತೆಯಿಂದ ಬಾಗಿಲ ಕಡೆಗೆ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದನು; ಮತ್ತು ಹೆಂಡತಿಯು ಬರುತ್ತಲೆ ಉಪಹಾರದ ಸಾಮಾನುಗಳನ್ನು ನೇವಿಸದಿದ್ದುದರ ಕಾರಣವನ್ನು ಕಟುರೀತಿಯಿಂದ ಚ್ಚರಿಸುವ ಸಂಕಲ್ಪವಾಡಿಕೊಂಡು ಕೆಲಕಾಲ ದಾರಿಯುಕಾಯಿಸಿ ಕೊನೆಗೆ ನಿರಾಶನಾಗಿ ಚಹವನ್ನು ಕುಡಿಯುತ್ತಿದ್ದನು ಚಹವು ತಣ್ಣಗಾಗಿ ರುಚಿಹೀನವಾಗಿ ಹೋಗಿತ್ತು ನೇವಕನು ಕಪ್ಪು ಬಿಸಿಗಳನ್ನು ತಕ್ಕೊಂಡು ಹೋದನು ಆದರೆ ಆ ಪರಿಚಿತ ವಾದಕಮಲಗಳೂ ಇಲ್ಲ—ಭಾಮಿನಿಯ ಆಗಮನವಾಗಲಿಲ್ಲ.

ಕ್ರಮವಾಗಿ ನೇಳಿಸಾಯಿತು. ರಂಗರಾಯನು ಸ್ವಾಸಾಹಾರಗಳನ್ನು ತೀರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಿಕ್ಕೆ ಸಿದ್ಧನಾದನು. ಭಾಮಿನಿಯು ಕಾರ್ಯ-ಕಲಾಪಗಳು ದಿನದಂತೆ ನಡೆದಿದ್ದವು. ರಂಗರಾಯನಿಗೆ ಎಲ್ಲಿಯೂ ಅವ್ಯವಸ್ಥೆಯು ಕಂಡುಬರಲಿಲ್ಲ. ಭಾಮಿನಿಯು ಊಟದ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ರಂಗರಾಯನ ಒಳಗೆ ಬಂದಳು. ದಿನದಂತೆ ಮಾತಾಡಿದಳು. ಪತಿಗೆ ಆಗ್ರಹದಿಂದ ಊಟ ಮಾಡಿಸಿದಳು. ಭಾಮಿನಿಯು ಇಂದಿನ ಕಾರ್ಯಪದ್ಧತಿಯಲ್ಲಿ ಏನಾದರೂ ನೆಚ್ಚು ಕಡಿಮೆಯಾಗಿದೆ ಯೆಂದು ಮನೆಯಲ್ಲಿಯೆ ಉಳಿದವರಾರಲಕ್ಷ್ಯದಲ್ಲೂ ಒರುವಂತಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ರಂಗರಾಯನು ಮಾತ್ರ ಇದನ್ನು ಕಂಡುಕೊಂಡನು. ಒಂದು ರಾತ್ರಿಯ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಹೆಂಡತಿಯ ಸ್ಥಿತಿಗತಿಗಳಲ್ಲಾದ ಬದಲಾವಣೆಗಳನ್ನು ಕಂಡು ಬೆರಗಾದನು.—ಒಹಿರಂಗದಲ್ಲಿ ಯಾವ ಸ್ಥಿತ್ಯಂತರವನ್ನೂ ತೋರದೆ, ಪ್ರಿಯ ವ್ಯಕ್ತಿಯು ಅಲ್ಪಾವಧಿಯಲ್ಲಿ ತನ್ನಿಂದ ಹೀಗೆ ದೂರ ಸರಿದು ನಿಂತುಕೊಂಡುದನ್ನು ನೋಡಿದ ಅವನು ಸ್ತಬ್ಧನಾಗಿ ಹೋದನು.

ಕಾಲೇಜಕ್ಕೆ ಹೊರಡುವ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಬಟ್ಟೆಗಳನ್ನು ಧರಿಸಲಿಕ್ಕೆಂದು ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ಕಾಲಿಟ್ಟ ರಂಗರಾಯನಿಗೆ ಮೊದಲು ಜಮಾಖರ್ಚಿನ ಆ ಪುಟ್ಟ ಪುಸ್ತಕವು ಕಣ್ಣಿಗೆ ಬಿತ್ತು. ರಂಗರಾಯನು ಗೇನಿಸಹತ್ತಿದನು. "ಈ ಮಹಿಯು ನಿನ್ನಿಂದಲೂ ಇಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದುಕೊಂಡಿರಬಹುದು. ನಾನಿದನ್ನು ಲಕ್ಷಿಸಿರಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ; ಇಲ್ಲವೆ ನಾನು ಊಟಕ್ಕೆ ಹೋದಾಗ ಭಾಮಿನಿಯು ತಂದಿಟ್ಟರಬಹುದು. ಇದೇನೋ! ಅಷ್ಟು ಸಂಭವನೀಯವಾಗಿ ತೋರುವದಿಲ್ಲ. ಇಂದು ತಿಂಗಳ ಕೊನೆಯ ದಿನವಲ್ಲ. ಹೀಗಿರಲು, ಈ ಮಹಿಯು ಇಲ್ಲಿಗೇಕೆ ಬಂದಿರಬಹುದು?" ಹೀಗೆ ಆಲೋಚಿಸುತ್ತ ರಂಗರಾಯನು ಉಡುಗೆ-ತುಡುಗೆಗಳನ್ನು ಧರಿಸಹತ್ತಿದನು. ಕುತೂಹಲತೆಯಿಂದ ಆ ಪುಸ್ತಕದ ಒಳಗೆ ಹೋಗಿ ನೋಡುತ್ತ ನಿಂತನು. ಕುಸುಪೊತ್ತಿನ ಮೇಲೆ ಕೈಯೊಳಗಿನ ಕೆಲಸವನ್ನು ತಡೆದು, ಪುಸ್ತಕದ ಪಾನುಗಳನ್ನು ತಿರುವುತ್ತ ಆಲೋಚಿಸಿದನು. ಜಮಾಖರ್ಚಿನ ಮೊದಲಿನಿಂದ ಕೊನೆಯ ವರೆಗೆ ಶುದ್ಧವೂ ಸ್ಪಷ್ಟವೂ ಆಗಿ ಬರೆಯಲ್ಪಟ್ಟಿತ್ತು. ನಿನ್ನಿನ ಸಾಯಂಕಾಲದ ವರೆಗಿನ ಜಮಾಯಿ ಹಾಗೂ ಖರ್ಚಿನ ರಕಮಗಳ ದೇಖರೀಜು ಮಾಡಿ, ಶಿಲುಕು ತೋರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತ್ತು. ಈ ಜಮಾಖರ್ಚಿನ ಮೊದಲಿನ ಯಾವ ದಿನವೂ ಆರಂಭವಾಗಿತ್ತೋ ಅಂದೂ ರಂಗರಾಯನು ಮನೆಯಲ್ಲಿಯಿಲ್ಲ. ಇಷ್ಟೆ ಅಲ್ಲ; ಮುಂಜಯಿಯಲ್ಲಿದ್ದನು. ಅರ್ಥಾತ್ ರಂಗರಾಯನು ಒರೆಯಲಾ

ರಂಭಿಸಿದವನಲ್ಲ; ಹೇಳಿ ಒರಿಸಿದವನಲ್ಲ. ಒಂದುವೇಳೆ ಜಮಾಖರ್ಚಿನ ಬರಹದ ಪಂಪಮಾಪ್ತಿಯು ಇಂದೇ ಘಟಿಸುವುದಾದರೆ, ಅದರಲ್ಲಿಯೂ ರಂಗಂ ಯನ ಅಂಗವಿರಲಿಲ್ಲ ಯಾಕೆಂದರೆ ಒರೆಯಬೇಡೆಂದು ಇವನು ಸೂಚಿಸಿದವನಲ್ಲ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ರಂಗಂಯ ನಿಗೆ ಈ ಜಮಾಖರ್ಚಿನ ಪುಸ್ತಕವು ಅವಶ್ಯಕವಸ್ತುವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ, ಆದರೂ ಇವನು ವೇದದಲನೆಯ ಪುಟದ ಒರಹವನ್ನು ಕ್ಷಣಕಾಲದ ವರೆಗೆ ನಿರ್ನಿಮೇಷನೇತ್ರನಾಗಿ ನೋಡುತ್ತ ನಿಂತುಬಿಟ್ಟನು. ಹೀಗೆ ನೋಡುತ್ತಿರುವ ಇವನಿಗೆ ನಡುವೆ ಕೆಲವು ದಿನ ಮಾತ್ರ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ತಲೆದೋರಿದ್ದ ಜಮಾಖರ್ಚಿನ ಪುಸ್ತಕದ ಬಗ್ಗೆಯೂ, ಬರಹಗಾರಳ ವಿಷಯವಾಗಿಯೂ ಹಲವು ಬಗೆಯ ಯೋಚನೆಗಳು ತಲೆದೋರತೊಡಗಿದುವು.

ಕೆಲಹೊತ್ತಿನ ಮೇಲೆ ರಂಗಂರಾಯನು ಆ ಪುಸ್ತಕದಿಂದ ಸರಿದು ಬಂದು ಪೋಷಾಕ ಹಂಕಿಕೊಳ್ಳುವುದರಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದನು, ಆದರೂ ಆಲೋಚನೆಯು ಇವನನ್ನು ಬಿಡಲಿಲ್ಲ. ಇವನು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೇ ಇಂತು ಅಂದಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದನು: “ಈ ಸಂವಾರದಲ್ಲಿ ಯಾವ ವಸ್ತುವಿಗೂ, ಯಾವ ಸಂಗತಿಗೂ ಹೆಚ್ಚು ಮಹತ್ವ ಕೊಟ್ಟು ಉಪಯೋಗವಿಲ್ಲ ಉದಯಿಸುವವು-ಕೆಲಕಾಲವಿರುವವು. ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಅಸ್ತವಾಗುವವು ಈ ಆಗು-ಹೋಗುಗಳನ್ನು ನಿರಪೇಕ್ಷಬುದ್ಧಿಯಿಂದ ನಿರೀಕ್ಷಿಸುತ್ತಿರಬೇಕಲ್ಲದೆ, ಮಮತ್ವ ಹಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಒಡೆದಾಡುವುದರಲ್ಲಿ ಸುಖವಿಲ್ಲ ”

ರಂಗಂರಾಯನು ಕಾಲೇಜಕ್ಕೆ ಹೊರಡುವ ವೇದಲು ಎಷ್ಟೆ ಇಚ್ಛೆಯಿದ್ದರೂ, ಭಾವಿನಿಯನ್ನು ಕರೆದು ಮಾತಾಡಿಸುವ ಧೈರ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದಲಿಲ್ಲ. ಅಪರಿಚ್ಛಾಕ ಭವಿಷ್ಯತ್ತಿನ ಬಗ್ಗೆ ಅವನು ನೂರಾರು ಕಲ್ಪನೆಗಳನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸುತ್ತಿದ್ದನು ಮಾತ್ರ—ಆದರೆ ಅನಿಶ್ಚಯದ ಆಶಂಕೆಯನ್ನು ಸುಸ್ಥಿತಿತ ದುರ್ಘಟನೆಯಲ್ಲಿ ದೃಢಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಸಾಹಸವು ಇವನಿಗಾಗಲಿಲ್ಲ.

ಕಾಲೇಜದ ಕೆಲಸವು ಮುಗಿಯುತ್ತಲೆ ರಂಗಂರಾಯನು ಮನೆಗೆ ಹೊರಡದ ಸುಭದ್ರೆಯ ಮನೆಯ ಕಡೆಗೆ ನಡೆದನು. ಭೀಮರಾಯನು ಮನೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದನು. ಈ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ದಂಪತಿಗಳಲ್ಲಿ ಒಕ್ಕಂದವಾಗಿ ಹೋಗಿತ್ತು. ಭೀಮ

ರಾಯನೂ ಸುಭದ್ರೆಯೂ ಚಕ್ಕಂದದಿಂದ ಮಾತಾಡುತ್ತ ಕುಳಿತಿದ್ದರು. ರಂಗರಾಯನು ಈ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ನೋಡಿ ಸಂತುಷ್ಟನಾಗಿ: “ತಂಗಿ, ರಾಮನನ್ನು ಕರೆಕಳುಹಲ್ಲಿಲ್ಲವಲ್ಲ?” ಎಂದು ಕೇಳಿದನು.

ಸುಭದ್ರೆಯು ಉತ್ತರಕೊಡತಕ್ಕವಳಿದ್ದಳು; ಭೀಮರಾಯನು ಹೆಂಡತಿಗೆ ಮಾತಾಡಲವಕಾಶ ಕೊಡದೆ: “ನಿನ್ನೆ ಆನೆಯನ್ನು ಕೊಂಡ ವ್ಯಕ್ತಿಯು ಈಗ ಇಲ್ಲಲ್ಲ,” ಎಂದು ನುಡಿದನು.

“ಒಳ್ಳೆ ಗೊಡವಾಗಿ ಮಾತಾಡಿದೆ! ವಿವರಣೆಯನ್ನಷ್ಟು ಮಾಡಿಬಿಡು!” ರಂಗರಾಯನು ನುಡಿದನು.

ನೀನು ಕತೆಯನ್ನು ಕೇಳಿಲ್ಲವೆ? ಕೇಳಿರದಿದ್ದರೆ, ನಾನೀಗ ಸಂಕ್ಷೇಪವಾಗಿ ಹೇಳುವೆನು, ಕೇಳು ಸೆರೆಗುಡಕನೊಬ್ಬನು ಮದಿರೆಯ ಮದದಲ್ಲೆ ಅಕಸನ ಆನೆಯನ್ನು ಕೊಳ್ಳಬಯಸಿದನು; ಆನೆಯನ್ನು ತಕ್ಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತಿರುವ ರಾಜಸೇವಕನಿಗೆ ಮನಬಂದಂತೆ ಮಾತಾಡಿದನು. ಈ ಸುದ್ದಿಯು ರಾಜನಿಗೆ ತಿಳಿಯಿತು. ರಾಜನು ಮರುದಿನದ ದರ್ಬಾರದಲ್ಲಿ ಸೆರೆಗುಡಕನನ್ನು ಕರಿಸಿ ಕೊಂಡು ವಿಚಾರಿಸಿದನು. ಇದಕ್ಕೆ ಉತ್ತರವಾಗಿ ಆ ಸೆರೆಗುಡಕನು ಕೈಜೋಡಿಸಿಕೊಂಡು ವಿನಯದಿಂದ ಹೇಳಿದನಂದರೆ: “ನಿನ್ನೆ ದೊರೆಗಳವರ ಆನೆಯನ್ನು ಕೊಳ್ಳಬಯಸಿದವನು ಬೇರೆ. ಈಗ ನಿಮ್ಮ ಮುಂದೆ ನಿಂತಿರುವ ನಾನು ಬೇರೆ. ನಿನ್ನೆ ಅವನು ನನ್ನಲ್ಲಿ ವಾಸವಾಗಿದ್ದನು—ಅವನೂ ನಾನೂ ಏಕತ್ರರಾಗಿದ್ದೆವು. ಇಂದು ಅವನು ನನ್ನಿಂದ ಬೇರೆಯಾಗಿ ಹೋಗಿದ್ದಾನೆ ಈಗ ನನಗೆ ನಿಮ್ಮ ಆನೆಯಿಂದ ಪ್ರಯೋಜನವಿಲ್ಲ—ಕಾರಣ ನನಗೆ ನಿಮ್ಮ ಆನೆಯು ಬೇಡ. ನಿನ್ನೆ ಆನೆಯನ್ನು ಕೊಳ್ಳಬಯಸಿದ ವ್ಯಕ್ತಿಯು ಈಗ ಇಲ್ಲಲ್ಲ.” ಎಂದು ಹೇಳಿ, ಭೀಮರಾಯನು ತನ್ನ ರಸಿಕತೆಗೆ ತಾನೇ ನಗಹತ್ತಿದನು. ನಗೆಯು ನಿಂತ ಬಳಿಕ ಮತ್ತೆ ಹೇಳಹತ್ತಿದನು: “ಈ ಕತೆಯನ್ನು ನಿನ್ನ ಹೆಂಡತಿಗೆ ಹೇಳಿ, ಅವಳ ಕೋಪವನ್ನು ಶಾಂತಗೊಳಿಸು. ನಿನ್ನೆ ರಾಮನನ್ನು ಸಂರಕ್ಷಿಸ ಒಯಸಿದವಳು ಈಗ ಈ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಲ್ಲ. ಅವಳು ನಿನ್ನೆ ಕ್ಷಣಕಾಲ ಮಾತ್ರ ನಿನ್ನ ಸಹೋದರಿಯಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸಿ ಅಂತರ್ಧಾನ ಹೊಂದಿದ್ದಾಳೆ. ಬಾಲಕನಿಗೆ ತಾಯಿಗಿಂತ ಅತ್ತೆಯ ಸಂರಕ್ಷಣೆಯು ಪ್ರಿಯಕರವಲ್ಲ; ಹಿತಕರವೂ ಅಲ್ಲ ಒಂದುವೇಳೆ ನಿನ್ನ ಈ ಸಹಜಾತೆಯು ಯಾವುದೊಂದು ಪ್ರಾಣಿಯನ್ನು ಸಂರಕ್ಷಿಸಿಯೆ ತೀರುವೆನೆಂದು ಹಟ ಹಿಡಿದರೆ, ನಾನು ಏನಿಗಿಗೆ ಸಾಲಮಾಡಿಯಾದರೂ ಒಂದು ಆನೆಯನ್ನು ಕೊಂಡು

ಕೊಡುವೆನು ಅದನ್ನಿವಳು ಸಂರಕ್ಷಿಸಿ ಸಂತುಷ್ಟಳಾಗಲಿ” ಭೀಮರಾಯನು ರಂಗರಾಯನ ಕಡೆಗೆ ವೋರೆ ಮಾಡಿ ಕಣ್ಣು ಚಿವುಟಿ ನಗಹತ್ತಿದನು.

ರಂಗರಾಯನು ಭೀಮರಾಯನ ಈ ನಗುವಿನ ಸಹಕಾರಿಯಾಗಲಿಲ್ಲ-ನಗಲಿಲ್ಲ ಯಾಕೆಂದರೆ, ಈ ಜೀವ್ಯಯೆ ಸುಭದ್ರೆಯ ಸುಪ್ರಕೋಧವನ್ನು ಜಾಗ್ರತಗೊಳಿಸಿದರೆ, ಅನರ್ಥವೋದಗಲುಹುದೆಂದು ಭಯಗೊಂಡಿದ್ದನು ಕಾರಣ ಇವನು ಪ್ರಯತ್ನಪೂರ್ವಕ ತನ್ನ ನಗುವನು, ತಡೆದುಕೊಂಡನು.

“ರಂಗ, ನಿನ್ನ ವೋರೆಯ ಮೇಲೆ ಕಳೆಯಿಲ್ಲದಾಗಿದೆ ಮತ್ತೇನಾದರೂ ವಿಶೇಷ ಸಂಗತಿ ಜರಗಿದೆಯೆ?” ಭೀಮರಾಯನು ಕೇಳಿದನು.

“ನಿನ್ನ ಸುಭದ್ರೆಯ ಮಾತುಗಳಿಂದ ರಾಮನ ವಿಷಯ ದಲ್ಲಿ ನಾನು ತುಂಬಾ ನಿಶ್ಚಿಂತನಾಗಿದ್ದೆನು, ಆದರೆ ಇವಳು ಇಂದು ಉತ್ಸಾಹವಿಲ್ಲದವಳಾಗಿದ್ದಾಳೆ. ಇವಳಿಂದ ಆ ಕೆಲಸವಾಗುವದಿಲ್ಲೆಂದ ಬಳಿಕ, ನಾನು ರಾಮನ ವಿಷಯವಾಗಿ ಬೇರೆತುಂಬು ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಗೊತ್ತು ಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಬೇಕಾಗಿದೆ”

“ಮಗನ ಸಂರಕ್ಷಣೆಯ ವಿಷಯ ದಲ್ಲಿ ನೀನು ನಿನ್ನ ಈ ಭಾವಿಕ ಭಾಯೇಕ ಯನ್ನು ನಂಬಲಾರದವನಾಗಿರುವೆ.....”

“ನಿನ್ನ ಈ ಕೋಪನುಡಿಯ ಉತ್ತರವನ್ನು ಕೊಡುವ ಮನಸ್ಸು ನನಗಿಲ್ಲದಾಗಿದೆ, ಆದರೂ ನಾನು ನೀಗೆ ಭಾಮಿನಿಯು ಬೇಗನೆ ಇಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಟು ಹೋಗತಕ್ಕವಳಿರುವಳೆಂಬದನ್ನು ಮಾತ್ರ ಸಹಚಿಸದಿರಲಾರೆನು.”

“ಹೊರಟು ಹೋಗುವಳೆ? ಎಲ್ಲಿಗೆ?” ಭೀಮರಾಯನು ಕೇಳಿದನು.

“ಎಲ್ಲಿಂದ ಒಂದಿರುವಳೋ ಅಲ್ಲಿಗೆ-ತನ್ನ ಅಣ್ಣಂದಿರ ಮನೆಗೆ ಹೋಗುವಳಂತೆ?” ರಂಗರಾಯನು ನುಡಿದನು.

ಭೀಮರಾಯನ ಮುಖವು ಅತಿಶಯ ಗಂಭೀರವಾಯಿತು. ಇವನು ತನ್ನ ಹೆಂಡತಿಯ ವೋರೆಯನ್ನು ದೃಷ್ಟಿಸಿ, “ರಂಗ, ಇಂತಹದೊಂದು ದುರ್ಘಟೆ ನೆನಪು ಒಪಗೂಹುದೆಂದು ನಾನು ವೊಡಲೆ ತರ್ಕಿಸಿ ಭಯಗೊಂಡಿದ್ದೆನು,” ಎಂದು ನುಡಿದನು.

ಈ ಪರಿಗೆ ಮಾತಾಡದೆ ಸುಮ್ಮನೆ ಕುಳಿತಿದ್ದ ಸುಭದ್ರೆಯು, ಪತಿಯ ಮಾತಿನ ಶಂಗಿತವನ್ನರಿತಳು. ಉಂಟಾದ ಕೋಪವನ್ನು ತೋರಗೊಡದೆ, ಸಹಕೃತದಿಂದ ಮಾತಾಡತೊಡಗಿದಳು: “ಕಣ್ಣಾ, ನಿನ್ನ ಮಾತುಗಳಿಂದಲೇ ನೀನು ಭಾಮಿನಿಯನ್ನು ತೊರುವುದನೆಗೆ ಕಳುಹಬೇಕೆಂದಿರುವೆಯಾ? ಯಾವ

ಕಾರಣದಿಂದಲೇ ನೀನು ಭಾವಿಯನ್ನು ಹೊರದೂಡಬಯಸಿರಲಿಲ್ಲೆಯೇಕೆ, ನಾನು ಬೇಡೆನ್ನುವುದಿಲ್ಲ; ಆದರೆ ಇದರ ಪರಿಣಾಮವು ಒಳತಾಗಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲವೆಂದು ನನಗೆ ಅನಿಸಹತ್ತಿದೆ. ಯಾಕೆಂದರೆ, ಇದಕ್ಕಾಗಿ ನೀವಿಬ್ಬರೂ ಮುಂದೆ ಸತ್ಕೃತ್ವಾಪಕ್ಕೆ ಗುರಿಯಾಗುವ ಸಂಭವವಿದೆ”

ರಂಗರಾಯನು ಕಳೆದ ಒಂದೆರಡು ದಿನ ತನ್ನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ನಡೆದ ವಿಶೇಷ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸಿ, ಬಳಿಕ ಇಂತು ಮಾತಾಡತೊಡಗಿದನು: “ನಾನು ಅವಳಿಗೆ ತೌರುಮನೆಗೆ ಹೋಗಿ ಎಂದು ಹೇಳಿದವನಲ್ಲ. ಅವಳಿಗೆ ಹೋಗುವೆನೆಂದೆನ್ನಲು ಬೇಡವೆಂದು ನುಡಿದವನೂ ಅಲ್ಲ. ಅವಳು ಹೀಗೆ ಮತ್ತೆ ತೌರುಮನೆಗೆ ಹೋಗುವಳಾದರೆ, ಬಂಧು-ಬಾಂಧವರೆಲ್ಲರು ಈ ವಿಷಯವನ್ನೆತ್ತಿ ಚರ್ಚಿಸಹತ್ತುವರು. ಈ ಚರ್ಚೆಯಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಸ್ತುತಿಗೆ ಅವಕಾಶವಿಲ್ಲೆಂಬುದನ್ನು ನಾನು ಬಲ್ಲೆನಾದರೂ, ಭಾವಿಯನ್ನು ತಡೆದಿರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾರದವನಾಗಿರುವೆನು. ವೇದಿಗಳು ನನ್ನಿಂದ ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ತಪ್ಪಾಗಿತ್ತು. ಅದನ್ನು ಸುಧಾರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕಾಗಿ ನಾನು ಭಾವಿಯನ್ನು ಕರಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದೆನು. ಅವಳು ನನ್ನಿಷ್ಟಿಯಂತೆ ನಡೆದು ತನ್ನ ಸ್ಥಳವನ್ನು ಕಾಯ್ದುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗಿತ್ತು; ಆದರೆ ಅವಳು ಹೀಗೆ ಮಾತಾಡದೆ, ತಾನೇ ತಾನಾಗಿ ನಾನು ತವರುಮನೆಗೆ ಹೋಗುವೆನೆಂದು ಹಟ ಹಿಡಿದಿರುವುದು ಒಂದು ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನನ್ನ ಮಹದ್ಭಾಗ್ಯವೆಂದೇ ನಾನು ಭಾವಿಸಿದ್ದೇನೆ. ಅವಳಿಗೆ ಈ ಬುದ್ಧಿಯನ್ನಿತ್ತುದಕ್ಕಾಗಿ ನಾನು ದೇವರಿಗೆ ಮನಃಪೂರ್ವಕ ಧನ್ಯವಾದಗಳನ್ನರ್ಪಿಸುವೆನು”

ಸುಭದ್ರೆಯು ಈ ಮಾತಿಗೆ ಉತ್ತರ ಕೊಡಬಯಸದೆ ಸುಮ್ಮನಿದ್ದಳು. ಭೀಮರಾಯನೂ ಪ್ರತಿಮಾತಾಡಲಿಲ್ಲ. ರಂಗರಾಯನು ಮತ್ತೆ ಹೀಗೆ ಹೇಳಹತ್ತಿದನು: “ನಿಮಗೆ ಈ ಎಲ್ಲ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ತಿಳಿಸುವುದು ಅವಶ್ಯವೆಂದು ನನಗೆ ಅನಿಸಿದ್ದರಿಂದ ನಾನು ಇಂದು ಈ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದಿರುವೆನು. ಎಲ್ಲ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ತಿಳಿದಿದ್ದ ನೀವು ನನಗೆ ದೋಷಕೊಡಲಾರಿರೆಂದೇ ನಾನು ಭಾವಿಸಿರುವೆನು”

ಭೀಮರಾಯನು ಜೋರಿನಿಂದ ತಲೆಯಲ್ಲಾಡಿಸಿ ಮಾತಾಡತೊಡಗಿದನು:-
 “ಇಲ್ಲ ನಾವು ನಿನಗೆ ದೋಷಕೊಡುವುದಿಲ್ಲ. ಇರಲಿ ರಂಗ, ಮಧ್ವರಾಯರ ಮಗಳನ್ನು ನಿನಗೆ ಕೊಡುವ ಆಲೋಚನೆಯು ನಡೆದಿತ್ತಷ್ಟೆ? ಮಧ್ವರಾಯನೇ ಆಗಲಿ, ಅವನ ವತಿಯಿಂದ ವತ್ತಾರೇ ಆಗಲಿ ನಿನ್ನ ಒಳಗೆ ಬಂದಿದ್ದರೇನು?”

ಭಾಮಿನಿಯು ವೃಂದಾವನದ ಪೂಜೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಅಡೇ ಬಂದು ನಿಂತಿದ್ದಳು ಮನೆಯಲ್ಲಿ ತುಳಸಿಯ ಕಟ್ಟಿಯಿರಲಿಲ್ಲ. ನೆರೆಮನೆಯಲ್ಲಿಯ ವೃಂದಾವನಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಪೂಜೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಬರುವುದು ಭಾಮಿನಿಯ ನಿತ್ಯದ ಪದ್ಧತಿಯಾಗಿತ್ತು. ಇವಳು ಬಾಗಿಲ ಕಡೆಗೆ ನೋಡಿ “ಒಬ್ಬ” ಎಂದು ಉಚ್ಛರಿಸಿದಳು.

ಭೀಮರಾಯನು ಅಡುಗೆಯ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಹೊಕ್ಕು ಭಾಮಿನಿಯನ್ನು ನೋಡಿದನು. ಮಾತಾಡಹತ್ತಿದನು: “ತಂಗಿ, ಈ ಅವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ಬಂದು, ನಿನಗೆ ತೊಂದರೆ ಕೊಟ್ಟಂತಾಯಿತು ನೀನು ಮತ್ತೆ ತಾರುಮನೆಗೆ ಹೊರಡುವ ಸುದ್ದಿಯನ್ನು ಕೇಳಿ ತಡೆಯಲಾರದೆ ಬಂದೆನು ನೀನು ಹೀಗೆ ಅಕಸ್ಮಾತ್ತಾಗಿ ತಾರುಮನೆಗೆ ಹೊರಡುವುದರ ಕಾರಣವೇನು? ಅಪ್ಪನಿಗೆ ಜದ್ದುಗಿದೆಯೇ?”

“ಅಪ್ಪನು ಜೀವಿಸಿಲ್ಲ ಸತ್ತು ಸ್ವರ್ಗದಲ್ಲರುವನು!”

“ಹೀಗೆ! ಹಾಗಾದರೆ ಅವನಿಗೆ ಆಜಾರಿಯಾಗಿದೆಯೇನು?”

“ಅವಳೂ ಜೀವಿಸಿಲ್ಲ ಅಪ್ಪನಿಗಿಂತ ವೇದಲೇ ಸತ್ತು ಹೋಗಿದ್ದಾಳೆ!”

ಭೀಮರಾಯನು ಅತಿಶಯ ವಿಸ್ಮಯವನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಿ ಇಂತೂ ಮಾತಾಡಿದನು: “ಹಾಗಾದರೆ ನೀನಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗುವೆ? ಅಲ್ಲಿ ಯಾರಿರುವರು? ತಾಯ್ತಂದೆಗಳಿಲ್ಲದ ಮನೆಗೆ ನೀನು ಈ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ನೀನು ಹೋಗಬಯಸುವುದು ಎಷ್ಟು ಮಾತ್ರಕ್ಕೂ ವಿಹಿತವಲ್ಲ ರಂಗರಾಯನ ಅಭಿಪ್ರಾಯವು ಹೇಗೆ ಇರಲಿ, ನಾನಂತೂ ಈ ನಿನ್ನ ಸಂಕಲ್ಪವನ್ನು ಸಮರ್ಥಿಸಲಾರೆನು!”

ಭಾಮಿನಿಯು ಕೆಳವೇಲೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ನನುನಗೆಯಿಂದ: “ನೀವು ನನಗೆ ಹೋಗಲಿಕ್ಕೆ ಅಪ್ಪಣೆಯನ್ನು ಕೊಡಲಾರಿರಾ?” ಎಂದು ಕೇಳಿದಳು.

“ಒಬ್ಬ ಎಷ್ಟು ಮಾತ್ರವೂ ನಾನು ಒಪ್ಪಿಗೆಯನ್ನು ಕೊಡಲಾರೆನು!”

“ಆಣ್ಣಾ, ನನಗೆ ಇದುವರೆಗೆ ಮೂವರು ಅಣ್ಣಂದಿರಿದ್ದರು. ಈಗ ನಾಲ್ಕನೆಯ ಅಣ್ಣನೆತ್ತಿಬ್ಬನಿರುವನೆಂದು ಭಾವಿಸಿರುವೆನು. ನೀವು ಈ ನನ್ನ ನಾಲ್ಕನೆಯ ಅಣ್ಣಂದಿರು. ನಾನಿದುವರೆಗೆ ಅಣ್ಣಂದಿರ ಮನೆಯಲ್ಲಿಯೆ ಇದ್ದವಳು ಅಣ್ಣಂದಿರ ಅಧಿಕಾರಕ್ಕೊಳಗಾಗಿದ್ದು ನನ್ನ ಈ ವರೆಗಿನ ಜೀವಿತದ ಬಹು ಭಾಗವನ್ನು ಕಳೆದವಳು. ಅಣ್ಣಂದಿರ ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ನಾನು ಆತ್ಮಾಭಿಮಾನಕ್ಕೆ ಆಘಾತವನ್ನನುಭವಿಸಿದವಳಲ್ಲ; ಆಚಾರ-ವಿಚಾರಗಳಿಗೆ ಅಮರ್ಯಾದೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿದವಳಲ್ಲ.”

“ತಂಗೀ, ಒಂದುವೇಳೆ ನೀನು ಈಗ ತಾರುಮನೆಗೆ ಹೋಗುವುದು ಅಶ್ಯ ವಶ್ಯವಾಗಿದ್ದರೆ ಹೋಗಬಹುದು. ನಾನು ಬೇಡೆನ್ನುವದಿಲ್ಲ; ಆದರೆ ತಿರುಗಿ ಎಂದು ಬರುವೆಯೆಂಬುದನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಹೇಳಿಟ್ಟು ಹೋಗು. ತಿರುಗಿ ಬರುವ ಸಮಯವನ್ನು ಸೂಚಿಸಿದ ಹೊರತು, ನಾನು ನಿನ್ನ ಈ ಹೊರಡುವಿಕೆಗೆ ಅನುಮತಿ ಕೊಡಲಾರೆನು.”

ಭಾವಿನಿಯು ಮಾತಾಡದೆ ಸುಮ್ಮನಿದ್ದಳು. ಭೀಮರಾಯನು “ರಾಮನ ಗತಿ ಏನು?” ಎಂದು ಕೇಳಿದನು.

“ಅವನ ಆತ್ಮೆ ಇದ್ದಾಳೆ.”

“ಅವಳು ನನ್ನ ಹೆಂಡತಿಯು. ನಾನು ಅವಳ ಸಲುವಾಗಿ ನಿನ್ನ ಹತ್ತಿರ ಕ್ಷಮೆಬೇಡಿಕೊಳ್ಳುವೆನು.”

ಭಾವಿನಿಯು ಮಾನದಿಂದಿದ್ದಳು. ಭೀಮರಾಯನು “ಕ್ಷಮಿಸುವುದು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲವೆ?” ಎಂದು ಕೇಳಿದನು. ಆದರೂ ಭಾವಿನಿಯು ಮಾತಾಡಲಿಲ್ಲ. ಭೀಮರಾಯನು ಕೆಲಕಾಲ ಉತ್ತರದ ಮಾರ್ಗಪ್ರತೀಕ್ಷೆ ಮಾಡಿ, ನಿಟ್ಟುಸಿರಬಿಟ್ಟು ಮೆಲ್ಲಮೆಲ್ಲನೆ ಮಾತಾಡಹತ್ತಿದನು: “ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಅಪರಾಧವಿದ್ದ ಬಳಿಕ ಅದಕ್ಕೆ ಕ್ಷಮೆಯೂ ಇರಲಿಕ್ಕೆ ಬೇಕು. ಅವಳ ಅಪರಾಧಕ್ಕೆ ಕ್ಷಮೆಯು ಏಕೆ ಇಲ್ಲವೆಂಬುದನ್ನು ಹೇಳಲಾರೆಯಾ?”

“ಒಬ್ಬನು ಮಾಡಿದ ಅಪರಾಧದ ಶಿಕ್ಷೆಯನ್ನು ಮತ್ತೊಬ್ಬನು ಅನುಭವಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತಿರುವುದೇಕೆ? ಹೀಗಾಗುವುದನ್ನು ನಾನು ಬಲ್ಲೆನು, ಆದರೆ ಏಕೆ ಹೀಗಾಗುತ್ತಿದೆಯೆಂಬುದನ್ನು ಮಾತ್ರ ಅರಿಯೆನು.” ಭಾವಿನಿಯು ನುಡಿದಳು.

“ಎಂದು ಹೊರಡುವೆ?” ಭೀಮರಾಯನು ಕೇಳಿದನು.

“ಫಣ್ಣನು ಕರೆಯ ಬಂದ ಬಳಿಕ ಹೋಗುವೆನು. ಅವನು ನಾಳೆ ಬಂದರೂ ಬರಬಹುದು.”

ಭೀಮರಾಯನು ಕ್ಷಣಕಾಲ ಸುಮ್ಮನಿದ್ದನು. ಬಳಿಕ ಮತ್ತೆ ಮಾತಾಡಹತ್ತಿದನು: “ತಂಗೀ, ಒಂದು ಮಾತನ್ನು ನಿನ್ನ ಮುಂದೆ ಎಂದೂ ಒಡನುಡಿಯಬಾರದೆಂದು ಸಂಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದೆನು, ಆದರೆ ಇಂದು ಆ ಮಾತನ್ನು ನಿನ್ನ ಮುಂದೆ ಹೇಳದಿದ್ದರೆ, ನಾನು ಅಪರಾಧಿಯಾಗಿ ಹೋಗುವೆನೆಂದು ನನಗೆ ಅನಿಸುತ್ತಿದೆ. ಕಾರಣ ಅದನ್ನು ಈಗ ನಿನಗೆ ಹೇಳಿಡುವೆನು. ನೀನು ಈ ಮನೆಗೆ ಬರುವುದೊಂದೇ ಮತ್ತೊಬ್ಬಳು ಈ ಮನೆಯ ಒಡತಿಯಾಗಿ ಬರುವ ಅಲೋಚನೆಯು.”

ನಡೆದಿತ್ತು. ಆ ಆಲೋಚನೆಯು ಈಗಲೂ ಸಂಘರ್ಷವಾಗಿ ಮುಗಿಲ್ಲ.”

“ಆಣ್ಣಾ, ನಾನಿದನ್ನು ಒಲ್ಲೆನು”

“ಹೀಗಿದ್ದು ನೀನು ಈ ಮನೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗಲಿಕ್ಕೆ ಮನಸ್ಸು ಮಾಡಿರುವೆಯಾ? ನೀನಾಗಿಯೇ ಆ ಆಲೋಚನೆಯನ್ನು ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಪರಿಣಮಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಸಹಾಯಮಾಡುವೆಯಾ? ನೀನು ಕೋಪದ ಆಧಿನಳಾಗಿ ಈ ಮನೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಹೋಗಿ, ನಡೆವಿದ್ದ ಆ ಒಳಸಂಚು ಜಯಶಾಲಿಯಾಗುವಂತೆ.....”

ಭಾಮಿನಿಯು ಭೀಮರಾಯನನ್ನು ಮುಂದೆ ಮಾತಾಡಗೊಡದೆ ನಿರ್ಧಾರವಿಂದ ಹೀಗೆ ಮಾತಾಡಹತ್ತಿದಳು: “ಆಣ್ಣಾ, ಆ ಒಳಸಂಚು ಜಯಶೀಲವಾಗಲಿ ಇಲ್ಲವೆ ಅಪಜಯ ಹೊಂದಲಿ, ನಾನು ಯಾವುದನ್ನೂ ಲೆಕ್ಕಿಸುವದಿಲ್ಲ! ನೀವು ನನ್ನನ್ನು ಕ್ಷಮಿಸಿರಿ!” ಭಾಮಿನಿಯು ಕೈಬಿಡೀಡಿಸಿ ಭೀಮರಾಯನ ಮೋರೆಯ ಕಡೆಗೆ ನೋಡಿದಳು.

ಈ ದೃಷ್ಟಿಯ ಎದುರಿನಲ್ಲಿ ಭೀಮರಾಯನು ನೀರವವಾಗಿ ನೋಡುತ್ತ ನಿಂತನು

೧೨

ರಂಗರಾಯನು ಹೆಂಡತಿಯೊಡನೆ ಮಾತನಾಡುವುದನ್ನು ಒಹಳವಾಗಿ ಕಡಿಮೆ ಮಾಡಿದನು, ಆದರೆ ಭಾಮಿನಿಯು ಹೀಗೆ ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವಕ ಮಾತನಾಡುವ ಮನಸ್ಸು ಮಾಡಲಿಲ್ಲ. ಇವಳು ಮಾತನಾಡುತ್ತಿದ್ದರೂ, ಪ್ರಸಂಗೋಚಿತವಾಗಿ ಪತಿಯೊಡನೆ ಮಾತನಾಡುತ್ತಿದ್ದಳು. ರಂಗರಾಯನು ಎಷ್ಟೆ ಸೂಕ್ಷ್ಮರೀತಿಯಿಂದ ಪರೀಕ್ಷಿಸಿದರೂ, ಭಾಮಿನಿಯ ಒಹಿರಂಗದ ಆಚರಣೆಯಲ್ಲಿ ಲೋಪಮಾತ್ರವೂ ಪರಿವರ್ತನೆಯಾದುದನ್ನು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳಲಿಲ್ಲ. ಭಾಮಿನಿಯು ಸಂಸಾರದ ಎಲ್ಲ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಹಿಂದಿನಂತೆ ಈಗಲೂ ಒಳ್ಳೆ ದಕ್ಷತೆಯಿಂದ ಹಾಗೂ ಪೈಪೋಟಿಯಿಂದ ಸಾಗಿಸಿದ್ದಳು. ಇವಳು ತಾನು ಮಾಡುವ ಕೆಲಸದಲ್ಲೆಯೇ ಆಗಲಿ, ಸೇವಕರಿಂದ ಮಾಡಿಸುವ ಕೆಲಸಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಆಗಲಿ ಸದಾ ಬಾಗ್ಯದ ದೃಷ್ಟಿಯನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದಳು. ಸೇವಕರ ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ ಕೋಪ ದೋಷ ಘಟಿಸಿದರೂ ಅದು ಭಾಮಿನಿಯ ದೃಷ್ಟಿಗೋಚರವಾಗದಿರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ರಂಗರಾಯನು ಇಂದು ಮಂಜಾವಿನಲ್ಲಿ ಭಾಮಿನಿಯು ಚಾಕರನೊಂದು ಸಣ್ಣ ತಪ್ಪಿ

ಗಾಗಿ ಅವನಿಗೆ ಸಿಟ್ಟುನಾಡುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ಕೇಳಿದ್ದನು. ಇವನು ತನ್ನ ಹೆಂಡತಿಯ ಚಟುವಟಿಕೆಯನ್ನೂ ಕಾರ್ಯದಕ್ಷತೆಯನ್ನೂ ಕಂಡು, ಯಾವ ಹೆಂಗಸು ಒಂದೆರಡು ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಮನೆಗೆ ಕೊನೆಯ ಶರಣು ಹೊಡೆದು ತಾರುಮನೆಗೆ ಹೋಗುತ್ತಿರುವಳೋ, ಅವಳಿಗೆ ಈ ಸಂಸಾರದ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಇಷ್ಟೊಂದು ಮಮತೆಯಿದ್ದುದೆಂತು? ಎಂದು ಯೋಚಿಸಿ ಆಗಾಗ್ಗೆ ಗೊಂದಲದಲ್ಲಿ ಬೀಳುತ್ತಿದ್ದನು. ಈ ವಿಷಯವಾಗಿ ಭಾಮಿನಿಯನ್ನು ಮಾತಾಡಿಸಿ ತಿಳಿದು ಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದರೆ, ಯಾವುದೋ ಒಂದು ಅನಿರೀಕ್ಷಿತ ಕಾರಣವು ಅಸ್ವಿಯಾಗಿ ರಂಗರಾಯನನ್ನು ಮಾತಾಡಗೊಡುತ್ತಿಲ್ಲ.

ರಂಗರಾಯನು ಭಾಮಿನಿಯ ಸ್ವಭಾವವನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ತಿಳಿದಿರಲಿಲ್ಲ; ಅದೇ ಕೊಳ್ಳಲಿಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಸಮಯವನ್ನೂ ಹೊಂದಿರಲಿಲ್ಲ. ದೊರೆದ ಅಲ್ಪಾವಧಿಯಲ್ಲಿ ವಿಚಾರಿಸಿ ತಿಳಿಕೊಂಡದ್ದರ ಫಲವಾಗಿ 'ಭಾಮಿನಿಯು ತನ್ನ ಮಾತ ಹೊರಳಿಸತಕ್ಕವಳಲ್ಲ' ಎಂದು ನಿರ್ಧರಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದನು. ಈ ನಿರ್ಧಾರಣೆಯನ್ನನುಸರಿಸಿ ರಂಗರಾಯನು ಆಗಾಗ್ಗೆ "ಭಾಮಿನಿಯು ತಾರು ಮನೆಗೆ ಹೋಗುವುದನ್ನು ತಪ್ಪಿಸತಕ್ಕವಳಲ್ಲ, ಆದರೆ ಅವಳ ಈಗಿನ ಕೃತಿಯು ಪಿತೃಗೃಹ ಗಮನದ ನಿರ್ಧಾರಣೆಗೆ ತೀರ ವಿಸರೀತವಿದೆ. ಹೀಗಾದದ್ದು ಹೇಗೆ?" ಎಂಬ ಗೊಂದಲವಿಚಾರಕ್ಕೊಳಗಾಗುತ್ತಿದ್ದನು. ಸರಿಯಾದ ಉತ್ತರವನ್ನು ಕಾಣದೆ ಚಟಪಡಿಸುತ್ತಿದ್ದನು.

ರಂಗರಾಯನು ಹಲವು ಜನರ ಸ್ವಭಾವಗಳನ್ನು ಅವಲೋಕಿಸಿದ್ದನು; ಭಿನ್ನ ಸ್ವಭಾವದ ಅನೇಕ ಜನರೊಡನೆ ವ್ಯವಹರಿಸಿದ್ದನು. ಮಾನಸ ಶಾಸ್ತ್ರದ ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ಹೊತ್ತಿಗೆಗಳನ್ನು ಓದಿಕೊಂಡಿದ್ದನು. ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಲೇಖಕರ ಕಾವ್ಯ-ಕಾದಂಬರಿ-ಕಥೆಗಳ ನಾಯಕ-ನಾಯಕಿಯರ ಸ್ವಭಾವವೈಶಿಷ್ಟ್ಯವನ್ನು ಕುರಿತು ಅಲೋಚಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಇವನು ಈ ಎಲ್ಲವುಗಳ ಸಹಾಯತೆಕೊಂಡರೂ, ಭಾಮಿನಿಯ ಸ್ವಭಾವವೈಶಿಷ್ಟ್ಯವನ್ನು ಕಂಡುಹಿಡಿಯಲಸಮರ್ಥನಾಗಿದ್ದನು.

ಭೀಮರಾಯನು ಒಂದು ಅಡುಗೆಯ ಮನೆಯ ಜಾಗಿಲ ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ನಿಂತನು. ಒಳಗೆ ಹಣಕೆ ಹಾಕಿ ನೋಡಿ, "ತಂಗಿ, ಊಟಕ್ಕೆ ಕುಳಿರಲಿಕ್ಕೆ ಇನ್ನು ಎಷ್ಟು ಅವಕಾಶವಿದೆ?" ಎಂದು ಕೇಳಿದನು.

ಭಾಮಿನಿಯು ನಗೆನೋಗದಿಂದ "ಎಲ್ಲವೂ ಸಿದ್ಧವಿದೆ. ನನ್ನಿಂದ ಆಡವಾಗುವಂತಿಲ್ಲ. ಯಾವಾಗ್ಗೆ ಊಟಕ್ಕೆ ಬರುವರೆಂಬದನ್ನು ನಿಮ್ಮ ಸ್ನೇಹಿತರನ್ನು

ವಿಚಾರಿಸಿಕೊಳ್ಳಿರಿ” ಎಂದು ನುಡಿದಳು.

“ನೀನು ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಹಿಂಜರಿಯತಕ್ಕವಳಲ್ಲ, ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ನೋಲತಕ್ಕವಳಲ್ಲ ವೆಂಬದನ್ನು ನಾನು ಒಲ್ಲೆನು. ನಿನ್ನ ಸರ್ವೋತ್ಕೃಷ್ಟವಾದ ಅಡುಗೆಯ ರುಚಿಯನ್ನು ಒಮ್ಮೆಯಾದರೂ ನೋಡದೇಕೆಂಬ ಆಶೆಯು ನನಗುಂಟಾಗಿದೆ; ಆದರೆ ಊಟಮಾಡಿಬಂದಿದ್ದ ನಾನು ಅಪಹನದ ಭಯದಿಂದ ಇಂದು ಆ ಆಶೆಯನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ. ಇನ್ನೊಂದು ದಿನ ನೀನು ಊಟಕ್ಕೆ ಆಮಂತ್ರಣ ಕೊಡದಿದ್ದರೂ, ನಾನೇ ನಾನಾಗಿ ಒಂದು ಊಟಮಾಡಿ ಹೋಗುವೆನು.”

ಭಾಮಿನಿಯು “ಆವಶ್ಯವಾಗಿ ಬರಿ” ಎಂದು ನುಡಿದು, ಸುಮ್ಮನಾದಳು.

“ನಿನ್ನ ಆ ಮಗನು ಎಲ್ಲಿ? ಎಲ್ಲಿಯೂ ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲವಲ್ಲ.” ಭೀಮರಾಯನೆಂದನು.

“ಇಂದು ಶಾಲೆಗೆ ಹೋಗುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು ಹಟತೆಗಿದ್ದನು. ಹಲವು ಬಗೆಯಾಗಿ ಹೇಳಿ, ಸಮಾಧಾನ ಪಡಿಸಿ, ಊಟಕ್ಕೆ ಹಾಕಿ ಇದೇ ಈಗ ಶಾಲೆಗೆ ಕಳುಹಿಕೊಟ್ಟಿರುವೆನು.”

“ಆವನು ನಿನ್ನನ್ನು ಒಹಳವಾಗಿ ಪ್ರೀತಿಸುತ್ತಾನೆ.” ಎಂದು ನುಡಿದು ಭೀಮರಾಯನು ತುಸು ನಕ್ಕು ಮತ್ತೆ ಮಾತಾಡಹತ್ತಿದನು: “ತಂಗಿ, ನೀನು ತಾರುಮನೆಗೆ ಹೊರಡುವುದರ ಸಮಾಚಾರವೇನು? ಸಿಟ್ಟಿನ ಭರದಲ್ಲಿ ನಿನ್ನಂಥವಳೂ ಸುಳ್ಳು ಮಾತಾಡಬಹುದೆಂಬುದನ್ನು ನಾನು ನಂಬಲಾರೆ! ಸಿಟ್ಟಿನ ಆವೇಶದಲ್ಲಿ ದಾಯಿಗೆ ಒಂದಂತೆ ಬೀಗಿಗಳುವುದು ಸಾಮಾನ್ಯರ ಸ್ವಭಾವ; ಆದರೆ ನಿನ್ನಂತಹ ಸಬಲಚಿತ್ತಳೂ ಕ್ಷಣಮಾತ್ರವೇ ಏಕಾಗಲೆೊಲ್ಲದು, ಸಾಮಾನ್ಯರಂತೆ ಅವಿವೇಚನೆಯಿಂದ ಮಾತಾಡಬಹುದೇ?”

ಭಾಮಿನಿಯು ತನ್ನ ಮೇಲೆ ಹೊರಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಿರುವ ಈ ಆರೋಪನೆಗೆ ಉತ್ತರಕೊಡಬಯಸಲಿಲ್ಲ. ನತಮೂಲಿಯಾಗಿ ನೀರವತೆಯಿಂದ ಕುಳಿತು ಬಿಟ್ಟಳು! ಭೀಮರಾಯನು ಮಾತು ಒಳಿಸದೆ, ಆ ಸ್ಥಳದಿಂದ ಹೊರಟು ರಂಗರಾಯನ ಲಾಯಬ್ಬರಿ ಕೋಣೆಗೆ ಬಂದನು. ರಂಗರಾಯನು ಸ್ನಾನದ ತರುವಾಯ ತನ್ನ ಕೋಣೆಗೆ ಬಂದು ಕನ್ನಡಿಯ ಮುಂದೆ ನಿಂತು ಕ್ರಾಪಿನ ಕೂದಲುಗಳನ್ನು ಸರಿಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದನು.

“ಕಾಲೇಜಕ್ಕೆ ಇಂದು ಸೂಟಿಯಿರುವುದೇ?” ಭೀಮರಾಯನು ಕೇಳಿದನು

“ಇಲ್ಲ; ಆದರೆ ಇಂದು ಎರಡು ತಾಸು ತಡೆದು ಹೋದರೂ ನಡೆಯು

ವಂತಿದೆ” ರಂಗರಾಯನೆಂದನು.

“ಭಾಮಿನಿಯನ್ನು ತಾರುಮನೆಗೆ ಕಳುಹಿಕೊಡುವ ಎತ್ತುಗಡೆಗಳನ್ನೆಂಗೆ ಮಾಡಿರುವೆ?”

“ಈಗ ಯಾವ ಎತ್ತುಗಡೆಯನ್ನೂ ಮಾಡಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ನಾಳೆ ಅವಳ ಅಣ್ಣನು ಬಂದು ಅವಳನ್ನು ಕರೆದೊಯ್ಯುವವಂತೆ ಅವಳು ಹೋದಾಗಲೂ ಪ್ರಪಂಚದ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಬಗ್ಗೆ ನಾನು ಎತ್ತುಗಡೆ ಮಾಡಬೇಕೆಂದಿರುವೆನು.”

“ಭಾವನಾವತ ಮನುಷ್ಯನು ನೀನು! ಇಲ್ಲದಿದ್ದೆಂದು ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಂಡು ನನ್ನ ವನ್ನು ನಡಿಸಿರುವೆ! ಈ ಹೆಂಡತಿಯೊಡನೆ ನೀನು ಸೇರಬಾರದು ಬಾಳುವೆ ಬಾಡಲಾರದವನಾಗಿರುವೆ. ಈ ಪ್ರಸಂಗದಲ್ಲಿ ನಾವಿಬ್ಬರೂ ಹೆಂಡದಿರಬೇಕೆಂದು ಬದಲುಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳೋಣ. ನೀನೊಂದು ಸುಖವಾದೀತು; ನಾನೊಂದು ದುಃಖದಿಂದಿರಬಹುದು.”

ರಂಗರಾಯನು ಅತಿಶಯ ಕೂಪಿತನಾಗಿ “ನೀನು ನಿನ್ನ ಈ ಅಪರಾಧವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿ ಬಿಡಬೇಕೆಂದು ಮಾತಾಡಿ ಅನ್ಯಥೆಗೆ ಜೇಷ್ಟಿ ಮಾಡುವುದನ್ನು ಬಯಸುವೆಯೇ?” ಎಂದು ಕೇಳಿದನು.

“ಏನು ಮಾಡಲಿ? ಬಿಡಬೇಕೆಂದಿರುವೆನು; ಆದರೆ ನಿಮ್ಮ ಸ್ವಾಮ್ಯವಾರವನ್ನು ನೋಡಿ ಬಿಡಲಾರದವನಾಗಿರುವೆನು. ಭಾಮಿನಿಯು ಕನ್ನ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಭರದಲ್ಲಿ ನಾನು ತಾರುಮನೆಗೆ ಹೋಗುವೆನೆಂದುಚ್ಚರಿಸುತ್ತಲೆ ನೀನು ನನ್ನನ್ನು ಎಲ್ಲದೆ ಹೋಗು, ನನಗೆ ಬೇರೊಬ್ಬ ಹೆಂಡತಿಯು ದೊರೆಯುವಳು, ಎಂಬುದೇನು ಬಿಟ್ಟಿ! ಇದೇನು ಸರಿಯಾದ ಮಾತೆ? ನೀವು ಅಣ್ಣ-ತಾಯಿಯರಿಬ್ಬರೂ ಬಂದೇ ಪಡಿಯುಚ್ಚಿನಲ್ಲಿ ತಯಾರಾದವರು—ಒಂದೇ ವಿಧದ ಸ್ವಭಾವದವರು. ನಿಮ್ಮಂತಹ ಸ್ವಭಾವದವರೊಡನೆ ಹೆರವರು ಬಾಳುವೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿರುವುದು ದುರವಸ್ಥೆ! ಇರಲಿ. ನಾನು ಭಾಮಿನಿಗೆ ಹೇಳಿಟ್ಟಿರುವೆನು. ಅವಳು ಇನ್ನು ತಾರುಮನೆಗೆ ಹೋಗಲಿಚ್ಛಿಸುವುದಿಲ್ಲ; ಆದರೆ ನೀನು ಅವಳ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ನಡುವಂತೆ ಮಾತಾಡುತ್ತ ಹೋಗದಿರು. ಅವಳಿಗೆ ಅಪ್ರೀತಿಯವಾಗುವಂತೆ ಆಚರಿಸದಿರು.” ಭಾಮಿನಿ ರಾಯನು ಜೇಬಿನಲ್ಲಿಯ ಗಡಬಾರವನ್ನು ತೆಗೆದು ನೋಡಿ “ವೇಳೆಯು ಅವಳ ವಾಯಿತು. ಇನ್ನು ನಾನು ಹೋಗುವೆನು. ಮತ್ತೆ ನಾಳೆ ಮುಂಜಾನೆ ಬರುವೆನು.” ಎಂದು ಹೇಳಿ ಕೊಂಚ ಮುಂದೆ ಹೋದನು. ಮತ್ತೆ ಹಿಂದೂರಿಗೆ “ರಂಗ, ಕೆಲವು ದಿನಗಳ ಮಟ್ಟಿಗಾದರೂ ನೀನು ಸಾವಧಾನತೆಯನ್ನವಲಂಬಿಸು.

ಅವಳ ಮತದಂತೆ ವರ್ತಿಸು. ಅವಳು ಆಚಾರ್ಯರ ಮಗಳು. ಅನಾಚಾರ ವನ್ನೆಷ್ಟು ಮಾತ್ರಕ್ಕೂ ಸಹಿಸಳ. ನೀನು ಅನಾಚಾರವಾಗದಂತೆ ಎಚ್ಚರ ದಿಂದಿರು. ಬಾಧ್ಯ-ವೇಯಗಳ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಸಂಯಮನವನ್ನವಲಂಬಿಸು. ಇದ ರಿಂದ ನೀನಿಗೆ ಅಭವಲ್ಲದೆ ಹಾನಿಯಿಲ್ಲ. ಊಟ-ಊಡಿಗಳ ವಿಷಯದಲ್ಲಿಯು ಆಡಂಬರವು ಪ್ರಕೃತಿಗೂ ಹಿತವಲ್ಲ ಆರ್ಥಿಕ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದಲೂ ಹಾನಿಕರವು," ಎಂದು ನುಡಿದು ಉತ್ತರದ ಹಾದಿಯನ್ನು ನೋಡದೆ, ಭರದಿಂದ ಹೊರಟು ಹೋದನು.

ರಂಗರಾಯನು ಕೆಲವೊತ್ತು ಆಲೋಚನಾಪರನಾಗಿ ನಿಂತುಬಿಟ್ಟನು. ಭೀಮರಾಯನು ಯಾವಾಗ್ಗೆ ಬಂದಿದ್ದನು? ಭಾವಿನಿಗೆ ಏನೆಂದು ಹೇಳಿದನು? ಭಾವಿನಿಯು ಯಾವ ಮಾತಾಡಿದಳು? ಭಾವಿನಿಯು ಸ್ಥಿರಸಂಕಲ್ಪವು ಹೀಗೆ ಒಮ್ಮೆಲೆ ಹೊಡೆದುಳ್ಳಿದ್ದು ಹೇಗೆ? ಇವೇ ಮೊದಲಾದ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನೆತ್ತಿ ಅವನು ಬಹಳವಾಗಿ ಯೋಚಿಸಿದನು; ಆದರೆ ಸಂಪೂರ್ಣ ಸಮಾಧಾನ ಹೊಂದಲಹು ದಾದ ಉತ್ತರವು ದೊರೆಯಲಿಲ್ಲ.

ಪರಿಚಾರಕೆಯು ಒಂದು 'ಊಟಕ್ಕೆ ಎಳಿರಿ' ಎಂದು ಕರೆದು ಹೋದಳು. ರಂಗರಾಯನು ಒಳಗೆ ಹೋದನು. ತಾಟು ಒಡಿಸಿ ಸಿದ್ಧವಾಗಿತ್ತು. ಕೋಚ ದೂರದಲ್ಲಿ ಭಾವಿನಿಯು ಕಳಿತಿದ್ದಳು. ರಂಗರಾಯನು ಸುಮ್ಮನೆ ಹೋಗಿ ಮಣೆಯ ವೇಲೆ ಕುಳಿತನು. ಊಟಮಾಡಹತ್ತಿದನು. ಭೀಮರಾಯನ ಮಾತೆತ್ತಿ ಭಾವಿನಿಯೊಡನೆ ಮಾತಾಡದೇಕೆಂದು ಅವನ ಮನಸ್ಸು ಹಾಕೊರೆಯು ತ್ತಿತ್ತು. ಭೀಮರಾಯನು ಹೇಳಿದಂತೆ ನಾಲ್ಕು ಸರಸಮಾತುಗಳನ್ನಾಡಿ ಹೆಂಡ ತಿಯು ಮನೋರಂಜನೆ ಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಅವನ ಮನಸ್ಸು ಉತ್ಸುಕವಾಗಿತ್ತು; ಆದರೆ ಣಾಲಿಗೆಯು ರಂಗರಾಯನ ಇಚ್ಛೆಗೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡಲಿಲ್ಲ. ರಂಗರಾಯನು ಎಷ್ಟೇ ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದರೂ ಬಾಯಿಂದ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಹೊರಡಿಸಲನುರ್ಧ ನಾದನು; ಮೋರೆಯನ್ನು ಮೇಲಕ್ಕೆತ್ತಿ ಭಾವಿನಿಯು ಮುಖಭಾವವನ್ನು ನೋಡಿಕೊಳ್ಳಲಾರದವನಾದವನಾದನು. ರಂಗರಾಯನು ತನ್ನ ಸ್ಥಿತಿಯು ಹೀಗೇಕೆ ಆಗಿರಬಹುದೆಂಬದನ್ನು ಭಾವಿಸಿ ತಿಳಿಯದಾದನು. ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ರಾಮನ ಮಾತಿತ್ತಿಯಾದರೂ ಹೆಂಡತಿಯೊಡನೆ ಮಾತಾಡದೇಕೆಂದಾಶಿಸಿದನು, ಆದರೆ ಇದೂ ಸಾಧ್ಯವಾಗಲಿಲ್ಲ. ರಂಗರಾಯನು ಬೇಗ ಬೇಗ ಊಟಮಾಡಿ ಯಾವ ನೂಕನ್ನೂ ಆಡದೆ ಹೊರಹೊರಟನು.

ಮ

ರುದಿಸ ಮಂಜಾವಿನಲ್ಲಿ ಭಾಮಿನಿಯ ತಮ್ಮನಾದ ವೆಂಕಟರಮಣನು ಬಂದನು. ಅವನ ವಯಸ್ಸು ಹವಿನಾಲ್ಕು-ಹದಿನೈದು ವರ್ಷಗಳದಿರಬಹುದು. ರಂಗರಾಮನು ಕೈಕಾಲಾ-ವೆಡೀರೆಗಳನ್ನು ತೊಳೆಕೊಳ್ಳಲೆಂದು ಬಚ್ಚಲವನೆಗೆ ಹೊರಟ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಈ ಅಪರಿಚಿತ ಕಿಶೋರನನ್ನು ಕಂಡನು ಯಾವುದೊ ಒಂದು ಅಶುಕೆಯಿಂದ ಅವನ ಎದೆಯು ಡವಡವ ಹಾರಹತ್ತಿತು. ಅವನು ನೀನಾರೆಂದು ಕಿಶೋರನನ್ನು ಕೇಳಿದನು ವೆಂಕಟರಮಣನು ತಾನಾರೆಂಬುದನ್ನು ಹೇಳಿ, “ಅಣ್ಣನಿಗೆ ಬರಲಿಕ್ಕೆ ಅನುಕೂಲವಿರಲಿಲ್ಲ ಕಾರಣ ಅವನು ಅಕ್ಕನನ್ನು ಕರೆತರುವುದಕ್ಕೆ ಸನ್ನನ್ನು ಕಳುಹಿಕೊಟ್ಟನು” ಎಂದು ನುಡಿದನು.

ರಂಗರಾಯನು “ಆಗಲಿ, ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗು” ಎಂದು ನಡಿಸು ಮುಂದೆ ನಡೆದನು ಕೈಕಾಲಾ ತೊಳೆದಕೊಂಡು ತನ್ನ ಓದುವ ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ಹೋಗಿ ಕುಳಿತ ಕೊಂಡನು. ಅಲ್ಲಿ ಮಂಜಾವಿನ ಉಪಾಹಾರದ ಸಾಹಿತ್ಯಗಳೆಲ್ಲ ಸಿದ್ಧವಾಗಿದ್ದುವು, ಆದರೆ ರಂಗರಾಯನು ಯಾವ ಪದಾರ್ಥವನ್ನೂ ತಿನ್ನಲಿಲ್ಲ ಒಂದು ಕಷ್ಟ ಚಹವನ್ನು ಮಾತ್ರ ಕುಡಿಸು ಆರಾಮ ಕುರ್ಚಿಯ ವೇಲೆ ಬಿದ್ದುಕೊಂಡನು. ಭಾಮಿನಿಯ ತೌರುಮನೆಯಿಂದ ಭಾಮಿನಿಯನ್ನು ಕರೆಯಲಿಕ್ಕೆ ಯಾರಾದರೂ ಬರುವರೆಂಬುದು ರಂಗರಾಯನಿಗೆ ವೊದರೆ ಗೊತ್ತಿತ್ತು. ಹೀಗಿರಲು ರಂಗರಾಯನು ವೆಂಕಟರಮಣನನ್ನು ನೋಡಿ, ವಿಚಲಿತನಾಗುವ ಕಾರಣವಿರಲಿಲ್ಲ ಮೇಲಾಗಿ ವೆಂಕಟರಮಣನು ಕರೆಯಬಂದಿರುವನೆಂದ ಬಳಿಕ ಭಾಮಿನಿಯು ತೌರುಮನೆಗೆ ಹೋಗಲೇಬೇಕೆಂಬ ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಭಾಮಿನಿಯು ತನ್ನ ಇಷ್ಟದಂತೆ ತೌರುಮನೆಗೆ ಹೋಗಬಹುದಿತ್ತು—ಇಲ್ಲವೆ ಕೊನೆಯವರೆಗೂ ತೌರುಮನೆಯನ್ನು ಸೇರಬಯಸದೆ, ಪತಿಗೃಹದಲ್ಲಿ ಚಿರಸ್ಥಾಯಿ ಕಳಾಗಬಹುದಿತ್ತು; ಆದರೆ ಈ ವಿಷಯವಾಗಿ ನಿಶ್ಚಯಾತ್ಮಕವಾದ ಯಾವುದೊಂದು ಮಾತು ಗೊತ್ತಾದ ಹೊರತು ರಂಗರಾಯನಿಗೆ ಸಮಾಧಾನವಾಗುವಂತಿರಲಿಲ್ಲ ರಂಗರಾಯನು ಯೋಚಿಸಹತ್ತಿದನು: “ಧೀಮನು ಇಂದು ಮಂಜಾವಿನಲ್ಲಿಯೆ ಬರುವೆನೆಂದು ಹೇಳಿದ್ದನು ಇನ್ನೂವರೆಗೆ ಯಾಕೆ ಒಂದಿರಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ? ಅವನು ಈ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿಯೆ ನಿನ್ನ ಹೇಳಿ ಹೋಗಿದ್ದ ಮಾತನ್ನು ಮರೆದಿರಬಹುದೆ? ಇಲ್ಲವೆ, ಕೆಲಸಗಳ ಗಡಿನಡಿಯಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬರಲಿಕ್ಕೆ ಸಮಯವು ಸಿಕ್ಕಿರಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲವೆ? ಅವನು ಒಂದಿದ್ದರೆ, ಯಾವುದೊಂದನ್ನೂ ನಿಷ್ಕರ್ಷಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಬಳೇ

ಅವನ ಕಡಲವಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಯಾವುದೊಂದನ್ನು ಗೊತ್ತುಮಾಡಿಕೊಳ್ಳದೆ ಕೇವಲ ಬೆಂಕಿ ಸವಿಯುವುದರಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದುಕೊಂಡಿರುವುದು ಬಹು ತಾಪದಾಯಕವು! ಭೀಮರಾಯನು ನಿನ್ನ ಇನ್ನು ಭಾವಿನಿಯು ತಾರುವನೆಗೆ ಹೋಗುವುದಿಲ್ಲೆಂದು ಹೇಳಿಬಿಡಿದನು. ಇಂದು ಭಾವಿನಿಯು ತಮ್ಮನು ಕರೆಯಬಂದಿರುವನು? ಭಾವಿನಿಯು ವಿಚಾರಪರವಶನೆಯು ವೆಂಕಟರಮಣನಿಗೆ ತಿಳಿದಿರಲಿಕ್ಕೆಲ್ಲವೆ. ಇಷ್ಟು ಭೀಮರಾಯನು ನನ್ನ ಮುಂದೆ ಸುಳ್ಳು ಹೇಳಿರಬಹುದೆ? ಭಾವಿನಿಯನ್ನು ಕೇಳಿಬಿಡು. ಈ ಮಾತನ ನಿಷ್ಕರ್ಷೆಯಾಗಿ ಹೋಗುವುದು! ಆದರೆ ನಾನಾಗಿಯೇ ಹೋಗಿ ಅವಳನ್ನು ಕಣಕಿ ಮಾತಾಡಿಸುವುದು ಬೇಡ!" ರಂಗರಾಯನು ಗಡಿಯಿಂದ ಕಡೆಗೆ ನೋಡಿದನು. ಒಂದತ್ತು ಹೊಡೆದು ಹೋಗಿತ್ತು. ಭೀಮರಾಯನು ಇನ್ನೊಂದೆಡೆ ಒಂದಿರಲಿಕ್ಕೆಲ್ಲೆಂದು ಸಾಗಿದ ಕಡೆಗೆ ನೋಡಿದನು. ರಂಗರಾಯನು ಒಂದು ರೂಪಾಯಿ ಸಪ್ತಳವು ಕೇಳಿಸಿತು ರಂಗರಾಯನು ಭೀಮರಾಯನೇ ಒಂದು ರೂಪಾಯಿ ಭಾವಿಸಿದನು, ಆದರೆ ಆಗಂತುಕನು ಭೀಮರಾಯನ ಕಿರಿಯಲ್ಲಿ - ವೆಂಕಟರಮಣನಾಗಿದ್ದನು. ರಂಗರಾಯನು ಒಮ್ಮೆ ವೇದೀಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಲಿಕ್ಕೆ ವೆಂಕಟರಮಣನನ್ನು ಕೃಪಿಸಿದನು ಒಳಕ್ಕೆ ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಹೊಟ್ಟೆಯನ್ನು ತಕ್ಕೊಂಡು ಓದುತ್ತ ಕುಳಿತು ತಾನು ವಾಚನದಲ್ಲಿ ನಿಮಗ್ನನಾಗಿರುವಂತೆ ನಟಿಸುತ್ತಿದ್ದನು.

ವೆಂಕಟರಮಣನು ಒಂದು ಕುರ್ಚಿಯ ಮೇಲೆ ಕುಳಿರಬೇಕೆಂದು ಹೇಳಿದನು, ಆದರೆ ಅಲ್ಲಿ ಉಪಾಹಾರದ ಸಾಮಾನಗಳು ಹರಡಿರುವುದನ್ನು ಕಂಡು ದೂರ ಸರಿದು ಕ್ಷಣಕಾಲ ಸುಮ್ಮನೆ ನಿಂತುಕೊಂಡನು ಒಳಕ್ಕೆ ಒಂದು ಕುರ್ಚಿಯನ್ನೆತ್ತಿಕೊಂಡು ಅದನ್ನು ಬೇರೆಡೆಂದು ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿರಿಸಿಕೊಂಡು ಕುಳಿತನು. ಇವನು ರಂಗರಾಯನು ಕನ್ನಡನೆ ಆನಂದದಿಂದ ಮಾತಾಡನೆಂದನ್ನು ತಿಳಿದುನೋಡಿದನು; ಆದರೆ ಬಂದ ಕಾರಣವನ್ನು ವಿಚಾರಿಸದಷ್ಟು ಕಠೋರನಾಗಿರಬಹುದೆಂದನ್ನು ಭಾವಿಸಿರಲಿಲ್ಲ. ರಂಗರಾಯನು ಮಾತಾಡದಿರುವುದನ್ನು ಕಂಡು ವೆಂಕಟರಮಣನು ತಾನೇ ಮಾತಾಡಲುಪಕ್ರಮಿಸಿದನು: "ಅಕ್ಕನು ಎರಡು ವರೆ ಗಂಟೆಯ ಗಾಡಿಯಿಂದ ಹೊರಡಬೇಕೆಂದಿರುವಳು."

"ಹೊರಡಬೇಕೆಂದಿರುವಳೆ? ಹೊರಡಲಿ. ನಾನು ಬೇಡೆನ್ನುವದಿಲ್ಲ. ಅದೇ ಹೊರಡುವಿಕೆಗೆ ನನ್ನಿಂದ ಪ್ರತಿಬಂಧವಾದೀತೆಂದು ಅವಳು ಬಿಡುಕುವಳಿಲ್ಲ?" ರಂಗರಾಯನು ಕೇಳಿದನು.

ವೆಂಕಟರಮಣನಿನ್ನೂ ಹುಡುಗನು. ರಂಗರಾಯನ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಯಾವ ಉತ್ತರವನ್ನು ಕೊಡದೇಕೆಂಬುದು ಅವನಿಗೆ ಗೊತ್ತಾಗಲಿಲ್ಲ. ಅವನು ಕ್ಷಣಕಾಲ ಸುಮ್ಮನಿದ್ದು ಬಳಿಕ 'ಹಾಗೇನೂ ಇಲ್ಲ' ಎಂದು ಉಚ್ಚರಿಸಿ ಮತ್ತೆ ಸುಮ್ಮನಾದನು.

ಸವಿವಾದ ಕಿಡಕಿಯ ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ಬಳೆಗಳ ಮೃದುಸ್ವರವಾಗುತ್ತಿತು. ರಂಗರಾಯನಿಗೆ ಕೇಳಿಸಿತು. ರಂಗರಾಯನು ಭಾವಿನಿಯೇ ಬಂದು ನಿಂತಿರಬೇಕೆಂದು ಭಾವಿಸಿದನು. ಇವನ ಕೋಪದ ಉತ್ತರವು ಮತ್ತಷ್ಟು ಮೇಲೇರಿತು. ಮಾತಾಡಹತ್ತಿದನು : "ಅವಳು ಹೋಗುವುದಕ್ಕೆ ನಾನಾರಾಗಲೂ ದೇಡೆಂದು ಅಂದವನಲ್ಲ. ಅವಳು ತನಗೆ ಇಷ್ಟವಿದ್ದಾಗ ಹೋರೆಯ ಹೋಗಲಿ."

ವೆಂಕಟರಮಣನು ಮಾತಾಡದೆ ಸುಮ್ಮನಿದ್ದನು. ರಂಗರಾಯನು "ನಿಮ್ಮ ಅಣ್ಣನು ಓರುವನೆಂಬ ಸುದ್ದಿಯನ್ನು ಕೇಳಿದ್ದನು. ಅವನೇಕೆ ಬರಲಿಲ್ಲ?" ಎಂದು ಕೇಳಿದನು.

ವೆಂಕಟರಮಣನು ಸಂಕೋಚವಿಂಪ ಮೆಲ್ಲ ಮೆಲ್ಲನೆ ಉಚ್ಚರಿಸುತ್ತಿದ್ದನು: "ಅವನು ನನ್ನನ್ನು ಕಳುಹಿಕೊಡಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ. ಮನಸ್ಸಿಲ್ಲದವನಾಗಿದ್ದನು."

"ಅದೇಕೆ?" ರಂಗರಾಯನು ಕೇಳಿದನು. ವೆಂಕಟರಮಣನು ಮಾತಾಡಲಿಲ್ಲ. ರಂಗರಾಯನು ಮತ್ತೆ ಮಾತಾಡಹತ್ತಿದನು: "ನಾನು ಸಣ್ಣ ಹುಡುಗ. ನಿನ್ನ ಮುಂದೆ ಎಲ್ಲ ಮಾತುಗಳನ್ನೂ ಮಾತಾಡಲಕ್ಕೆ ಬರುವಂತಿಲ್ಲ. — ಮಾತಾಡುವುದರಿಂದ ಪ್ರಯೋಜನವೂ ಇಲ್ಲ! ಇಲ್ಲದ ನೀನು ತಿರುಗಿ ಹೋದ ಬಳಿಕ ನಿಮ್ಮ ಅಣ್ಣನು ನಿನ್ನನ್ನು ವಿಚಾರಿಸಬಹುದು. ಒಂದೆರಡು ಅವನು ಹೀಗೆ ವಿಚಾರಿಸಿದರೆ, ಹೇಳುವುದಕ್ಕಾಗಿ ನಾನು ಒಂದೆರಡು ಮಾತುಗಳನ್ನು ನಿನ್ನ ಮುಂದೆ ನುಡಿಯುವೆನು. ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಭಾವಿನಿಯು ದೋಷಪರಿಹಾರ. ಅಪರಾಧವೆಲ್ಲವೂ ನನ್ನದು! ನಾನು ಭಾವಿನಿಯನ್ನು ಮತ್ತೆ ಕರೆಸಿಕೊಂಡದ್ದು ಸಂಪೂರ್ಣ ಅನುಚಿತವು!"

ರಂಗರಾಯನು ಕ್ಷಣಕಾಲ ಸುಮ್ಮನಿದ್ದು ಬಳಿಕ ಮತ್ತೆ ಹೇಳಹತ್ತಿದನು: "ಅಪ್ಪನು ದೊಡ್ಡ ತಪ್ಪು ಮಾಡಿ ಹೋಗಿದ್ದನು. ಬಹು ದಿನಗಳ ತರುವಾಯ ಆ ತಪ್ಪನ್ನು ಸುಧಾರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಅನುಕೂಲತೆಯು ನನಗೆ ತಾನೇ ತಾನಾಗಿ ದೊರೆಯಿತು. ಆಗ ನಾನು ಮುನ್ನಿನ ದೋಷವನ್ನು ಸುಧಾರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಸಂಕಲ್ಪ ಮಾಡಿಕೊಂಡೆನು. ಭಾವಿನಿಯನ್ನು ಕರೆಕಳುಹಿದನು. ಭಾವಿನಿಯು

ಬಂದಳು; ಆದರೆ ಇದರಿಂದ ನನಗಾಗಲಿ, ಅವಳಿಗಾಗಲಿ ಹಿತವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಒಂದು ದೋಷವನ್ನು ಮುಚ್ಚುವುದರಲ್ಲಿದ್ದ ನನ್ನೆದುರಿಗೆ ನೂರಾರು ದೋಷಗಳು ತಾವೇ ತಾವಾಗಿ ಆಗಮಿಸಿ ಧೈ ಧೈ ಕುಣಿದಾಡ ಹತ್ತಿದುವು. '

ವೆಂಕಟರಮಣನು ಇದಕ್ಕೆ ಏನೆಂದು ಉತ್ತರ ಕೊಡಬೇಕು? ಇವನು 'ಮೌನಂ ಸರ್ವತ್ರ ಸಾಧನಂ' ಎಂಬ ಮಂತ್ರವನ್ನು ಜಪಿಸುತ್ತ ಕುಳಿತಿದ್ದನು. ಈ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಭೀಮರಾಯನು ಬಂದು ಒಳಹೊಕ್ಕನು. ರಂಗರಾಯನು ಭೀಮರಾಯನನ್ನು ನೋಡಿದನು, ಆದರೆ ಶನ್ನ ವಾಕ್ಯಹಾರವನ್ನು ಶಡೆಯಲಿಲ್ಲ. ನಾಲಿಗೆಗೆ ಒಮ್ಮೆ ಕರೋರ ವಾಕ್ಯಗಳನ್ನು ಚ್ಚುರಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವಿತ್ತರೆ ಸಾಕು. ಮುಂದಿನ ಮಾತುಗಳು ತಾವೇ ತಾವಾಗಿ ಕರೋರತರ, ಕರೋರ ತಮವಾಗುತ್ತ ನಡೆಯುವವು ಭಾವಿನಿಯು ಹೊರಗೆ ನಿಂತಿದ್ದಳು. ಇವಳ ಮನಸ್ಸನ್ನು ನೋಯಿಸುವ ಉತ್ತೇಜನಕ್ಕೊಳಗಾಗಿ ಮೆಯ್ಯರೆದಿದ್ದ ರಂಗರಾಯನು ಮತ್ತೆ ಮಾತಾಡಹತ್ತಿದನು: "ನಾನು ಒಂದು ದಿನ ನಿನ್ನ ಸಹೋದರಿಯನ್ನು ಲಗ್ನವೊಡಿಕೊಂಡಿದ್ದುದು ನಿಜ, ಆದರೆ ಅವಳು ನನ್ನ ಸಹಧರ್ಮಿನಿಯೆಂದೂ ಆಗಳು! ನಮ್ಮಿಬ್ಬರ ತಿಕ್ಷಣದೀಕ್ಷೆ-ಸಮಾಜ-ಧರ್ಮ ವೊಡಲಾದವು ಒಂದೇ ವಿಧವಲ್ಲವಿಷ್ಟೆ ಅಲ್ಲ, ಪರಸ್ಪರ ಹೊಂದಿಕೆಯಿಲ್ಲದವು. ನಾನು ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿಯೂ ಅವಳನ್ನು ಮನೆಯಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ನನ್ನ ಮನೆಯನ್ನು ಆಚಾರ್ಯರ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ರೂಪಾಂತರ ಕೊಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದಾಗಿತ್ತು; ಆದರೆ ನಾನು ಇದಕ್ಕೆ ಸಮ್ಮತಿಸುವುದರಿಂದ ನನ್ನ ಏಕಮಾತ್ರ ಸಹೋದರಿಯು ದುಃಖದಿಂದಲೂ ಕ್ಷೋಭೆಯಿಂದಲೂ ನನ್ನನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ, ನನಗೆ ಪರಕೀಯಳಾಗಿ ಹೋಗುವಳು; ಇದೊಬ್ಬ ಮಗನು ಕೆಟ್ಟ ತಿಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಬಳಿದು, ಕೆಟ್ಟದ್ದನ್ನು ಅನುಕರಿಸಿ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಬಾರದವನಾಗಿ ಹೋಗುವನು; ನಾನಿದನ್ನು ಎಷ್ಟು ಮಾತ್ರಕ್ಕೂ ಸಹಿಸಲಾರದವನಾಗಿರಬೇಕು! ನಾನು ಇಂತಹ ಸಂಕಟದಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿದ್ದರೂ, ಭಾವಿನಿಗೆ ನನ್ನ ಮನೆಬಿಟ್ಟುಹೋಗಿ ಎಂದು ಹೇಳಲಾರದವನಾಗಿದ್ದೆನು; ಆದರೆ ಅವಳು ತಾನೇ ತಾನಾಗಿ ಮತ್ತೆ ತೌರುಮನೆಗೆ ಹೋಗುವೆನೆಂದು ನುಡಿದು, ನನ್ನ ಮೇಲಿನ ದೊಡ್ಡ ಭಾರವನ್ನು ಕಡಿಮೆ ಮಾಡಿರುವಳು ಇದಕ್ಕಾಗಿ ನಾನು ಅವಳಿಗೆ ನನ್ನ ಕೃತಜ್ಞತೆಯನ್ನು ಎಷ್ಟು ಬಗೆಯಿಂದ ಪ್ರಕಟಿಸಿದರೂ ಸಾಲದಾಗಿದೆ!'

ಭೀಮರಾಯನು ವಿಸ್ಮಯದಿಂದ ಮಾತಾಡಲಾರದವನಾಗಿ ರಂಗರಾಯನ ಮುಖದ ಕಡೆಗೆ ನೋಡುತ್ತಲಿದ್ದನು. ಲಜ್ಜಾತೀಲನೂ, ದುರ್ಬಲ ಪ್ರಕೃತಿ

ಯವನೂ ಆದ ರಂಗರಾಯನು ಹೆರವರ ಹೃದಯಕ್ಕೆ ತಾಗುವ ಭಯಂಕರ ಮಾತುಗಳನ್ನೆಂದೂ ಉಚ್ಚರಿಸಿದವನಲ್ಲ. ಒಂತಹ ರಂಗರಾಯನು ಇಂದು ಇದೇನು ನುಡಿಯುತ್ತಿರುವನು? ಭಾಮಿನಿಯ ಕಿಂಕರ್ಮನು ಭಾಮಿನಿಯನ್ನು ಕರೆಯ ಬಂದುದು ಭೀಮರಾಯನಿಗೆ ನೊದಲೆ ತಿಳಿದಿತ್ತು; ಮತ್ತು ಭೀಮರಾಯನು ಆ ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತಿದ್ದ ಆಪಂಚಿತ ಬಾಲಕನನ್ನು ನೋಡಿ, ಇವನೇ ಭಾಮಿನಿಯ ತಮ್ಮನಾಗಿರಬೇಕೆಂದು ಊಹಿಸಿದ್ದನು. ರಂಗರಾಯನು ಶಾಲಕನ ಸಮ್ಮುಖ ದಲ್ಲಿ ಹೀಗೆಯೇ ಮಾತಾಡುತ್ತಿರಬಹುದು?

ಭೀಮರಾಯನು ವೆಂಕಟರಮಣನ ಹತ್ತಿರ ಹೋಗಿ, “ತಮ್ಮಾ, ಈ ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿಯ ಒಂದು ಅಕ್ಷರವು ಸಹ ನಿನ್ನ ಅಕ್ಕನಿಗೆ ತಿಳಿಯದಂತೆ ಮಾಡು,” ಎಂದು ಮೆಲ್ಲನೆ ಮಾತಾಡಿದನು.

ವೆಂಕಟರಮಣನು ಕಿಡಕಿಯ ಕಡೆಗೆ ಕೈನಾಡಿ ತೋರಿ “ಅದೋ, ಅಲ್ಲಿ ಅಕ್ಕನಿರುವಳು. ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಕೇಳಿಕೊಂಡಿರುವಳು. ನಾನು ಹೇಳುವ ಪ್ರಯೋಜನವಿಲ್ಲ.” ಎಂದು ನುಡಿದನು.

“ಹೊರಗೆ ನಿಂತಿರುವಳೇ? ಎಲ್ಲಿ?” ಭೀಮರಾಯನು ಕೇಳಿದನು.

ವೆಂಕಟರಮಣನಿಗೆ ಮಾತಾಡಲವಕಾಶಕೊಡದೆ, ರಂಗರಾಯನು ಮಾತಾಡ ಹತ್ತಿದನು: “ಅಕುಡು. ನಾನು ಬಲ್ಲೆನು. ಅವಳು ಅಲ್ಲಿ ನಿಂತು ನಾನಾಡಿದ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿಕೊಂಡಿರುವಳು.”

ಭೀಮರಾಯನ ವೋರೆಯು ಕಪ್ಪಿಟ್ಟಿತು. ಸ್ತಬ್ಧನಾಗಿ ನಿಂತುಬಿಟ್ಟನು.

ವೆಂಕಟರಮಣನು ಅಂದಿನ ಅಪರಾಹ್ನ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಭಾಮಿನಿಯನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಸ್ನೇಹನಕ್ಕೆ ಹೊರಟನು. ಈ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ರಾಮನು ತನ್ನ ಅತ್ತೆಯ ಮನೆಯಲ್ಲಿದ್ದನು. ರಂಗರಾಯನು ಕಾಲೇಜದ ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿದ್ದನು. ಭೀಮರಾಯನು ಕೋಟೀನ ಬಾರಲಾಯಬ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತಿದ್ದನು.

ಮರುದಿನ ಮುಂಜಾವಿನ ಚಹಾಪಾನ ಸಮಾರಂಭದ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಸುಭ ದ್ರಿಯು ಪತಿಯ ಮೇಲೆ ಕಡೆಗಣ್ಣಿನ ನೋಟವನ್ನು ಬೀರಿ:—“ಅಣ್ಣನು ಏನು ಮಾಡಿದನೆಂಬದನ್ನು ನೋಡಿದಿರಾ?” ಎಂದು ಕೇಳಿದಳು.

“ನೋಡದೇನು? ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ನೋಡಿರುವೆನು. ನೊದಲು ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪಕ್ಕೆ ಗುರಿಯಾಗುವ ಕೆಲಸವನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದಾನೆ. ಬಳಿಕ ಅದನ್ನು ಮರೆಯುವ ದರ್ಶ್ಯಾಗಿ ವುಸ್ತುಕವನ್ನೊಡುತ್ತ ಕುಳಿತಿದ್ದಾನೆ.”

“ನೀವು ಇಂತಹ ಕೆಲಸವನ್ನು ಯಾವಾಗ್ಗೆ ಮಾಡುವಿರಿ?” ಸುಭದ್ರೆಯು ನಗೆನೊಗದಿಂದ ಕೇಳಿದಳು.

“ಯಾವುದನ್ನು? ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪ ಪಡುವ ಕಾರ್ಯವನ್ನೊ? - ಪುಸ್ತಕ ಓದುವ ಕೆಲಸವನ್ನೊ?”

“ಇನ್ನು ಪುಸ್ತಕ ಓದುವ ಕೆಲವು ನಿಮ್ಮಿಂದಾಗದು. ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪ ಹೊಂದುವ ಕೆಲಸವನ್ನು ಮಾಡಿರಿ”

“ನಾನು ಮಾಡುವುದೇನು? ನೀನು ಅಣ್ಣನನ್ನು ಕರೆಸಿಕೊಂಡು ತಾರು ಮನೆಗೆ ಹೋಗಿಬಿಟ್ಟರೆ, ತಾನೇ ತಾನಾಗಿ ಘಟಿಸುವುದು.”

ಸುಭದ್ರೆಯ ಮನಸ್ಸು ಇಂದು ಒಳ್ಳೇ ಪ್ರಸನ್ನವಾಗಿತ್ತು. ಕಾರಣ ಇವಳು ಸಿಟ್ಟಿಗೆಳೆದ: “ಇಂತಹ ಕೆಲಸವನ್ನು ನಾನೆಂದಿಗೂ ಮಾಡಲಾರೆನು. ಯಾಕೆಂದರೆ, ಧರ್ಮದ ಸಂಕುಚಿತ ವಿಚಾರಕ್ಕೊಳಗಾಗಿ ವ್ರತ-ಉಪವಾಸ ಗಳನ್ನೂ, ಮಡಿ-ಮೈಲಿಗೆಗಳನ್ನೂ ಆಚರಿಸುವ ಶಿಕ್ಷಣವು ಬಾಲ್ಯಕಾಲದಲ್ಲಿ ನನಗೆ ದೊರೆತಿಲ್ಲ.” ಎಂದು ನುಡಿದಳು.

ಹೆಂಡತಿಯ ಮಾತು ಭೀಮರಾಯನ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಬರಲಿಲ್ಲ. ಇವನಿಗೆ ಕೋಪವುಂಟಾಯಿತು, ಆದರೂ ಅದನ್ನು ತೋರಿಸಲಿಲ್ಲ, ಸಹಜ ಸ್ಮರದಿಂದ ಮಾತಾಡುತ್ತಿದ್ದನು: “ನೀನು ಆ ಶರದ ಶಿಕ್ಷಣದ ಸುಯೋಗವನ್ನು ಹೊಂದಿ ದಿರುವುದು ನಿನ್ನ ಪಕ್ಕಮೆ ದುರ್ಭಾಗ್ಯದ ಸಂಗತಿಯೆಂದು ತಿಳಿ. ನೀನು ಹಾಗೆ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಬಿಟ್ಟಿದ್ದರೆ, ನಿನ್ನ ಅಣ್ಣನು ಇಂದು ಇಂತಹ ಘೋರ ವಿಷಯ ಯನ್ನನುಭವಿಸುವ ಪ್ರಸಂಗವನ್ನು ತಂದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಿಲ್ಲ” ಭೀಮರಾಯನು ಹೆಂಡತಿಯ ಕಠಿಣ ಮಾತು ಒಳಿಸಲಾರದವನಾಗಿ ಬೇರೆ ಕಡೆಗೆ ಹೋಗಿಬಿಟ್ಟನು.

ಮು

ದ್ರೂರಾಯನ ವಿದುಷಿಯಾದ ಮಗಳನ್ನು, ರಂಗರಾಯನಿಗೆ ಕೊಡುವ ಆಲೋಚನೆಯು ಮತ್ತೆ ಶಲೆದೊರಿತು. ಸುಭದ್ರೆಯು ಪತಿಯು ಕೋಪ ಗೊಳ್ಳುವನೆಂಬ ಭಯದಿಂದ ಈ ಆಲೋಚನೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ರೀತಿಯಿಂದ ಸೇರಿರಲಿಲ್ಲ; ಆದರೆ ಪರಿಶೋಧನೆ ರೀತಿಯಿಂದ ಇವಳು ಈ ಆಲೋಚನೆಗೆ ತುಂಬ ಸಹಾನುಭೂತಿಯನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತಿದ್ದಳು. ಕನ್ಯಾಪಕ್ಷದ ಜನರು ಭೀಮರಾಯನಿಗೆ

ದುಂಬಾಲಬಿದ್ದರು. ಭೀಮರಾಯನು ಅವರ ಆಗ್ರಹವನ್ನು ಮುರಿಯಲಾರದೆ, ಒಂದು ದಿನ ರಂಗರಾಯನನ್ನು ಸಂದರ್ಶಿಸಿದನು. ಮದುವೆಯ ಮಾತೆತ್ತಿರಬೇಕೆಂದು ಆದರೆ ರಂಗರಾಯನು ಈ ಮೂರನೆಯ ಮದುವೆಗೆ ಒಪ್ಪದೆ, ಇಂತು ಹೇಳಿದನು: “ಆಯುಷ್ಯದ ಒಹ ಭಾಗವು ಗತಿಸಿ ಹೋಗಿದೆ—ಇನ್ನು ಅಲ್ಪ ಭಾಗವು ಉಳಿದಿದೆ. ಈ ಅಲ್ಪಕಾಲದ ಸಲುವಾಗಿ ಮತ್ತೆ ಹೊಸ ಹೊರಿಯನ್ನು ಹೊರ ಕೊಳ್ಳಲಾರೆನು—ಮೂರನೆಯ ಮದುವೆಯನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಪ್ರಾಪಂಚಿಕ ತಾಪಕ್ಕೊಳಗಾಗಲಾರೆನು. ರಾಮವಿದ್ವಾನೆ ನಿವೇಶನ ಅನುಗ್ರಹವನ್ನು ಆಶೀರ್ವದಿಸಿರಿ. ಅವನಿಂದ ನಮ್ಮ ವಂಶವಲ್ದಯು ಹಬ್ಬಲಿ!”

ಭೀಮರಾಯನು ರಂಗರಾಯನ ಈ ನಿಷ್ಕಪಟದ ನಡವಳಿಯನ್ನು ಕೇಳಿದನು. ನಿಜವಾದ ವೇದನೆಯನ್ನನುಭವಿಸಿದನು ಮುಂದೆ ಮಾತ ಬಳಸದೆ ಹೋಗಿ ಬಿಟ್ಟನು. ತರುವಾಯ ಭೀಮರಾಯನು ಪ್ರತಿದಿನ ಕಡೇರಿಯ ಕೆಲಸವು ತೀರುತ್ತಲೆ ರಂಗರಾಯನ ವನಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದನು. ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಗೃಹಿಣಿಯಿಲ್ಲ. ಕೇವಲ ದಾಸದಾಸಿಯರಿಂದ ಬಾಳುವೆಯು ಸಾಗಿತ್ತು ದಿನಗಳು ಕ್ರಮಿಸುತ್ತ ನಡೆದಂತೆ ಸಂಸಾರದ ಅವ್ಯವಸ್ಥೆಯು ಹೆಚ್ಚುತ್ತ ನಡೆಯುತ್ತ. ಭೀಮರಾಯನು ರಂಗರಾಯನ ಈ ಗೃಹಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಕಂಡು ಕ್ಲೇಶಕ್ಕೊಳಗಾದನು ಒಂದು ತಿಂಗಳಾದ ಮೇಲೆ ಮತ್ತೆ ಮದುವೆಯ ಪ್ರಸ್ತಾಪ ತೆಗೆದು, ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದನು: “ರಂಗ, ನಾನು ಇನ್ನು ಎನ್ನ ಈ ಪ್ರಪಂಚದ ಇರವನ್ನು ನೋಡಲಾರದವನಾಗಿ ದ್ದೇನೆ. ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಮನುಷ್ಯ ಮಡವಿಯು ಇದ್ದು ಹೊರತು ಬಾಳುವೆಯನ್ನು ಮಾಡುವುದು ಇಹು ಕಷ್ಟಕರವು ಅದರಲ್ಲೂ ಮುಪ್ಪಿನ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲೆ.....”

ಸುಶೀಲೆಯು ಒಂದು ಭೀಮರಾಯನ ಸಂಗಡ ಒಂದಿದ್ದಳು ಇವಳು ನಡುವೆ ಬಾಯಿಹುಕಿ ಮಾತಾಡುತ್ತಿದ್ದಳು: “ರಂಗಣ್ಣನು ಮುದುಕನಾಗಲಿಕ್ಕೆ ಇನ್ನೂ ಬಹಳ ಅವಕಾಶವಿದೆ. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಆಕೆಯನ್ನು ಮತ್ತೆ ಬಾರದಿರಳು. ಕೆಲವಿಂಥಾಗಲಿ ಹೋದ ಆಕೆಯನ್ನು ತಾರುಮನೆಯಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ದಿವಸ ಇದ್ದಾಳು?” ಸುಶೀಲೆಯು ಒಮ್ಮೆ ಅಣ್ಣನ ವೋರೆಯ ಕಡೆಗೆ ನೋಡಿದಳು, ಮತ್ತೆ ಮೈ ರಂಗರಾಯನ ಮುಖದ ಕಡೆಗೆ ನೋಡಿಸಳು ಯಾರೂ ಉತ್ತರ ಕೊಡಲಿಲ್ಲ. ರಂಗರಾಯನ ಮುಖವು ಬಾಡುತ್ತಿತ್ತು; ಆದರೆ ಇವನು ಸುಶೀಲೆಯ ಉತ್ತರದ ಆಶೆಯಿಂದ ತನ್ನ ಕಡೆಗೆ ನೋಡುತ್ತ ಕೂಳಿತಿರುವುದನ್ನು ಕಂಡು, “ಇಲ್ಲ. ಇನ್ನು ಅವಳು ಬರುವದಿಲ್ಲ,” ಎಂದು ನಡೆದನು.

ಸುತೀಲೆಯು ಈ ಮಾತನ್ನು ನಂಬದಾದಳು. ಇವಳು ಅವಿಶ್ವಾಸ ಸೂಚಕ ಸ್ವರದಿಂದ: “ಅಕ್ಕನು ಬರುವದಿಲ್ಲವೆ? ಯಾಕೆ ಬರುವದಿಲ್ಲ? ಬಂದೇ ಬಿಡುವಳು. ಬರಲಿಕ್ಕೆ ವಿಲಂಬವನ್ನೂ ಮಾಡಳು ಈ ತಿಂಗಳು ಮುಗಿಯುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಬಂದರೂ ಬರಬಹುದು,” ಎಂದು ನುಡಿದು ತುಸು ಹೊತ್ತು ಸುಮ್ಮನಾದಳು. ಬಳಿಕ “ಅಣ್ಣಾ, ಅಕ್ಕನು ಬರಲಾರಳೆ?” ಎಂದು ಭೀಮರಾಯನನ್ನು ಕೇಳಿದಳು.

ಭಾಮಿನಿಯು ಪತಿಗೃಹಕ್ಕೆ ಮರಳಿ ಬರುವುದು ಎಂತಹ ಕಠಿಣವೆಂಬುದನ್ನು ಭೀಮರಾಯನು ಅರಿತವನಾಗಿದ್ದನು. ಭಾಮಿನಿಯು ತೌರುಮನೆಗೆ ಹೊರಡುವ ದಿವಸ ರಂಗರಾಯನಾದಿದ ಮಾತುಗಳ ಮಾಲೆಯನ್ನು ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಧರಿಸಿ ಕೊಂಡಿದ್ದಳು. ಭಾಮಿನಿಯು ಆ ಮಾತುಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಮರೆದು ಮತ್ತೆ ಪತಿಸಾನ್ನಿಧ್ಯವನ್ನು ನೇರಬಯಸಬಹುದೆಂಬುದನ್ನು ಭೀಮರಾಯನು ನಂಬಲಾರದವನಾಗಿದ್ದನು. ನೊಂದಲು ರಂಗರಾಯನ ತಂದೆಯು ಭಾಮಿನಿಯ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಅವಿಚಾರತೆಯಿಂದ ಆಡರಿಸಿದ್ದನು. ಭಾಮಿನಿಯು ಮತ್ತೆ ಪತಿಗೃಹವನ್ನು ನೇರಿದಾಗ ಸುಭದ್ರೆಯು ಹೊಟ್ಟೆಕಿಚ್ಚಿನಿಂದ ಅವಳನ್ನು ಹಲವು ಬಗೆಗಳಿಂದ ಅಪಮಾನಗೊಳಿಸಿದ್ದಾಳೆ. ಇವರಿಬ್ಬರ ಕೃತಿಯ ಮಂದಿರಕ್ಕೆ ಶಿಖರವನ್ನು ಕಟ್ಟುವುದಕ್ಕಾಗಿ ರಂಗರಾಯನು ಅಂದಿನ ದಿನ ವಾಗ್ಬಾಣಗಳನ್ನು ಒಳ್ಳೆ ಕಸುವಿನಿಂದ ಪ್ರಯೋಗಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಹೀಗಿದ್ದರೂ ಭೀಮರಾಯನು ಭಾಮಿನಿಯ ಸ್ವಗೃಹ ತ್ಯಾಗವನ್ನು ಸಮರ್ಪಿಸಲಾರದವನಾಗಿದ್ದನು. ಒಳ್ಳೆ ಸ್ವಭಾವದ ಭಾಮಿನಿಯು-- ಹಿಂದೂ ಧರ್ಮದ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನೂ, ಸಂಸ್ಕಾರವನ್ನೂ ಹೊಂದಿದ ಸತಿಯು-ಪತಿ ಸಹವಾಸವನ್ನು ಎಂತಹ ಪ್ರಸಂಗವೊದಗಿದರೂ ತ್ಯಜಿಸಲಾಗದೆಂಬುದು ಭೀಮರಾಯನ ಸ್ಪಷ್ಟಮತವಾಗಿತ್ತು. ಭೀಮರಾಯನು ಯೋಚಿಸಹತ್ತಿದನು: “ವುರಾಣ ಮತಾಭಿಮಾನಿಯಾದ ಭಾಮಿನಿಯು ಹಾಗೆ ಒಮ್ಮೆಲೆ ಪತಿಸಾನ್ನಿಧ್ಯವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ ಹೋಗಿದ್ದು ಹೇಗೆ? ಇಂತಹ ಹೆಂಗಳೆಯರಿಗೆ ಪತಿಯಂತೆ ಧರ್ಮವೂ ಪ್ರೀತಿಯ ವಿಷಯವೂ ಭಾಮಿನಿಯು ಪತಿಯಿಂದ ತನ್ನ ಧರ್ಮಾಚರಣೆಗೆ ವಿರೋಧವಾಗುತ್ತಲೆ ಸಹಿಸದವಳಾಗಿ ಮತ್ತೆ ತೌರುಮನೆಯನ್ನು ನೇರಲು ಮನಸ್ಸು ಮಾಡಿರಬಹುದು.....”

ಸುತೀಲೆಯು ಪ್ರಶ್ನೆಮಾಡಿ ಅಣ್ಣನ ವೋರೆಯ ಕಡೆಗೆ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದಳು. ಅಣ್ಣನಿಂದ ಉತ್ತರವು ದೊರೆಯದಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಿ ಆಶ್ಚರ್ಯಾನ್ವಿತಳಾಗಿ: “ಅಣ್ಣಾ, ನನಗೆ ಉತ್ತರ ಕೊಡಲಿಲ್ಲವಲ್ಲ?” ಎಂದು ಕೇಳಿದಳು.

“ನೀನೇನು ಕೇಳಿದೆ?” ಭೀಮರಾಯನು ವಿಚಾರತಂದ್ರಿಯಿಂದಿಡ್ಡು ಕ್ಷು ಕೇಳಿದನು.

“ನಾನು ಅಕ್ಕನು ಈ ತಿಂಗಳ ಕೊನೆಯೊಳಗಾಗಿ ಮತ್ತೆ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬರುವ ಳೆಂದು ಅನ್ನುತ್ತಿರುವೆನು. ನೀನು ನನ್ನ ಈ ಮಾತನ್ನು ನಂಬುವುದಿಲ್ಲವೆ?”

ಭೀಮರಾಯನು ತಂಗಿಯು ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಉತ್ತರ ಕೊಡದೆ, ದೇ- ರೊಂದು ವಿಧವಾಗಿ ಮಾತಾಡಕತ್ತಿದನು: “ಅವಳು ಬರಲಿ-ಬಾರದಿರಲಿ. ಬರುವ ದಿಲ್ಲೆಂದೇ ಈಗ ನಾವು ತಿಳಿಯೋಣ. ರಂಗರಾಯನು ಅವಳಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಬಹುದಿವಸ ಬಾಳುವೆ ಸಾಗಿಸಿದ್ದನು—ಮುಂದೆಯೂ ಸಾಗಿಸುವನು. ಕೇವಲ ಅವಳನ್ನೆ ನಂಬ ಲಿಕ್ಕಾದೀತೆ? ಪ್ರಪಂಚವು ಸುಷೂತ್ರವಾಗಿ ಸಾಗುವದಕ್ಕೆ ದೇರೊಂದು ಯುಕ್ತಿ ಯನ್ನು ಹುಡುಕಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು ಆ ದಾರಿಯಿಂದ ಮುಂದೆ ಸಾಗಬೇಕು.”

ಸುಶೀಲೆಯು ಅಣ್ಣನ ಮಾತಿನ ಇಂಗಿತವನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ತಿಳಿಯದೆ, ಸುಮ್ಮನೆ ಅಣ್ಣನ ವೋರೆಯನ್ನು ನೋಡುತ್ತ ಕುಳಿತಳು. ರಂಗರಾಯನು ಇವಳ ವಿಸ್ಮಯಾರನ ಮುಖದ ಕಡೆಗೆ ನೋಡಿ ಮಾತಾಡುತ್ತಿದನು: “ಅವಳು ತಿರುಗಿ ಒರವುದು ವಿಹಿತವೆಂದು ನನಗೆ ಅನಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಅವಳು ನನ್ನ ಲಗ್ನದ ಹೆಂಡತಿಯಾಗಿದ್ದರೂ ನಾನು ಸಹಧರ್ಮಿಣಿಯೆಂದು ಅವಳನ್ನು ಕರೆಯಲಾರೆನು.”

ಭಾವಿನಿಯ ವಿಷಯದ ಈ ಕುತ್ತಿತ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ಭೀಮರಾಯನಿಗೆ ಸಿಟ್ಟು ಒತ್ತು ಇವನು ಇಂತು ಮಾತಾಡಿದನು: “ಧರ್ಮವೇ ನಮಗಿಲ್ಲ ವೆಂದ ಬಳಿಕ ಸಹಧರ್ಮಿಣಿಯರೆಲ್ಲೆಂದ ಒರಬೇಕು? ರಂಗ, ನಮ್ಮಂಥವರು ತಾತ್ಪ್ರಿಕ ಮಾತುಗಳನ್ನಾಡಿ ಉಪಯೋಗವಿಲ್ಲ! ನಾವು ನಮ್ಮ ವ್ಯವಹಾರದ ಅನು ಕೂಲತೆಯನ್ನೊಂದು ನೋಡಿಕೊಂಡರೆ ಸಂಕು!”

“ನಮಗೆ ಧರ್ಮವೇ ಇಲ್ಲವೆ?” ರಂಗರಾಯನು ವಿಸ್ಮಯಾತೀರಕದಿಂದ ಕೇಳಿದನು.

“ಎಲ್ಲಿದೆ? ತೋರಿಕೊಡು! ನಾವು ಕೆಲಸ ಮಾಡುವೆವು. ಗಳಿಸುವೆವು. ಉಟ್ಟಿ ಮಾಡುವೆವು. ವಿಹರಿಸುವೆವು. ಇಷ್ಟಾದರೆ ನಮ್ಮ ಕರ್ತವ್ಯಗಳು ಕೊನೆ ಗಂಡಂತಾದವು. ಈ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ತೀರಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಸಹಧರ್ಮಿಣಿಯೇಕೆ ಬೇಕು? ಆ ಕಾಲದ ಜನರು ಸಂಧ್ಯಾವಂದನೆ-ದೇವಪೂಜೆಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ವ್ರತ- ಉಪವಾಸಗಳನ್ನಾಚರಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಹವ್ಯ-ಕವ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಅವರು ಸದಾ ಧಾರ್ಮಿಕ ಕ್ರಿಯೆಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿರುತ್ತಿದ್ದರು. ಅವರಿಗೆ ಸಹ

ಧರ್ಮಿಣಿಯರ ಅವಶ್ಯಕತೆಯಿತ್ತು. ನಮಗೆ ಆ ಸಹಧರ್ಮಿಣಿಯರ ಗೊಡವೆಯೇಕೆ?" ಭೀಮರಾಯನು ಅವೇಶವಿಂದ ಮಾತಾಡಿದನು.

ರಂಗರಾಯನು ಮರ್ಮಾಹತನಾಗಿ ಇಂತು ಕೇಳಿದನು: "ಯಾರು ವ್ಯತಿರೇಕವಾಸಗಳನ್ನೂ, ಹೋಮ-ಹವನಗಳನ್ನೂ ಮಾಡುವರೋ ಅವರಿಗಷ್ಟೆ ಸಹಧರ್ಮಿಣಿಯರ ಅವಶ್ಯಕತೆಯೇ? ನಮಗೆ ಸಹಧರ್ಮಿಣಿಯರು ಬೇಡವೆ?..."

ಭೀಮರಾಯನು ರಂಗರಾಯನನ್ನು ಮುಂದೆ ಮಾತಾಡಗೊಡನೆ, ಹೇಳ ಹತ್ತಿದನು: "ಬೇಡ, ನಿಜವಾಗಿಯೂ ನಮಗೆ ಸಹಧರ್ಮಿಣಿಯರು ಬೇಡ ನಿನ್ನ ಹಿಂದುವು, ನಾನೂ ಹಿಂದುವು; -ದರೆ ಕ್ರಿಯಾಕಲಾಸಗಳಿಲ್ಲದ ಹಿಂದುಗಳು ನಾವು! ನಾವು ಪೂಜಿಸಿನ್ನು ಮಾಡುವದಿಲ್ಲ ದೇವಮಂದಿರಕ್ಕೆ ಹೋಗುವದಿಲ್ಲ ಅವತಾರಕರ ಹೆಸರಿತ್ತಿ ವನಬಂದಂತೆ ಚರ್ಚೆಯನ್ನೂ ಮಾಡುವದಿಲ್ಲ ನಮ್ಮ ಪ್ರಮದೆಯರು ನಮಗಿಂತಲೂ ನಿರೀಹರು ನಾವು ಸಹಜ ಮನುಷ್ಯರು ವ್ಯವಹಾರಕ್ಕೆ ಉಪಯುಕ್ತರು. ಇಂತಹ ವ್ಯಾವಹಾರಿಕ ಮನುಷ್ಯರು ಐದಾರು ಅಕ್ಷರಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡು ಉಚ್ಚರಿಸಿಕ್ಕೆ ಕರಿಯಾದ ದೊಡ್ಡ ಸಹಧರ್ಮಿಣಿಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಮಾಡುವದೇನು? ನಮಗೆ ಸಣ್ಣ ಸ್ತ್ರೀಯೊಬ್ಬಳಾದರೆ ಸಾಕು. ನಮ್ಮ ಎಲ್ಲ ಕೆಲಸಗಳು ಸುಖೋತ್ತಮವಾಗಿ ಸಾಗುವವು" ಕ್ಷಣಕಾಲ ಸುಮ್ಮನಿದ್ದು ಭೀಮರಾಯನು ಮತ್ತೆ ಹೇಳಹತ್ತಿದನು: "ನೀನು ಮೂರನೆಯ ಮದುವೆಗೆ ಒಪ್ಪುವದು ಯೋಗ್ಯವೆಂದು ನನಗೆ ಅನಿಸುತ್ತಿದೆ. ಮದುವೆಯು ಎರಡು ಸಾರೆ ಆಗಿ ಹೋಗಿದೆ. ಈ ಮೂರನೆಯ ಸರತಿಗೆ ಭಯಗೊಳ್ಳುವದೇಕೆ? ಗಟ್ಟಿಮನಸ್ಸು ಮಾಡಿ ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡು ಬಿಡು. ಮಧುರಾಯನು ನನ್ನ ಬೆನ್ನು ಬಿಡದವನಾಗಿದ್ದಾನೆ. ನಿನ್ನ ಸಹೋದರಿಯ ಭಯಾನಕ ಅಜ್ಜಿಯೂ ಹೀಗೆಯೇ ಇದೆ ನನ್ನ ಮತವೂ ಅನುಕೂಲವಿದೆ. ಹೀಗಿರಲು, ನೀನು ಒಲ್ಲೆನೆನ್ನುವದು ಸರಿಯೆ?"

ರಂಗರಾಯನ ಮುಖವು ಕಪ್ಪಿಟ್ಟು ಹೋಯಿತು. ಇವನು ಎದ್ದು ನಿಂತು "ಭೀಮ, ನೀನು ನನಗೆ ಪರಿಹಾಸ ಮಾಡುತ್ತಿರುವೆ!" ಎಂದು ನುಡಿದನು.

ಸುಶೀಲೆಯು ಗಾಬರಿಯಾದಳು. ಭೀಮರಾಯನು ಭೀತನಾಗಿ ಮಾತಾಡ ಹತ್ತಿದನು: "ಒಲ್ಲ, ನಾನು ಪರಿಹಾಸ ಮಾಡಬಯಸಿದವನಲ್ಲ. ನಿಜವನ್ನೆ ನುಡಿದವನು. ಒಂದುವೇಳೆ ಅದು ಪರಿಹಾಸವಾಗಿದ್ದರೆ, ನಿನಗಿಂತಲೂ ನನಗೆ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ತಾಗುವಂತಿದೆ!"

ರಂಗರಾಯನು ಪ್ರತಿ ಮಾತಾಡಲಿಲ್ಲ ಕೇವಲ ಸ್ತಬ್ಧನಾಗಿ ನಿಂತು ಕೊಂಡಿದ್ದನು.

೧೬

...

ರಂಗರಾಯನ ಕೋಪವನ್ನೂ ಅವೇಶವನ್ನೂ ನೋಡಿ ಭೀಮರಾಯನು ಇನ್ನು ಮದುವೆಯ ಸಂಬಂಧದ ಮಾತು ಬಳಸುವುದು ಅನುಪಯುಕ್ತವಿಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ; ಘಾತುಕವೂ ಆಗಬಹುದೆಂದು ಭಾವಿಸಿದನು. ನಾಲ್ಕಂಟು ದಿನಗಳ ತರುವಾಯ ರಂಗರಾಯನು ತಾಂತನಾಗಿದ್ದ ಸಮಯವನ್ನು ಸಾಧಿಸಿ ಬಂದು ಮತ್ತೆ ಮದುವೆಯ ಮಾತು ತೆಗೆಯಬಹುದೆಂದು ಬಗೆದು ತಂಗಿಯನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಮನೆಗೆ ಹೊರಟನು.

ಮುಂದೆ ಒಂದು ವಾರದಲ್ಲೆಯೇ ಭೀಮರಾಯನು ಕಬೀರಿಯ ಕೆಲಸಕ್ಕಾಗಿ ಮುಂಬಯಿಗೆ ಹೊರಡುವ ಪ್ರಸಂಗ ಒಂಟು. ಇವನು ಮುಂಬಯಿಗೆ ಹೊರಡುವ ವೇಳೆದಲು ಹೆಂಡತಿಯನ್ನು ಕರೆದು ಇಂತು ನುಡಿದನು:—“ಮಧ್ಯರಾಯನು ತನ್ನ ಮಗಳನ್ನು ರಂಗರಾಯನಿಗೆ ಕೊಡಬೇಕೆಂಬ ಉತ್ಕಟೇಚ್ಛೆಯುಳ್ಳವನಾಗಿದ್ದಾನೆ. ವಿದ.ಪಿಯಾದ ಕನ್ಯೆಯು ರಂಗರಾಯನ ಕೈ ಹಿಡಿಯಲು ಸಿದ್ಧಳಿದ್ದಾಳೆ. ಆದರೆ ರಂಗರಾಯನು ಮಾತ್ರ ಇದುವರೆಗೆ ಸಮ್ಮತಿಯನ್ನು ತೋರಿಸಿಲ್ಲ. ನಾವು ನಿರಾಶರಾಗುವ ಕಾರಣವಿಲ್ಲ. ನಾನು ಇನ್ನು ಕೆಲವು ದಿನಗಳಲ್ಲಿಯೇ ರಂಗರಾಯನ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಒಲಿಸುವೆನು—ಅವನು ಈ ವಿವಾಹಕ್ಕೆ ಒಪ್ಪುವಂತೆ ಮಾಡುವೆನು. ಇಲಿಯು ಖಾದ್ಯವನ್ನು ನೋಡಿದೆ. ಆಶೆಯಿಂದ ಬಲಯ ಕಡೆಗೆ ತಿರುಗಿದೆ ಇನ್ನು ಅದನ್ನು ಒಲಿಸುತ್ತೇನೆ ಕೆಡತುವದಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶ ಹಿಡಿಯದು.

ಭೀಮರಾಯನು ತನ್ನ ಹೆಂಕತಿಯೊಡನೆ ಒಂದು ದಿನಗಳ ತರುವಾಯ ಹೀಗೆ ಸದ್ಭಾವನೆಯಿಂದ ಮಾತಾಡಿದ್ದನು. ಸುಭವ್ರಿಯು ಆನಂದಿತನಾದಳು. ಇವಳು ಸುತೀಲೆಯ ಮುಖದಿಂದ ಕೆಲವು ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ತಿಳಿದಿದ್ದಳು. ಮಾತಾಡಹತ್ತಿದಳು: “ನೀವು ಭಾವಿನಿಯ ಪರಮ ಹಿತೈಷಿಗಳೆಂದು ನಾನು ತಿಳಿದಿದ್ದೆನು. ನೀವು ಅಣ್ಣನ ವಿವಾಹಕ್ಕೆ ಮನಸ್ಸು ಮಾಡಬಹುದೆಂಬ ಮಾತು ನನಗೆ ಅಸಂಭವನೀಯವಾಗಿ ತೋರಿತ್ತು. ಆದರೆ ಇಂದು ನೀವೆ ಹೀಗೆ ನುಡಿಯುತ್ತಿರುವುದರಿಂದ ನಾನು ನಂಬಬೇಕಾಗಿದೆ.”

“ಆಹುದು. ಈಗ ಒಂದೆರಡು ತಿಂಗಳ ಹಿಂದೆ ನಾನು ಈ ವಿವಾಹಕ್ಕೆ ವಿರೋಧವುಳ್ಳವನಾಗಿದ್ದೆನು; ಆದರೆ ಈಗ ರಂಗರಾಯನ ಮೂರನೆಯ ಮದ

ವೆಗೆ ನಾನು ವಿರುದ್ಧನಾಗಿಲ್ಲವಷ್ಟೆ ಅಲ್ಲ; ಈ ವಿವಾಹವು ಆಗುವದು ಅವಶ್ಯ ವೆಂದು ಭಾವಿಸಿ ಪ್ರಯತ್ನಕ್ಕೆ ತೊಡಗಿದ್ದೇನೆ. ಇದರಿಂದ ನೀನು ನಾನು ಭಾವಿನಿಯ ಶತ್ರುವೆಂದು ಮಾತ್ರ ಭಾವಿಸಬೇಡ. ನಾನು ಹಿಂದೆಯೂ ಭಾವಿನಿಯ ಹಿತಚಿಂತಕನಾಗಿದ್ದೆನು — ಈಗಲೂ ಆಗಿರುವೆನು — ಮುಂದೆಯೂ ಇರುವೆನು. ನಾನು ಅನುದಿನವೂ ಆವಳ ಶುಭಾಕಾಂಕ್ಷಿಯು; ಆದರೆ ಯಾವದು ಆಗಲಾರದೆಂದೂ, ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿ ಉಪಯೋಗವಿಲ್ಲ! ಇನ್ನು ಭಾವಿನಿ ಹಾಗೂ ರಂಗರಾಯರಿಗೆ ಕೂಡಿ ನಡೆಯದು! ಹೀಗಿರಲು, ಇವರ ಮಿಲನಕ್ಕಾಗಿ ನಾನು ಯತ್ನಿಸುವುದು ಹಿತಕರವಲ್ಲ. ಕಾರಣ ನಾನು ಈಗ ರಂಗರಾಯನ ನವೀನ ವಿವಾಹಕ್ಕೆ ಮನಸ್ಸು ಮಾಡಿದವನಾಗಿದ್ದೇನೆ.”

ಸುಭದ್ರೆಯು ಉಪಹಾಸಪೂರ್ವಕ ನಗೆಯಿಂದ ಮಾತಾಡಹತ್ತಿದಳು: “ನೀವು ಪುರ ಪರಾಧರಿಂದ ಭಾವಿನಿಯ ಸ್ವಭಾವದ ಇಂಗಿತವನ್ನರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಿಕ್ಕೆ ತಡವಾಯಿತು, ಆದರೆ ನಾನು ಅವಳನ್ನು ನೋಡುತ್ತಲೆ, ಇವಳೊಡನೆ ನಾವು ವ್ಯವಹರಿಸುವುದು ಅಸಂಭವವೆಂಬುದನ್ನು ಗೊತ್ತುಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದೆನು. ಗಂಡ ಸರಿಗೆ ಹೆಂಗಸರ ಸ್ವಭಾವದ ರಹಸ್ಯವು ಬೇಗ ಹೊಳೆಸುದು. ಹೆಂಗುಸರು ಹೆಂಗು ಸರ ಸ್ವಭಾವದ ಇಂಗಿತವನ್ನು ಕೂಡಲೆ ಕಂಡುಹಿಡಿಯಬಲ್ಲರು.”

“ಇರಲಿಹುದು ಭಾವಿನಿಯು ಪತಿಯೊಡನೆ ಕೂಡಿಯಿರುವುದು ಅಸಂಭವ ವಾದ್ದರಿಂದಲೆ ಹೊರಟು ಹೋದಳು. ಅವಳು ಹೀಗೆ ವರ್ತಿಸದೆ, ಬೇರೊಂದು ವಿಧವಾಗಿ ಆಚರಿಸಿದ್ದರೆ ಹೇಗಾಗುತ್ತಿತ್ತೆಂಬದನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿ, ನಾವು ವಾದ-ವಿವಾದ ಮಾಡುವುದರಲ್ಲಿ ಪ್ರಯೋಜನವಿಲ್ಲ. ಆಗ ನಾನು ಭಾವಿನಿಯ ಸ್ವಭಾವವನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ಅರಿಯಲಿಲ್ಲವೆಂಬುದು ನಿಜವು. ಈಗ ಅರಿತಿರುವೆನಾದ್ದರಿಂದ ರಂಗ ರಾಯನ ಮೂರನೆಯ ಮದುವೆಗೆ ಉದ್ಯುಕ್ತನಾಗಿರುವೆನು ”

“ಸರಿಯಾಗಿ ಮಾತಾಡಿದಿರಿ. ದೋಷವನ್ನು ಗುಣವೆಂದು ಸಾದಿಸ ಬಯಸುವುದರಲ್ಲಿ ಹಿತವಿಲ್ಲ. ದೋಷವನ್ನೊಪ್ಪಿಕೊಂಡು ಸುಧಾರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಹಿತಕರವು. ನೀವು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡಿವೆಯೆಲೆ ಜಪ-ತಪಗಳನ್ನು ಮಾಡುವವರ ಹಾಗೂ ಪ್ರತೀಕರವಾಗಗಳನ್ನಾಚರಿಸುವವರ ಒಟ್ಟಂಗಿಗಳಾಗಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಿ ನಾನು ಒಂದು ಭಯಗೊಂಡಿದ್ದೆನು. ನಾವೂ ಹಿಂದುಗಳು, ಮುಸಲ್ಮಾನ ರಲ್ಲ, ಕ್ರಿಶ್ಚಿಯನರಲ್ಲ; ಆದರೆ ನಾವೇ ಶ್ರೇಷ್ಠರು, ಉಳಿದವರೆಲ್ಲರು ಹೀನರು. ಕೀಳು ಜಾತಿಯವರನ್ನು ಮುಟ್ಟುತ್ತಲೆ ನಮ್ಮ ಜಾತಿಯು ಹಾಳಾಗಿ ಹೋಗುವುದು,

ಎಂದು ಅಭಿಮಾನಬಡುವುದು ಸಮ್ಮತವೆ? ಜಾತಿ ನಿಯಮಗಳನ್ನು ಪಾಲಿಸುವವರಷ್ಟೇ ಸ್ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಹೋಗುವರು. ಉಳಿದವರೆಲ್ಲ ನರಕಭೋಗಿಗಳಾಗುವರು; ಎಂದು ಹೇಳುವುದು ಅವಳ ತಾರು ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಸಮ್ಮತವಾಗಬಹುದು:— ಇಲ್ಲಿ ಸಡೆಯದು ಇಲ್ಲಿ ತನ್ನಾಟವು ನಡೆಯದ್ದರಿಂದಲೆ ಅವಳು ಪತಿಯ ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ಆಶ್ರಯವನ್ನು ಹೊಂದಲಿಲ್ಲ!”

ಈ ಮಾತು ಸತ್ಯವಲ್ಲ; ಅಸತ್ಯವೂ ಅಲ್ಲ. ವುಸಿ-ದಿಟಗಳ ಸರಿದರಕೆಯದು. ಕಾರಣ ಭೀಮರಾಯನು ಉತ್ತರ ಕೊಡಬಯಸದೆ, ಹೆಂಡತಿಯ ನೋರೆಯ ಕಡೆಗೆ ನೋಡುತ್ತ ನಿಂತನು. ಈ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಸುತೀಲಿಯು ಬಂದು “ಆಣ್ಣಾ, ಮತ್ತೇನಾಯಿತು?” ಎಂದು ಕೇಳಿದಳು.

ಸುಭದ್ರೆಯು ತನ್ನ ವಾಕ್ಯವಾಹವನ್ನು ಭರದಿಂದ ಹರಿಬಿಟ್ಟಳು:—“ಭಾವಿನಿಯು ಜಾತಿರಕ್ಷಣೆಯೇ ತನ್ನ ಶ್ರೇಷ್ಠತಮ ಕರ್ತವ್ಯವೆಂದು ಭಾವಿಸಿದಳಲ್ಲವೆ? ತನ್ನ ಆಚಾರ ರಕ್ಷಣೆಗಾಗಿ ಪತಿಯನ್ನು ಸಹ ತೊರೆದು ಹೋಗಲಿಕ್ಕೆ ಹಿಂಜರಿಯದಾದಳಲ್ಲವೆ? ನೀವು ಅವಳ ಕೃತಿಯನ್ನು ಸಮರ್ಥಿಸುವಿರಾ? ನನ್ನ ಸಲುವಾಗಿ ಅಣ್ಣನು ಅವಳನ್ನು ತಿರಸ್ಕರಿಸಿದಂತೆ, ಅವಳ ಸಲುವಾಗಿ ನೀವು ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ನಡುವಂತೆ ಮಾತಾಡಲಿಲ್ಲವೆ? ನಾನು ನಿಮ್ಮ ಆ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಹಚ್ಚಿಕೊಂಡು ತಾರುಮನೆಗೆ ಹೋಗದೇಕಾಗಿತ್ತೆ? ಹೀಗೆ ನಾನು ಹೋಗಿದ್ದರೆ ನೀವು ನನ್ನ ಕೆಲಸವನ್ನು ಸ್ತುತಿಸುತ್ತಿದ್ದಿರಾ?”

“ಔಲ್ಲ, ನಾನು ಹೀಗೆಂದೂ ಅಂದವನಲ್ಲ”

“ಹೀಗೆ ಅನ್ನಲಾಯಿಯೆಂಬುದನ್ನು ನಾನು ಬಲ್ಲೆನು.” ಬಳಿಕ ಸುತೀಲಿಯು ಕಡೆಗೆ ನೋರೆ ಮಾಡಿ ಮಾತಾಡತೊಡಗಿದಳು: “ನಿನ್ನ ಈ ಸಹೋದರರು ಭಾವಿನಿಯ ಅಸರಿಚಿತ ಬಹಿರಾಚರಣೆಯನ್ನು ನೋಡಿ, ಒಮ್ಮೆಲೆ ನೋಸ ಹೋಗಿದಿಟ್ಟಿದ್ದರು. ಒಟ್ಟಂಗಿಯಂತೆ ಅವಳ ವರ್ಣನೆಗೆ ಬದ್ಧಕುಕಣರಾಗಿದ್ದರು. ತಾಯಿ-ಕಂದೆಗಳು ನನಗೆ ಹಿಂದೂಧರ್ಮದ ಸಂಕುಚಿತ ವಿಚಾರದ ಆಚಾರ-ರೀತಿ-ನೀತಿಗಳ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿಲ್ಲವೆಂಬುದು ನಿಜವು; ಆದರೆ ಅವಳು ನನಗೆ ಯಾವ ತರದ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನೂ ನೀಡಿಲ್ಲವೆಂದು ಅನ್ನಲಿಕ್ಕಾದೀತೆ? ನಾನು ನನ್ನ ಜನನೀ-ಜನಕರಿಂದ ಪಡೆದ ಶಿಕ್ಷಣವು ಭಾವಿನಿಯು ಹೊಂದಿದ ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕೆಂತ ಮೇಲ್ತರದ್ದು; ಹೆಚ್ಚು ಹಿತಕರವಾದುದು.” ಸುಭದ್ರೆಯು ಕೊಂಚ ಸಕ್ಕು ಮತ್ತೆ ಮಾತಾಡಹತ್ತಿದಳು: “ನೀನು ಭಾವಿನಿಯ ಸಹವಾಸದಲ್ಲಿದ್ದು

ಹಲವು ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಕಲಿತುಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ನಿನ್ನ ಈ ಸಹೋದರರು ಹೇಳಿದ್ದರಷ್ಟೆ? ನೀನು ಅವಳ ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ಯಾವ ಯಾವ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಅಭ್ಯಾಸಿಸಿದೆಯೆಂಬುದನ್ನು ಸಾವಧಾನತೆಯಿಂದ ಕೇಳಿಕೊಳ್ಳುವ ಅವಕಾಶವು ನನಗಿಲ್ಲ ದಾಗಿದೆ. ನಾನು ಹೋಗುವೆನು. ನೀನು ಯಾವ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಎಷ್ಟು ಕಲಿತಿರುವೆಯೆಂಬುದನ್ನು ನಿನ್ನ ಈ ಸಹೋದರರಿಗೆ ವಿವರಿಸಿ ಹೇಳು" ಸುಭದ್ರೆಯು ನಗುತ್ತ ಬೇರೆ ಕಡೆಗೆ ಹೊರಟು ಹೋದಳು.

ಭೀಮರಾಯನು ಸುಮ್ಮನಿದ್ದನು. ತನ್ನ ತಂಗಿಯ ಸಮಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಹೆಂಡತಿಯು ಹೊಡಿ ಎಸೆದಿದ್ದ ವಾಗ್ವಾಣಿಗಳು ಭೀಮರಾಯನಿಗೆ ಜಿನ್ನಾಗಿ ತಾಕಿದ್ದವು. ಇವನು ವಿವಾದಾತೀತವೆಂದ ಹೆಂಡತಿಗೆ ಉತ್ತರಕೊಡುವ ಮನಸ್ಸು ಮಾಡಲಿಲ್ಲ. ಭೀಮರಾಯನು ಹಿಂದೂಧರ್ಮದ ಆಚಾರ-ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ಅರಿತು ಕೊಂಡವನಲ್ಲ; ಆಗಸಿದವನಲ್ಲ. ಆದರೂ ರಮಣಿಯರ ಆಚಾರನಿಷ್ಠೆಯೂ, ಪ್ರಾಚೀನ ಆರ್ಯಮಹಿಳೆಯರ ಬೇವನ ಚರಿತೆಯೂ ಇವನ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಜಿನ್ನಾಗಿ ಆಕರ್ಷಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದವು. ಕಾರಣ ಇವನು ಅಕಸ್ಮಾತ್ತಾಗಿ ಬಂದು ಆತ್ಮೀಯಳಾಗಿದ್ದ ಭಾವಿನಿಯ ಆಚಾರ-ವ್ಯವಹಾರಗಳನ್ನು ನೋಡಿ ಮುಗ್ಧನಾಗಿ ಹೋಗಿದ್ದನು. ಅಂತೆಯೇ ಇವನು ಭಾವಿನಿಯ ಪಕ್ಷ ಪಾತಿಯಾಗಿ ಸುಭದ್ರೆಯ ಮನಸ್ಸು ನೊಯ್ಯುವಂತೆ ಮಾತಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಹಿಂದೆಗಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಭಾವಿನಿಯು ಸ್ತ್ರೀಸಮಾಜಕ್ಕೆ ಆದರ್ಶಸ್ವರೂಪಳೆಂದೂ, ಹೆಂಗಳೆಯರು ಭಾವಿನಿಯ ಆಚಾರ-ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಅನುಕರಿಸುವುದು ಹಿತಕರವೆಂದೂ ಭಾವಿಸಿದ್ದನು. ಈ ಕಾರಣದಿಂದ ಇವನು ಪರಿಚಿತ ಹಿಂಗುಸರೊಡನೆ ಮಾತಾಡುವ ಪ್ರಸಂಗ ದೊರೆದಾಗ ಗೌರವದಿಂದ ಭಾವಿನಿಯ ಪೆಸರನ್ನು ಉಲ್ಲೇಖಿಸುತ್ತಿದ್ದನು; ಹಾಗೂ ಭಾವಿನಿಯ ಆಚಾರ-ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಹೊಗಳುತ್ತಿದ್ದನು. ಆದರೆ ಭೀಮರಾಯನು ಇಂದು ತನ್ನ ಹಿಂದಿನ ಈ ಕಾರ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ಶಲಿಬೊಗ್ಗಿಸಬೇಕಾಗಿ ಬಂದಿತ್ತು. ಹೆಂಡತಿಯ ವಾಗ್ವಾಣಿಗಳನ್ನು ಸುಮ್ಮನಿದ್ದು ಸಹಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಪ್ರಸಂಗವೊದಗಿತ್ತು. ಈ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಇವನು ಭಾವಿನಿಯು ತನ್ನ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಸರಿಗಂಡ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ವ್ಯವಹರಿಸಿದ್ದಳೆ, ಅವಳ ಈ ಆಚರಣೆಯಿಂದ ಪ್ರವೇಶವೆಂದೂ ಅಪಾಯವಾಗಿಲ್ಲ. ಹೀಗಿರಲು ಅವಳನ್ನು ನಿಂದಿಸುವುದೇಕೆ? ಎಂದು ಮಾತಾಡಿ ಹೆಂಡತಿಗೆ ಉತ್ತರ ಕೊಡಬೇಕೆಂದಿದ್ದನು; ಆದರೆ ಹೀಗೆ ಮಾತಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಇವನ ನಾಲಿಗೆ ಎಳಲಿಲ್ಲ.

ಭೀಮರಾಯನು ಹೆಂಡತಿಯು ಹೋದ ಬಳಿಕ ಕೊಂಚ ಕಾಲದ ಮೇಲೆ

ತಂಗಿಯನ್ನು ದ್ವೇಷಿಸಿ ಸಂದಿಗ್ಧಸ್ವರದಿಂದ ಮಾತಾಡಹತ್ತಿದನು: “ಯಾವ ವಿಷಯ ದಲ್ಲೂ ಅತಿಶಯತೆಯು ಒಳ್ಳೆಯದಲ್ಲ. ಅಂತೆಯೇ ಹಿರಿಯರು ‘ಅತಿಯಾದರೆ ಗತಿ ಗೆಡುವುದು’ ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ ಹಿಂದೂ ಧರ್ಮಾಭಿಮಾನಿಗಳು ಈ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಧಾರ್ಮಿಕ ಆಚಾರ-ವಿಚಾರಗಳಲ್ಲಿ ಪರಿವರ್ತನೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು, ಹಾಗೂ ಸಾಮಾನ್ಯಜನರಿಗೆ ಈ ಪರಿವರ್ತನೆಯು ಇಂಗಿತವನ್ನು ತಿಳುಹಿಕೊಡಬೇಕು. ಇದು ಹೇಗೆ ಇರಲಿ, ಧಾರ್ಮಿಕ ಆಚರಣೆಯು ಭಾಮಿನಿಯಂಧವರಿಗಿಂತ ಧರ್ಮಲಂಡರಾದ ನಾವು ಹೀನನೆಂಬದನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡಹೊರತು ಗತ್ಯಂತರವಿಲ್ಲ.”

ದಂಪತಿಗಳ ವಾದ-ವಿವಾದ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಸುಶೀಲೆಯು ಸುಮ್ಮನೆ ಕುಳಿ ತಿದ್ದಳು. ಈಗ ಸುಭದ್ರೆಯು ಹತ್ತಿರದಿದ್ದರೂ ಸುಶೀಲೆಯು ಉತ್ತರಕೊಡ ಬಯಸಲಿಲ್ಲ.

ಇಂದಿನ ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಭೀಮರಾಯನು ಮುಂಬಯಿಗೆ ಹೊರಡುವ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಹೆಂಡತಿಗೆ ಇಂತು ಹೇಳಿದನು: “ನಾನು ನಾಲಕ್ಕಾರು ದಿವಸಗಳ ತರುವಾಯ ಬರುವೆನು. ಈ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಮಧ್ಯರಾಯನೆ ಆಗಲಿ, ಅವನ ಪಕ್ಷದ ಜನರೆ ಆಗಲಿ ಬಂದು ವಿಚಾರಿಸಿದರೆ, ನಾನು ಬಂದ ಒಳಿಕೆ ಮದುವೆಯ ಮಾತನ್ನು ಬಗೆಹರಿಸಿ ಕೊಡುವೆನೆಂದು ಹೇಳು.”

“ಭಾಮಿನಿಯು ಇನ್ನು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬರುವದಿಲ್ಲೆಂದೇ ನಿಮ್ಮ ನಿರ್ಧಾರಣೆಯಾಗಿರ.ವುದೇನು?”

“ಅಹುದು. ಅವಳು ಇನ್ನು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬರುವದಿಲ್ಲ — ಬಂದರೂ ಪ್ರಯೋಜನವಿಲ್ಲ. ನಾನು ಈ ಬಗ್ಗೆ ಬಹಳವಾಗಿ ಯೋಚಿಸಿರುವೆನು. ನೀನು ಅಂದಗ್ಗೇ ಸರಿಯೆಂದು ನನಗೆ ಈಗ ಅನಿಸಹತ್ತಿದೆ. ರಂಗರಾಯನಿಗಿಂತಲೂ ಭಾಮಿನಿಯು ಅಪರಾಧವು ದೊಡ್ಡದು. ಯಾವ ಶಿಕ್ಷಣವು ಮನುಷ್ಯನನ್ನು ಇಂತಹ ಸಂಕುಚಿತ ವಿಚಾರಗಳೆಣಿಕೆಗನು ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ, ಸ್ವಾರ್ಥಪರನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ ಆ ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ಒಂದು ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟೆ ದಿಲೆಯಿದ್ದರೂ, ಈಗದಕ್ಕೆ ಮಹತ್ವ ಕೊಡುವಂತಿಲ್ಲ ಆ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಇನ್ನು ನಮ್ಮೊಳಗೆ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿ ತಂದು ಪ್ರಯೋಜನವಿಲ್ಲ ಭಾಮಿನಿಯು ಧರ್ಮದ ನಿಜವಾದ ತತ್ವಗಳನ್ನರಿದವಳಲ್ಲ. ಕೇವಲ ಬಾಹ್ಯಾಚರಣೆಗಳಲ್ಲಿ ಮೆಯ್ಯರೆದವಳು. ಅಂತೆಯೇ ಅವಳು ಸ್ವಗೃಹವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ ಹೋಗಿ ಬಿಟ್ಟಳು. ಇರಲಿ, ನಾನೀಗ ಹೋಗಿ ಬರುವೆನು.” ಭೀಮರಾಯನು ಹೊರ ಹೊರಟನು. ವೋಟರಿನಲ್ಲಿ ಕುಳಿತನು.

ಭೀಮರಾಯನು ಕಡೇರಿಯ ಕೆಲಸವನ್ನು ತೀರಿಸಿಕೊಂಡು ತಿರುಗಿ ಬರಬೇಕಾದರೆ, ಹದಿನೈದು ದಿನಗಳು ಹತ್ತಿದುವು ಇವನು ಮರುಳ ಮನೆಗೆ ಬಂದ ಕೂಡಲೆ, ವೊಡಲು ಸುತೀಲಿಯನ್ನು ಕಂಡನು. ಸುತೀಲಿಯು:-ರಂಗಣ್ಣನು ಆರು ತಿಂಗಳ ರಜೆ ತಕ್ಕೊಂಡು ಮಂಜಾಲೆಗೆ ಹೋಗಿರುವನೆಂದೂ, ಸಂಗಡ ರಾಮನನ್ನೂ ಕರೆದೊಯ್ದನೆಂದೂ ಹೇಳಿದಳು.

“ಹೀಗೆ ಒಮ್ಮಿಂದೊಮ್ಮೆ ಹೋಗಲಿಕ್ಕೆ ಕಾರಣವೇನು?” ಭೀಮರಾಯನು ಕೇಳಿದನು.

“ರಂಗಣ್ಣನು ರಾಮನನ್ನು ಕರೆದೊಯ್ಯಲಿಕ್ಕೆಂದು ಈ ಮನೆಗೆ ಬಂದಿದ್ದನು. ನಾವು ವಿಚಾರಿಸಲಾಗಿ, ಮೈಯಲ್ಲಿ ಸ್ವಾಸ್ಥ್ಯವಿಲ್ಲೆಂದು ನುಡಿದನು.”

ಈ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಸುಭದ್ರೆಯು ಅಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡಳು. ಭೀಮರಾಯನು ಹೆಂಡತಿಯನ್ನು ದ್ವೇಷಿಸಿ ಮಾತಾಡಹತ್ತಿದನು: “ಮೈಯಲ್ಲಿ ಸ್ವಾಸ್ಥ್ಯವಿಲ್ಲದಿರುವುದು ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾದದ್ದು, ಆದರೆ ಆ ಜಾಡ್ಯವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುವ ಮಾರ್ಗವಿದಲ್ಲ.” ಭೀಮರಾಯನು ಇನ್ನೂ ಮಾತಾಡತಕ್ಕವನಿದ್ದನು; ಆದರೆ ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ಸುತೀಲಿಯಿರುವುದನ್ನು ಜ್ಞಾಪಕಕ್ಕೆ ತಂದುಕೊಂಡ ಇವನು ಮುಂದೆ ಮಾತಾಡಲಿಲ್ಲ.

೧೨

...

ಬೇರೆ ವಕೀಲರು ದಿನಗಳನ್ನು ಕಳೆಯುತ್ತಿರುವಂತೆ ಭೀಮರಾಯನ ದಿನಗಳೂ ಕ್ರಮಿಸುತ್ತಿದ್ದುವು. ಇವನು ಹಣದ ಅಡಚಣೆಯಾಗುತ್ತಲೆ ಪ್ರಾಚೀನರ ರೀತಿ-ನೀತಿಗಳ ಪಕ್ಷಪಾತಿಯಾಗುತ್ತಿದ್ದನು; ಹಿಂದೂಧರ್ಮದ ಉಚ್ಚ ತತ್ವಗಳ ಹಾಗೂ ಆಚಾರ-ವ್ಯವಹಾರಗಳ ಪ್ರಶಂಸೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದನು. ಸಾಕಷ್ಟು ಧನವು ಕೈನೇರಿತೆಂದರೆ, ಸುಮ್ಮನಾಗಿ ಬಿಡುತ್ತಿದ್ದನು. ಇವನು ಬಾಯಿಯಿಂದ ಏನೆ ಮಾತಾಡಲಿ, ಆಚರಣೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ಥಿತ್ಯಂತರವನ್ನು ತೋರ್ಪಡಿಸುತ್ತಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಇವನು ರಂಗರಾಯನ ನಿಜವಾದ ಹಿತಚಿಂತಕನು; ರಂಗರಾಯನ ಸ್ವಭಾವವನ್ನರಿತವನು. ದುರ್ಲಭಚಿತ್ತನಾದ ರಂಗರಾಯನನ್ನು ಬೇಕಾದ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಹುರಿಗೊಳಿಸಬಹುದೆಂದು ಬಗೆದಿದ್ದ ಇವನು ಮಧ್ಯರಾಯನಿಗೆ ನಿರಾಶೆಯ ಉತ್ತರವನ್ನು ಹೇಳಲಿಲ್ಲ.

ವಿಷ್ಣೇ ಅಲ್ಲ; ರಂಗರಾಯನು ಬರುವುದೆಂದೇ ತಡ, ಕೂಡಲೆ ಲಗ್ನವಾಗುವಂತೆ ಮಾಡಿಕೊಡುವೆನು; ಎಂದು ಆಶೆಡೀರಲು ತ್ತ ನಡೆದಿದ್ದನು.

ಭೀಮರಾಯನು ಭಾವಿನಿಯ ಹಿತಚಿಂತಕನೊ ಅಹುದು; ಆದರೆ ಭಾವಿನಿಯ ಆಚಾರ-ವಿಚಾರಗಳ ವಿಷಯದಲ್ಲಿದ್ದ ಆ ಶ್ರದ್ಧೆಯು ಈಗ ಇವನಲ್ಲಿ ಉಳಿದಿರಲಿಲ್ಲ. ಇವನು ಭಾವಿನಿಗೆ ಕೆಡಕು ಆಗದೇಕೆಂದು ಎಂದೂ ಅವೇಕ್ಷಿಸಿದವನಲ್ಲ; ಆದರೆ ಭಾವಿನಿಯು ಇನ್ನು ಪತಿಗೃಹವನ್ನು ನೇರಿ ಉಪಯೋಗವಿಲ್ಲವೆಂದು ಬಗೆದವನಾಗಿದ್ದನು. ಅವಳು ಎಲ್ಲಿ ಇರುವಳೋ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಇರಲಿ; ನಿರಾಪದಳಾಗಲಿ; ಧರ್ಮಾಚರಣೆಯ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಉತ್ತರೇಂದ್ರರ ಉನ್ನತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಲಿ; ಆದರೆ ರಂಗರಾಯನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಉತ್ಪಾತವೆದ್ದಿರುವುದು ಬೇಡ, ಎಂದು ಅನ್ನುತ್ತಿದ್ದನು. ಇವನು ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಇಂತು ಭಾವಿಸುತ್ತಿದ್ದನು: “ಭಾವಿನಿಯು ಪ್ರೇಮಪುಷ್ಪ. ದಿವ್ಯಪ್ರೇಮದಿಂದ ಪತಿಯನ್ನು ಪ್ರೀತಿಸಿದವಳಲ್ಲ. ಅವಳು ಆಚಾರ್ಯರ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಒಳಿದವಳು. ತಾಯಿ-ತಂದೆಗಳ ನಿಷ್ಕೃತ ಆಚರಣೆಯಲ್ಲಿ ದೊಡ್ಡವಳಾದವಳು. ವ್ರತೋಪವಾಸಗಳ ಹಾಗೂ ಮಡಿ-ವೈಲಿಗೆಗಳ ಕಠೋರ ನಿಯಮಗಳನ್ನು ಪಾಲಿಸುತ್ತ ಬಂದವಳು. ಈ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದು ದೊಡ್ಡವಳಾದ ಅವಳು ಧಾರ್ಮಿಕಳಾಗಬಹುದು; ಕರ್ತವ್ಯತತ್ಪರಳಾಗಬಹುದು; ಆದರೆ ಪ್ರೇಮಪೂರ್ಣಳಾಗಳು. ಅವಳು ಪತಿಯನ್ನು ಪ್ರೀತಿಸಿದ್ದು, ಅವನೊಡನೆ ಸರಳರೀತಿಯಿಂದ ವರ್ತಿಸಿದ್ದು ಕೇವಲ ಕರ್ತವ್ಯ ವಾಲನೆಗಾಗಿ-ಧರ್ಮದ ಆಜ್ಞೆಗಳನ್ನು ಉಲ್ಲಂಘಿಸದಿರುವದಕ್ಕಾಗಿ ಅಂತೆಯೇ ಅವಳು ಪತಿಯ ಕಡೆಯಿಂದ ತನ್ನ ಧರ್ಮಾಚರಣೆಗೆ ಆಘಾತವಾಗಹತ್ತುತ್ತಲೆ, ಪತಿ ಸಹವಾಸವನ್ನು ಸಹಜ ರೀತಿಯಿಂದ ತ್ಯಾಗಮಾಡಿಬಿಟ್ಟಳು ಅವಳು ರಾಮನನ್ನು ಅಷ್ಟು ಬೇಗ ಪ್ರೀತಿಸಿದ್ದಾದರೂ ಕರ್ತವ್ಯವಾಲನೆಗಾಗಿಯೆ. ಒಂದುವೇಳೆ ಅವಳು ನಿಜವಾಗಿಯೂ ರಾಮನನ್ನು ಪ್ರೀತಿಸಿದ್ದರೆ, ತೌರಾಮನೆಗೆ ಹೊರಡುವಕ್ಕೆ ಹಿಂದೆಗೆಯುತ್ತಿದ್ದಿಲ್ಲವೆ? ಹೊರಡುವ ವೊದಲು ರಾಮನನ್ನು ನೋಡಲಿಕ್ಕೆ-ಮಾತಾಡಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಮನಸ್ಸು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಿಲ್ಲವೆ?

ಹೀಗೆ ಎರಡು ತಿಂಗಳು ಕ್ರಮಿಸಿದವು. ಒಂದು ದಿನ ಮಂಚಾಲೆಯಿಂದ ಭೀಮರಾಯನಿಗೆ ಒಂದು ಪತ್ರವು ಬಂತು ಭೀಮರಾಯನ ಗೆಳೆಯನೊಬ್ಬನು ಈ ಪತ್ರವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದನು. ಈ ಪತ್ರದ ಸಾರವಿಂತು:-“ರಂಗರಾಯನು ಗುರುವಿನಿಂದ ಮಂತ್ರವನ್ನು ಗ್ರಹಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಮಗನ ಮುಂಜಿಯನ್ನು ಮಾಡಿ

ದ್ದಾನೆ. ತಂದೆ-ಮಕ್ಕಳಿಬ್ಬರೂ ದಿನಾಲು ನಸುಕಿನಲ್ಲಿಯೆ ಸ್ನಾನ ಮಾಡುವರು. ರಂಗರಾಯನು ಸಂಧ್ಯಾವಂದನೆಯ ತರುವಾಯ ಜಪಮಾಡುತ್ತ ಕುಳಿರುವನು. ಆರುತಾಸು ಹೊತ್ತೇರಿದರೂ ಅವನ ಜಪವು ಮುಗಿಯುವದಿಲ್ಲ. ಜಪದ ತರುವಾಯ ದೇವಪೂಜೆಯನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಒಂದು ಹೊತ್ತು ಮಾತ್ರ ಪ್ರಸಾದವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸುವನು. ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಬಹುಕಾಲ ಎಚ್ಚತ್ತಿದ್ದು ಭಜನೆಮಾಡುವನು. ರಾಮನಿಗೆ ಮಂತ್ರಗಳನ್ನು ಕಲಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಒಬ್ಬ ಗುರುವನ್ನು ನಿಯಮಿಸಿದ್ದಾನೆ.”

ಭೀಮರಾಯನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಸಂಗತಿಯು ಬರ್ಜೆ ನಡೆಯಿತು. ಸುತೀಲಿಯು ಈ ಸುದ್ದಿಯನ್ನು ಕೇಳಿ ನಗಹತ್ತಿದಳು. ಸುಭದ್ರೆಯು: “ಈ ಪತ್ರವನ್ನು ನಿಮ್ಮ ಗೆಳೆಯನು ಬರೆದಿರುವನಷ್ಟೆ? ಅವನು ಹುಡುಗಾಟ ಮಾಡಿ, ನಿಮ್ಮನ್ನು ಬೆರಗುಗೊಳಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಇಚ್ಛಿಸಿ, ಹೀಗೆ ಪತ್ರಬರೆದಿರಬಹುದು,” ಎಂದು ನುಡಿದಳು.

“ಅವನು ನನ್ನ ಗೆಳೆಯನಾದರೂ ಹುಡುಗಾಟಕೆಯ ಸ್ವಭಾವದವನಲ್ಲ—ನನ್ನೊಡನೆ ಜೇಷ್ಟಿ ಮಾಡತಕ್ಕವನಲ್ಲ.” ಭೀಮರಾಯನು ಹೇಳಿದನು.

“ಅವನು ನಿಮ್ಮ ಗೆಳೆಯನೆಂದ ಬಳಿಕ ಅಣ್ಣನ ಸ್ನೇಹಿತನೂ ಆಗಿರಬೇಕು. ಅವನು ಅಣ್ಣನ ಮುಖದಿಂದ ಭಾಮಿನಿಯ ಹಾಗೂ ನಿಮ್ಮ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಕೇಳಿಕೊಂಡಿರಬಹುದು. ನೀವು ಭಾಮಿನಿಯ ಆಚಾರ-ವಿಚಾರಗಳ ಪರಮಭಕ್ತರಾಗಿದ್ದುದನ್ನು ಅರಿತಿರಬಹುದು. ಅವನು ನಿವೆಮ್ಮೊಡನೆ ವಿನೋದ ಮಾಡಲು ಒಯಿಸಿ ಹೀಗೆ ಪತ್ರವನ್ನು ಬರೆದಿರಬಹುದು” ಸುಭದ್ರೆಯು ನಸುನಗುತ್ತ ಮತ್ತೆ ಮಾತಾಡಹತ್ತಿದಳು: “ನಿಮಗೆ ಪತ್ರದ ಇಂಗಿತವು ಹೊಳೆಯದಾಯಿತವೆ? ಕೇವಲ ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ಪಾರಮಾಡಿ ಪರೀಕ್ಷೆಗೊಟ್ಟು ಪದವಿಗಳನ್ನು ಪಡೆದಿದ್ದರೇನಾಯಿತು? ಮೇಲ್ವೃದ್ಧಿಯು ದೇಕೇಬೇಕು! ಇನ್ನು ನೀವು ನಿಮ್ಮ ಬಟ್ಟೆಗಳಲ್ಲಿ ನಿಮ್ಮಂತೆಯೆ ತೀರ್ವಾನಾಗಬೇಕೆಂಬ ಇಚ್ಛೆಯಿದ್ದರೆ, ನನ್ನ ಮತವನ್ನು ತಕ್ಕೊಳ್ಳುತ್ತ ಹೋಗಿರಿ. ನನ್ನ ಮತದಂತೆ ನೀವು ಬಟ್ಟೆಯನ್ನು ನಡಿಸಹತ್ತಿದರೆ ಗೆದಿಯುವಿರಿ, ಹೀರಳ ಹಣವನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸುವಿರಿ, ಪಕ್ಷಕಾರರನ್ನೂ ಸಂತೋಷಗೊಳಿಸುವಿರಿ.” ಬಳಿಕ ಸುಭದ್ರೆಯು ಸುತೀಲಿಯನ್ನುದ್ದೇಶಿಸಿ: “ಇನ್ನು ನೀನು ಇಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲಬೇಡ. ಬೇಗನೆ ನಿನ್ನ ಕೆಲಸವನ್ನು ತೀರಿಸಿಕೊಳ್ಳು. ತಕ್ಕಂತರಲು ನಿಮಂತ್ರಣವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿದ್ದ ನಾವು, ನಿಯಮಿತವೇಳೆಗೆ ಅವಳ ಮನೆಗೆ ಹೋಗಲಿಕ್ಕೆ ಬೇಕು,” ಎಂದು ನುಡಿದಳು.

ಸುತೀಲೆಯು ನಗುತ್ತ ಒಳಗೆ ಹೋದಳು. ಸುಭದ್ರೆಯು ಪತ್ರದ ಇಂಗಿತವನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ಹೊರಗೆಡವಿದಳೆಂದು ಸುತೀಲೆಯು ಭಾವಿಸಿದ್ದಳು.

ಮುಂದೆ ಐದಾರು ದಿನಗಳ ತರುವಾಯ ಒಂದು ದಿನ ಭೀಮರಾಯನು ಹೆಂಡತಿಯ ಮುಂದೆ ಒಂದು ಜಡವಾದ ಪತ್ರವನ್ನು ಚಲ್ಲಿಕೊಟ್ಟು ಇಂತು ಹೇಳಿದನು: “ಈ ಪತ್ರವನ್ನೋದಿಕೊಳ್ಳು. ನನ್ನ ಗೆಳೆಯನ ತಂದೆಯು ಈ ಪತ್ರವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಪತ್ರಲೇಖಕನು ಪರಮ ಧಾರ್ಮಿಕನು. ಎಷ್ಟತ್ತು ವರುಷದ ಮುದುಕನು. ನನ್ನನ್ನು ನೋಡಿದವನಲ್ಲ. ಇಂಥವನು ನನ್ನೊಡನೆ ಹುಡುಗಾಟವಾಡುವ ಸಂಭವವಿದೆಯೆ?”

ಪತ್ರವು ಒಹು ದೊಡ್ಡದು. ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಒರೆಯಲ್ಪಟ್ಟಿತ್ತು. ಸುಭದ್ರೆಯು ಎರಡು ಸಲ ಪತ್ರವನ್ನೋದಿಕೊಂಡಳು. ಅವಳ ಮುಖದ ಮೇಲೆ ವಿಷಾದದ ಛಾಯೆಯು ಘನೀಭವಿಸುವದರಲ್ಲಿತ್ತು. ಅವಳು “ಈ ಸಂಗತಿಯು ನಿಜವರಬಹುದೇನು? ಏನೇ ಇರಲಿ, ನೀವು ಒಮ್ಮೆ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿ ನಿಜ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ನೋಡಿಕೊಂಡು ಬರಲಿಕ್ಕೆ ಬೇಕು!” ಎಂದು ಅಂದಳು.

“ನಾನು ಹೇಗೆ ಹೋಗಲಿ? ನನಗೆ ಕೊಂಚವೂ ಅವಕಾಶವಿಲ್ಲದಾಗಿದೆ.”

“ಹೀಗೆಂದರೆ ನಾನು ಕೇಳತಕ್ಕವಳಲ್ಲ! ಅಣ್ಣನ ಈ ವಿಷತ್ತರಂಗದಲ್ಲಿ ಅವನಿಗೆ ನಾವು ಸಹಾಯ ಮಾಡದಿದ್ದರೆ, ಮತ್ತಾರು ಸಹಾಯಕರಾಗಬೇಕು? ಈ ಪತ್ರದಲ್ಲಿಯ ಅರ್ಥಸಂಗತಿಯು ನಿಜವಿದ್ದರೂ, ಅಣ್ಣನು ಸಂಕಟಪರಂಪರೆಯಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿರುವನೆಂಬುದು ನಿಶ್ಚಿತವಾದದ್ದು! ನೀವು ಈ ಸಂಕಟವಿಂದ ಅಣ್ಣನನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಬೇಕು!”

“ನೀನೆಂದದ್ದು ನಿಜ; ಆದರೆ ನಾವು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗುವುದು ಹೇಗೆ? ಕಜೇರಿಯ ಕೆಲಸಗಳಲ್ಲಿ ನನಗೆ ಒಂದೆರಡು ದಿನಗಳ ಅವಕಾಶವು ಕೂಡ ದೊರೆಯದಾಗಿದೆ. ಒಂದುವೇಳೆ ಆ ಕೆಲಸಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಬಿಡಿಸಿ ಹೋದರೂ, ಕೃತಕಾರ್ಷುನಾಗಿಯೆ ಬಿಡುವೆನೆಂಬುದರ ನಿಶ್ಚಯವಿಲ್ಲದಾಗಿದೆ, ಯಾಕೆಂದರೆ, ಈ ಪ್ರಸಂಗದಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಅಣ್ಣನು ನನ್ನ ಮಾತನ್ನು ನಡಿಸುವನೆನಿಸಿ-ಇಲ್ಲವೋ ಎಂಬುದನ್ನಾರು ಬಲ್ಲರು?”

ಇಬ್ಬರೂ ಕೆಲಹೊತ್ತು ಸುವ್ಯನಿದ್ಧರು. ಬಳಿಕ ಭೀಮರಾಯನು ನಿಟ್ಟುಸಿರಬಿಟ್ಟು ನುಡಿಯಹತ್ತಿದನು: “ದುರ್ಬಲ ಪ್ರಕೃತಿಯ ರಂಗನು ಪ್ರವೃತ್ತಿಯ ದಾಸನು. ಅವನಿಂದ ಇಂತಹ ಕೆಲಸವಾದೀತು-ಇಲ್ಲವೆ ಆಗಲಿಕ್ಕೆಲ್ಲವೆಂದು

ಹೇಳಲಿಕ್ಕೆ ಬರುವಂತಿಲ್ಲ. ಅವನು ಯಾವ ಕೆಲಸವನ್ನೂ ಮಾಡಲಿಕ್ಕೆಲ್ಲ; ಅಥವಾ ಎಲ್ಲ ಕೆಲಸಗಳನ್ನೂ ಮಾಡುವನು! ಆ ಚಂಚಲ ಚಿತ್ತನು ಏನೆ ಮಾಡಲಿ; ಹಾಳಾಗಿ ಹೋಗಲಿ ನಾನು ವಿಶೇಷ ದುಃಖಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಅವನು ತನ್ನೆ ಚನೆ ಹುಡುಗನನ್ನು ಕೆಡಿಸುತ್ತಿರುವುದಕ್ಕಾಗಿ ನನಗೆ ಬಹಳ ದುಃಖವಾಗುತ್ತದೆ! ನಾವು ಈಗಲೇ ಅವನನ್ನು ಈ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯಿಂದ ತಡೆಯಲಿಕ್ಕೆ ಬೇಕು!”

ಸುಭದ್ರೆಯು ಮನಸ್ಸಿನ ವಿಷಾದಾತಿರೇಕದಿಂದ ಗಂಭೀರಮುಖಿಯಾಗಿ ಸುಮ್ಮನೆ ಕುಳಿತಿದ್ದಳು. ಭೀಮರಾಯನು ಕೆಲ ಸಮಯದ ವರೆಗೆ ಸ್ತಬ್ಧನಾಗಿ ಮತ್ತೆ ಮಾತಾಡಹತ್ತಿದನು: “ಇಂತಹದೊಂದು ದುರ್ಘಟನೆಯು ಘಟಿಸುವುದೆಂದು ನಾನು ವೇದಲೇ ತರ್ಕಿಸಿದ್ದೆನು; ಯಾಕೆಂದರೆ, ರಂಗನು ಭಾಮಿನಿಯನ್ನು ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಪ್ರೀತಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಅವನು ರಾಮನ ತಾಯಿಯನ್ನು ಇಷ್ಟೊಂದು ಪ್ರೀತಿಸಿದವನಲ್ಲ. ಈಗ ನಡೆದಿರುವುದು ಆ ಉದಾತ್ತ ಪ್ರೇಮದ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಯು”

ಸುಭದ್ರೆಯು ಕೋಪದಿಂದ ಹೀಗೆ ನುಡಿದಳು: “ಆಣ್ಣನು ಈ ಮಾರ್ಗದಿಂದ ಭಾಮಿನಿಯ ಮನವೊಲಿಸಬೇಕೆಂದಿರುವನೆ? ನಾನಿದನ್ನು ನಂಬಲಾರೆನು! ನನ್ನ ಆಣ್ಣನು ದುರ್ಬಲ ಪ್ರಕೃತಿಯವನಾಗಿರಬಹುದು; ಆದರೆ ಹೀನವೃತ್ತಿಯವನೆಂದೂ ಆಗಲಾರನು! ಯಾರ ಸಲುವಾಗಿಯೂ ಅವನು ಇಂತಹ ನಟನೆಯನ್ನು ನಟಿಸ ಬಯಸುವುದು ಸಂಭವವಲ್ಲ!”

ಪ್ರೇಮದ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಯು ಎಂತಹ ಅದ್ಭುತ ವ್ಯಾಪಾರವೆಂಬುದನ್ನು ಸುಭದ್ರೆಯು ಆರಿಯಳು. ಭೀಮರಾಯನಾದರೂ ಈ ಶಬ್ದವನ್ನು ವ್ಯಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ಓದಿಕೊಂಡಿದ್ದನೆ ಹೊರತು, ಅನುಭವದಿಂದ ಆರಿತುಕೊಂಡವನಲ್ಲ. ಕಾರಣ ಇವನು ಹೆಂಡತಿಯ ಕುಪಿತ ವಚನಗಳಿಗೆ ಉತ್ತರ ಕೊಡಬಯಸಲಿಲ್ಲ; ತನಗೆ ಗೊತ್ತಿರದ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ವಾಗ್ವ್ಯಥವನ್ನು ನಡಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಸಾಹಸಗಳೆಲ್ಲ

ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಯು ಶಬ್ದದ ಅರ್ಥವು ಏನೇ ಇರಲಿ, ಪರಿಣಾಮವು ಹೇಗೇ ಆಗಲಿ, ಸುಭದ್ರೆಯು ತನ್ನ ಹಟವನ್ನು ಸಾಧಿಸಿಕೊಂಡಳು. ಭೀಮರಾಯನು ತನ್ನ ಕೈಲಸಗಳನ್ನು ಬದಿಗಿರಿಸಿ ಒಂದೆರಡು ದಿನಗಳಲ್ಲಿಯೆ ಮಂಚಾಲೆಗೆ ಹೊರಡ ಬೇಕಾಯಿತು ಇವನು ಮಂಚಾಲೆಯಿಂದ ಮರಳಿ ಬಂದು ವಿವರಿಸಿದ ಸಂಗತಿಯು ಹಾಸ್ಯಾಸ್ಪದವಾಗಿರುವಂತೆ ಅಪ್ರಿಯವೂ ಆಗಿತ್ತು. ಭೀಮರಾಯನು ಹೆಂಡತಿಗೆ ಹೇಳುತ್ತಿದನು: “ರಂಗನ ದರ್ಶನವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಅವನು ದೇವದರ್ಶ

ಕೈಂದು ಗುರುವಿನೊಡನೆ ತಿರುಪತಿಗೆ ಹೋಗಿದ್ದನು. ನಾನು ರಾಮನನ್ನು ಮಾತ್ರ ನೋಡಿದೆನು. ಅವನು ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಯ ವೇಷದಿಂದಿದ್ದನು. ತಾಲೆಗೆ ಹೋಗುವುದನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಕೊಟ್ಟು ಆಚಾರ್ಯರ ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ಸಂಸ್ಕೃತವನ್ನು ಕಲಿಯುತ್ತಿರುವನಂತೆ. ಸ್ನಾನ-ಸಂಭ್ರಾದಿಗಳು ಯಥಾಕ್ರಮವಾಗಿ ಸಾಗಿರುವಂತೆ” ಭೀಮರಾಯನು ತುಸು ಹೊತ್ತು ಸುಮ್ಮನಿದ್ದು ಮತ್ತೆ ಹೇಳತೊಡಗಿದನು: “ರಾಮನು ನನ್ನನ್ನು ನೋಡುತ್ತಲೆ ಕಣ್ಣಲ್ಲಿ ನೀರು ತಂದನು. ನನಗೆ ಹಲ ಕೆಡಕೆನಿಸಿತು. ಅವನ ಮುಖ ಲಕ್ಷಣವನ್ನು ನೋಡುತ್ತಿರಲು ಅವನಿಗೆ ಹಾರದ ಕಷ್ಟವು ಅತಿತಯವಾಗಿದೆಯೆಂದು ನನಗೆ ಅನಿಸಿತು”

ಸುಭದ್ರೆಯು ರಾಮನನ್ನು ಪ್ರೀತಿಸಿದ್ದಳು. ಈ ಪ್ರೇಮವು ಅಷ್ಟೊಂದು ಅದಾತ್ತವಾಗಿರದಿದ್ದರೂ, ಅಳಿಯನು ದೂರ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಆಹಾರವಿಲ್ಲದೆ ಬಳಲುತ್ತಿರುವನೆಂಬದನ್ನು ಕೇಳಿ ಸಹಿಸದವಳಾಗಿದ್ದಳು. ಇವಳು ಕಣ್ಣುಂಬ ನೀರು ಬಂದ: “ನೀವು ಅವನನ್ನು ನಿಮ್ಮ ಸಂಗಡ ಕರೆತರಲಿಲ್ಲವೇಕೆ?” ಎಂದು ಕೇಳಿದಳು.

“ಕರೆತರದೇಕೆಂಬ ಕಷ್ಟೆಯು ನನಗೂ ಆಗಿತ್ತು; ಆದರೆ ಪರಿಣಾಮವು ಅಳಿತಾಗಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲೆಂದು ಭಾವಿಸಿ ಬಿಟ್ಟು ಬಂದೆನು. ಎಲ್ಲ ಆಕರ್ಷಣ ಶಕ್ತಿಗಳಲ್ಲಿ ಸರ್ವಾಕರ್ಷಣವು ಹೆಚ್ಚು ಬಲವತ್ತರವಾದ್ದು! ನಾನು ಈಗ ರಾಮನನ್ನು ಕರೆದಿದ್ದರೆ, ರಂಗನು ನಮ್ಮ ಮೇಲೆ ವಿಶೇಷ ಕೋಪಗೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದನು.”

ಸುಭದ್ರೆಯು ಕಣ್ಣುಗಳನ್ನೊರಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ: “ನಾನೂ ನಿಮ್ಮ ಸಂಗಡ ಬಂದಿದ್ದರೆ ನೆಟ್ಟಗಾಗುತ್ತಿತ್ತು” ಎಂದು ನುಡಿದಳು.

೧೮

ರಂಗರಾಯನು ಪತ್ರ ಒರೆಯುವದನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಕೊಟ್ಟಿದ್ದನು. ಆದರೂ ಆತ್ಮೀಯರೂ, ಬಂಧು:-ಬಾಂಧವರೂ, ಗೆಳೆಯರೂ ರಂಗರಾಯನ ಮಾತೆತ್ತಿ ಚರ್ಚಿಸಹತ್ತಿದರು. ಕೆಲವರು ರಂಗರಾಯನ ಅದ್ಭುತ ಸಾಧನೆಯ ಮಹತಿಯನ್ನು ವಿವರಿಸಿ, ರಂಗರಾಯನನ್ನು ಸ್ತುತಿಸುತ್ತಿದ್ದರು; ಬೇರೆ ಹಲವರು ಕುತ್ತಿತ ಮಾತುಗಳನ್ನೆತ್ತಿ ರಂಗರಾಯನ ಉಪಹಾಸಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ರಂಗರಾಯನ ಈ ಕೀರ್ತಿಗಳೆಲ್ಲವೂ ಮಧ್ವರಾಯನ ಮನೆಗೆ ಮುಟ್ಟಲಿಕ್ಕೆ ಎಲಂಬವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಸುಭದ್ರೆಯು ನಾಚುಗೆಯಿಂದ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ವೇದೀರದೇಹೀರದಾದಳು. ಆಗಾಗ್ಗೆ ಪತಿಯ ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ: “ಅಣ್ಣನು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಒಮ್ಮೆ ಬಂದಾದರೂ ಬರಲಿ, ಇಲ್ಲಿ ಅವನ ಹುಚ್ಚುಚ್ಚಾರವನ್ನು ನಾನೆಷ್ಟು ಮಾತ್ರಕ್ಕೂ ನಡೆಯಗೊಡೆನು!” ಎಂದು ಬಿಡಗಿನಿಂದ ನುಡಿಯುತ್ತಿದ್ದಳು. ಭೀಮರಾಯನು ಈ ಮಾತಿಗೆ ಉತ್ತರ ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಯಾಕೆಂದರೆ, ತನ್ನ ಹೆಂಡತಿಯಿಂದ ಯಾವ ಕಾರ್ಯವೂ ಆಗದೆಂದು ಇವನು ತಿಳಿದಿದ್ದನು; ಆದರೆ ಭೀಮರಾಯನು ಸಮಾಜದ ಸಮವೇಶ ಶಕ್ತಿಯ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ನಂಬುಗೆಯುಳ್ಳವನಾಗಿದ್ದನು. ಬಹು ಜನರು ಕೂಡಿ ಒತ್ತಾಯ ಪಡಿಸಹತ್ತಿದರೆ, ದುರ್ಬಲ ಪ್ರಕೃತಿಯ ರಂಗರಾಯನು ಹಾವಿಗೆ ಬಾರದಿರನೆಂದು ಭಾವಿಸಿದ್ದನು.

ರಂಗರಾಯನು ಮತ್ತೆ ನಾಲ್ಕು ತಿಂಗಳ ರಜೆಯನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡಿದ್ದನು. ಒಟ್ಟು ರಜೆಯ ಅವಧಿಯು ಮುಗಿಯುವುದಕ್ಕೆ ಇನ್ನು ಎರಡು ತಿಂಗಳ ಅವಕಾಶವಿತ್ತು. ರಂಗರಾಯನು ನವಕರಿಯನ್ನು ನಿಡನೆಂಬ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಭೀಮರಾಯನು ನಿಶ್ಚಿಂತನಾಗಿದ್ದನು; ಯಾಕೆಂದರೆ ರಂಗರಾಯನ ಗುರುವು ರಂಗರಾಯನಿಗೆ ಯಾವುದೇ ಮಂತ್ರದ ಉಪದೇಶ ಮಾಡಲಿ, ನವಕರಿ ಬಿಡು ಎಂಬ ಮಂತ್ರದ ಉಪದೇಶ ಮಾಡನೆಂಬದನ್ನು ಇವನು ನಿರ್ಧರಿಸಿದ್ದನು.

ಇಂದಿನ ಚಹಾಪಾನದ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಭೀಮರಾಯನು ಹೆಂಡತಿಯನ್ನು ದ್ವೇಷಿಸಿ ಮಾತಾಡಹತ್ತಿದನು: “ಇನ್ನು ಭಾವಿನಿಯು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದರೆ, ಅವಸರದಿಂದ ತಮ್ಮನನ್ನು ಕರಿಸಿಕೊಂಡು ತೌರುಮನೆಗೆ ಹೋಗುವ ಪ್ರಸಂಗ ಬಾರದು.

ಸತಿ-ಪತಿಗಳಿಬ್ಬರೂ ಜಪ-ತಪಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿ, ಸ್ವಚ್ಛಂದದಿಂದ ಕಾಲಕಳೆಯುವರು.”

ಜಾಡಿದ ವೋರೆಯಿಂದ ಸುಭದ್ರೆಯು: “ಭಾವಿನಿಯು ಮತ್ತೆ ಬರತಕ್ಕವಳಿರುವಳೆಂಬ ಸುದ್ದಿಯನ್ನು ನೀವು ಕೇಳುವರೇನು?” ಎಂದು ಕೇಳಿದಳು.

“ಇಲ್ಲ.”

ಸುಭದ್ರೆಯು ಕ್ಷಣಕಾಲ ಸುಮ್ಮನಿದ್ದು ಬಳಿಕ ಮೆಲ್ಲನೆ ಮಾತಾಡಲು ಪತ್ರಮಿಸಿದಳು: “ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಮದ್ದು-ಮಾಟಗಳ ಗೊಂದಲವು ಬಹಳವಿರುವದಂತೆ. ನೀವು ಮದ್ದು-ಮಾಟಗಳನ್ನು ನಂಬುತ್ತಿರುವಿರಾ?”

“ನಾನು ನಂಬುವದಿಲ್ಲ. ಒಂದುವೇಳೆ ಮದ್ದು ಮಾಟಗಳಿದ್ದರೂ, ಭಾವಿನಿಯು ಇವುಗಳ ಉಪಯೋಗ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳತಕ್ಕವಳಲ್ಲ.” ಭೀಮರಾಯನು ನಕ್ಕು ನುಡಿದನು.

“ಯಾಕೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲಾರಳು?”

“ಭಾವಿನಿಯ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ನಾನು ಸಂತುಷ್ಟನಲ್ಲ. ಅವಳ ಮೇಲಿದ್ದ ಮುನ್ನಿನ ಶ್ರದ್ಧೆಯೂ ಈಗ ನನ್ನಲ್ಲಿ ಉಳಿದಿಲ್ಲ, ಆದರೂ ಇಂತಹ ಹೀನಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಅವಳಿಂದೂ ಆಚರಿಸಳೆಂದು ನಾನು ಆಣೆ ಮಾಡಿ ಹೇಳಬಲ್ಲೆನು.”

ಸುಭದ್ರೆಯು ಪತಿಯ ಈ ಮಾತನ್ನು ನಂಬಲಿಲ್ಲ. ಅವಳು ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಮಾತು ಬಳಿಸಲಾರದವಳಾಗಿ: “ನೀ ಆಗಲಿ, ರಾಮನನ್ನು ಹೇಗಾದರೂ ಮಾಡಿ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಕರೆತರಲಿಕ್ಕೆ ಬೇಕು,” ಎಂದು ನುಡಿದು ಸುಮ್ಮನಾದಳು.

ಈ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಈ ದಂಪತಿಗಳು ರಂಗರಾಯನ ಸೇವಕನು ಪಿಯಾನೊ ಪೆಟ್ಟಿಗೆಯನ್ನು ಬೇಡಬಂದಿರುವ ಸುದ್ದಿಯನ್ನು ಕೇಳಿದರು. ವಿಸ್ಮಿತರಾಗಿ ಆ ಸೇವಕನ ಹತ್ತಿರ ಹೋದರು. “ಪಿಯಾನೊ ಪೆಟ್ಟಿಗೆ ಯಾಕಕ್ಕೆ ಬೇಕು?” ಎಂದು ಭೀಮರಾಯನು ಆ ಸೇವಕನನ್ನು ಕೇಳಿದನು.

“ಮನೆಗೆ ಮೂವರು-ನಾಲ್ವರು ಹೊಸಬರು ಬಂದಿದ್ದಾರೆ. ಇಂದು ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಗಾಯನ-ವಾದನಗಳು ನಡೆಯತಕ್ಕವಿವೆ” ಆ ಸೇವಕನು ಹೇಳಿದನು.

“ಅಲ್ಲ ನು ಬಂದಿರುವೆನಿ?” ಸುಭದ್ರೆಯು ಕೌತುಕಾತಿಶಯದಿಂದ ಕೇಳಿದಳು.

“ರಂಗರಾಯರು ಬಂದಿರುವರೆ?” ಭೀಮರಾಯನು ಕೇಳಿದನು.

“ಎಲ್ಲರೂ ನಿನ್ನಿನ ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಬಂದರು” ಸೇವಕನು ಹೇಳಿದನು.

ಹಾಗೂ ಪಿಯಾನೊ ಪೆಟ್ಟಿಗೆಯನ್ನು ತಕ್ಕೊಂಡು ತಿರುಗಿ ಹೋದನು. ದಂಪತಿಗಳು ಕೆಲಹೊತ್ತು ನೀರವವಾಗಿ ನಿಂತುಬಿಟ್ಟರು.

ಮರುದಿನ ಮುಂಜಾವಿನಲ್ಲಿ ಭೀಮರಾಯನು ಹೆಂಡತಿಯನ್ನೂ, ತಂಗಿಯನ್ನೂ ಸಂಗಡ ಕರಕೊಂಡು ರಂಗನ ಮನೆಗೆ ಹೋದನು. ಅಯ್ಯಬರಿಯ ಕೋಣೆಯ ಬಾಗಿಲಲ್ಲಿ ನಿಂತು ಒಳಗೆ ನೋಡಿದನು. ರಂಗರಾಯನಿರಲಿಲ್ಲ. ವೊದಲಿನ ಕರ್ಚಿ-ಮೇಜು-ಕವಾಟುಗಳಿರಲಿಲ್ಲ. ನೆಲದ ಮೇಲೆ ಕಂಬಗಳೂ ಹಾಸಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದುವು. ಮೇಲೆ ಜಾಜೂಮ ಹಾಸಲ್ಪಟ್ಟಿತ್ತು. ಭೀಮಸೇನನಂತಿರುವ ಇಬ್ಬರು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ದಿಂಬುಗಳಿಗೆ ಆವುಕೊಂಡು ಸ್ವಲ್ಪಂದದಿಂದ ಕುಳಿತಿದ್ದು, ಎಲೆ-ಆದಿಕೆ-ತುಬಾಕುಗಳ ಹೋಳಿಯನ್ನು ನಡಿಸಿದ್ದರು. ಮನಬಂದಂತೆ ಹರಟೆಯನ್ನು ಸಾಗಿಸಿದ್ದರು. ಇವರು ಎದುರಿನಲ್ಲಿ ಸಾಹೇಬ-ಮೇಮಸಾಹೇಬರು ಬರುತ್ತಿರುವದನ್ನು ನೋಡಿ ಗಾಬರಿಯಿಂದ ಎದ್ದು ನಿಂತರು. ಭೀಮರಾಯನು ಇವರ ವಿಶ್ರಾಂತಿಗೆ ವ್ಯಾಘಾತವನ್ನುಂಟುಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಇಚ್ಛಿಸಲಿಲ್ಲ. ಆ ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ಹೋಗದೆ, ಅಂತಸ್ತಿನ ಮೇಲೆ ಏರಿ ಹೋಗಹತ್ತಿದನು. ಸುಭದ್ರೆಯೂ, ಸುಶೀಲೆಯೂ ಭೀಮರಾಯನನ್ನು ಹಿಂಬಾಲಿಸಿ ನಡೆದರು.

ಸೇವಕನು ಭೀಮರಾಯನನ್ನು ಮುಂದೆ ಹೋಗಗೊಡಲಿಲ್ಲ ಸಾಹೇಬರು ಗುರುವಿನ ಸನ್ನಿಧಾನದಲ್ಲಿರುವರೆಂದೂ, ಮೇಲೆ ಯಾರನ್ನೂ ಬಿಡಕೂಡದೆಂದು ಆಪ್ತನೇ ಮಾಡಿರುವರೆಂದೂ ವಿನಯದಿಂದ ನುಡಿದನು. ಭೀಮರಾಯನು ಅಲ್ಲಿಯೇ ನಿಂತು: 'ರಂಗ, ರಂಗ' ಎಂದು ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಕೂಗಹತ್ತಿದನು; ಆದರೆ ರಂಗರಾಯನು ಬರಲಿಲ್ಲ-ರಾಮನು ಓಡಿಬಂದನು. ಅವನ ಇರವನ್ನೂ ವೇಷವನ್ನೂ ನೋಡಿ, ಸುಭದ್ರೆಯು ಕಣ್ಣೀರು ತಡೆಯದಾದಳು. ಬರಿಮೈಯಿಂದಿದ್ದ ರಾಮನು ಕೇವಲ ಎಂಗೋಟಿಯನ್ನು ಧರಿಸಿದ್ದನು. ಕೊರಳಲ್ಲಿ ತುಳಸೀಮಣಿಯ ಮಾಲೆಯಿತ್ತು. ದೇಹವು ಸೊರಗಿ ಹೋಗಿತ್ತು. ರಾಮನು ಇವರ ಹತ್ತಿರ ಬರಲಿಲ್ಲ. ದೂರದಲ್ಲಿಯೇ ನಿಂತು ನಮಸ್ಕರಿಸಿದನು. ಸುಶೀಲೆಯು ರಾಮನನ್ನು ಹಿಡಿಯಬೇಕೆಂಬಾಶೆಯಿಂದ ಧಾವಿಸುವುದರಲ್ಲಿದ್ದಳು; ಆದರೆ ಭೀಮರಾಯನು ಬೇಡವೆಂದು ಸನ್ನೆಮಾಡಿ: "ಈ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಅವನನ್ನು ಮುಟ್ಟಬೇಡ. ನೀನು ಅವನನ್ನು ಮುಟ್ಟಿದರೆ ಮೈಲಿಗೆಯಾಯಿತೆಂದು ಭಾವಿಸಿ, ಅವನು ಮತ್ತೆ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಬೇಕಾದೀತು" ಎಂದು ನುಡಿದನು.

ಭೀಮರಾಯನು ತುಸ ಹೊತ್ತು ಸುಮ್ಮನಿದ್ದು ಬಳಿಕ: “ರಾಮನು, ಅಪ್ಪ ನೆಲ್ಲಿರುವನು?” ಎಂದು ಕೇಳಿದನು.

“ಪೂಜ್ಯಪಾದ ಗುರುಗಳ ಸನ್ನಿಧಿಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಭಾಗವತವನ್ನು ಶ್ರವಣ ಮಾಡುತ್ತಿರುವನು.”

“ನಾವು ಇಲ್ಲಿಯೇ ನಿಂತಿರುವೆವು. ಅಪ್ಪನನ್ನು ಕಳುಹಿಕೊಡು.” ಭೀಮ ರಾಯನು ಹೇಳಿದನು.

“ನೀವು ಬಂದು ಸುದ್ದಿಯು ಅಪ್ಪನಿಗೆ ಗೊತ್ತಾಗಿದೆ. ಇನ್ನು ಮೇಲೆ ಬರುವನು.”

ಕೆಲಕಾಲದ ಮೇಲೆ ಅವುಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿದ್ದ ರಂಗರಾಯನು ಬಂದನು. ಮೈಮೇಲೆ ಉಡುವ-ಹೊರುವ ದೋತರಗಳ ಹೊರತು ಬೇರೆ ಬಟ್ಟೆಯಿರಲಿಲ್ಲ. ಕೊರಳಲ್ಲಿ ತುಳಸೀಮಾಲೆಯಿತ್ತು. ಮುಖಲಕ್ಷ್ಯದಲ್ಲಿ ಪರಿವರ್ತನೆಯಿರಲಿಲ್ಲ. ಶರೀರವು ನೊರಗಿರಲಿಲ್ಲ; ಆದರೆ ಆಚರಣೆಯಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷ ಸ್ಥಿತ್ಯಂತರವಾಗಿತ್ತು. ವಿನೀತ ಭಾವಪ್ರದರ್ಶನ, ಮೆಲ್ಲನೆ ಮಾತಾಡುವಿಕೆ ನೊದಲಾದವುಗಳು ರಂಗರಾಯನ ಸ್ವಭಾವಪರಿವರ್ತನೆಯನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತಿದ್ದವು. ಸುಭದ್ರೆಯೂ ಸುಶೀಲೆಯೂ ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡುತ್ತಲೆ ರಂಗರಾಯನು ದೂರ ನಿಂತೇ ಅಶೀರ್ವಾದಮಾಡಿದನು.

“ಈ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ನಮಗೆ ಕುಳ್ಳಿರಲಿಕ್ಕೆ ಸ್ಥಳವಿಲ್ಲದಾಯಿತೆ?” ಭೀಮ ರಾಯನು ಕೇಳಿದನು. ರಂಗರಾಯನು ಲಜ್ಜಿತನಾಗಿ: “ನಿನ್ನೆ ಬಂದಿರುವೆನು. ಒಂದೆರಡು ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ತಕ್ಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾಡುವೆನು” ಎಂದು ಹೇಳಿದನು.

“ಹೀಗಿದ್ದರೆ, ಈಗ ನಾವು ತಿರುಗಿ ಮನೆಗೆ ಹೋಗುವೆವು. ಇನ್ನು ನಿನಗೆ ನಮ್ಮ ಪ್ರಯೋಜನವಿರದು. ಆದರೂ ತಕ್ಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಾಗುತ್ತಲೆ ತಿಳುಹು. ಒಮ್ಮೆ ಒಂದು ನಾಲ್ಕು ಮಾತುಗಳಾದಿ ಹೋಗದೇಕೆಂದಿರುವೆವು.”

ರಂಗರಾಯನು ಮಾತಾಡದೆ ಸುಮ್ಮನಿದ್ದನು. ಭೀಮರಾಯನು ಸುಭದ್ರೆ-ಸುಶೀಲೆಯರೊಡನೆ ಮನೆಗೆ ಹೊರಟನು. ಮೊಟಕ ಬಂದಿಯಲ್ಲಿ ಸುಭದ್ರೆಯು ಪಿಟ್ಟೆಂದು ಮಾತಾಡಲಿಲ್ಲ. ಇವಳ ಕಣ್ಣುಗಳಿಂದ ಅಶ್ರುಗಳು ತಾವೇ ತಾವಾಗಿ ಹೊರಬೀಳುತ್ತಲಿದ್ದುವು ಇನ್ನು ತೌರುಮನೆಯಲ್ಲಿ ತನಗೆ ಸ್ಥಳವಿಲ್ಲವೆಂಬುದನ್ನು ಸುಭದ್ರೆಯು ಗೊತ್ತುಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದಳು. ಇವಳು ಅಣ್ಣನು ಏನೇ ಆನ್ನಲಿ, ಒತ್ತಾಯದಿಂದಾದರೂ ರಾಮನನ್ನು ಮನೆಗೆ ಕರೆಕೊಂಡು ಹೋಗದೇಕೆಂದು

ಮಾಡಿದ್ದಳು; ಆದರೆ ತೌರುಮನೆಯಲ್ಲಿ ನಡೆದಿದ್ದ ಆ ಅನಾಹುತವನ್ನು ನೋಡಿದ ಒಳಕೆ ಈ ಕೆಲಸವೂ ತನ್ನಿಂದಾಗದೆಂದು ಗೊತ್ತುಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲಕ್ಕೆ ತಡವಾಗಲಿಲ್ಲ.

ಮುಂದೆ ಒಂದು ತಿಂಗಳು ಕ್ರಮಿಸಿತು. ಬಂಧು-ಬಾಂಧವರೂ ಸ್ನೇಹಿತರೂ ರಂಗರಾಯನ ವಿಷಯವನ್ನೆತ್ತಿ ಮನಬಂದಂತೆ ಮಾತಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಸುಭದ್ರೆಯು ಈ ಜನರಿಗೆ ವೋರೆ ತೋರಿಸದವಳಾದಳು ಎಲ್ಲಿಯೂ ಹೋಗಲಾರದವಳಾದಳು. ಭೀಮರಾಯನೂ ಖಿನ್ನನಾಗಿ ಬಗೆ ಬಗೆಯ ಯೋಚನೆಗೊಳಗಾದನು: “ರಂಗರಾಯನು ಪರಲೋಕದ ಸೌಖ್ಯದ ಬೆನ್ನ ಹತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಅವನನ್ನು ಈ ಕೃತಿಯಿಂದ ತಡೆಯುವುದು ಹೇಗೆ? ಮೇಲಾಗಿ ಭಾಮಿನಿಯ ಭಯವಂತು ಇದ್ದೇ ಇದೆ ಆತ್ಮೀಯಳಾಗಿ ಬಂದ ಆ ಕುಹಕಿನಿಯು ಅಲ್ಪಾವಧಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಈ ಬೇಗೆಯನ್ನು ಹರಡಿ ಮಾಯವಾಗಿ ಹೋಗಿಬಿಟ್ಟಳು. ಈಗಿನ ರಂಗರಾಯನ ಸ್ಥಿತಿಯ ಸುದ್ದಿಯನ್ನು ಕೇಳಿ ಮತ್ತೆ ಒಂದು ಬಿಟ್ಟರೆ ಅನರ್ಥ ಪರಂಪರೆಗೆ ಆಳತೆಯಿಲ್ಲದಾಗಿ ಹೋಗುವುದು!”

ಈ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಸುಭದ್ರೆಯೊಬ್ಬಳೇ ಅಲ್ಲ, ಸುಶೀಲೆಯೂ ಭೀಮರಾಯನೂ ಭಾಮಿನಿಯ ಮೇಲೆ ಕೋಪಗೊಂಡಿದ್ದರು. ಇವರಿಬ್ಬರೂ ಇಷ್ಟೆಲ್ಲ ಅನರ್ಥಕ್ಕೆ ಭಾಮಿನಿಯೇ ಮೂಲ ಕಾರಣಳೆಂದೂ, ಅವಳು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬರದಿದ್ದರೆ ಈ ಉತ್ಪಾತವೇಳುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲವೆಂದೂ ಭಾವಿಸಿದವರಾಗಿದ್ದರು.

ಇಂದು ರವಿವಾರ. ಭೀಮರಾಯನೂ, ಸುಭದ್ರೆಯೂ ಮುಂಜಾವಿನ ಹಹಾವಾನದ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ರಂಗರಾಯನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಮಾತಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಇವರು ಆಂದು ರಂಗರಾಯನ ಮನೆಗೆ ಹೋಗಿ, ಕುಳ್ಳಿರಲಕ್ಕೆ ಸ್ಥಳವನ್ನು ಕೂಡ ಕಾಣದೆ ತಿರುಗಿ ಬಂದಾಗಿನಿಂದ ಈ ವರೆಗೆ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿರಲಿಲ್ಲ; ಆದರೂ ರಂಗರಾಯನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ನಡೆಯುತ್ತಿರುವ ಎಲ್ಲ ವ್ಯವಹಾರಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ತಿಳಿದವರಾಗಿದ್ದರು. ರಂಗರಾಯನು ಗುರು-ತಿಷ್ಯಮಂಡಳಿಯೊಡನೆ ವಾಸವಾಗಿದ್ದಾನೆ ಇವನು ಬೇಗನೆ ಹೊರಡುವ ಆಲೋಚನೆಯಿಲ್ಲ. ಮನೆಯಲ್ಲಿ ದೇವಪೂಜೆಯೂ, ಭಜನೆಯೂ ಒಳ್ಳೆ ವಿಜೃಂಭಣೆಯಿಂದ ನಾಗುತ್ತಲಿದೆ. ಪ್ರಸಾದದ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯೂ ಡನ್ನಾಗಿ ನಡೆದಿದೆ ಈ ಮೊದಲಾದ ಸುದ್ದಿಗಳನ್ನು ಸುಭದ್ರೆಯು ಮೊದಲೆ ತಿಳಿದಿದ್ದಳು. ಈಗ ಮತ್ತೊಂದು ಹೊಸ ಸುದ್ದಿಯನ್ನು ಕೇಳಿದ್ದಳು. ಇದಾವುದೆಂದರೆ, ರಂಗರಾಯನು ತನ್ನ ಗುರುವಿಗೆ ಮಂಜಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಮನೆಕಟ್ಟಿಸಿಕೊಡುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಸಾಲಮಾಡುವುದರಲ್ಲಿದ್ದಾನೆ. ಸುಭದ್ರೆಯ ವಿವಾ

ಕ್ಕೆ ಪಾರಾವಾರವಿಲ್ಲದಾಯಿತು. ಇವಳು ಪತಿಯನ್ನು ದ್ವೇಷಿಸಿ, “ಅಣ್ಣನು ಸಾಲಮಾಡುವುದರಲ್ಲಿದ್ದರೆ, ನೀವು ಅವನನ್ನು ತಡೆಯಲಿಕ್ಕೆ ಬೇಕು. ನಾವು ಈ ಕೇಳಿಯಲ್ಲಿ ಸುಮ್ಮನೆ ಕುಳಿತರೆ ಮುಂದೆ ರಾಮನ ಗತಿಯೇನು?” ಎಂದು ನುಡಿದಳು.

ಭಾಮರಾಯನು ನಿಟ್ಟುಸಿರುಬಿಟ್ಟು ಇಂತು ಹೇಳಿದನು: “ಇದರಲ್ಲಿ ಐನೇನು ಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಬರುವಂತಿದೆ? ಈ ಪ್ರಸಂಗದಲ್ಲಿ ರಂಗನು ನನ್ನ ಕೂತನ್ನು ಕೇಳುವ ಸಂಭವವಿಲ್ಲ. ಮನೆಗೆ ಹೋದರೆ ಮಾತಾಡಿಸದಿದ್ದ ಅವನು, ಐನು ಸಾಲಮಾಡದೇಡವೆಂದು ಹೇಳಿದರೆ ಬಿಡುವೆನಿ?”

ಸುಭದ್ರೆಯು ಯೋಚನೆಗೊಳಗಾದಳು. ಏನು ಮಾಡಬೇಕೆಂಬದೂ ಅವಳಿಗೆ ಹೊಳೆಯಲಿಲ್ಲ. ಭಾಮರಾಯನು: “ಏನೇ ಆಗಲಿ, ರಂಗನ ಮನೆಗೆ ಹೋಗದೆ ಬಹು ದಿನಗಳಾದವು. ಇಂದು ಒಮ್ಮೆ ಹೋಗಿ ಬರೋಣ, ನಡೆ” ಎಂದು ನುಡಿದನು.

ಸುಭದ್ರೆಗೆ ಇಂದು ಅತ್ಯಂತ ದುಃಖವಾಗಿತ್ತು. ಕಾರಣ ಇವಳು ಕೂನಾಪಮಾನಗಳ ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನು ಮರೆದು ಅಣ್ಣನ ಮನೆಗೆ ಹೊರಡಲಿಕ್ಕೆ ಬಯಸಿದಳು.

ಭಾಮರಾಯನು ಇಂದು ಸುತೀಲೆಯನ್ನು ಸಂಗಡ ಕರೆದುಕೊಳ್ಳಲಿಲ್ಲ. ಕಂಪತಿಗಳು ವೋಟಾರ ಬಂದಿಯನ್ನೇರಿ ರಂಗರಾಯನ ಮನೆಗೆ ಹೋದರು. ಮಂಜಾವಿನ ಹತ್ತುಗಂಟಿಯಾಗಿತ್ತು. ಹೊರಮನೆಯಲ್ಲಿ ಆ ಆಗಡಲಂಬ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿದ್ದು, ಗಂಟುಕಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳುವುದರಲ್ಲಿದ್ದರು. ಭಾಮರಾಯನು: “ರಂಗರಾಯನು ಮನೆಯಲ್ಲಿದ್ದಾನೆಯೇ?” ಎಂದು ಬ್ರಾಹ್ಮಣನೊತ್ತ ಮರನ್ನು ವಿಚಾರಿಸಿದನು.

ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ನೋರೆಯತ್ತಿ ನೋಡಿದರು. ಕ್ಷಣಕಾಲ ಸುಮ್ಮನಿದ್ದರು. ಬಳಿಕ “ರಾಯರು ಮಂಜಾಲೆಗೆ ಹೋಗಿದ್ದಾರೆ,” ಎಂದು ಉತ್ತರ ಕೊಟ್ಟರು.

“ಯಾವಾಗ್ಗೆ ತಿರುಗಿ ಬರುವನು?”

“ನಾಳೆ ಸಾಯಂಕಾಲಕ್ಕೆ ”

“ರಂಗರಾಯನ ಮಗನು ಮನೆಯಲ್ಲಿರುವನೇ?”

“ಇರುವನು ” ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಮತ್ತೆ ತಮ್ಮ ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದರು.

ದಂಪತಿಗಳು ರಂಗರಾಯನ ಲಾಯಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಹೋಗಿ ನೋಡಿದರೂ, ಅದು ಮತ್ತೆ ನೋಡಲಿನ ಸಾಮಾನುಗಳಿಂದ ಮುಂಡಿತವಾಗಿತ್ತು. ಸುಭದ್ರೆಯು

ಸಂತೋಷದಿಂದ: “ಅಣ್ಣವಿಗೆ ಮತ್ತೆ ಸುಬುದ್ಧಿಯುಂಟಾಗಿರುವಂತೆ ತೋರುತ್ತಿದೆ,” ಎಂದು ನುಡಿದಳು. ಹಿಂದೆ ಸಪ್ತಳವಾಗುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ಕೇಳಿದಂಪತಿಗಳು ಹಿಂದಿರುಗಿ ನೋಡಿದರು. ವಿಸ್ಮಯದಿಂದ ವಾಕ್ಯಕ್ತಿಯಿಲ್ಲದವರಾಗಿ ಹೋದರು. ಹೊರಗೆ ಹೋಗಿದ್ದ ರಾಮನು ರೃಪರಿನ ಜಂಡನ್ನು ಪುಟಿಸುತ್ತ ಪುಟಿಸುತ್ತ ಒಳಗೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದನು. ಇಂದು ಆ ಲಂಗೋಟಿಯಿರಲಿಲ್ಲ. ತುಳಸೀ ಮಾಲೆಯಿರಲಿಲ್ಲ. ಮೈಯಲ್ಲಿ ತಟಿ ೯ ತೊಟ್ಟಿದ್ದನು. ಅಂಚಿನ ದೋತರವನ್ನು ಟ್ಟಿದ್ದನು. ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಜರದ ಟಿಪ್ಪಿಗೆಯಿತ್ತು. ರಾಮನು ಧಾವಿಸಿ ಹೋಗಿ ಸುಭದ್ರೆಗೆ ತೆಕ್ಕೆದಿದ್ದು: “ಅತ್ತಿ, ಅವನು ಬಂದಿದ್ದಾಳೆ. ಅಡುಗೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾಳೆ; ನಡೆ, ಹೋಗೋಣ” ಎಂದು ನುಡಿದನು.

ಸುಭದ್ರೆಯು ವಿಸ್ಮಯಕ್ಕೆ ಪಾರಾವಾರವಿಲ್ಲದಾಯಿತು. ಭೀಮರಾಯನು ಇಂತು ಮಾತಾಡಿದನು: “ರಾಮೂ, ನಿನ್ನ ಅವನು ಬಂದಿರುವಳೆ? ಅಂತೆಯೇ ಈ.....”

“ನಿನ್ನೆ ಮಧ್ಯಾಹ್ನದಲ್ಲಿ ಬಂದಳು. ಮಾವಾ, ಅಡುಗೆಯ ಮನೆಗೆ ಹೋಗೋಣ, ನಡೆ”

“ನಡೆ.”

ಮೂವರೂ ಅಡುಗೆಯ ಮನೆಯ ಹತ್ತರ ಬರುತ್ತಲೆ, ಭಾಮಿನಿಯು ಕೈ ತೊಳೆದುಕೊಂಡು ಎದ್ದು ಬಂದಳು. ಸುಭದ್ರೆಯು ಕಾಲೊಳಗಿನ ಬೂಟುಗಳನ್ನು ತೆಗೆದಿರಿಸಿ ಹೋಗಿ ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡಿದಳು: “ಅತ್ತಿಗೆ, ನಡೆದಿದ್ದ ಅನಾಹುತವನ್ನು ನೋಡಿದೆಯಷ್ಟೆ?” ಎಂದು ಕೇಳಿದಳು.

ಭಾಮಿನಿಯು ಸುಭದ್ರೆಯ ಕೊದಲುಗಳನ್ನು ಸರಿಪಡಿಸಿ ಆಲಿಂಗಿಸಿದಳು. ನಕ್ಕು ಮಾತಾಡಹತ್ತಿದಳು: “ತಂಗಿ, ನೋಡದೇನು ಮಾಡಲಿ? ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ನೋಡಿದೆನು. ಈ ಬಾಲಕನ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ನೋಡಿ ನನಗೆ ಅತ್ಯಂತ ದುಃಖವಾಯಿತು. ಕೊಡಲೆ ತಕ್ಕ ಏರ್ಪಾಟು ಮಾಡಿಸಿದೆನು. ನೀವು ಇಲ್ಲಿಯೆ ಇರಲಿಲ್ಲವೆ? ನೋಡಿ ಹೇಗೆ ಸುಮ್ಮನಿದ್ದಿರಿ?” ಭಾಮಿನಿಯು ಭೀಮರಾಯನ ಕಡೆಗೆ ನೋಡಿದಳು.

“ತಂಗಿ, ಇಷ್ಟು ಅವಸರದಿಂದ ಮಾತಾಡುವ ಕಾರಣವಿಲ್ಲ. ಸ್ವಸ್ಥಚಿತ್ತರಾಗಿ ಕುಳಿತು ಸಾವಕಾಶವಾಗಿ ಮಾತಾಡೋಣವಂತೆ. ಈಗ ನನಗೆ ಹೊಟ್ಟೆ ಹಸಿದಿದೆ. ವೊದಲು ನನಗೆ ಏನಾದರೂ ತಿನ್ನಲಿಕ್ಕೆ ಕೊಡು,” ಭೀಮರಾ

ನು ಅತ್ತಿತ್ತ ನೋಡಿ: “ತಿಷ್ಠದ್ವಯರು ಹೋಗಿರುವುದನ್ನು ಕಂಡೆನು. ಗುರು
ಯುರಲ್ಲಿಯೂ ಕಾಣಲಿಲ್ಲರು. ಎಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿದ್ದಾರೆ?” ಎಂದು ಕೇಳಿದನು.

“ನೀವು ಭಯಗೊಳ್ಳುವ ಕಾರಣವಿಲ್ಲ. ಅವರು ಮಂಜಾಲೆಗೆ ಹೋಗಿ
ದ್ದಾರೆ.” ಭಾಮಿನಿಯು ನಗುತ್ತ ನುಡಿದಳು.

“ತಿರುಗಿ ಯಾವಾಗ್ಗೆ ಬರುವರು?” ಭೀಮರಾಯನು ಕೇಳಿದನು

“ತಿರುಗಿ ಬರುವದೇ ಇಲ್ಲ.” ಭಾಮಿನಿಯು ಮುಗುಳು ನಗೆಯಿಂದ
ಕೇಳಿದಳು.

“ತಂಗಿ, ನಿನಗೆ ಇಂತಹ ಸುಬುದ್ಧಿಯುಂಟಾದೀತೆಂಬುದನ್ನು ನಾವು ಕನಸು
ಯಲ್ಲಿ ಕೊಡಾ ಭಾವಿಸಿದವರಲ್ಲ. ಪುರಾಣಮತಾಭಿಮಾನಿಯಾದ ನೀನು ಬ್ರಹ್ಮ
ವಿಷಯದಿಂದ ರಾಮನ ಕೊರಳೊಳಗಿನ ತುಳಸೀಮಣಿಯ ಮಾಲೆಯನ್ನು ತೆಗೆ
ಸಿದೆಯಲ್ಲವೆ? ಇದರ ಇಂಗಿತವೇನು?” ಭೀಮರಾಯನು ಕೇಳಿದನು.

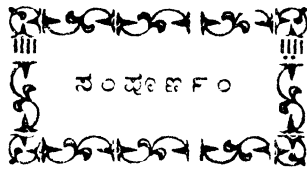
ಭಾಮಿನಿಯು ನಗೆವೊಗದಿಂದ ಭೀಮರಾಯನ ಮಾತನ್ನನುಕರಿಸಿ
ಬಿಡು ನುಡಿದಳು: “ಅಣ್ಣಾ, ಅವಸರದಿಂದ ಮಾತಾಡುವ ಕಾರಣವಿಲ್ಲ. ಸ್ವಸ್ಥ
ವಾಗಿ ಕುಳಿತು ಸಾವಕಾಶವಾಗಿ ಮಾತಾಡೋಣ. ಈಗ ನೀವು ಮೇಲೆ
ಬಿಡು. ವೊದಲು ನಿಮಗೆ ತಿನ್ನಲಿಕ್ಕೆ ಕೊಡುವೆನು.

.. .. .

೧೯

....

ವಾಚಕಮಹಾಶಯ, ನಾವು ಬರೆಯಲಾರಂಭಿಸಿದ ಕತೆಯು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಕೊನೆಗಂಡಿತು. ಭಾಮಿನಿಯ ಮುಂದಿನ ಪರಿಣಾಮವನ್ನು ಊಹಿಸುವದು ಜಡವಲ್ಲ. ಹೀಗೆ ಊಹಿಸುವ ಶ್ರಮವನ್ನು ಎಹದ ವಾಚಕರ ಸಲುವಾಗಿ ನಾವು ಒಂದೆರಡು ಮಾತುಗಳನ್ನು ಹೇಳಬೇಕಾಗಿದೆ: ಭಾಮಿನಿಯು ಮುಂದೆ ತನ್ನ ಪ್ರಾಪ್ಯ ಅಧಿಕಾರದಿಂದ ಎಂದೂ ವಂಚಿತಳಾಗಲಿಲ್ಲ— ಪತಿಸನ್ನಿಧಿಯನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಲಿಲ್ಲ. ಇವಳನ್ನು ಈ ಸ್ಥಳದಿಂದ ಹೊರದೂಡುವದಕ್ಕೆ ಯಾರೂ ಇಚ್ಛಿಸಲಿಲ್ಲವಷ್ಟೆ ಅಲ್ಲ, ಎಲ್ಲರೂ ಮಿಗಿಲಾದ ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ವರ್ತಿಸಹತ್ತಿದರು. ಹೀಗೆ ಭಾಮಿನಿಯು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಬೇಕಾಗಿ ಸಂಸಾರವನ್ನು ಸಾಗಿಸಿದಳು. ಗಂಡು-ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಹೆತ್ತಳು. ಸೌಭಾಗ್ಯವತಿಯಾಗಿ ಬಹು ಕಾಲ ಬಾಳಿದಳು.

ಇದು ಆನಂದವನ-ಆಗಡಿ ಶ್ರೀ ಶೇಷಾಡಲ ಪ್ರಿಂಟಿಂಗ್ ಪ್ರೆಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ
 ಭಿ ಪ. ಕಾಳೆ, ಇವರಿಂದ ಮುದ್ರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು.

